

A a

a *adv.* much; many များသော

Thōmūdū ōa wanu. There are many big trees there. ဟိုမှာ သစ်ပင်ကြီး အများကြီးရှိသည်။

adō v. 1) manage; consider; evaluate စီမံခန့်ခွဲသည်၊ ချင့်ချိန်သည်

Adōaghènè èkhièglò. Manage your time. အချိန်ကိုစီမံခန့်ခွဲပါ။

2) measure တိုင်းတာသည်

adōaghènè v. calculate; estimate တွက်ချက်သည်၊ ချိန်ဆသည်

adōnāghenākū v. do after careful consideration စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီးလုပ်သည်၊ ဆင်ဆင်ခြင်ခြင်လုပ်ကိုင်သည်

adō / apōadō v. betroth တရားဝင်ပေါင်းသင်းနေထိုင်ရန်အသိအမှတ်ပြုသည်၊ မင်္ဂလာပွဲကျင်းပသည်

agha / apōagha v. trade; make a living စီးပွားဖြစ်အရောင်းအဝယ်လုပ်သည်၊ သမားအင်္ဂါအသက်မွေးဝမ်းကြောင်းရှာသည်

ahtōi v. praise ချီးမွမ်းသည်၊ ချီးကျူးသည်

ahū / ahūakle v. steal ခိုးသည်၊ ခိုးယူသည်

aka v. harvest with a sickle ရိတ်သိမ်းသည်

akhā / atōakhā v. borrow ချေးသည်၊ ချေးငှားသည်

akhōmathū v. have social dealings; have fellowship မိတ်ဖွဲ့သည်၊ မိတ်သဟာယဖွဲ့သည်၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံသည်

ale / alebō v. squeeze out of a tube; clean out အညစ်အကြေးသန့်စင်သည်

ale tabre clean out the intestine of an animal တိရစ္ဆာန် အူ ကိုသန့်စင်သည်

alō v. loan; give a loan ချေးသည်၊ ချေးငှားသည်

ami / amiathē v. dance (traditionally accompanied by playing of pan pipes) ကသည် (ရိုးရာအက)

amōkhōi v. guarantee; promise အာမခံသည်၊ ကတိပေးသည်

Anglicanphūli / Phrihtī n. Anglican Church members အင်္ဂလိကန်အသင်းတော်ဘာသာဝင်

apā v. distribute; share ခွဲဝေသည်

arīhū v. roll rice grains in a circular tray to separate out those with husk still on စပါးလုံးစုသည်၊ စပါးလုံးထုတ်သည် (စကောဖြင့်ဝိုင်း၍)

atē v. put out food to attract one's domestic animals to come home အစာဖြင့်မျှားခေါ်သည်(တိရစ္ဆာန်)

athū v. give a gift (to a newborn child) လက်ဆောင်ပေးသည် (ချက်ကြိုးကြွေချိန်)၊ ခမည်းပေးသည်

awi v. 1) have stomach cramps; dysentery ရစ်သည်(ဝမ်း) **2)** crush ကြိတ်သည် **3)** wring ညှစ်သည်

Ă ă

ă n. strength ခွန်အား၊ အင်အား

ăhō v. open (mouth) ဟသည် (ပါးစပ်)

ăkhīăkhā v. speak nonsense မဟုတ်တရုတ်ပြောသည်

Ā ā

ā v. eat စားသည်

ābimabi v. oppress အနိုင်အထက်ပြုကျင့်သည်

āghuhtū v. eat by mistake; feel sick from eating something that doesn't agree with you; eat something you shouldn't while still sick အစားမှားသည် (အဖျားတက်စချိန်၊ အဖျားမပျောက်သေးပဲ အစားမှားစားခြင်း)

āgúkòògúlā v. depend on someone အခြားသူအပေါ်မှီခိုသည်။ ကပ်စားသည်။ အားကိုးသည်

āhū v. eat secretly ခိုးစားသည်

āimai v. 1) love; be kind to; care for ချစ်ချစ်ခင်ခင် နေသည်။ ခင်မင်ယုယသည်။ ကူညီဖေးမသည် 2) be close to; intimate ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သည်

ākĕnòòkĕnā v. 1) do after careful consideration စဉ်းစဉ်းစားစားလုပ်ဆောင်သည် 2) take care စား

သတိ၊ သွားသတိ

ākhū / atuōkhū v. charge exorbitant interest; take advantage of ခေါင်းပုံဖြတ်သည်

ākomo v. snacks အဆာပြေစားသည်

āmòòpro v. get drunk မူးယစ်သောက်စားသည်

ānīmanī v. be successful in business လုပ်ငန်းဆောင်တာအောင်မြင်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအဆင်ပြေသည်

āsagholā n. pasture; grazing ground; place for eating စားကျက်၊ တိရစ္ဆာန်စားသောက်ရန်နေရာ

āsāmabi v. oppress နှိပ်ကွပ်သည်။ နိုင်စားသည်

ātoōkhā v. eat selfishly တစ်ကိုယ်ကောင်းဆန်စွာ စားသည်

B b

ba₁ v. scoop up ကျုံးသည်

ba₂ v. splash ပက်ဖျန်းသည်

ba₃ v. feel well; feel better; heal (of a sore or wound) နေကောင်းသော၊ ပျောက်ကင်းသက်သာသော (အနာဒဏ်ရာ)

ba-grò v. feel well; be healthy နေကောင်းသည်။ ကျန်းမာသည်

Na ba na grò kèsò ò? Are you feeling well? နင် နေကောင်းကျန်းမာရဲ့လား။

bakhòtè quest. when ဘယ်တုန်းကလဲ။ ဘယ်အချိန်လဲ။ ဘယ်အချိန်ကလဲ

bathòā phr. eat until satisfied; eat to one's heart's content ဝဝလင်လင်စားသည်

bă₁ prep. at (time), when အချိန်မှာ...

bănu èkhī at that time အဲ့ဒီအချိန်မှာ

bă₂ clf. for measuring platefuls ပန်းကန် (အမျိုးအစား) ပြည့်စကားလုံး)

bă / lebă n. plate ပန်းကန်

băcòrò n. basin ဇလုံ

băhā n. earthen bowl; clay dish မြေပန်းကန်

bălò n. china ware ကြွေပန်းကန်

bănu pro. over there ဟိုနားမှာ

bānu èkhī at that time အဲဒီအချိန်မှာ

bā₁ v. touch; hit ထိသည်

bā₂ v. ripe; right time မှည့်သည်၊ ရင့်သည်၊ တန်သည် (အချိန်)

bā₃ *clf.* **1)** for counting birds, insects, frogs (or other animals without visible ears) ကောင် (ကြက်၊ငှက်၊ ဖား...တို့၏ အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး) **2)** for counting sheets, flat things အချပ်၊ အပြား

bā₄ *prt.* endure ...ခံရသည်

bānaphĕ be scolded အဆူခံရသည်

bābā *prt.* let ... ပါစေ

È lè bābā. Let him go. သူသွားပါစေ။

bāgè / bāgèlèrũ v. getting one's due; fate ဝင်္ဂလည်သည်၊ ငရဲကြီးသည်

bāī v. have dysentery ဝမ်းကိုက်သွေးပါသည်၊ ဝမ်းရစ်သည်

bājōbānā v. worry စိုးရိမ်ပူပန်သည်

bājōi v. worry about စိုးရိမ်သည်

bākhĕ haō *phr.* no problem; that's OK ကိစ္စမရှိဘူး၊ ရပါတယ်

bālebājō v. be accused; be talked about စွပ်စွဲခြင်းခံရသည်၊ ပြဿနာတက်သည်

bāma v. must do မလုပ်မနေရ

bāpè v. brush against; strike with a glancing blow ရှပ်ထိသည်၊ ပွတ်ကာသိကာထိသည်

bāsè v. concerning; in regards to; about သက်ဆိုင်သည်၊ ပက်သက်သည်၊ ဆက်နွှယ်သည်

bātasurī *phr.* blessings be upon you မင်္ဂလာပါ

bāthò v. like; be pleased with; be in love with နှစ်သက်သည်၊ ချစ်ကြိုက်သည်၊ စိတ်ဝင်စားသည်

be₁ v. play (cards) ရိုက်သည်(ဖဲ)

be₂ v. pull out; pick ဆွဲသည်

behō pull up, pull out, uproot ဆွဲထုတ်သည်

be₃ v. **1)** divine (using chicken bones or pig's gallbladder) ထိုးသည်(ကြက်ရိုး)၊ ဖတ်သည်(ဝက်သည်းခြေ)

be sī divine with chicken bones ကြက်ရိုးထိုးသည်

be hto read omens using pig's gallbladder ဝက်သည်းခြေကြည့်ပြီးနိမိတ်ဖတ်သည်

2) make an offering to a spirit နတ်ပူဇော်သည်

be... / betè *quest.* how many (followed by appropriate classifier); how much ဘယ်နှစ်...လဲ၊ ဘယ်လောက်လဲ

Na pū ō bera? How many younger siblings do you have? မောင်နှမ ဘယ်နှစ်ယောက်ရှိသလဲ။

bethere v. pull back and forth ပွတ်တိုက်ဆွဲသည်

bethere pana/pũ ènakhĭthĕ pull the rope that goes through the cow or buffalo's nose back and forth ကျွဲ၊ နွား နဖားကြိုးကိုလှည့်ပေးသည်

bethere nakũbri pull the thread back and forth through the hole in one's earlobe နားသကြိုး ပွတ်တိုက်ဆွဲသည်

bē 1) *clf.* for counting flat objects အချပ်၊ အလွှာ(အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး) **2)** *n.* scale; husk အချပ်၊ အလွှာ၊ အခွံ

bēkō *n.* scale (of a fish or snake) အကြေးခွံ

bè *n.* fat and gristle အဆီ

pũbè beef fat အမဲဆီ

bĕ *adj.* full ပြည့်သည်

bĕhō v. **1)** become full ပြည့်လာသည် **2)** be accomplished; come to fruition ဖြစ်မြောက်သည်

bĕhōbòlò *adv.* in full; completely; perfectly အပြည့်အဝ၊ ပြီးပြည့်စုံသော

bĕlòpò v. overflowing; full to overflowing လျှံကျသည်

bĕ v. put; keep ထားသည်

bědũbĕgri v. **1)** value အထွတ်အမြတ်ထားသည်၊ မြတ်နိုးသည် **2)** focus on အာရုံစိုက်သည်

bědũběhtŭ *v.* 1) respect အမြတ်တနိုးထားသည်၊ အလေးထားသည်၊ တန်ဖိုးထားသည် 2) value အထွတ်အမြတ်ထားသည်

běhõ *v.* 1) put up အပေါ်တင်ထားသည် 2) put in ထည့်သည်

běhõbělò *v.* put here and there ဟိုထားဒီထား ထားသည်

běhu / bēhubětõ *v.* hide something; put out of sight ဝှက်ထားသည်၊ သိုဝှက်ထားသည်

běhũ / bēhũbēgo *n.* hide something ဝှက်ထားသည်၊ သိုဝှက်ထားသည်

bēja *v.* leave behind; abandon ချန်ထားသည်၊ ထားရစ်သည်

bělò *v.* put down; set down; establish ချထားသည်

běpā *v.* put separately ခွဲထားသည်

běplõ *v.* put together စုပုံထားသည်၊ အတူတူ ထားသည်

bēretē *v.* put in a row တန်းစီထားသည်၊ ညီညီစီ ထားသည်

bērũ / bērũbēdā *v.* save; keep safely လုံခြုံစွာ သိမ်းဆည်းထားသည်

bērũdũ *v.* put evenly တညီတည်းထားသည်

bi₁ *v.* carry on one's back using a tumpline လွယ်သည်၊ ရွက်သည်

bi₂ *n.* hill of dirt left after digging a hole or burrow မြေစာ
hābi loose dirt တူးဆွထားသောမြေစာ

bi₃ *adj.* tame; domesticated ယဉ်သော(အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်)

bibõ / bibõgõnā *adj.* 1) heedlessly; carelessly နမောနမဲ့ဖြစ်သော၊ ပေါ့ဆသော၊ စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့ ဖြစ်သော 2) haphazardly အိုးနင်းခွက်နင်းဖြစ် သော

bibukā *n.* season for carrying rice back from the fields စပါးသယ်ချိန်

Bica *n.* God; Lord ဘုရားသခင်

Bicaphā *n.* God the Father ခမည်းတော်ဘုရား

Bicaphũ *n.* God the Son သားတော်ဘုရား

Bica Spirito cõhtĩ *n.* God the Holy Spirit သန့်ရှင်း သောဝိညာဉ်တော် ဘုရား

Bica Tathõlethõtē èrìèkě (Evangelo) *n.*
1) Evangel; Good News ဧဝဂေလိသတင်းကောင်း
2) Gospel ခရစ်ဝင်ကျမ်း

bicā *n.* owner; master; lord ပိုင်ရှင်

bi₁ *v.* fly away in the wind လွင့်သည်
Htophĩ bi. The chaff blew away. ဖွဲလွင့်သည်။
Sè bi. Fine rain is misting down. မိုးဖွဲသည်။

bi₂ *adj.* tiny; wee အသေးအမွှားဖြစ်သော

bi-bā *adj.* carelessly; roughly ပရမ်းပတာ၊ ပေါ့ပေါ့ဆဆ

bihõbĩlõ *v.* be blown back and forth, here and there ဟို လွင့်ဒီလွင့်

bi 1) *v.* close မှိတ်သည်၊ ပိတ်သည် 2) *adj.* closed ပိတ်ထားသော

bigũbĩme *v.* blink repeatedly မျက်စိမှိတ်လိုက်ဖွင့် လိုက်လုပ်သည်၊ မျက်စိမှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်လုပ် သည်

bitrĩ *adj.* squint; have eyes half-closed မှေးသော (မျက်စိ)

bi *v.* tie into a bundle; twist around စည်းသည်၊ ချည်သည်၊ ရစ်ပတ်သည်

bi₁ *v.* break off a piece ဖဲ့သည်

bi₂ *adj.* flat ပြားသော

bĩkhlakhlõ *adv.* paper thin; wafer thin ပါးလှသော

bĩphõ *v.* crumble; break off a piece ချိုးဖဲ့သည်

blabla *adj.* glowing ဝင်းလက်သော၊ တောက်ပသော

blanu *v.* pound (nail) ရိုက်ထည့်သည်

blā₁ *n.* arrow မြား

blā₂ *clf.* length from elbow to tip of finger; one cubit; 18 inches တောင်၊ ၁၈ လက်မ(အတိုင်းအထွာ)

tablā one forearm's length တစ်တောင်

blā₃ *v.* 1) hit; slap; swat ပုတ်သည်၊ နာနာရိုက်သည် (လက်ဝါးဖြင့်)

blāthī phu swat the fly (to kill it) ခြင်ကောင်ပုတ်သတ်သည်

2) clap (one's hands) တီးသည်(လက်ခုပ်)

blā cukhūlā clap hands လက်ခုပ်တီးသည်

blā / blā-jò *v.* repent; regret နောင်တရသည်၊ မှတ်သည်

blābō *v.* brush off; dust off (with one's hand) စင်အောင်ပုတ်သည်

blācī *n.* poisoned arrow အဆိပ်လူးမြား

blācublākhō *v.* clap ones' hands; clap one's hands and stamp one's feet လက်ခုပ်လက်ဝါးတီးသည်

blāsimī *v.* put to sleep by patting ကလေးသိပ်သည်

ble *n.* flying fox ရှူးပျံ

blebō / plōtu *n.* skink; grass lizard ကင်းလိပ်ချော

Blemō / Blephā *n.* Salween and Mekong rivers သံလွင်မြစ် / မဲခေါင်မြစ်

blékū *n.* 1) sea; lake ပင်လယ်၊ အင်းအိုင် 2) delta မြစ်ဝကျွန်းပေါ်

blī *n.* tongue လျှာ

blīkhī *n.* tongue tip လျှာထိပ်

blīkōdō *adj.* be slow of speech; stutter လျှာလေးသော၊ လျှာထစ်သော၊ အာထစ်လျှာထစ်ဖြစ်သော

blīto *n.* tongue root; back of tongue လျှာရင်းအရင်း

blo *n.* tender part of a plant; sprout; tendril အညွန့်၊ အဖူးအညွန့်

blō *v.* run in a herd အုပ်လိုက်ပြေးဆင်းသည် (ကျွဲ၊ နွား)

blō / blū *adj.* recover from a hangover; wear off (effects of alcohol) ပြေသော၊ အမူးပြေသော

blō₁ *adj.* crafty; tricky; sly; wild ရိုင်းသော၊ လည်သော

panablō wild buffalo ကျွဲရိုင်း

Kajō hanu tara èblō tagha. That person is very crafty. အဲဒီလူအရမ်းလည်တယ်။

blō₂ *n.* cliff မတ်စောက်သောလျှိုမြောင်ကမ်းပါး

blō *v.* 1) apply; smear လိမ်းသည်၊ လိမ်းကျသည်

2) paint သုတ်လိမ်းသည်

blū *adj.* fool; crazy ရူးသော

blūhō *v.* go crazy အရူးထသည်

blū *n.* kind of edible shoot ဂုံမင်း

blūphō *n.* kind of edible flower ဂုံမင်းပွင့်

blū *n.* representative; substitute ကိုယ်စား၊ ကိုယ်စားလှယ်

bo *v.* build; establish; form ဆောက်သည်၊ ဆောက်လုပ်သည်

bo silō build a brick house တိုက်အိမ်ဆောက်သည်

bo pē put on a roof ခေါင်အိုးပြုလုပ်သည်

bobāthā *n.* kind of bean ပဲလိပ်ပြာ

bobī *v.* wind; wrap ရစ်ပတ်သည်

bohō *v.* build; establish တည်ဆောက်သည်၊ တည်ထောင်သည် (မြို့ရွာတိုင်းပြည်)

bokhlō / bokhlōbolō *v.* harden; congeal အတုံးလိုက်အခဲလိုက်ဖြစ်သွားသည်

bolō *v.* create ဖန်ဆင်းသည်

bō₁ 1) *n.* stem အပင်ရိုး၊ ရိုးတံ 2) *clf.* for counting long, narrow things (fish, snake, bamboo, road, river, rope, etc.) အချောင်း(အမျိုးအစားပြည့်စကားလုံး)

bō₂ *v.* 1) loud သြသည်(အသံ)

Èjō bō. His voice is loud. သူ့အသံသြသည်။

2) low; deep; bass အသံနိမ့်သည်

bō 1) *v.* pack; wrap ထုပ်သည်
bō dī make packets of rice ထမင်းထုပ်သည်

2) *n.* pack; package အထုပ်

bō₁ *v.* dig up; uproot တူးထုတ်သည်
bō yòmū dig up a banana tree ငှက်ပျောပင်ကိုတူးထုတ်သည်
bōā bō dig up bamboo shoots ဝါးမျှစ်ချိုးသည်

bō₂ 1) *v.* go over; go past ကျော်လွှားသည်
sabō kholō climb over a mountain တောင်ကိုကျော်သည်

2) *v.* step out (over the threshold onto the veranda) ထွက်သည်(ဝရန်တာသို့)
bō kōkhū step out onto the veranda ဝရန်တာသို့ထွက်သွားသည်

3) *adj.* meet; fulfil (age, characteristics) ပြည့်သော၊ ပြည့်မှီသော

bōdēsēlā *adj.* come to the appointed time; be due; take a certain amount of time နှစ်၊ လ၊ ရက်ပြည့်သော၊ အခါလည်ပြီးသော
Na phai hēta èbōdēsēlā htō. What you borrowed from me is due to be repaid. ချေးထားတဲ့ပစ္စည်းရက် ပြည့်ပြီ။

bōhō *v.* reach (a higher level) ရောက်ရှိသည်
È bōhō htō (5) tō He has reached grade 5. သူ ၅-တန်း တက်သည်
bōhō htō nētō. move on to grade seven ခုနှစ်တန်း ရောက်ပြီ။
bōhō kholōkhū get to the top of the mountain တောင်ပေါ်သို့ရောက်သည်

bōhōbōlō *adj.* be able; be effective ပြည့်မှီသော၊ စွမ်းဆောင်နိုင်သော၊ အဆုံးထိရောက်သော
è bōhōbōlō haō be neither here nor there; be ineffective ဟိုမရောက်ဒီမရောက်၊ ပေမမှီ ကိုက်မမှီ

bōkhū *v.* overshoot the target ပစ်မှတ်ကိုကျော်သွားသည်၊ ပစ်မှတ်အထက်ကျော်သွားသည်

bōlē *v.* arrive ရောက်ရှိသည်

bō₁ *v.* clean; clear သန့်ရှင်းစေသည်

bō₂ *adj.* yellow အဝါရောင်

bōhō *v.* open up ဖွင့်သည်၊ အဖုံးဖွင့်သည်
bōhō thakhā open the door တံခါးဖွင့်ပါ

bōkhlē *v.* change (clothing) လဲသည် (အဝတ်အစား)

bōrōkoto *n.* bright yellow အဝါရင့်ရောင်

bōrūbōdā *adv.* clearly စင်စင်ကြယ်ကြယ်

bō *n.* bamboo shoot မျှစ်

bō / bōbō 1) *adj.* tender နုသော
pruhū bōbō broom grass is soft တံမြက်စည်းပင်အနု

2) *n.* shoot အနု

bōgō *n.* bamboo insect with hard wings တောင်ပံမာ ဝါးပိုးကောင်အကြီးမျိုး

bōhtō *n.* bamboo grub at larvae stage ပိုးတုံးလုံး အဆင့်ရှိဝါးပိုးကောင်အကြီးမျိုး

bōsī *n.* fermented bamboo shoots မျှစ်ချည်

bō₁ *v.* grab နှိုက်သည်

bō₂ *v.* at the boiling point; close to boiling ဆူသည်(ရေ)

bō₃ *v.* weave ရက်လုပ်သည်
bō hta weave with a loom ယက်ကန်းရက်သည်

bōjō / bōlebōjō *v.* sound a person for his opinions စကားနှိုက်သည်၊ စကားတောက်သည်

bōlōpō *v.* boil over ဝေကျသည်

bōthū *v.* go around together; work together well ပေါင်းသင်းဆက်ဆံသည်၊ အဖော်အဖြစ်တတွဲတွဲ သွားလာသည်

bō₁ *prt.* about; approximately ...မျှလောက်

bō₂ *v.* break ချိုးသည်

bǒjô *adv.* this much ဒီလောက်

bǒnu *n.* even that much ထိုမျှလောက်

bō₁ *v.* pull; tug; yank; break off ချိုးသည်၊ ဆွဲသည်

bō₂ *adj.* humped; curved; convex ခုံးသော

bōglō₁ *v.* swollen ဖုယောင်သည်

bōglō₂ 1) *n.* bumps and lumps အဖု၊ အဖုအထစ် 2) *v.* swollen ရောင်သည်

bōhō *v.* take off (shirt) over one's head ချွတ်သည် (အင်္ကျီ)

bōhō sidō take off one's shirt အင်္ကျီချွတ်ပါ

bōkā *loc n.* among; amidst အကြားမှာ

brā₁ *v.* clap; applaud တီးသည် (လက်ခုပ်)

brā cukhūlā clap hands လက်ခုပ်တီးသည်

brā₂ *adj.* ripe; mature ရင့်မှည့်သော၊ ရင့်ရော်သော

thōlābrā mature leaves အရွက်ရင့်

brā₃ v. 1) clap; slap လက်ဝါးဖြင့်ချသည် 2) spike (volleyball) ပုတ်သည် (ဘောလီဘော)

brā₄ *adj.* old အသက်ကြီးသည်၊ အိုသည်၊ ရင့်သည်

brābō *v.* rub clean; polish clean စင်အောင်ပုတ် ထုတ်သည်

Brābōja htophī ô dōghōlo. Polish the rice husks off on the tray. စကောပေါ်မှဖွဲကိုပုတ်ထုတ်လိုက်သည်။

brākhībrākhā *v.* slap repeatedly ဘယ်ပြန်ညာပြန် နားရင်းတီးသည်

brālō *v.* become old အသက်အရွယ်ကြီးရင့်လာသည်၊ အသက်ထောက်သည်

bre *n.* intestines အူ

breghī *n.* small intestine အူနု

brelebrōlo *adj.* floppy ပျော့အိပျော့ဖတ်၊ တိုးလို့တွဲလောင်း

bremū *n.* large intestine အူသိမ်

brègè *adv.* always go together ထပ်ချပ်မကွာလိုက်သည်

brē 1) *n.* straight; stiff (cloth, hair, rope) ဖြောင့်တန်းသော (အဝတ်အစား၊ ဆံပင်၊ ကြိုး)

2) v. stiff; immobile; paralyzed; withered (limb) လှုပ်ရှား၍မရသော (ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်း)၊ မလှုပ်ချင်မကိုင်ချင်ဖြစ်သော

brēcubrēkhō *v. 1)* stretch arms and legs အညောင်းအညာဖြေသည် 2) be comfortable; relax သက်တောင့်သက်သာနေသည်၊ နားနားနေနေနေသည်

brèlò *v.* dangle; hang down တွဲလောင်းကျသည်

bri₁ *v.* cry; croak; chirp (birds, cicadas, frogs) အော်သည် (ငှက်၊ ပုစဉ်း၊ ဖား)

Htū bri ô thōkhī. The birds are singing in the trees. သစ်ပင်ပေါ်မှာငှက်အော်သည်။

bri₂ *n.* rope; string ကြိုး

bri₃ 1) *v.* buy; purchase ဝယ်သည် (ဈေး) 2) *n.* price ဈေးနှုန်း

bridū *adj.* expensive ဈေးကြီးသော

britō *adj.* cheap; inexpensive ဈေးနှုန်းတော်သော

brihtī *adj.* bland အရသာပေါ့သော

brihticōē *adv.* insipid ပေါ့ရွတ်ရွတ် (အရသာ)

brihtihō / brihtibrohtō *adv.* bland; insipid ပေါ့ရွတ်ရွတ်၊ ပေါ့ပြက်ပြက်

bri *adj.* feeling of wanting to spit to get rid of an aftertaste after eating something slimy (such as raw fish) or something that doesn't agree with you အနံ့အသက် (သို့မဟုတ်) အသား၊ ငါးမကျက် တကျက်စားမိသောအခါခံစားရသည့် မအီမသာ၊ မသတိသည့်ခံစားချက်

bro₁ *clf.* for counting heads of grain အနှံ့(စပါးနှံ့၊ ပြောင်းအမျိုးအစားပြည့်စကားလုံး)

bro₂ 1) *n.* head of grain အနှံ့

bubro head of rice စပါးနှံ့

2) v. put out a head (of grain) အနှံ့ထွက်သည်

Khèthā bro htō. The corn has put out tassels. ပြောင်းနှံ့ထွက်ပြီ။

3) *clf.* for counting heads of grain တစ်နံ့(စပါးတစ်နံ့)
bro₃ *n.* canal; ditch မြောင်း
brò *n.* lead ခဲ
brô *v.* drop ပစ်ချလိုက်သည် (ပုလောင်းထဲမှထင်း)
brôlò cū drop firewood into a back basket ထင်းကို ပုလောင်းထဲမှပစ်ချသည်
bru *clf.* for counting garments; items of clothing; blankets ထည်(အဝတ်အစားအမျိုးအစားပြသည့် စကားလုံး)
brū₁ *v.* split into strips (rattan) ဖြာသည်
brū thă split rattan into strips နှီးဖြာသည်
brū₂ *n.* layer အလွှာ၊ အထပ်သား
thūbrūjā plywood သုံးထပ်သား
brūbā *v.* stir အထက်အောက်လှန်ပေးသည်၊ မွှေသည်(စပါး...)
brūhtī *n.* saliva; spit; drool တံတွေး
brūhū *n.* reed; plant used for making brooms ကျူပင်
brūhūmū *n.* grass used for making brooms; reeds တံမြက်စည်းပင်၊ ကျူပင်
brū *adj.* break into pieces; splinter အစိတ်စိတ် ကွဲသည်
hū brū frayed bamboo ဝါး အစိတ်စိတ်ကွဲသည်
bu *n.* paddy rice; rice with husk on စပါး
bu-rě *n.* glory ဘုန်းဂုဏ်၊ ဘုန်းကျက်သရေ
bubōla *n.* season when rice is ripe စပါးဝင်းဝါချိန်
buhtā *v.* put out heads of grain စပါးနံ့ထွက်သည်
buhtābubro *n.* season when rice forms heads of grain စပါးနံ့ထွက်ချိန်
buhtokhā *n.* dry land rice တောင်ယာစပါး
buhū *n.* grain; rice ဆန်ရေစပါး
buī *n.* sticky rice ကောက်ညှင်း
bukhō *n.* dry land rice ယာစပါး
bulē *n.* rice grown in a wet paddy field လယ်စပါး

bumōthā *n.* kind of long white rice စပါးဖြူ
burě / butherě *n.* fate ကံ
busū *n.* paddy for seedling မျိုးစပါး
busūphā / buklā *n.* rice seedling ပျိုးခင်း
buthī *n.* kind of rice with small grains ယာစပါးတစ်မျိုး
bū₁ *v.* cover with hot ash, etc. မီးပြာပူဖြင့်အုံးသည် (ဖက်၊အရွက်ဖြင့်ထုပ်၍)
būā tò bake fish in ashes and coals ငါးကိုပြာပူ၊ မီးခဲဖြင့်ဖုတ်စားသည်
bū₂ *n.* hump on a cow's neck လပို
bū₁ *v.* raise; tend; care for animals မွေးမြူသည်
bū hto raise pigs ဝက်မွေးသည်
bū₂ *adj.* be brave; dare to ရဲသော၊ သတ္တိရှိသော
robā bū dare to speak ပြောရဲဆိုရဲသည်
bū₃ *v.* wet စိုသည်
bū htī wet ရေစိုသည်
bū₄ *v.* soft; tender နူးသည်
bū-gā *adj.* soft; tender နူးညံ့သည်
būā *v.* breed မွေးထားသည်(ကြက်၊ဝက်)
būā sī raise fryer hens ကြက်ကိုစားရန်မွေးထားသည်
būābūō *v.* feed; host ကျွေးမွေးပြုစုသည်
bū₁ *v.* go ahead and ...; justစမ်းပါ
bū₂ *adv.* near အနီးအနား၊ နီးသော
Èbū hōhaō, èyī mopě. It's not close; it's still far. မနီးသေးဘူး၊ဝေးသေးတယ်။
būhtī / būhtīrerò *adv.* near မနီးမဝေးမှာ၊ မလှမ်းမကမ်းမှာ
bū₁ *adj.* white ဖြူသော
bū₂ *adj.* cooked (food) ကျက်သော
Bū-i *n.* term of address to show a close relationship; My friend! တရင်းတနှီးခေါ်သည့်အခေါ်အဝေါ်

bǔklū / bǔklūhtohtī *adj.* pale ဖြူဖတ်ဖြူရော်ဖြစ်သော
bǔlō *n.* gray မီးခိုးရောင်
bǔphō *adj.* pure; virgin ဖြူစင်သော၊ ဖြူဖွေးသော
bǔtikhī *adv.* pure white ဖြူဖြူဖွေးဖွေး

bū *adj.* fat ဝသော
bū-thū *adj.* fat and plump ဝဖြိုးသော
būtīpī *adv.* fat ဝဝဖြိုးဖြိုး၊ ဆူဖြိုးသော
būtulupī *adv.* fat and round ဝဝကစ်ကစ်၊ ဝဝဖြိုးဖြိုး

C c

ca *adj.* be dirty; soiled ညစ်ပေသော၊ ညစ်ပတ်သော
ca-phī *adj.* be dirty; soiled ညစ်ပတ်ပေရေသော
caka *adj.* sentence final particle used when reporting information that is uncertain, based on second-hand knowledge တစ်ဆင့်ကြားရသောစကားကို အတည်ပြုသည့်အသုံးအနှုန်း (သူပြောတယ်ကော)
Cōi: Na khōra mē Samū èdo ò? Cōmū: Èmē haō! Cōi: Ha Sai do caka. A: They say your girlfriend is Samu, is that so? B: No! A: That's what Sai said. ကျော့အီ-နှင့်ရည်းစားကဆာမူလိုပြောလား။ ကျော့မူ-မဟုတ်ပါဘူး။ ကျော့အီ-ဆာအီအဲ့ဒီလိုပြောတယ်လေ။
canī *v.* attracting; addicting စွဲလမ်းသည်
cǎ *n.* 1) square framed dip net for catching fish ငါးဖမ်းလေးထောင့်ပိုက်ကွန်တစ်မျိုး 2) net for catching rats, bats or birds ကြွက်၊လင်းနို့၊ငှက် ဖမ်းပိုက်
cǎ / cǎkō *n.* place in a stream dammed and set with a square framed dip net with a long handle လေးထောင့်ပိုက်(ငါးထောင်ချောက်)
cǎhtī / cǎhticǎnō *n.* dew နှင်းစက်
cā *n.* brown အညိုရောင်
cǎǎ *v.* open wide ကားသည်(ခြေထောက်)
cākǎbō *v.* stretch one's leg to step over something ခွကျော်သည်

cālicālō *adv.* here and there; unevenly; patchy ပျောက်တိပျောက်ကျား၊ ကွက်တိကွက်ကျား၊ ဟိုနားနည်းနည်းဒီနားနည်းနည်း
Khèthā kèhō cālicālō. The corn came up only patchily. ပြောင်းဖူးကွက်ကျားပေါက်လာသည်။
cāō *n.* dark brown အညိုရင့်ရောင်
cāōī *adv.* very dark brown ညိုရင့်ရင့်
cekre 1) *v.* scratchy ခြစ်ရာပေါ်စေသည် 2) *adj.* rough ကြမ်းသော
cekre / cekrecòkrō *v.* be scratched; be covered in scratches ပွန်းရာ၊ ကုတ်ခြစ်ရာပေါ်သည်
Lōbē cekre. The blackboard is scratched. ကျောက်သင်ပုန်းခြစ်ရာပေါ်သည်။
cekrebō / cōpīī *n.* bird with a long beak that drinks from flowers ဝတ်ရည်စုပ်ငှက်
cě *n.* bamboo grub ဝါးပိုး
cē *v.* be firm မြဲသည်
cē-glō *adj.* be firm; secure ခိုင်မြဲသော
cēkrē *adj.* slanted ရွဲစောင်းသော
cēlā *n.* game in which children try to run home staying on lines within the boundaries ထုပ်စည်းတိုးကစားနည်း
cè *n.* letter; literature; writing စာ၊ စာပေ
cèphlō alphabet letter စာလုံး

cè-è *n.* sticky pitch used to catch insects or birds
ညောင်စေး၊ ကပ်စေး

cèbõ *n.* pencil; pen ခဲတံ၊ ဘောပင်

cèbõcèlā *n.* stationery စာရေးကိရိယာ

cècě ... *adv.* in a little while; soon ခုလေးတင်၊
ခဏနေရင်

È lè cècědepe. She will come in a little while. သူ
ခဏနေလာမယ်။

Cècõhtĩ *n.* Scripture; Holy Bible သမ္မာကျမ်းစာ၊
သတင်းကောင်း

Cècõhtĩ èli *n.* Old Testament ဓမ္မဟောင်းကျမ်း

Cècõhtĩ èthā *n.* New Testament ဓမ္မသစ်ကျမ်း

cèglõ *n.* paragraph; stanza စာပိုဒ်

cègrõ *adj.* crunchy (as of cartilage or half-cooked
bamboo shoots) မကျက်တကျက်ဖြစ်သော

cèhtĩ *n.* ink မှင်ရည်

cèjèbā *v.* provoke; pick a fight ရန်စသည်

cèklě *v.* mix ရောစပ်သည် (အရည်)

Acèklěhtũ thisĩ dõ thĩwĩ. Mix together the sweet
rice wine and the sour rice wine. ခေါင်ရည်အချိုနှင့်
အချဉ်ကိုရောစပ်သည်။

Cèkõhtĩ-Jõkhõbõ *phr.* language the source of
literature စာပေအစ၊ ဘာသာစကားက

cèkõ *n.* envelope စာအိတ်

cèkrõ *n.* 1) line မျဉ်းကြောင်း 2) sentence
စာကြောင်း

cèlā *n.* paper; book စက္ကူ၊ စာအုပ်

cèlārũmũ *n.* tissue တစ်ရှူး

cèpālā *n.* page စာမျက်နှာ

cèphai *n.* text book; reader ဖတ်စာအုပ်

cèphlõ *n.* alphabet letter အက္ခရာ၊ စာလုံး

Cèphlõběhtũ *n.* dictionary အဘိဓာန်၊ စာလုံး
ပေါင်းချုပ်

cèphlõkhũsu *n.* consonant letter ဗျည်းအက္ခရာ

cèphlõphũhtũ *phr.* spelling စာလုံးပေါင်း

cèphlõthāphlõ *n.* vowel letter သရ

cèphõcèlā / cèlācèphõ *n.* papers; documents
စာရွက်စာတမ်း

cèthõpõ *n.* song book; hymn book သီချင်းစာအုပ်၊
ဓမ္မသီချင်း

cě₁ *v.* nick (with the tip of an axe or knife blade)
ပေါက်သည် (ပုဆိန်ထိပ်၊ ဓားဦးချွန်)

È cěbā èkhõleme wa dõkhĩ. He nicked his knee
with the knife. သူ့ခူးကိုဓားဦးဖြင့်ပေါက်မိသည်။

cě₂ *v.* go deep (roots); be well rooted တွယ်သည်
(အမြစ်)

Khõrĩ cě. The roots go deep. အမြစ်တွယ်သည်။

cěkhĩcěkõ *v.* move backward slowly ပြေးပြေးချင်း
နောက်ဆုတ်၍သွားသည်

cěkõ *v.* move backward နောက်ဆုတ်သည်

cěpě *n.* bicycle စက်ဘီး

cibā / cibucibā *v.* have pity on; have mercy on သနား
သည်၊ သနားကြင်နာသည်

cicõ *adj.* half-cooked; rubbery; chewy မကျက်
တကျက်၊ မနူးမနပ် (ထမင်း)

cĩ *n.* poison အဆိပ်

cĩ / cĩmõ *n.* body dirt ချေး၊ ချေးညှော်

cĩmũ *n.* kind of tree the sap of which is used for poison
on arrows မြှားထိပ်တွင်လူးသည့်အဆိပ်ထွက်
သောအပင်တစ်မျိုး

cĩrè *v.* poisoned အဆိပ်တက်သည်

cĩrĩ 1) *n.* epilepsy ဝက်ရူးပြန်ရောဂါ 2) *v.* epileptic;
have an epileptic seizure ဝက်ရူးပြန်သည်

cĩ *v.* 1) suck စုပ်သည် 2) kiss; smack နမ်းရှုပ်သည်

cĩ-ĩ / cĩĩ lĩmo *adj.* stingy; frugal ကပ်စေးနဲ့သော၊
တွန့်တိုသော

cĩcĩõ! *phr.* be quiet! တိတ်တိတ်နေ

cícũ / cícũñā *adj.* dirty; filthy; gross
ညစ်ပတ်သော၊ ရွံရှာဖွယ်ကောင်းသော

cíhõ *v.* pump out; suck out (water, poison, dust, blood)
စုပ်ထုတ်သည် (ရေ၊ အဆိပ်၊ ဖုန်မှုန့်၊ သွေး)

cíkrũ / cíkrũcitha *adv.* gritty သဲစစားမိသောအခါ
ခံစားမှု

cíõ *v.* suck to drink; draw on; inhale စုပ်သောက်သည်

cípě *adv.* do often but in small amounts ခဏခဏ နှင့်
နဲနဲချင်း
È ā cípě èsa. He eats often in small amounts. သူ
သည်အစာကိုခဏခဏနှင့်နဲနဲချင်းစားသည်။

círĩ *n.* 1) center of a vortex အလယ်ဗဟို 2) deepest
place အဝီစိ 3) pellet; shot (for a gun) ကျည်နပ်

círõ *v.* pass judgment; give a decision; judge
ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည်၊ စီရင်သည်၊ စီရင်ချက်ချ
သည်

cĩ *v.* mate မိတ်လိုက်သည်

cĩcĩ *n.* cymbals လင်းကွင်း

cĩkrĩ *v.* smile showing one's teeth; bare one's teeth သွား
ဖြသည်

cĩkrĩkrĩ *adv.* grinning; giving a toothy grin စပ်ဖြဖြ

cĩĩ 1) *adj.* skewed; be out of alignment ရွံ့စောင်းသော
2) *v.* be out of line တော့လွဲသည်

co₁ *n.* corpse; dead body ရုပ်အလောင်း၊ ရုပ်ကလပ်

co₂ *v.* dig; till; loosen ပေါက်သည်၊ တူးဆွသည်
co hā loosen the soil မြေပေါက်သည်

cobõ / cobõrõgā *adj.* dirty; gross ညစ်ပတ်သော၊
ရွံရှာဖွယ်ကောင်းသော

cobũ *v.* loosen soil; heap up soil ဖို့သည်
Cobũ khèthāmũ. Heap up soil around the corn
plants. မြေကြီးဖြင့်ပြောင်းဖူးပင်ကိုဖို့သည်။

cobũthā *n.* kind of small wild fruit that goes flying on
its husk သစ်သီးရိုင်းတစ်မျိုး

coklí / coklícojā *v.* strange; peculiar; unusual
ထူးဆန်းသော၊ တစ်မူထူးခြားသော

colò / gõlò *v.* siphon off စုပ်ချသည်၊ ဖောက်ချ
သည် (ခေါင်ရည်)
Colò thĩ wa htũlí. Siphon off the rice wine with a
long straw. ခေါင်ကိုစုပ်တံရှည်ဖြင့်အရည်ကိုစုပ်ချ
သည်။

cophri *v.* break up the ground ခြေသည် (ပေါက်ပြား
ဖြင့်)
Cophri hā wa kanābõ. Break up the ground with a
hoe. မြေကြီးကိုပေါက်ပြားဖြင့်ခြေသည်။

cothābā *n.* nightjar (kind of bird) မြေဝပ်ငှက်

cothiphi *n.* praying mantis ဓားခုတ်ကောင်၊
ရိုခိုးကောင်

cothĩ *n.* hummingbird ဝတ်ရည်စုပ်ငှက်

coũ *v.* peep; spy on ချောင်းကြည့်သည်

cowā *n.* crow; raven ကျီးကန်း

cõ / cõ-thõ *adj.* soaking wet စိုသော၊ စိုရွံ့သော

Cõbu *n.* Buddhist monk ဗုဒ္ဓဘုန်းကြီး

cõpèè / cõpèèpõthõ *v.* drenched; dripping wet;
soaking wet and muddy စိုရွံ့သည်

cõphā *n.* prince; feudal lord ဇော်ဘွား

cõbõ *v.* 1) tangled ရောနှောသည် 2) mix; knead
နယ်သည်

cõbõgigri *v.* messy; tangled ရောပြွမ်းရှုပ်ထွေးနေ
သော၊ ရောရောနှောနှော

cõkrò / cõkròcukrũ 1) *n.* bush; vines ချုံပုတ်၊ ချုံ
နွယ်ပိတ်ပေါင်း 2) *adj.* messy; unkempt; tangled
(hair, fur, string) စုတ်ဖွားသော (ဆံပင်)

cõò 1) *n.* chipmunk ရှဉ့်ကြွက်တစ်မျိုး၏ အမည်
2) *v.* striped like a chipmunk အထက်ပါရှဉ့်ကြွက်
ကဲ့သို့သောအဆင်ပုံစံ
sĩdõcõò traditional Kayaw shirt with stripes like a
chipmunk အထက်ပါရှဉ့်ကြွက်ကဲ့သို့သောအဆင်
ပုံစံရှိသည့်ကယောရိုးရာအင်္ကျီ

cõ₁ *n.* hut; temporary shelter built in a field တဲ

cõ₂ *adj.* 1) filter; strain စစ်သည် (အရည်၊ ရေ)

cǎ htǐ filter water ရေစစ်သည်
 2) pure စစ်သော၊ သန့်သော
cǎcè *adv.* only; just; alone ချည်းပဲ
Hě asōi cǎcè tara khèkomū ô rekǔ. I planted only corn in the garden. ငါခြံထဲမှာပြောင်းဖူးပင်ချည်းပဲစိုက်တယ်။
cǎcǎ 1) *adv.* unblemished, not mixed စစ်စစ်၊ သန့်သန့် 2) *adj.* pure တစ်မျိုးတည်းဖြစ်သော
cǎhtǐ *adj.* 1) holy သန့်ရှင်းသော၊ မွန်မြတ်သော၊ ဖြူစင်သော 2) innocent အပြစ်ကင်းသော
cǎrā *n.* small bamboo platform on which offerings to spirits are placed နတ်စင်
cǎ *v.* stretch out one's arms (as in giving a blessing) ပင့်သည်၊ ပင့်မြောက်သည်
cǎ *adj.* calm ငြိမ်သော၊ တည်ငြိမ်သော
Rǐli cǎ. The wind died down. လေငြိမ်သည်။
cǎkǎ *adj.* hunched; bent (tree, bamboo) ကုန်းသော(ခါး)၊ ကိုင်းသော(သစ်ဝါး)
Phǐ phǎprā yǎte cǎkǎ The old man is hunch-backed. အဘိုးကြီးအို ခါးကုန်းသည်။
cǎkǎlò *v.* bent over ကိုင်းညွတ်သည်၊ ကုန်းသည်(ခါး)
Cǎkǎlò na yǎte. Bend over at the waist. သင့်ခါးကိုညွတ်ပါ။
cǎrǎ *adj.* dish shaped; dented; concave ချိုင့်သော၊ ခွက်သော(အိုးခွက်၊ ပန်ကန်)
cǎthò *adv.* enough to take the edge off of one's appetite အာသာပြေ
Ā cǎthò Eat to take the edge off of your appetite. အာသာပြေအောင်စားသည်။
cǎ₁ *prt.* particle that comes before a verb of movement to mark departure အဝေးသို့(လားရာ)
cǎ₂ *v.* tie up; bind ချည်သည်၊ ချည်နှောင်သည်
cǎdǔ *adv.* more ပို၍...၊ သာ၍...

cǎdǔ dǔhò become even bigger ပို၍ကြီးလာသော
cǎjā *n.* government အစိုးရ
cǎlè *conj.* from (marking a point or time of departure) ...မှစ၍
bǎnu cǎlè from then on ထိုအချိန်မှစ၍
cǎtǎ *conj.* until; up until ...အထိ၊ ...တိုင်အောင်
cǎtǎ èthǐ until he dies သူသေတဲ့အထိ
cǎkǎdǎbǎ *v.* weak; stiff; not very mobile; feeble မထူချင်မထချင်၊ မလုပ်နိုင်မကိုင်နိုင်ဖြစ်သည်
cu *v.* shrunken; loose ကျုံ့သွားသည်၊ ချောင်သွားသည်
cublǎkhǎhtǐ *n.* guardian; substitute; delegate အစားထိုးလုပ်ဆောင်သူ (မိဘ၊ အဖွဲ့အစည်း)
cubò *n.* sleeve လက်မောင်း(အင်္ကျီ)
sǐdǎcubò shirt sleeve အင်္ကျီလက်မောင်း
cuçò *v.* 1) have good aim လက်ဖြောင့်သော(တစ်ခုခုပစ်ရာတွင်) 2) have steady hands လက်ငြိမ်သည်
cudě *n.* arm, hand လက်
cuděkǔ *phr.* in one's possession; in one's hand (metaphorically = one's responsibility) လက်ထဲမှာ(တာဝန်၊ ပစ္စည်း)
cuděthā *n.* muscle of forearm လက်ဖျံကြွက်သား
cudū *n.* upper arm လက်မောင်း
cughò *n.* wrist လက်ကောက်ဝတ်
cughobò *n.* bracelet လက်ကောက်
cughokhǎdě *n.* arms and legs; hands and feet; limbs ခြေလက်
cugǐ *n.* handle; handrail လက်ကိုင်၊ လက်ရန်း
cugòbrò / cuphǐò *v.* steal things; have "sticky fingers"; commit petty theft ခိုးတတ်သည်၊ လက်ဆော့တတ်သည်၊ လက်ကမြင်းတတ်သည်
cuǐthò *n.* center of the palm လက်ဖဝါးအလယ်ဗဟို
cukhǎlā *n.* palm of the hand လက်ဖဝါး
cukǎplǐ *n.* heel of the hand လက်ဖဝါးအရင်း

cukrenēkō *n.* elbow တစ်တောင်ဆစ်

cuku *n.* handicraft; handiwork လက်ရာ

cukukhōpra *n.* job; occupation အလုပ်အကိုင်၊ လုပ်ငန်းတာဝန်

culatī *n.* second helping of food လိုက်ပွဲ

cule / culeplete *adj.* lazy ပျင်းရိသော၊ အပျင်းထူသော

cule/thòghū *adj.* lazy ပျင်းရိသော

cume *n.* knuckle လက်ချောင်းအဆစ်

cumū *n.* finger လက်ချောင်း

cumūcā *n.* little finger; pinkie လက်သန်း

cumūcuplū *n.* ring finger လက်သူကြွယ်

cumūjū *n.* index finger လက်ညှိုး

cumūkhūhtri *n.* fingerprint လက်ဓမ္မ

cumūmō *n.* thumb လက်မ

cumūthògho *n.* middle finger လက်ခလယ်

cuplū *n.* ring (worn on one's finger) လက်စွပ်

cuplūhtā *n.* gold ring ရွှေလက်စွပ်

cuplū *n.* glove; mitt လက်အိတ်

cupo *n.* forearm လက်ဖျံ

cuprī *n.* string worn around one's wrist လက်ကောက်ကြိုး

cuthemē / cuthimī *n.* fingernail လက်သည်း

cuthimīnadī *n.* fingernail clippers လက်သည်းညှပ်

cutrèhtè *n.* right arm; right hand ညာလက်

cutricī *n.* left arm; left hand ဘယ်လက်

cutu *n.* fist လက်သီး၊ လက်သီးဆုပ်

cutukhōtu / cutukhōghā *v.* missing an arm and leg; amputee ခြေပြတ်လက်ပြတ်ဖြစ်သည်

cū *v.* sharp; pointed ချွန်သော၊ ထက်သော

cūkhūcūkō *v.* pointed or tapered at both ends နှစ်ဖက်ချွန်

cūmèlī *adj.* sharp; pointed ချွန်မြဲသော၊ ချွန်ထက်သော

cūbō *v.* wash by swishing around in a basin of water လှုပ်ခါ၍ဆေးသည်

cūplō *v.* wash ဆေးသည်၊ ဆေးကြောသည်

cū / cūnucūhō *v.* 1) move away quickly in a zigzag to avoid capture (of a fish) ထိုးသွားသည် (ရေထဲကငါး) 2) run for one's life; evade capture အသက်လှပြေးသည်

cū₁ *n.* firewood ထင်း

cū₂ *v.* stretch ဆန့်သည်

Mīu cū èna. The cat stretched. (ညောင်းညာသဖြင့်) ကြောင်ကသူ့ကိုယ်သူဆန့်ထုတ်လိုက်သည်။

cū-ū *v.* gouge; dig; pick at (with one's finger) နှိုက်သည် (လက်ချောင်းဖြင့်)

cū-ūnu nākhikū pick one's nose နှာခေါင်းပေါက်ထဲသို့နှိုက်သည်

cūbrē *v.* stretch (one's muscles and limbs) အကြောဆန့်သည်၊ အညောင်းအညာဖြေသည်

cūcamaī *v.* dirty ညစ်ပတ်ပေရေသည်၊ ညစ်ညစ်ထေးထေး

cūcucūkhō *adv.* with limbs outstretched ခြေဆန့်လက်ဆန့် ဆန့်သည်

cūglō *n.* large chunk of firewood ထင်းတုံးကြီး

cūhū *n.* firewood and bamboo ထင်းဝါး

cūkhēñō *v.* half asleep; needing sleep but unable to sleep အိပ်ချင်မှူးတူး၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်၊ မရွှင်မပျဖြစ်သည်

cūkōku *n.* kindling ဆိုက်ပြီးသောထင်းအတိုအစ

cūprèdè *n.* small stick of firewood ထင်းချောင်းငယ်

cūrūpi *v.* put out a fire by rubbing the burning stick in the ashes ငြိမ်းသတ်သည်(မီး)

cūrūpi mīkōku rub the burning sticks in ash to put out the fire မီးတိုမီးစကို(ပြာထဲသို့ထိုး၍) ငြိမ်း

သတ်သည်
 cūṣā *n.* 1) bamboo torch မီးတုတ်၊ ထင်းရှူးဆီ၊ ထင်း
 ဝါးဖြင့်လုပ်ထားသောမီးစာ 2) kindling made from

dry bamboo ဝါးခြောက် စိပ်များဖြင့် ပြုလုပ်ထား
 သောမီးစာ

D d

da₁ *n.* god; spirit; ghost နတ်၊ သရဲ၊ တစ္ဆေ
da₂ *v.* split (firewood) ခွဲသည် (ထင်း)
da cū split firewood ထင်းခွဲသည်
daaga *v.* just before waking to feel paralyzed and
 unable to speak, or as if you are falling ဘီလူးသရဲ
 စီးသည်
daapho *v.* be demon possessed နတ်ပူးသည်
dakhō *quest.* when (inquiring about past time)
 ဘယ်တုန်းက...လဲ
Na ma dakhō? When did you do it?/Have you done
 it before?/Have you done something? နင်
 ဘယ်တုန်းကလုပ်လို့လဲ/နင်လုပ်ဖူးလား/နင်လုပ်
 ခဲ့တာရှိလား။
dalodakhō *adv.* over a wide area; spread widely နေရာ
 အနှံ့ပျံ့နှံ့သည်
daphō *v.* split ခွဲသည်
daphō *n.* imp; elf, short spirit မှင်စာ၊ ချေးစားစုန်း
dapri *v.* chop or split into small pieces (with an axe or
 knife) စိပ်သည် (ပုဆိန်၊ ဓားဖြင့်)
datrană *n.* spirit နတ်သိကြား
dă *v.* hang (clothing) up over a rail, line, or bush လှန်း
 သည် (အဝတ်အစား)
Dăthū kōdă. Hang up the cloth (to dry). အဝတ်
 လှန်းပါ။
dăbi *v.* cover ပိတ်သည်၊ ဖုံးထားသည်

dăblēblē *v.* lie on one's back; sprawl out တုံးလုံး
 ပက်လက်နေသည်
dăbō *v.* 1) be beneficial အကျိုးပေးသည်၊ အကျိုးရှိ
 သည်၊ အကျိုးသက်ရောက်သည် 2) be profitable
 အကျိုးအမြတ်ရသည်
dăgā / dămī (haō) *phr.* nothing; not a single ... ဘာ
 တစ်ခုမှ (မဟုတ်ပါ)
dăhtui *v.* tell; explain; inform ပြောပြသည်၊ ရှင်း
 ပြသည်၊ သတင်းပေးသည်၊ အကြောင်းကြား
 သည်၊ ကြားသိစေသည်
dăki (haō) / dăkīdăthū(haō) *phr.* not the least bit,
 not at all နည်းနည်းမှ (မဟုတ်ပါ)
Hē ā dăki haō. I didn't eat even a bit. ငါနည်း
 နည်းမှမစားဘူး။
dălō *v.* spread; lay down; lay out ခင်းသည်
dălō sīyō spread a blanket စောင်ခင်းသည်
dăplā (haō) *phr.* never before; not even once တစ်ခါမှ
 / တစ်ကြိမ်မှ (မဟုတ်ပါ)
dăra (haō) *phr.* nobody; no one ဘယ်သူမှ (မဟုတ်
 ပါ)
dăthū *v.* hang up clothes to dry အခြောက်လှန်းသည်
dā 1) *v.* skilled; qualified; talented တော်သော၊
 အရည်အချင်းရှိသော 2) *prt.* able to; can
 ...နိုင်သည်
È adă. He is able to eat. သူစားနိုင်သည်။
dăhtō *v.* enough တော်ပြီ

dāò *quest.* is that OK? ရမလား

Hě ā dǐ èdāò? Is it OK if I eat rice? ငါထမင်းစား
လို့ရလား။

dātara *phr.* that's OK; that's possible ရပါတယ်၊ ဖြစ်ပါ
တယ်

de₁ *v.* pick (off of a branch or vine) ခူးသည်

de₂ *n.* wing အတောင်၊ တောင်ပံ

dela under its wings တောင်ပံအောက်

de₃ *n.* snare set in a tree သစ်ပင်ပေါ်ငှက်
ထောင်ချောက်

de₄ *n.* kind of taro တောဝိန်းဥတစ်မျိုး

de₅ *v.* lame မသန်သော(ခြေ)၊ ထော့နဲ့ထော့နဲ့သွား
သည်

khōdĕ de have a lame leg ခြေမသန်သော

decudekhō *n.* lame; with a disabled arm or leg ခြေ
လက်မသန်

dedeō *v.* be quiet အသာနေတော့၊ ငြိမ်ငြိမ်နေတော့၊
တော်ပါတော့

deglĕ *v.* have a limp ထော့နဲ့ထော့နဲ့ဖြစ်သည်

depe *adv.* in a moment; soon; in the future မကြာခင်၊
မကြာမီ၊ ခဏနေ

Ō wanu htútō hě dobā na bāgethă depe nu.

Stay there until I (will) tell you to come back. ငါ နင့်
ကို ပြန်လာလို့ ပြောမဲ့အထိ အဲဒီမှာပဲ စောင့်နေ
ပါ။

dĕ *n.* brother-in-law (of male) ယောက်ဖ

dĕdō / dĕdōrōkha *n.* foe; enemy ရန်သူ

dĕ₁ *v.* high (sound) မြင့်သော (အသံ)

dĕ₂ *n.* 1) age အသက် 2) year နှစ်၊ ခုနှစ်

dĕbā / dĕbādĕnō *adv.* in subsequent years နောင်နှစ်
ခါ

dĕbākhū *n.* summer; hot season နွေရာသီ

dĕbō *v.* be of age အသက်ပြည့်သည်

dĕbōlābō *v.* be of age; to be complete (contract, term,
age) ပြည့်မီသည် (သက်တမ်း၊ စာချုပ်စာတမ်း၊
အသက်)

dĕdōglōnā *n.* objection; opposition ကန့်ကွက်စရာ၊
အရုပ်

dĕdū *adj.* old; elderly အသက်ကြီးသော

dĕhalū *adv.* long ago; in old times; once upon a time
ရှေးရှေးတုန်းက

dĕhanō / dĕhadĕnō / dĕhalunō *adv.* sometime ago;
previously; last year အရင်တုန်းက၊ မနှစ်တစ်နှစ်
က

dĕkhūdĕkō *n.* time between the end of the year and the
start of the new year နှစ်စနှစ်ဆုံး

dĕlā *n.* lifespan; lifetime; term; age အသက်
အပိုင်းအခြား၊ သက်တမ်း၊ အသက်အရွယ်

dĕlārinō *adv.* long ago တစ်ချိန်တခါက

dĕnō *n.* next year နောင်နှစ်

dĕplālājī *adv.* for a long time; long-term နှစ်ကာလ
ကြာညောင်းသော၊ နှစ်ပရိစ္ဆေတကြာညောင်း
သော

dĕsi *adj.* young; immature အသက်ငယ်သော

dĕsīsā *n.* teenager ဆယ်ကျော်သက်

dĕthă *n.* new year နှစ်သစ်

dĕthăhōni *n.* New Year's Day နှစ်သစ်ကူးနေ့

dĕ₁ *n.* extra nylon warp on the loom အကွက်ဖော်ချည်
(နိုင်လွန်)

dĕ₂ *v.* 1) pick out; dig out ဖောက်ထုတ်သည်

dĕ kănā dig out a sliver (from one's flesh) အဆူး
ထုတ်သည်

2) clean out the entrails of a fish or frog
ဖောက်သည်(ငါး၊ဖားဝမ်းဗိုက်) 3) operate;
perform surgery ခွဲစိတ်သည်

dĕlĕhō *v.* stand tip-toed ဖနောင့်ကြွသည်၊
ခြေဖျားထောက်သည်

dèro *n.* rod that holds the warp threads on a loom
အကွက်ဖော်တံ

dě₁ *n.* hammock ပုခက်

dě₂ *v.* put in an earring or ear plug ပန်သည် (နားကပ်၊ နားကွင်း)

dě₃ 1) *adj.* tender; not yet ripe (fruit) နုသော(အသီး)
2) *n.* immature fruit အကင်း

děuthā *n.* rabbit; hare ယုန်

dē₁ *n.* grasshopper; locust နံ့ကောင်

dē₂ *n.* daughter-in-law ချွေးမ

dēthū *n.* fat grasshopper (appears at rice harvest time)
နံ့ကောင်တစ်မျိုး (စပါးပေါ်ချိန်မှာတွေ့ရသည်)

dīmāmūthā *n.* watermelon ဖရဲသီး

dīnuwī *n.* honeydew melon သခွားမွှေး

dīthā *n.* cucumber သခွားသီး

dī₁ 1) *v.* lay an egg ဥသည် **2)** *n.* egg ဥ **3)** *n.* testicle
ငှားစေ့

dī₂ *v.* fast; abstain from; avoid; be without ရှောင်သည်

dīādīō *v.* fast; go without food မစားမသောက်ပဲ
နေသည်

dīgīdīgū *v.* be superstitious အယူသည်းသည်

dīhtī *n.* unfertilized egg; parthenogenetic egg လေဥ

dīli *v.* show ပြသည်၊ ညွှန်သည်

dīlihō *v.* appear ဖော်ပြသည်

dīthūdītha *v.* **1)** hold one's breath အသက်အောင့်
ထားသည် **2)** ignore မူသည်၊ ခိုင်းတာဂရုမစိုက်ပဲ
နေသည် (ပြန်မပြောနားမထောင်)

dī₁ *v.* roast; warm (by a fire or other heat source such as
a hot stone or hot cup of water) ကင်သည်၊
မီးလှုံသည်

dī₂ *v.* stack (firewood) စီသည်(ထင်း)

dī₃ *v.* clip (fingernails); cut (with scissors)
ညှပ်သည်(ခြေသည်း၊လက်သည်း၊ဆံပင်)

dīkrū *v.* roast to a crisp ကြွပ်အောင်ကင်သည်

dīthā *n.* salt ဆား

dīthāplā *n.* swallow ပျံလွှားငှက်

dīthārūbathā *n.* sapodilla plum သကြားသီး

dīthārūba / dīthāsū *n.* sugar သကြား

dīthōrō *v.* roast to a crisp; braise မီးကင်သည် (ကြွပ်
နေအောင်)

dīthū *v.* set out to dry (by a fire or in the sun) မီး / နေ
ဖြင့်အခြောက်လှန်းသည်

dī *n.* rice (cooked) ထမင်း

dībā *n.* dinner plate ထမင်းပန်းကန်

dībō *n.* package of cooked rice ထမင်းထုပ်

dīcicō *n.* rice that is not fully cooked မနပ်သော
ထမင်း

dīcōbō *n.* rice salad ထမင်းသုပ်

dīghōpō *n.* rice pot ထမင်းအိုး

dīghū *n.* hot rice ထမင်းပူ

dīghūsa *n.* rice stuck or burned to the bottom of the pot
ထမင်းဂျိုး

dīhāthu *n.* rice plus curry ထမင်းဟင်း

dīhtī *n.* excess water left after boiling rice ထမင်းရည်

dīkūnū *n.* rice porridge; gruel ဆန်ပြုတ်

dīkūpwě *n.* traditional festival in October where they
make triangular packets of sticky rice wrapped in
leaves ဒီးကူပွဲ (ကောက်ညှင်းထုပ်ပွဲ)

dīnuthū *n.* spoiled rice; cooked rice that has gone off
ထမင်းသိုး

dīpi *n.* mash that has already been sprinkled with yeast
(for making rice wine) တဆေးထည့်ထားသော
ခေါင်ဖတ်

dīrō *n.* large circular bamboo tray on a low stand used
as a dining table နှီးဒေါင်းလန်း၊ ရှေးဟောင်းရိုးရာ
စားပွဲပိုင်း

dīsē *n.* dried rice ထမင်းခြောက်

dīsu *n.* cold, leftover rice ထမင်းကြမ်း

dīthīghū *n.* cooked rice used for making rice wine mash ခေါင်ချက်ရန်ထမင်း

dīthōbra / dīthābra *n.* rice salad ထမင်းသုပ်

dītō *n.* rice vermicelli ဆန်ကြာဇံ

dītu *n.* one handful of rice; one ball of rice ထမင်းဆုပ်

dīye *n.* noodles ခေါက်ဆွဲ

dī *n.* frog ဖား

dīblō *n.* kind of large frog found near streams ချောင်းကမ်းပါးယံဖား

dību *n.* pond-stream frog ချောင်းဖား

dībū *n.* big frog ဖားကြီး

dīdī *n.* frog eggs ဖားဥ

dīdo *n.* tree frog ဖားပျံ

dīdō 1) *n.* ladle; spatula; stirring stick ယောက်မ 2) *v.* go about; visit လျှောက်လည်သည်

dīdōnādū *n.* large bamboo spoon ဝါးနှင့်လုပ်ထားသောဟင်းခပ် ဇွန်းကြီး

dīgedīthō *n.* kind of big green frog အစိမ်းရောင်ဖားကြီးတစ်မျိုး

dīgephlō *n.* small frog the size of a gourd seed ပူးစေ့အရွယ်ရှိသောဖားသေးတစ်မျိုး

dīkhlūthā / mōūthā *n.* papaya သင်္ဘောသီး

dīkō *n.* penis မျိုးပွားအင်္ဂါ (ကျား)

dīkōhti *n.* semen သုက်ရည်

dīmō *n.* belly button; navel ချက်

dīmōbri *n.* umbilical cord ချက်ကြိုး

dīmōlā *n.* place where umbilical cord is buried or hung in a tree in a bamboo container; birthplace ဇာတိချက်ကြွေမွေးရပ်မြေ၊ ဇာတိချက်မြေ

dīō *n.* small frog that swells out its throat when croaking အော်သည့်အခါလည်ပင်းဖောင်းလာသည့်ဖားတစ်မျိုး

dīpanā *n.* kind of frog that inhabits buffalo wallows ဖား (ကျွဲလူးအိုင်တွင်နေသည်)

dīphlō *n.* tadpole ဖားလောင်း၊ ဖားတစ်ပိုင်းငါးတစ်ပိုင်း

dīphrō *n.* kind of large frog ဖားကြီး (ဗိုက်ဖောင်းသော)

dīrō *n.* kind of toad at the stage when it goes in water to breed ဖားပြုပ် (ရေထဲရှိ)

dīsē *n.* dried frog ဖားခြောက်

dīsī *n.* kind of frog ချောင်းဖား

dīthū *n.* toad (the same as dīrō but when it is on land) ဖားပြုပ် (ကုန်းပေါ်ရှိ)

dīthūphū *n.* kind of small green frog အစိမ်းရောင်ဖားအသေးတစ်မျိုး

dīyī *n.* kind of frog ချောင်းဖား

do₁ *v.* ride စီးသည် (တိရစ္ဆာန်၊ ယာဉ်) **do thīrī** ride a horse မြင်းစီးသည်

do₂ *v.* say; tell ပြောသည်

do₃ *v.* pelt (with stones or clods of dirt); pound (with a stone) ပေါက်သည်၊ ထုသည် (ကျောက်တုံး၊ မြေကြီးတုံးဖြင့်)

doamī *conj.* if ...လျှင်၊ ...သော်

dobi / dobidobū *v.* threaten; verbally abuse နိုင်စားသည်၊ အနိုင်အထက်ပြုသည် (အပြောအဆိုအားဖြင့်)

dobisōū *v.* put down; dominate (verbally) အနိုင်ယူပြောဆိုသည်၊ နှိမ်သည်

dodedolū *v.* speak scathingly; slander မှီချိုးမျှစ်ချိုးပြောသည်၊ ထိခိုက်နှစ်နာအောင်ပြောသည်၊ နှိမ်ပြောသည်၊ ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုသည်

dogā / dogādome 1) *v.* put out leaf buds; sprout; put out suckers အညွန့်အတက်ထွက်သည် / အညွှောက်ထွက်သည် 2) *n.* leaf bud; sprout; sucker အညွန့်အညွှောက်

dogedolè *v.* 1) be constantly changing one's tune; talk in circles ဟိုပြောဒီပြော ပြောသည်၊ တောင်ပြောမြောက်ပြောပြောသည်၊ စေ့လည်ကြောင်ပတ်

ပြောသည် 2) converse; discuss အပြန်အလှန် ပြောသည်

dogethă v. reply ပြန်ဖြေသည်၊ တုံ့ပြန်သည်

doghula n. back, inner part of the room or house အိမ် တွင်းခန်း (ရိုးရာပုံစံ)

doghū v. carry on the back of one's head, neck and back ထမ်းပိုးသည် (ကျောကုန်းဖြင့်)

doghū hūlōto carry the sack of rice on one's back ဆန်အိတ်ကိုထမ်းပိုးသည်

dogīdogu v. speak rudely, severely ပက်ပက်စက်စက် ပြောသည်

dogō v. speak on behalf of; mediate ကိုယ်စား ပြောသည်၊ ကြားခံပြောသည်

Dogōnī hē tarobā. Say something on my behalf. ငါ့ကိုယ်စားစကားပြောပေးပါ။

dogū v. 1) recite after; say after လိုက်ဆိုသည်၊ နောက်လိုက်ပြောသည်

Dogū hē kō. Say after me. ငါ့နောက်လိုက်ဆို။

2) ride behind someone နောက်လိုက်စီးသည်

dohō₁ v. sprout up ပေါက်သည် (အပင်)

dohō₂ v. speak up; express one's opinion ပြော ထုတ်သည်၊ ဖွင့်ပြောသည်

doiglō v. say firmly; speak repeatedly အမြဲပြောသည်၊ ပြောနေကျဆိုနေကျ၊ ပုံသေပြောသည်

doihū v. explain ပြောပြသည်၊ ရှင်းပြသည်

doisōi v. instruct; rebuke ပြောဆိုဆုံးမသည်၊ ပဲ့ပြင်ဆုံးမသည်

dojūdomē v. say for certain အတည်ပြောသည်

dokē / dokēdoū v. defame; slander အဖျက်သဘော ဖြင့်ပြောသည်၊ သွားပုပ်လေလွင့်ပြောသည်

dokēu conj. 1) so ဒါကြောင့် 2) and then ...ပြီးတော့

dokhūdohē v. 1) encourage; exhort အားပေးအား မြှောက်ပြောသည်၊ အားပေးတိုက်တွန်းသည် 2) speak boldly ရဲရဲရင့်ရင့်ပြောသည်

dokhūdomo v. 1) console; speak words of comfort အားပေးနှစ်သိမ့်သည် 2) encourage အားပေး စကားပြောသည်

dokhū / dokhūdokhō v. 1) speak sarcastically; insinuate စောင်းပြောသည်၊ ရွံ့ပြောသည် 2) incite; provoke ရန်စသည်

dokīdokū v. speak about this and that; beat around the bush ဟိုပြောလိုက်ဒီပြောလိုက်ပြောသည် (သွယ်ဝိုက်ပြီးငြင်းဆိုသည့်စကား)

dokrēnelō v. kneel; kneel down ဒူးထောက်သည်

dolē / dolēdolē v. go on speaking ဆက်ပြောသည်

dolī v. speak once and for all; settle a matter ပြီးပြတ် အောင်ပြောသည်၊ ဖြေရှင်းသည်

dolīhōphlōhō n. state; declare; speak openly ပွင့်လင်း စွာပြောဆိုသည်၊ ရင်ဖွင့်သည်

dolō v. confess; apologize ဝန်ချတောင်းပန်သည်

dome / domedosō v. sprout (sucker that comes out of the side of a bamboo) အတက်ထွက်သည် (ဝါး)

donō / donōnō v. speak nonsense အဓိပ္ပါယ်မဲ့ လျှောက်ပြောသည်၊ အလကားလျှောက် ပြောသည်

dophla v. interrupt ကြားဖြတ်ပြောသည်

dophlōhō v. 1) speak openly ဖွင့်ပြောသည်၊ ဖွင့် ဟပြောသည် 2) confess; admit ဝန်ခံသည်

doplī / doplīgolō adj. very slimy ချွဲသော၊ ချွဲကျိ သော၊ ချိကျိကျိ

dorījō v. speak to make something sound good ဖာထေးပြောဆိုသည်၊ စကားအဖြစ်ပြောဆိုသည်

dosē / dosēdogri v. have chapped skin (as in winter) ပတ်သည် (အသား)

dosi / dosidogā v. 1) summarize အကျဉ်းချုပ် ပြောသည်၊ အတိုချုပ်ပြောသည် 2) speak briefly လျှော့ပြောသည်

dosū v. disagree; talk back; refute ချေပပြောဆိုသည်၊ ခံပြောသည်

dosūthǎ v. reply; talk back တုံပြန်ပြောသည်။ ခံပြောသည်

dotakā v. speak sarcastically (saying the opposite of what you mean) ဘုကလန်ပြောသည်။ အခြေအနေမှန်ကိုဆန့်ကျင်၍ပြောဆိုသည်

dotedǒ v. 1) deviate ကာဆီးပြောသည် 2) change the topic; interrupt စကားလွဲသည်

dotēdomò v. speak truthfully; speak frankly ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာပြောသည်။ အမှန်အတိုင်းပြောသည်

dotèpè v. debate with someone စကားရည်လှသည်

dothǎ v. 1) reply ပြန်ပြောသည် 2) repeat တစ်ထပ်တည်းပြန်ပြောသည်

dothijǎ v. introduce; inform; acknowledge မိတ်ဆက်သည်။ အသိပေးသည်

dothīplī v. turn inside-out ပြောင်းပြန်လှန်သည် (ဝက်အူ၊ ကြက်အူ)

dowī (nākǔ) v. insinuate; say indirectly; hint at အရိပ်အမြွက်ပြောသည်။ မသိမသာပြောသည်

dǒ v. put; place တင်ထားသည်။ ချထားသည်

dǒbū / dǒbūdǒgā v. boil to make tender နူးအောင်ပြုတ်သည် (အသား၊ အရိုး၊ အရွတ်၊ အစေ့)

dǒcè v. cook down until no water is left ရေခန်းချက်သည်။ အိုးကပ်ချက်သည်

dǒdepehtu v. trap ထောင်ချောက်အမျိုးမျိုးထောင်သည်

dǒghū v. put (water) on (a fire) to heat ဆူအောင်တည်သည် (ရေနွေး)

dǒghū htī put on water to boil ရေနွေးတည်သည်

dǒhtulò v. 1) preach တရားဟောသည် 2) give a speech ဟောပြောသည်

dǒmūhtūpra v. gossip အတင်းအဖျင်းပြောသည်

dǒpra / dǒpraphami v. gossip အတင်းအဖျင်းပြောသည်

dǒsidōnè v. 1) compare; speak metaphorically; speak in parables နှိုင်းပြောသည်။ ခိုင်းနှိုင်းပြောဆိုသည် 2) speak in parables or proverbs ဆိုမိန့်ခဲ့သည် (ရှေးလူကြီးများ)

"Mǒō haō lǒju tahtǎ phǎō haō lǒju tablā"
wèprā tadǒsidōnèi ō thakajǒ. "Your status drops a hand width if you don't have a mother; a cubit if you don't have a father," according to the saying of the elders. "မိခင်မရှိရင်တစ်ထွာ၊ ဖခင်မရှိရင်တစ်တောင်ဂုဏ်ကျဆင်း၏" ဟု ရှေးလူကြီးများကဆိုမိန့်ခဲ့သည်။

dō v. wait in ambush; lie in wait ချောင်းမြောင်းသည်

dō tami èklè ;ie in wait by an animal's trail တောကောင်ကိုပုန်းကွယ်လျှိုးစောင့်သည်

dōkha v. shoot from a blind စောင့်၍ပစ်သည်။ ချောင်းမြောင်း၍ပစ်သည်

lè dōkha tami go lie in wait to shoot an animal တောကောင်ကို သွားစောင့်ပစ်သည်

dōphlu v. untie; loosen ဖြည်သည်

dǒsū 1) v. await စောင့်ကြိုသည် 2) *adv.* in advance အကြို၊ ကြိုတင်၊ ကြိုကြိုတင်တင်

dō₁ v. set a trap (sticky pitch) ထောင်ဖမ်းသည် (ညောင်စေးဖြင့်)

dǒ htū wa cèè catch birds using sticky pitch ညောင်စေးဖြင့်ငှက်ကို ထောင်ဖမ်းသည်

dǒ jū wa gaglo catch rats with a trap ကြွက်ကို ထောင်ချောက်ဆင်ဖမ်းသည်

dō₂ v. fetch; draw; catch (water) ခပ်သည်။ ခံသည် (ရေ)

dō₃ n. knife; machete ဓား၊ ဓားမ

dōglú n. metal band on knife handle to keep blade tight; bolster ဓားရိုးစွပ်ကွင်း

dòklú v. 1) be hard of hearing မကြားတကြားဖြစ်သည်

È nākǔ dòklú. He is hard of hearing. သူနားမကြားတကြားဖြစ်သည်။

2) ignore လျစ်လျူရှုသည်။ အရေးမစိုက်ပဲ နေသည်။
မကြားချင်ယောင်ဆောင်သော

dōnākū *v.* listen carefully; prick up one's ears နားစွင့်
သည်

dōrīlirōlō *v.* 1) choose a place with the breeze in a
favourable direction; be upwind of one's prey
လေသင့်ရာနေရာရွေးသည် 2) catch a breeze
လေညင်းခံသည်

dōrō *n.* long thin knife for cutting weeds and grass;
weed whip ကစဉ်းခုတ်ဓား၊ ခြံစည်းရိုးခုတ်ဓား

dōsē *n.* long narrow knife; sword ဓားရှည်

dōsēmū *n.* sheath for a knife or sword ဓားရှည်အိမ်

dōthū *n.* knife blade ဓားသွား

dōthū *n.* knife sheath ဓားထည့်သည့်ခြင်း

dōtrūmū *n.* Indian trumpet plant ကြောင်လျှာပင်

dōtrūthā *n.* Indian trumpet fruit ကြောင်လျှာသီး

dōtū *n.* knife handle ဓားရိုး

dō₁ *n.* kind of large wild rat မြေကြွက်ကြီးတစ်မျိုး

dō₂ *conj.* and နှင့်

dōdū / dōdūkhē *phr.* you're right ဟုတ်သားပဲ

dōkā *v.* work for a daily wage နေ့စားလုပ်သည်

dōkhū *n.* medium sized basket တောင်း (အလတ်)

dōprēthā *n.* soap berries ဆပ်ပြာသီး

dō₁ *v.* shallow (water) တိမ်သော (ရေ)

dō₂ *v.* 1) carry သယ်သည် 2) carry a load တင်သည်

Motoka dō thō. The truck is carrying logs. ကား
ကသစ်တင်သည်။

dōwa thírī lō carry on a horse cart မြင်းလှည့်ဖြင့်
တင်သည်

dōcē *v.* swear on a Bible; take an oath ကျမ်းကျိန်
သည်

dōghō *n.* bamboo tray for winnowing or drying စကော

dōkhlē *n.* palm sugar; jaggery ထန်းလျက်၊
ကြံသကာ

dōkhlēbō *n.* stalk of sugarcane ကြံချောင်း

dōkhlēmū *n.* sugarcane ကြံပင်

dōlō *v.* to put down; set out ချထားသည်၊ ခင်းသည်

dōpō *v.* be newlywed အိမ်ထောင်ကျစ
အကြင်လင်မယား

dōthōmō *v.* set a spike trap on a trail or road ငြောင့်
ထောင်သည်

dōtu *v.* cut into lengths (wood, bamboo)
ပိုင်းဖြတ်သည် (သစ်၊ဝါး)

dōu *adv.* also ...လည်းပဲ

Na bā ma dōu. You also must work. နင်လည်း
လုပ်ရမယ်။

dō₁ *v.* enclose in a cage or pen လှောင်သည်
(တိရစ္ဆာန်)

dō₂ *v.* take (a photo) ရိုက်သည် (ဓါတ်ပုံ)

dō₃ *n.* room; partitioned off area အခန်း၊ အခန်းခွဲ

dōda *n.* wall; barrier; screen ထရံ၊ နံရံ၊ အကာ

dōdahtēkī *n.* matting woven from wide flat strips of
bamboo, used to make walls ဝါးထရံ

dōmūro *n.* tomorrow မနက်ဖြန်

dōsīdōphō *v.* stay in one's house; be a homebody
အိမ်တွင်းပုန်းသည်

dō₁ *clf.* for counting mammals, rodents ကောင် (အမျိုး
အစားပြသည့်စကားလုံး)

dō₂ *n.* village; hamlet ရွာ၊ ဇနပုဒ်

dō₃ *v.* be pregnant ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်

dōdūghālē *n.* big village; town ရွာကြီး၊
မြို့ကြီးပြကြီး

dōèrī / lāèrī *adv.* previously; before; in the past အရင်
တုန်းက

dōgā₁ *v.* be in the early stages of pregnancy (2 or 3
months) ကိုယ်ဝန်ဆောင်စ (၂ လ၊ ၃ လအချိန်)

dǒgā₂ *n.* 1) another's house တခြားသောအိမ်
 2) person from the same village တရွာသား

dǒgo / dǒbò *n.* edge of a village; outskirts of a village
 ရွာနံဘေး၊ ရွာအပြင်

dǒhtǒ *n.* pocket အိတ်ကပ်
sidǒ/sijò htǒ shirt/pants pocket အင်္ကျီ/ဘောင်းဘီ
 အိတ်ကပ်

dǒkhū *n.* upper part of village ရွာအထက်ပိုင်း၊ ရွာ
 ထိပ်

dǒkhūdǒkǎ *n.* plot of land မြေယာ

dǒkhūphǒkhū / dǒmǒdǒphǎ *n.* village elders;
 village head ရုပ်မိရုပ်ဖ၊ ရွာလူကြီး

dǒkǒ *n.* lower part of village ရွာအောက်ပိုင်း

dǒkǔphū / dǒlǒphǒphū *n.* villagers ရွာသူရွာသား

dǒlādīmǒ / dīmǒlā *n.* birthplace; home village
 မွေးရပ်ဇာတိ

dǒli *v.* old village (when village has split or established
 a new site) ရွာဟောင်း

dǒlūnǒ *adv.* three to four days ago; in the recent past
 လွန်ခဲ့သော ၃-၄ ရက်က

dǒmǒ *n.* tax အခွန်၊ မြေခွန်ယာခွန်

dǒnǒ *adv.* the day before yesterday တမြန်နေ့၊
 တစ်နေ့က

dǒphǒ *n.* village ကျေးရွာ

dǒphūghāphū *n.* villagers; locals of an area
 ကျေးလက်သူကျေးလက်သား

dǒthuphǒthu *n.* animal killed and divided between
 villagers as compensation and cleansing following a
 case of fornication or adultery ရွာကန်တော့ကြေး

dǒ₁ *v.* demand; pester someone for something
 မရမကတောင်းသည်

dǒ₂ *v.* carry on top of one's head ရွက်သည် (ခေါင်း
 ပေါ်)

dǒkǎ *n.* land; lot; plot of land မြေကွက်

dǒkǎhǎkhū *n.* earth; world ကမ္ဘာလောက

dǒkǒ *v.* 1) tempt စုံစမ်းနှောင့်ယှက်သည် 2) entice
 ဖြားယောင်းသွေးဆောင်သည်

dǒtrítí *v.* pester; demand repayment of a loan
 အတင်းအကျပ်ခိုင်းသည်
 È **adǒtrítí hě taphítama.** He forced me to work.
 သူငါ့ကိုအလုပ်အတင်းအကြပ်ခိုင်းတယ်။

drāga *n.* 1) sickle တံစဉ် 2) crosscut saw ငမန်းလွ

drāgaduthǒ / htòdu *n.* saw for cutting a log
 lengthwise; rip saw သစ်ဆွဲလွကြီး

drēwe *adv.* encircling; surrounding; around ပတ်လည်

drè *v.* creak; tremble; shake (voice) အက်သည်
 (အသံ)
 È **jǒ drè** His voice is trembling. သူ့အသံအက်နေ
 တယ်။

drī / drīkǎ / drūkǎ *excl.* I told you so; an exclamation
 used in contempt မှတ်ပြီလား

drīwī *adj.* curly (hair, tendril) လိမ်ကောက်သော၊
 ကောက်ကွေးသော (ဆံပင်၊ နွယ်ပင်)

drīwīdrēwe *adv.* round and round ပတ်ပတ်လည်
Sa drīwīdrēwe sī. Walk round and round the
 house. အိမ်ကိုပတ်ချာလည်ပတ်ပါ။

drohto / drohtodrējè *adj.* spongy ဖောင်းပွသော

dròthǒ *adv.* often; frequently ခဏခဏ၊ မကြာခဏ

dròtǒ / rǒyǒ *n.* kind of low wooden or bamboo bench
 ကွပ်ပျစ်

drǒhtǒ *n.* chime; small tinkling bell ခေါင်းလောင်း၊
 ဆည်းလည်း

drǒthǒ *adj.* messy; litter-filled ရှုပ်ပွသော

druhtu *v.* shake out ခါသည်၊ ခါချသည်
Druhtu bǒ ja tathǒthè ò na sīdǒlo. Shake the
 dirt off your shirt. သင့်ရဲအင်္ကျီပေါ်မှအမှိုက်ကို ခါ
 ချလိုက်ပါ။

du *v.* saw; cut (wood or meat); root up (as with a pig's
 snout) တိုက်သည် (လွ)၊ ဆွဲသည်(သစ်)၊ လှီး
 သည်(အသား)၊ တူးသည်(ဝက်နှာခေါင်းဖြင့်)

Du thō wa htòdu. Cut wood with a saw. လွှဖြင့် သစ်ခွဲသည်။

Hto du hā. The pig is rooting in the soil. ဝက်မြေကြီးတူးနေသည်။

duhā v. root around in dirt; dig a hole မြေတူးသည် (ဝက်၊ စက်ယန္တရား)

dulā n. kind of fig leaf ကုန်းသဖန်းရွက်

duprī / dumū v. slice finely; dice စိပ်စိပ်လှီးသည်
dumū tajā slice meat finely အသားကိုစိပ်စိပ်လှီးသည်

duthā n. fig သဖန်းသီး

duthī / madū v. level off; make even ညီညာအောင် ထိုးသည်၊ ညှိသည် (မြေကြီး)

dotu v. slice off; cut off လှီးဖြတ်သည်၊ ဖြတ်ချသည်

dū₁ v. to scoop up (especially for solids) ကျုံးသည်
Dū bu wa gī. Scoop up the rice with a basket. စပါးကိုပုလောင်းဖြင့်ကျုံးပါ။

dū₂ adj. thick ထူသော

nākū dū have thick ears (stubborn, disobedient) နားထူသည်

Cēlā dū. The book is thick. စာအုပ်ထူသည်။

dūdū adv. do perversely; do the opposite and more ပိုပိုပြီး၊ ပိုပို၍

Ma komā hō do nā taū ècō dūdū ma pòdā.
The more they told him not to do it, the more he did it perversely. မလုပ်နဲ့သူ့ကိုပြောလေလေသူကပိုလုပ်လေလေ။

dūtigli adv. very thick အလွန်ထူသော

dū v. dip; draw (water) ခပ်သည် (ရေ)

dū prt. help each other by contributing labour first for one person, then for the other အတုံ့အလှည့်ကူညီသည်

lè gō dū rú su exchange labour to weed another's field and then one's own အတုံ့အလှည့်တောင်ယာလယ်ယာလိုက်သည်

dū₁ adj. blunt တုံးသော

È pebā dò wa lō dokèu è dū ja. He hit a stone with his knife so it is dull. သူကျောက်ခဲခုတ်မိလို့ ဓားတုံးသွားတယ်။

dū₂ adj. level, even ညီညာသော

adu dū sigholā make a level place for a house အိမ်နေရာမြေညီအောင်ညှိသည်

dū-pe adj. even; level ညီညာသော

dū (thèphè) v. draw or roll carded cotton into slivers in preparation for spinning into thread ဖတ်ပြီးသောဝါကိုအမြောင်းလိုက်၊ အရှည်လိုက်ဖြစ်အောင်လုပ်သည်

dūhtī adj. not sufficiently sloped resulting in leaks (of a roof) ရေချိန်မကိုက်သော၊ ဇောက်နည်းသော

dūthūdūthò v. be pleased with; be satisfied with; enjoy စိတ်ကျေနပ်သည်

dūtipī adj. 1) completely flat; even; level ညီညာပြန်ပြူးသော၊ တပြေးညီဖြစ်သော၊ ပြေပြစ်သော
2) blunt တုံးတိတိ

dū v. big; large ကြီးသည်၊ ကြီးမားသော

dū-gri adj. large; great; huge ကြီးမားသော

Bica ètamai mè èdūègri. God's love is great. ဘုရားသခင်ရဲ့ မေတ္တာသည်ကြီးမားလှ၏။

dūādūō / dūālāō / dūāghāō / dūānāō adj. have a big appetite; eat a lot; be a glutton အစားကြူးသော

dūbò v. be of age အရွယ်ရောက်သည်

dūbrā v. old (age); elderly အသက်ကြီးသည်၊ သက်ကြီးပိုင်း

dūbrājājī n. old; elderly; aged အသက်အရွယ်ကြီးသော

dūbregephū v. potbellied; with a narrow neck and wide base ဗိုက်ပူနံကား

dūdālō / dūkhlō conj. especially; most importantly; above all အထူးသဖြင့်၊ အရေးကြီးဆုံး၊ အခရာကျဆုံး

dūdĕ / dūdĕmĕgā *v.* mock; criticize ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချသည်။ ဝေဖန်သည်

dūghutū *adj.* biggest; largest အကြီးဆုံး

dūhō *v.* grow; increase; grow up; expand; develop ကြီးထွားလာသည်

dūhōhtūhō *v.* 1) increase ကြီးပွားတိုးတက်သည်
2) develop ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည်

dūhōlēhō *v.* increase; become rich ကြီးပွားတိုးတက်လာသည်။ ကြီးပွားချမ်းသာလာသည်

dūjō *adj.* rich ငွေးသော၊ ချမ်းသာသော

dūjōmōtrō *adj.* rich; wealthy ချမ်းသာကြွယ်ဝသော

dūkhlō *v.* biggest အကြီးဆုံး

dūkrō *v.* be oversized; big for one's age အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင်ထွားသည်။ ကြီးသည်။ ဖွံ့သည်

dūrōnō htūghata *v.* be of the same age and from the same home area; be equal သက်တူရွယ်တူ

dūthīnā brāthīghū *v.* mature; wise ရင့်ကျက်သော၊ ရှေးမီနောက်မီ

E e

e₁ *v.* open with force အားစိုက်ဖွင့်သည်

e₂ *v.* 1) button up; do up တပ်သည် (ကြယ်သီး)
2) saddle တပ်သည် (မြင်းကုန်းနီး)

E thirīmo put on the saddle; saddle up မြင်းကုန်းနီးတပ်သည်

emēke...! *excl.* Oh my! အောင်မလေး...

etōle...! *excl.* Wow! ဆန်းပြားတဲ့အရာ၊ အခြေအနေကိုမြင်တွေ့ကြုံဆုံချိန်မှာသုံးတဲ့အာမေဇိုတ်စကား

eūa ...! *excl.* I miss (someone/something) a lot!; That brings back great memories! အမှတ်ရလိုက်တာ...၊ သတိရလိုက်တာ...

Ě ě

ě 1) *n.* discharge from one's ear နားပြည် 2) *v.* have a discharge from one's ear; suffer from otorrhoea နားပြည်ယိုသည်

Ě nākŭ ělō. There is discharge coming from his ear. သူ့နားပြည်ယိုသည်။

ě...ějǎ... *n.* sound used to soothe a child ကလေးအငိုတိတ်အောင်၊ အိပ်အောင်ချော့သိပ်သည့်အသံ

ějǎ / ějǎle *excl.* ouch; ow နာတယ် / နာလိုက်တာ

Ē ē

ē₁ v. have pain in the body ကိုက်ခဲနာကျင်သည်
Hě sǎkònò dokèu hě hūkò ē. I got malaria so I have a headache. ငါ့ကိုက်ဖျားထလို့ခေါင်းကိုက်နေတယ်။

ē₂ v. bark ဟောင်သည်
Htū ē da. The dog barked at the ghost. ခွေးကသရဲကိုဟောင်သည်။

ē₃ v. bite ကိုက်သည် (အကောင်)
Htū ē tasu. The dog is chewing the bone. ခွေးကအရိုးကိုကိုက်သည်။

ē-ā v. bite, chew, and swallow ကိုက်စားသည်
Pigāphū ē-ā dīthā. The child is biting and eating the cucumber. ကလေးကသခွားသီးကိုက်စားသည်။

ēcīkrī v. clench one's teeth; grit one's teeth အံကြိတ်သည်

ēcīkrū v. grit one's teeth; grind one's teeth အံကြိတ်သည်။ သွားကြိတ်သည်

ēgū / ēgūēkre v. painful; aching; inflamed ကိုက်ခဲသည် (ခါးနာ၊ အဆိပ် တက်၊ ရောင်ရမ်း၊ အနာရင်းသဖြင့်)

ēkru v. gnaw on ရှေ့သွားဖြင့်ကိုက်စားသည်
Htū ēkru ā pūphe. The dog gnawed on the cowhide. ခွေးကနွားသားရေကိုကိုက်စားသည်။

ēmo v. howl (dog) အူသည် (ခွေး)

ēmokhī gīlīmokhā v. grit one's teeth in anger ဒေါသတကြီးအံခဲကြိတ်သည်

ēsūēsū v. have painful joints or aching bones အရိုးအဆစ်ကိုက်ခဲသည်

ēthūēthē v. 1) have a toothache သွားကိုက်သည်
2) grit one's teeth အံကြိတ်သည်

È è

è₁ v. hitch a buffalo or cow to a plough or harrow ထယ်၊ ထွန်တုံးတပ်သည် (ကျွဲ၊ နွား)

è₂ v. peel off an outer layer အခွံခွာသည်၊ နွာသည်
Kajō tara, è è ā dīkōmo. A person peeled off the bamboo to eat the sticky rice inside the tube. လူတစ်ယောက်ကောက်ညှင်းကျည်တောက်ခွာစားသည်။

èčā conj. because of အတွက်ကြောင့်

èdoèkrā n. ingredients for cooking ဟင်းခပ် အမွှေးအကြိုင်၊ အဆာပလာ

èě prt. let; go ahead ...ပါစေ

È ma èě. Let him do it. သူလုပ်ပါစေ။

èhtùèjà n. rank; position ရာထူး၊ အဆင့်အတန်း

èěù 1) adj. be in poor health; sickly ချူချာသော 2) v. groan; moan; whimper ညည်းတွားသည်

èjī / èjīèjū adj. far; distant ဝေးလံသော၊ ဝေးဝေးလံလံ

èkēu n. let it be; may it be ...ပါစေပေါ့

È lè èkěu. Go ahead and let him go. သူသွားပါစေပေါ့။

èkhī *n.* time အချိန်

èkhìèglò *n.* 1) time အချိန်အခါ 2) situation အခြေအနေ

èkhlǒ / èkhlǒèròpò *n.* extra; surplus; excess အပို၊ အပိုအသာ၊ ပိုပိုလိုလို

èkhōra / èkhora *adj.* other အခြားသော

èkhū / èkhūèlǒ *n.* smoke; steam; dust အခိုး၊ အခိုးအငွေ့

èkhùènò *adj.* lasting; durable ကြာရှည်ခံသော၊ ခိုင်ခံ့သော

èkhùècǎ *conj.* because of; due to ...အတွက်ကြောင့်၊ ...လို့

èkíèkú *n.* 1) bits and pieces တိုလီမုတ်စ 2) parts; pieces အစိတ်အပိုင်း

èkríèkrú *adj.* poor; destitute ဆင်းရဲမွဲတေသော၊ ဗလာနတ္ထိ

èlò *v.* turn down; turn inside out လှန်ချသည်

È lò na khūlomo hě kèkě na thǔ. Pull down your lip, I want to look at your teeth. နှုတ်ခမ်းလှန်ချ၊ ငါနင့်သွားကိုကြည့်မလို့။

èmi èkǔ *phr.* in someone's name နာမတော်၌

Bica èmi èkǔ In God's name ဘုရားသခင်ရဲ့ နာမတော်၌

ènā / nā *pro.* 1) he, she, it သူ 2) him, her, it သူ့ကို

ètě *adv.* according to; in line with; just as ...အတိုင်း၊ ...အရ

Ě ě

ě *v.* moan; whimper (of a sick infant) တစ်ချိန်လုံး ညည်းသည်၊ ချွဲသည်၊ အငိုသန်သည်

(နာတာရှည်နာမကျန်းကလေး)

Ě ě

ě₁ 1) *v.* agree; accept လက်ခံသည်၊ သဘောတူသည်

È ě haō. He did not accept it. သူလက်မခံဘူး။

2) *excl.* expression of agreement; OK; alright လက်ခံသဘောတူသည့်အခါသုံးနှုန်းသည့်စကား

ě₂ *pro.* he, she, it သူ၊ သူက၊ ၎င်း၊ ၎င်းက၊ ယင်း၊ ယင်းက

Ě ā dǐ. He/She is eating rice. သူထမင်းစားနေသည်

ě- 1) *prt.* possessive prefix on possessed noun when possessor is third person ရဲ့၊ ၏

Kajǒ hanu tara èsī mě èdǔ. That man's house is big. အဲ့ဒီလူရဲ့အိမ်ကြီးတယ်။

2) *pro.* his, her, its သူရဲ့

Èsī mě èdǔ. His house is big. သူရဲ့အိမ်ကြီးတယ်။

ěkhwě *n.* permission; permit ခွင့်

G g

ga₁ n. weighted trap with a large flat bamboo panel that falls when the trap is triggered ဝါးကပ်
ထောင်ချောက်

ga₂ n. bedbug ကြမ်းပိုး

gaga adv. carefully, attentively (of listening) စူးစူး
စိုက်စိုက် (နားထောင်သည်)

gaglo n. trap ထောင်ချောက်

galò v. pour off excess liquid (as after boiling rice or other food) ငဲ့သည်

Galòja dǎhtǐ dǒ dǒhtu nā. Pour off the excess hot water and leave the rice to steam in the pot.
ထမင်းရည်ငဲ့ပြီးနှပ်လိုက်ပါ။

gā₁ adj. 1) soft; tender (meat) နူးသော (အသား)
2) tender; immature နုသော၊ ပျော့သော (လူ၊
အပင်၊အသီး၊ပစ္စည်း)

gā₂ clf. for counting general objects ခု၊ မျိုး (အမျိုး
အစားပြသည့်စကားလုံး)

gā-rǐ adj. tender (meat from a good cut) နူးညံ့သော
(အသား)

gādo n. large green grasshopper မိုးခေါင်နှံကောင်စိမ်း
တစ်မျိုး

gāglamū v. mince နှပ်နှပ်စင်းသည်

gāgra v. clamp something between the teeth ခဲသည်၊
ကုတ်ခဲသည်

gālamū n. tree bearing a hard green plum ဇီးဖြူပင်

gālathā n. gooseberry ဇီးဖြူသီး

gānana adv. intently (of staring) စူးစိုက်စွာ၊
စေ့စေ့(ကြည့်သည်)

gānethā n. dog fruit; djenkol bean ဒညင်းသီး

gāplīgāū adj. tender; melt in your mouth နူးညံ့သော၊
နူးအိသော

gārènè v. tender (meat) ပျော့အိသည်(အသား)

gāū adj. small; young; immature သေးငယ်သော

ge v. go back; return ပြန်သည်

ge-lè v. 1) back and forth အပြန်အလှန်

lège lèlè. ask questions back and forth
အပြန်အလှန်မေးသည်

2) return trip; round trip အသွားအပြန်

Hě simǐja haō hě ge dǒ lè tara. I didn't sleep
over, I just commuted back and forth each day. ငါမ
အိပ်ခဲ့ဘူး၊ငါအသွားအပြန်ပဲလုပ်တယ်။

gebāthǎ v. 1) go back home (to someone) ပြန်သွား
သည် (တစ်စုံတစ်ယောက်ဆီသို့) 2) have to come
back ပြန်လာရသည်

geblo n. gourd tendrils ဘူးညွန့်

gegelèlè adv. back and forth ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်၊
သွားသွားလာလာ

gegò adv. separate; at a slight distance from
အလှမ်းကွာသော၊ ခပ်ခွာခွာ

gei v. take back; go back with ယူပြန်သည်

gelē n. shelf; rack စင်

bǎgelē dish rack ပန်းကန်စင်

gemū n. gourd plant ဘူးပင်

genu v. go back in; return inside one's house ပြန်ဝင်
သည်၊ ဝင်လာသည်

gephlō n. gourd seed ဘူးစေ့

geplā / geplāthǎ v. come back home again; turn back
ပြန်လာသည်၊ လှည့်ပြန်သည်

gesē v. 1) come back soon, early စောစောပြန်လာ
သည် 2) return quickly မြန်မြန်ပြန်သည်

gethǎ v. come back ပြန်လာပါ

gethā *n.* gourd ဘူးသီး

gē₁ *v.* shell corn from the cob by twisting in one's hand
ခြွေသည်
gēphri khèthā shell corn kernels form the cob
ပြောင်းဖူးခြွေသည်

gē₂ *v.* turn; twist လှည့်သည်

gēhōgēlō *v.* toss and turn; turn back and forth ဟိုလှည့်
ဒီလှည့်

gēhtōbō *v.* twist open; unscrew လှည့်ဖွင့်သည်

gē *adj.* thin; skinny; slender; slim ပိန်သော

gè-phri *adj.* skinny ပိန်ညောင်သော၊ ပိန်လှီသော

gèkhrogèbă *adj.* skin and bones; skinny အရိုးပေါ်
အရေတင်၊ ကျုံ့လှီသော

gènèlō *v.* 1) bent over and hanging down ငိုက်စိုက်
ကျသည် 2) bow (one's head) ညိတ်သည်၊
ညွတ်သည်

gèrègōrō *adj.* uneven; bumpy; rough မညီမညာဖြစ်
သော၊ ချိုင့်သော

gē 1) *n.* balance scale for weighing ချိန်ခွင် 2) *n.*
weight ပိဿာချိန် 3) *clf.* hundred (for counting
money) ရာ(ပိုက်ဆံ)

rŭ tagē one hundred kyats ပိုက်ဆံတစ်ရာကျပ်

gēlè₁ *v.* put in an ear stud ပန်သည် (နားတောင်း)

gēlè₂ *v.* resent someone due to not being treated equally;
feel left out တွက်ကပ်သည်၊ အူတိုသည်

gēmè / gēmèhtēli *adj.* pointed (nose or chin) ချွန်
သော (နှာခေါင်း၊မေးစေ့)

Kajō hanu tara ènākhī gēmè. That person has a
pointed nose. အဲ့ဒီလူနှာခေါင်းချွန်တယ်။

gha *v.* 1) pour out သွန်သည် 2) pour လောင်းသည်

Ghalò htighū ò khèkŭ. Pour green tea into a cup
ရေနွေးကိုခွက်ထဲလောင်းထည့်ပါ။

gha / pō-gha *v.* trade ကုန်ကူးသည်

ghata *adj.* 1) equal; same မျှတသော၊ တူညီသော
2) even ညီမျှသော

ghā₁ *n.* tree or area where a wild animal was shot,
where the men roast and eat the head and innards;
place protected as a sacred place with a guardian
spirit ရိုးရာပူဇော်ပသသည့်နေရာ (အကောင်များ
ဖမ်းမိသောအခါ)

ghā₂ *n.* 1) area နယ်မြေ 2) region ဒေသ 3) country
တိုင်းနိုင်ငံ

ghā₃ *v.* break off ချိုးသည်

Pigā sǎ dokèu èphī ghā nāklo. The child was
sick so the old man broke a stick (to read the omens).
ကလေးနေမကောင်းလို့သူ့အဘိုးကတုတ်ချိုး
နိမိတ်ဖတ်သည်။

ghā₄ *v.* fall over; lean over လဲသည်

Thō ghā. The tree fell down သစ်ပင်လဲသည်။

ghā₅ *n.* weather ရာသီဥတု

Hajō tini ghā rō. Today the weather is cold. /
Today it is cold. ဒီနေ့ရာသီဥတုအေးသည်

ghābrā *n.* fallow land; second-growth forest (hillside
field that hasn't been planted for a long time) မြေရင့်၊
တောရင့် (နေ့ရှည်လများစိုက်ပျိုးထွန်းယက်
ခြင်းမရှိသောမြေ)

ghābrākōnō *n.* deep forest; swamp
တောကြီးများမည်း၊ မြိုင်ကြီး

ghāca *n.* wilderness; scrub land မြေရိုင်း၊ တောရိုင်း

ghādī / ghādighāthē *n.* haunted place နတ်
ကြီးသောနေရာ

ghādū *n.* flatland; plain; plateau မြေပြန့်ဒေသ

ghāghū *n.* border; boundary နယ်နိမိတ်၊ နယ်ခြား၊
စည်း

ghāghū / ghāghūghāmè *adj.* hot and humid ပူအိုက်
သော

ghāghūhtī *n.* sweat ချွေး

ghāgu 1) *v.* rain မိုးရွာသည် 2) *n.* rain မိုး

ghähtōlō *n.* highlands ကုန်းမြင့်ဒေသ၊ ကုန်းမြင့်
ပိုင်း

ghājī / ghājīhtjū *n.* distant region; far away country
ဝေးကွာသောနေရာ၊ အလှမ်းကွာဝေးသောဒေသ၊
ဝေးလံခေါင်ဖျားသောအရပ်

ghājō *v.* 1) sunny; fair; clear နေသာသည်။ သာယာ
သည် 2) stop (rain); clear off မိုးတိတ်သည်

ghākhè *v.* thick with weeds ချုံထူသည်

ghākhi 1) *adj.* become dark; nightfall မိုးချုပ်သည်။
မှောင်သည် 2) *n.* dark; night မိုးချုပ်ချိန်၊ ည

ghākhighāthū *adj.* dark; pitch dark မှောင်မည်းသော

Ghākhō *n.* Kayan ethnic group ကယန်းလူမျိုး

ghālē *adj.* have a wide area နယ်မြေကျယ်ဝန်းသော

ghālī / ghālīghāsō *adv.* originally; since the
beginning မူလအစ၊ နဂိုမူလ၊ ပကတိ

**Ó hajō tape mē hē lè ò nō khònhō mē haō,
hē ò ghālīghāsō wajō.** I didn't just come to live
here; I've been living here since the beginning. ဒီ
နေရာမှာငါအခုမှလာနေတာမဟုတ်ဘူး၊ နဂို
ကနေထားနှင့်ပြီးသား။

ghāmōgō *n.* place in between; borderland; buffer zone;
no-man's land နယ်ခြားနေရာ၊ နယ်နိမိတ်

ghāmōghāphā *n.* guardian spirit of a forest or
mountain တောစောင့်နတ်၊ တောင်စောင့်နတ်

ghārē / ghārēghārè *n.* disease (plague) ကပ်ရောဂါ၊
ကူးစက်ရောဂါ (လူ)

ghāsē / ghāsēghākrā *n.* 1) dry; parched
ခြောက်သွေ့သောနေရာဒေသ 2) drought-prone
area မိုးခေါင်ရေရှားသောနေရာ

ghātā / ghātāghāhū *n.* area clear of undergrowth;
clear area; open area ရှင်းလင်းသောနေရာ၊
ကွင်းပြင်

ghāthū *v.* miss; long for လွမ်းဆွတ်တမ်းတသည်

ghāthū / ghāthūghāprā *n.* silent place; desolate
place လူသူမရှိဆိတ်ငြိမ်သောနေရာ

ghātòhtō *n.* highlands; upper region တောင်ကုန်း
အရပ်ဒေသ

ghātòlò *n.* lower region အောက်ပိုင်းအရပ်ဒေသ

Ghātō *n.* name used to call the neighboring tribe of
Geba ဂေဘားလူမျိုး

ghātō / ghātōghādū *n.* flat area in the bottom of a
valley; lowlands ကုန်းနိမ့်ပိုင်း၊ လွင်ပြင်

ghāū 1) *n.* shadow; shade အရိပ် 2) *v.* cloudy; overcast
မိုးအုံ့သည်

ghāū / ghāūghālō *v.* cloudy; overcast မိုးအုံ့သည်။
အုံ့မှိုင်းသည်

ghāwighāō *adj.* have a famine; drought အစာရေစာ
ခေါင်းပါးသော၊ မိုးခေါင်သော

ghēgē *v.* play ကစားသည်

ghēgēgholā *n.* playground ကစားကွင်း

ghene *n.* edge; corner; outskirts အစွန်း၊ ဘေး၊
ထောင့်

ghē *n.* kind of grub မြေကြီးစားပိုး

ghēge *n.* cross beam; tie beam ထုပ်၊ ထုပ်တန်း

ghēgekhū *n.* mezzanine ထပ်ခိုး

ghēgela *n.* ceiling မျက်နှာကျက်

ghè₁ 1) *adj.* burnt လောင်ကျွမ်းသည်။
တောက်လောင်သည် 2) *v.* burn; be scorched
တူးသည် (ထမင်း၊ ဟင်း)

ghè₂ *v.* poke; stab; pierce ထိုးသည် (ချွန်သောအရာ
ဖြင့်)

È ghèthī hto wa htō. He stabbed the pig to death
with a knife. သူဝက်ကိုဓားမြှောင်ဖြင့်ထိုးသတ်
သည်။

ghè₃ *n.* hollow buffalo horn (instrument) ကျွဲချို
တူရိယာ

ghèlopo / ghèlopopi *adj.* flare up; blaze တောက်
လောင်သော၊ ထွန်းလင်းတောက်ပသော

ghèphlō *v.* 1) pierce ဖောက်သည် (အချွန်ဖြင့်)
2) burn a hole in မီးပေါက်သည်

ghèsè *v.* sneeze နှာချေသည်

ghèthòprò *v.* blaze, hiss and crackle မီးတောက်
လောင်သည့်အသံ

ghèù / ghèùghèlò *adj.* burnt through; burnt
thoroughly တူးသော

ghèkhìghèkò *v.* move one's hips forward and back;
sway back and forth တင်ပါးရှေ့တိုးနောက်ဆုတ်
လုပ်သည်

ghènè 1) *adv.* almost လုနီးပါး **2)** *v.* raise (hand or
knife) in a threatening way ရှယ်သည် **3)** *adv.* try
out; experiment စမ်းကြည့်သည်

ghi *num.* two နှစ်

ghikrè / kikrè / kikrèkikrè *adj.* striped; mottled
အစင်းများရှိသော (ကျားသစ်ကဲ့သို့)

ghimì *n.* yeast တဆေး

ghiti / ghitikhiä *v.* **1)** stupid; dull ထုံအသော၊
နံ့သော **2)** uneducated ပညာမဲ့သော

ghî *n.* kind of grub that lives in a tree သစ်ကိုက်ပိုး
(သစ်ပင်ဖိုးလမင်းကြီး)

ghîhükò *v.* fingernails fungal infection လက်သည်းခွံ
ရောဂါ

ghîti / ghîtiighòhtò *v.* packed tight; crowded ကျပ်
သိပ်သော

ghîti / ghîtiighûtù / ghîti-îlò 1) *adj.* stuffed full
ပြည့်ကျပ်သော၊ ကျပ်သိပ်သော **2)** *v.* packed
ကျပ်ထုပ်သော

gho *n.* throat; neck လည်ပင်း

ghoāghoò *n.* esophagus အစာပြွန်

ghodě *n.* collar of a shirt ကော်လံ

ghodělē *n.* low necked shirt လည်ဟိုက်

ghoè *n.* oxbow; triangular wooden frame put around the
neck of a cow or buffalo when hitched to a yoke ကျွဲ၊
နွားလည်ပင်းတွင်ဆွဲသည့်သစ်ဂွ

ghoghîti *v.* be stuck in the throat နင်သည် (အစာ)

ghoghî *n.* **1)** chocker necklace with beads and coins
ကျောက်ပုတီးနှင့် အကြွေစေ့ပါလည်ကပ်

လည်ဆွဲတစ်မျိုး **2)** fold of skin on the neck လည်
ရစ်

ghokhòwethā *n.* bronze coil (worn loosely around the
neck by Kayaw women) ကြေးကွင်းစပရင်

ghokro *n.* bronchus လေပြွန်

ghokù *n.* mouth opening ပါးစပ်ပေါက်

ghokùlā *n.* partially chewed betel quid (taken out of
one's mouth to be chewed again later) ဝါးပြီးသော
ကွမ်း

gholā / gholāpāpe *n.* place; location နေရာ၊
နေရာထိုင်ခင်း

ghole *n.* necklace ဆွဲကြိုး၊ လည်ဆွဲ

ghonodě *n.* **1)** uvula အာသီး **2)** Adam's apple
လည်စေ့

ghophō *n.* goitre from iodine deficiency
လည်ပင်းကြီးရောဂါတစ်မျိုး

ghopōkāmā *n.* kind of reed; bullrushes ကိုင်းတော၊
ကျူတော (အပင်တစ်မျိုး)

ghopugholā *n.* place; space နေရာ၊ နေရာထိုင်ခင်း

ghotorī *n.* carotid artery လည်ပင်းကြောမကြီး

ghotukhū *n.* back of the neck လည်ဂုတ်၊ ဂုတ်ပိုး

ghotulu / tōlōphu *n.* brown fish-owl ဒီးဒုတ်

ghō *v.* **1)** bite; strike (by a snake); peck (bird)
ပေါက်သည် (မြွေ၊ ကြက်အစာ) **2)** plant (in a small
hole) စိုက်သည် (မြေပေါက်ပြီး)

Ghō khèthā/tasūtalě. Plant corn and vegetables.
ပြောင်းဖူးနှင့်အသီးအနှံစိုက်ပါ။

ghōno *v.* leaning against မှီသည်

ghò₁ *n.* spider ပင့်ကူ

ghò₂ *v.* pull over oneself (robe, blanket, etc.) ခြုံသည်

ghò / ghòtrîní *adj.* clot; freeze; solidify ခဲသော

ghòhtò *v.* choke on (food) နင်သည် (အစာ)

ghòrò / ghòròghòta *adj.* bad; immoral ဆိုးသွမ်း
သော၊ ယုတ်ညံ့သော၊ စာရိတ္တပျက်ပြားသော

ghòsě *n.* black spider that lives in a burrow ပင့်ကူနက်ကြီး

ghòsīthā *n.* tomato ခရမ်းချဉ်သီး

ghòthā *n.* eggplant; aubergine ခရမ်းသီး

ghòthò / ghòthòghuprǎ *v.* itchy ယားယံသည်

ghòbri *n.* butterfly လိပ်ပြာ

ghògo *n.* spider ပင့်ကူ

ghògò *adv.* 1) sideways; to the side ဘေးတိုက်၊ ဘေးဖက် 2) on the level; horizontally (not ascending or descending) ပြင်ညီ

ghòsǒ *n.* joint (in bamboo) အဆစ် (ဝါး)

ghòtò *n.* shield ဒိုင်

Ghòtò *n.* Burmese ဗမာလူမျိုး

ghòtò *n.* large intestine အူသိမ်၊ အူမကြီး

ghòtò *v.* 1) confusing အနှောက်အယှက်၊ အရှုပ်အထွေး (အပြော၊ အလုပ်)
ma ghòtò Cause confusion ရှုပ်အောင်လုပ်သည်

2) block ပိတ်ဆို့သည်
ò ghòtò klè block the road လမ်းပိတ်အောင်နေသည်

ghò-hè *v.* growl; roar; bellow ဟိန်းဟောက်သည် (တိရစ္ဆာန်)

ghòhǒ / ghòhǒhtū *v.* empty; plain; zero အလွတ်၊ ဗလာ၊ ခါလီ

ghu / ghuha *n.* character; habit ဉာဉ်၊ စိတ်နေစိတ်ထား၊ အကျင့်စရိုက်

ghusū / ghusūghoro *v.* choke on something သီးသည် (အစားအသောက်)

ghutū 1) *n.* the end; extreme အဆုံး၊ အထွတ်အထိပ်
 2) *adv.* superlative; -est အ...ဆုံး၊ အလွန်

ghutūlò *adv.* last; final နောက်ဆုံး ...

ghū-klā *v.* scare away; intimidate ဆူပူကြိမ်းမောင်းသည်၊ ခြိမ်းခြောက်သည်

ghū₁ *v.* be complete in number စုံသည်
Kajǒ ò ghū htǒ ò? Is everyone here? လူစုံပြီလား။

ghū₂ *v.* measure (a piece of rattan in fist lengths after using the rattan like a measuring tape) တိုင်းသည် (လက်သီးဆုပ်ဖြင့်)

ghū htò measure a pig's girth by fist lengths ဝက်လုံးပတ်ကိုနီးကြိုးဖြင့်တိုင်းပြီးလက်သီးဆုပ်မည် မျှရှိသည်ကိုတိုင်းတာသည်

ghū₃ *v.* chop down ခုတ်လှဲသည်
ghūthǒ ghūhū chop down a tree သစ်/ဝါးခုတ်သည်

ghūghūghūthū *n.* details အသေးစိတ်၊ အကုန်အစင်

ghūhaghūro *adv.* 1) daily နေ့စဉ်နေ့တိုင်း 2) day and night နေ့ရောညပါ

ghūhtīghūghā *n.* every country တိုင်းနိုင်ငံများအားလုံး

ghūnighūna *n.* daily; every day and night နေ့စဉ် ညတိုင်း၊ နေ့ညမပြတ်

ghūrīlī *n.* kind of freshwater catfish ငါးရူ

ghūsī *adv.* all (for objects) အရာအားလုံး (ပစ္စည်း)

ghūsīghūgā *adv.* various အမျိုးမျိုးသော

ghūthū *v.* 1) be even in number အတွဲလိုက်စုံသည်
Thī ò ghūthū htǒ ò? Do you all have a partner? နင်တို့လူစုံပြီလား။

2) be complete in number စုံသည်

ghū *adj.* hot ပူသော

ghū-la 1) *n.* warmth; heat ပူပူနွေးနွေး 2) *adj.* warm နွေးထွေးသော

ghūglè 1) *adv.* wriggle; wiggle; writhe လှုပ်စီလှုပ်စီ၊ ရွစ်ရွစ် 2) *n.* kind of insect အကောင်တစ်မျိုး (ပိုးကောင်)

ghūghū₁ *n.* wrinkled တွန့်သော (အသားအရေ)

ghūghū₂ 1) *n.* stretchy material (cloth, leather) ဆွဲသား (အဝတ်၊ သားရေ) 2) *v.* stretchy; elastic မတင်း

မလျှော့ဖြစ်သော

ghūla *v.* flash; spark ဖျတ်ကနဲ(အလင်း)၊ လျှပ်တပြက် (လျှပ်စီး)

ghūrōhō *v.* extremely hot အပူရှိန်ပြင်းသည်

ghūrōhōtō *v.* hot (fire, sun) အပူပြင်းသည် (မီး၊နေ)

gī *v.* 1) grasp in a closed fist ဆုပ်သည် 2) squeeze ညှစ်သည်

Gilò whè htī. Squeeze the honey out of the comb. ပျားရည်ညှစ်ချပါ။

gībā *v.* massage someone နှိပ်ပေးသည်

gībrī *adj.* be talkative စကားများသော၊ လျှာရှည်သော

gī *n.* large bamboo basket; back basket ပလိုင်း

gī-gu *adv.* extremely အလွန်အမင်း

gība / gīhtō *n.* back basket that can hold a bushel / basket for measuring grain နှစ်တင်း/သုံးတင်းဝင် ပလိုင်းကြီး

gīho *n.* back basket used by a man ယောက်ျားလွယ် ပလိုင်း

gīko *n.* back basket that can hold 3-4 gallons တစ်ပုံးဝင် ပလိုင်း

gīphrē *n.* small back basket holding 1-2 gallons used when planting rice ပလိုင်းငယ် (ပုံးဝက်)၊ စပါးစိုက်ပလိုင်းငယ်

gīthōphrō *n.* rough back basket (for carrying firewood) အကြမ်းသုံးပလိုင်း၊ ထင်းလွယ်ပလိုင်း

gla-glē *v.* firmly rooted; stuck မြဲသော၊ ခိုင်မြဲသော (နှုတ်ယူ၍မရခြင်း)

gla / glō *adj.* tightly; firmly မြဲသော၊ မြဲမြဲသော

glē₁ *v.* knock with one's knuckles ခေါက်သည် (တံခါးခေါင်း)

glē₂ *n.* large clay jar (for fermenting rice wine) စဉ့်အိုးကြီး

glēnātō *n.* small kitchen pestle ကျည်ပွေ၊ ငရုတ်ဆုံထောင်း

glī *n.* bone marrow ချဉ်ဆီ၊ အရိုးအဆီ

glō₁ *n.* bell used on animals တိရစ္ဆာန်လည်ဆွဲခေါင်းလောင်း

glō₂ *v.* chop into pieces အတုံးလိုက်၊အပိုင်းလိုက် ခုတ်သည်

glo (hto) *v.* put a triangular collar of bamboo on a pig to prevent it from getting through a fence တပ်ဆင်သည် (ခြံထဲမဝင်နိုင်အောင်ဝက်၊ နွားလည်ပင်းတွင်တပ်ဆင်ထားသည့်လည်ပတ်)

glophō *v.* chop in half ထက်ခြမ်းခွဲသည်

Glophō mathā Chop the betel nut in half. ကွမ်းသီးထက်ခြမ်းခွဲပါ။

glotu *v.* chop off ခုတ်ဖြတ်သည်

glō *clf.* for counting banana stalks, bamboo, corn stalks ချောင်း (ငှက်ပျောအူ၊ဝါး၊ပြောင်းဖူးရိုးစသည့် အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

glō₁ *v.* bite (animal) ကိုက်သည် (ခွေး၊ဝက်)

glō₂ 1) *n.* topic; part; chapter အခန်း (စာပိုဒ်) 2) *clf.* for counting places နေရာ (အမျိုးအစားပြသည့် စကားလုံး)

glō₃ *v.* limb (chop branches off a tree) ချိုင့်သည်၊ ခုတ်သည် (သစ်ကိုင်း)

glōdū *n.* chapter အခန်းကြီး

glōhē *n.* cinnamon သစ်ကြမ်းပိုး

glōhtō *v.* have an earthquake ငလျင်လှုပ်သည်

glōmō *n.* thunder မိုးကြိုး

glōmōdru *v.* rumble of thunder မိုးချုန်းသည်

glōphū *n.* verse အခန်းငယ်

glō *v.* 1) abandon စွန့်လွှတ်သည် 2) break off contact with; divorce အဆက်ဖြတ်သည်၊ ကွာရှင်းသည်

glō *adj.* wear (a hat); cover with ဆောင်းသည် (ဦးထုပ်)၊ အုပ်သည်

glōbī *v.* cover ဖုံးအုပ်သည်

glōja *v.* pour out; discard သွန်ပစ်သည်

glō-khō *n.* large lump; block အတုံးလိုက်၊ အတုံးကြီး

glōnō *n.* lump; bump; goose egg; knob အဖု၊ အဖုအထစ် (ထိခိုက်မိ၍ယောင်ရမ်းလာသော)
glōsū *n.* large pestle for pounding rice ကျည်ပွေ့ (စပါးထောင်းရန်)
glū *v.* peel off (skin or hide) အရေခွံချွတ်သည်
Glū (klū) *n.* bronze frog drum ဖားစည်
Glūsō (klūsō) *n.* set of five bronze drums ငါးလုံးတွဲ ဖားစည်၊ သံစုံဖားစည်
glū *n.* metal band to secure a knife blade in the handle အစွပ် (ဓားရိုး)
go *v.* follow; spy on ချောင်းသည်၊ ချောင်းမြောင်းသည်
go-kha *v.* 1) ambush ချုံခိုပစ်ခတ်သည် 2) lie in wait for prey ချောင်းမြောင်းပစ်သည်
go (hūgo) *n.* kind of long, thin bamboo used for weaving အဆစ်ကျဲဝါးသေးတစ်မျိုး
gogrū *n.* pillow ခေါင်းအုံး
gogū *n.* bush ချုံပုတ်
gomè *v.* hook; hang up; hang on a hook ချိတ်သည်
gonākrū *n.* spoon ဇွန်
Gono (prā) *n.* Shan ethnic group ရှမ်းလူမျိုး
gonodīje *n.* Shan noodles ရှမ်းခေါက်ဆွဲ
gopakhajū *v.* 1) lie in wait to shoot; sneak up on and shoot ချောင်းမြောင်းပစ်သည် (သားကောင်) 2) hunting မုဆိုးအလုပ်
gorā *n.* shelf; platform စင်
gorāsimī / tahtā *n.* bed; bedstead ကုတင်
gō₁ *n.* spoon ဇွန်
gō₂ *v.* pinch ဆိတ်သည်
gōbrobō *v.* gargle; rinse out one's mouth ပလုတ်ကျင်းသည်
gōpro *v.* poke (into a hole with a stick) တုတ်ဖြင့် ထိုးသည် (အပေါက်ထဲသို့)
gōro *adj.* oval shaped ဘဲဥပုံသဏ္ဍန်

gō₁ *v.* move (horizontally, to a place at the same elevation) သွားသည် (မြေညီ)
gō₂ *v.* lift; pick up; hoist မသည်
gō₃ *adj.* 1) far apart; separate ကွာခြားသော 2) spaced out; far apart ကျဲသော
gō₁ *adv.* able to do တတ်သည်
gō₂ *v.* plane; carve; shape (a post, wood, etc) ထွင်းသည်၊ ဖျင်းသည်
gō-blō *adj.* well-behaved; clever; smart; shrewd လိမ္မာရေးခြားရှိသည်၊ လည်လည်ဝယ်ဝယ်ရှိသည်၊ မြော်မြင်တတ်သည်
gō (su) *v.* weed (a field) ပေါင်းလိုက်သည်
gōjōphā *n.* good speaker အပြောကောင်းသူ၊ အပြောကြွယ်သူ
gōkhrō *adj.* spaced widely; with gaps between ကျဲသော
gōkhrōtō *adv.* spaced very widely; with large gaps between ကျိုးတိုးကျဲတဲ့
gōlōgōcè *v.* be literate; be a bookworm စာတတ်ပေတတ်သည်
gō₁ *v.* lift (with hands) မသည် (လက်ဖြင့်)
gō₂ 1) *v.* tie into bundles (corn cobs) စည်းသည် (ပြောင်းဖူး) 2) *clf.* for counting bundles (of corn cobs) စည်း (အမျိုးအစားပြစကားလုံး) 3) *clf.* for counting clumps (of bamboo) ရုံ (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)
hūgō tagō a clump of bamboo ဝါးရုံတစ်ရုံ
gō₃ *v.* wallow လူးသည် (ကျွဲဝက်)
Panā agō htī. The buffalo is wallowing in the pond. ကျွဲရေလူးသည်။
gōnō *v.* navel gaze; have one's head bowed down ငေးသည်၊ တွေဝေသည်
gōnōgāna *adv.* obstinately; recklessly; thoughtlessly တဇွတ်ထိုး၊ တဇောက်ကန်း
gō₁ *adj.* deep နက်သော၊ နက်ရှိုင်းသော

gō₂ *v.* set a net trap to catch animals ပိုက်နှင့် ထောင်ဖမ်းသည်

gō pla wa thūte catch bats in a net လင်းနို့ကို ပိုက်ကွန်ဖြင့်ထောင်ဖမ်းသည်

gōcīrī *adj.* very deep နက်စောက်သော၊ နက်ရှိုင်းသော

gōlō 1) *v.* pack in bag or parcel ထုပ်ပိုးသည် 2) *n.* pack; parcel အထုပ်

gōrō *adj.* concave; dented ခွက်သော၊ ချိုင့်သော

ghāgōrō pothole ချိုင့်ခွက်

gōthū *v.* hang up to dry (net) အခြောက်လှန်းသည် (ခြင်ထောင်၊ပိုက်ကွန်)

grā *adj.* pretty; beautiful; handsome ချောသော၊ လှသော၊ ယဉ်သော၊ ခန့်သော

grā-mo *adj.* beautiful; handsome; pretty ချောမော လှပသော

grāma *n.* timber-tree ယမနေပင်

grēne *v.* sit close together; huddle together; cuddle ကပ် ထိုင်သည်၊ ပူးပူးကပ်ကပ်နေသည်

grēnelō *v.* kneel ဒူးထောက်သည်

gro *v.* persistent; dedicated; hard working ဇွဲရှိသော၊ အလုပ်ကြိုးစားသော

grō *adj.* rare; unusual ရှားပါးသော

grō-grī *adv.* extremely rare ရှားရှားပါးပါး

grōhtō *n.* mucus အချွဲ၊ အရိအချွဲ

grō₁ *clf.* 1) for counting pairs of sandals; sets ရံ၊ စုံ (ဖိနပ်) (အမျိုးအစားပြည့်စကားလုံး) 2) for counting yokes of cows, oxen ရှဉ်း၊ စုံ (အမျိုးအစားပြည့်စကားလုံး)

pū tagrō one yoke of oxen နွားတစ်ရှဉ်း/တစ်စုံ

grō₂ *v.* put on jewelry တန်ဆာဆင်သည်၊ အလှဆင်သည်

grō / grō-gro *n.* 1) jewelry အဆင်တန်ဆာ 2) house building materials အိမ်ဆောက်ပစ္စည်း

sīgrōsīgro house building materials အိမ်ဆောက်ပစ္စည်း

3) parts for a machine; tools ယာဉ်နှင့်ပတ်သက်သော ပစ္စည်းကိရိယာ

grugrodōthā *adv.* persistently; faithfully; steadfastly ဇွဲနပဲနှင့်၊ ဇွဲလုံ့လဖြင့်

grū *v.* scoop up (with spoon, shovel, etc.) ကော်သည်၊ ခပ်သည်

gu₁ *v.* rain ရွာသည်

gu₂ *n.* mushroom မှို

guhtā *v.* break out in sweat ခြေစေး၊ လက်စေးထွက်သည်

guī *n.* sticky resin secreted by the lac insect (used to keep a blade in a knife handle) ချိပ် (ဓားမပြုတ်ထွက်အောင်ကပ်သည့်အစေး)

guklāthā / klāthā *n.* edible globular fungi found growing under a sal tree အင်ဥ

gunilō / gōnilō *n.* rainy season; monsoon မိုးရာသီ

gū₁ *v.* pull ဆွဲသည်

gū₂ *v.* burn ရှို့သည် (မီး)

gūgegūlē *v.* pull back and forth; pull from place to place ဟိုဆွဲဒီဆွဲလုပ်သည်

gūhō *v.* strain out of a liquid; pull up out of ဆယ်ယူသည်၊ ဆွဲတင်/ထုတ်သည်

gūlō / gūlōblōtō *n.* landslide; washout မြေပြိုသောနေရာ

gūsu *v.* burn a hillside field တောင်ယာမီးရှို့သည်

gūtūgrū / gūtūgrūhtūta-ā *v.* drag along the ground တရွတ်တိုက်ဆွဲသည်

gū₁ *v.* blink (as a reflex) မှိတ်သည် (မျက်စိ)

gū₂ 1) *clf.* one five-finger pinch တစ်ဆိတ်စာ (ပမာဏအနည်းငယ်) 2) *v.* take a pinch of; pick up with one's fingertips လက်ဖျားထိပ်ဖြင့်ယူသည်၊ ရှိုက်သည်၊ ကိုင်သည်

gū₃ *v.* follow နောက်လိုက်သည်

gû tāmī khōkhă track an animal တောကောင်
ခြေရာခံလိုက်သည်
gû₄ *adj.* long (clothing) ရှည်သော (အဝတ်အစား)
gûla *v.* follow and catch up လိုက်မီသည်
gû 1) *adj.* be suitable; be fitting; compatible သင့်တော်
သော၊ လိုက်ဖက်သော **2)** *v.* be suitable to marry
(even though related, not too closely related)
လက်ထပ်ရန်သင့်တော်သည် (ဆွေမျိုးမ
တော်စပ်၍)
gû-htě *n.* servant အိမ်အကူ၊ အခိုင်းအစေ

gû / gûkhă 1) *n.* generation; era ခေတ်၊
ခေတ်ကာလ **2)** *clf.* for counting generations, eras
ခေတ် (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)
gû / gûphû *n.* slave; servant ကျွန်၊ ကျေးကျွန်
gû / lōgûrû *v.* mate မိတ်လိုက်သည်
gûkhî-rîpra (haō) *n.* **1)** good-for-nothing person
အသုံးမကျသောသူ၊ ဆန်ကုန်မြေလေးဖြစ်သူ
2) ugly; disgusting လူရုပ်သူရုပ်မပေါ်သောသူ၊
ကြည့်မကောင်းရှုမကောင်းဖြစ်သူ
gûlugûda *adj.* close to death; with one foot in the grave
သေအံ့ဆဲဆဲဖြစ်သော

H h

ha₁ 1) *n.* afternoon; evening ည (နေ့လည်
မွန်းတည့်(၁၂)နာရီမှ ညနေ(၆)နာရီထိ **2)** *clf.* for
counting evenings ည (အမျိုးအစားပြသည့်
စကားလုံး)
ha₂ *prt.* relativizer - that; where; who ...သော၊ ...တဲ့၊
အဆိုပါ
hajō *pro.* **1)** this ဒီဟာ **2)** here ဒီမှာ
hajōnī *phr.* right here! ဒီမှာလေ၊ ဒီဟာလေ
hanu *pro.* **1)** there; over there ဟိုမှာ **2)** that ဟိုဟာ
hanuhō / bānuhō / bānu *phr.* that's enough တော်
တော့၊ တော်ပြီ
haō *prt.* not မ....
haōdoānī *conj.* or; otherwise ဒါမှမဟုတ်ရင်၊
သို့မဟုတ်လျှင်
haōmē *conj.* or သို့မဟုတ်
hapè / hatè *quest.* which one ဘယ်ဟာလဲ၊ ဘယ်လို
ဟာလဲ
hă *adj.* salty ငန်သော

hā₁ *n.* earth; soil; dirt မြေကြီး
hā₂ *v.* cry; weep ငိုသည်
hāboplīthā *n.* lady's finger; okra ရုံးပတီသီး
hābōbè *n.* mud; clay ရွှံ့
hābūmē *n.* landmine မြေမြုပ်မိုင်း
hābū / hābūbō *n.* chalk မြေဖြူ / မြေဖြူခဲ
hāde *n.* portion of raw meat shared to neighbors
အသားဝေစု (အစိမ်း)
hāducē *n.* back hoe မြေထိုးစက်
hāgalā *n.* cilantro နံနံပင်
hāghā *n.* fern palm မုန်တိုင်ရွက်
hāgublo *n.* herbaceous plant use as a vegetable ဇရစ်
ရိုး
hāhtīlā *n.* moss; fungus ကျောက်ကပ်ရွက်
hāhtōlā *n.* kind of edible leaf ကတက်ရွက်
hājā *n.* topsoil မြေဆီလွှာ၊ မြေသား
hājīlā *n.* wild chive greens တောဂျူးရွက်
hājothā *n.* bitter gourd ကြက်ဟင်းခါးသီး

hākha *num.* 1) fifty kyats ငါးဆယ်ကျပ် 2) fifty ticals ငါးဆယ်သား

hākhī *n.* meat weighed out by viss (bartered for goods or labour) အလေးချိန်နှင့်ချိန်ထားပြီးသော အသား

hākhlō *n.* lump of dirt; dirt clod မြေကြီးတုံး

hākhlū *n.* chive greens ဂျူးမြစ် / ရွက်

hākhū *n.* earth; world ကမ္ဘာမြေကြီး

hākhūphū / hākhūphūli *n.* human; earthling လောကသား၊ လူသား၊ ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသား

hākomōlā *n.* kind of edible leaf လေးလုံရွက်

hākū *n.* hole in the ground; pit မြေကျင်း၊ မြေတွင်း

hāla *loc n.* underground မြေအောက်

hālaèrìèkě *n.* geology ဘူမိဗေဒ

hālā / hādokī *n.* portion of meat or curry shared to other households အသားတုံးခွဲတမ်း၊ ဟင်းလျာ ဝေစု

hālī *n.* red soil မြေနီ

hāmū *n.* dust မြေမှုန့်

hāphū *n.* dust; dirt ဖုန်မှုန့်

hāpucūlā *n.* mint leaves ပူစီနံရွက်

hārū *n.* East Indian arrowroot အာတာလွတ်ဥ

hāsā *n.* tropical region; hot region (malaria prevalent) အပူပိုင်းဒေသ

hāsu *n.* 1) upper region ကုန်းမြင့်ပိုင်း 2) temperate region သမပိုင်းဒေသ၊ အအေးပိုင်းဒေသ

hātakhēmū *n.* rain tree တောကုက္ကိုပင်

hāthā / hāphlō *n.* clay pellets (for a slingshot) လောက်စာလုံး

hāthōthā *n.* small fruit like a peppercorn that makes the tongue tingle မက်ခါသီး

hāthu *n.* curry; main dish ဟင်း

hāthubō *n.* rice and meat wrapped in a leaf packet ဟင်းထုပ်

hāthuhtī *n.* soup; broth ဟင်းချိုရည်

hāthunādū *n.* ladle ဟင်းခပ်ဇွန်းကြီး

hāthupālā *n.* ingredients; fixings ဟင်းချက်စရာ

hāthupō *n.* cooking pot ဟင်းအိုး

hāthuprō *n.* vegetable for dish ဟင်းချက်စရာ ဟင်းသီးဟင်းရွက်

hāthūglulā *n.* an edible leaf စားလို့ရတဲ့အရွက်တစ်မျိုး

hātū *n.* portion of meat given to guests at a funeral အသားဝေစု (နာရေးအချိန်တွင်ဝေသော)

hāwemū *n.* plant with edible leaves and flowers (Bauhinia acuminata) စွယ်တော်ပင်

he₁ *v.* splash ပက်သည် (ရေ)

he₂ *v.* spoiled (rice wine) ပျက်သည် (ခေါင်)

hehō *v.* spit up milk (baby) နို့ချဉ်တက်သည် (ကလေး)

Hendū *n.* Hinduism ဟိန္ဒူဘာသာ / အယူဝါဒ

hē₁ pro. 1) I ငါ၊ ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ကျွန်ုပ် 2) me ငါ့ကို 3) my ငါ့ရဲ့

hē₂ *v.* sting စပ်သည်၊ ကျိန်းစပ်သည်

hējā / hēta *n.* mine; my thing ငါ့ဟာ

hēthānā *pro.* myself ငါ့ကိုယ်တိုင်

hè 1) *adj.* spicy; hot စပ်သည် (အရသာ) 2) *v.* sting (from irritation) စပ်သည် (မျက်စိ)

hèhtoro *v.* too spicy; over spicy အလွန်ပူစပ်သော

hě *v.* herd; drive off; chase away (animals) မောင်းသည် (တိရစ္ဆာန်)

hējā *v.* feel better; improve သက်သာသည်

hī (nākhī) *v.* blow (one's nose) ညှစ်သည် (နှပ်ချေး)

hīgā / hīgāhābo *v.* wheedle နွဲ့သည်၊ ခွဲနွဲ့သည်

ho *v.* to carry slung from straps on one's shoulders ပုခုံးသိုင်းလွယ်တန်ဆာ

Hojā / Hoya *n.* Hoya village ဟိုယာ၊ ဟိုယာကျေးရွာ

hosu *n.* collarbone ညှပ်ရိုး

hō *pro.* 1) people; person (generic pronoun) လူ၊ သူ
 2) whoever ဘယ်သူ၊ ဘယ်ဝါ

hōlè / hōtholè *quest.* who ဘယ်သူလဲ

hō *v.* 1) cup in one's hands ခံယူသည်(လက်ဖြင့်)
 2) scoop up with two hands ကျုံးယူသည်

hō₁ *prt.* eh; please (sentence final particle used to elicit agreement) ...နော်

hō₂ 1) *v.* ascend တက်သည် 2) *prt.* upward အပေါ်သို့၊ အထက်သို့

hō-lō *v.* go up and down; ascend and descend တက်လိုက်ဆင်းလိုက်၊ တက်ချီဆင်းချီလုပ်သည်

hōblòlòsō *v.* go through difficulty အခက်အခဲကိုရင်ဆိုင်ကျော်လွှားသည် (ဘယ်လောက်ပဲခက်ခဲကြမ်းတမ်းနေပါစေ)

hōdēdō *v.* 1) confront; protest; strike ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်သည်၊ သပိတ်မှောက်သည် 2) oppose; rebel; rise up against ပုန်ကန်သည်၊ တော်လှန်သည်

hōhtōkhō *v.* slope gently upward ပြေပြေလေးတက်သည်

hōkhōlōlo *v.* go over hill and dale တောတောင်ရေမြေအနံ့သွားလာသည်

hō *v.* scratch; claw ကုတ်သည်

hōda *n.* chest ရင်အုပ်

hōhè *v.* slosh back and forth; rock ဘောင်ဘင်ခတ်သည်

hōla *n.* area in front of the body from neck to navel; bosom; lap ရင်ခွင်

hō / whē *v.* throw ပစ်သည်

hōbò *v.* throw over ကျော်ပစ်သည်

hōja *v.* throw away; discard လွှင့်ပစ်သည်

hta *n.* backstrap loom ဂျပ်၊ ရက်ကန်း

hta-è *v.* cracked; chipped အက်သည်၊ ပဲ့သည်

hta-o *v.* chip off; peel off ကွာကျသည်၊ လှန်ကျသည် (အခွံ)

htahtru *v.* 1) come unravelled; fray ဖြေသွားသည် (ကြိုးထုံး) 2) come unbound အနားသတ်ပြေသွားသည်

htakhla *v.* fall off in a whole piece or sheet (as a bamboo or brick wall) အချပ်လိုက်၊ အပြင်လိုက် ကွာကျသည်(ဝါး၊ထရံ၊အုတ်နံရံ)

htalè *v.* torn; tattered စုတ်ပြဲသည်

htame *v.* damaged; broken ပျက်စီးသည်

htamehtabrū *v.* destroyed; broken ပျက်စီးယိုယွင်းသည်

htamè *v.* fall off of; become disconnected from ကျိုးသွားသည် (အညှာ)

htapa *v.* snap back; spring back ပြုတ်ထွက်သည်

htaphla *v.* fall out of a hole ပြုတ်ထွက်သွားသည်၊ ကျွတ်ထွက်သွားသည်

htaphlu *v.* 1) come loose; come undone; come untied ပြေသည် (ကြိုး) 2) get loose (from being tied up) လွတ်သွားသည် (ချည်ထားသည့်အရာမှ)

htaphò *v.* split in pieces ကွဲသည်

htaphrē *v.* come apart; come undone (seam; something woven like a bamboo fence) ပြေသည် (ချုပ်ရိုး၊ ဝါးထရံ)

htaplū *v.* 1) peel off (of a blister) အရေခွံကွာသည် (ရေ၊မီးပူလောင်သောအခါ) 2) come off ကျွတ်ထွက်သည်

htaplūhtalí 1) *v.* peel off (of a blister) အရေခွံကွာကျသည် (ရေ၊မီးပူလောင်) 2) *adv.* urgently; without thinking အလျင်စလို၊ ကပျာကယာ၊ မြန်မြန်ဆန်ဆန်

htapri / htaprihtaprū *v.* shatter; crush ကြေမွသည်

htasihtaro *adv.* quickly; in a rush; urgently ဝရန်းသုန်းကား၊ ဗရုတ်ဗရက်

htatimitòmō *v.* 1) surprised; amazed အံ့ဩသည်၊
 အံ့အားသင့်သည် 2) be confused; lost
 မျက်စိလည်လမ်းမှားသည်

htatòkhǒ *n.* frame for a backstrap loom ဂျပ်ခုတ်စင်

htatrīlǐ *v.* come unravelled; come uncoiled ပြေသွား
 သည် (ကျစ်ထားသောကြိုး)

htatu *v.* broken in two ကျိုးသည်၊ ပြတ်သည်

htatuhtakū *v.* break in pieces ကျိုးပဲ့သည်၊
 အပိုင်းပိုင်းပြတ်သည်

htă₁ *n.* bear ဝက်ဝံ

htă₂ *n.* gold ရွှေ

htăbēlā *n.* screw pine leaves (used in place of palm
 fronds on Palm Sunday) မေတ္တာပန်း

htăbēmū *n.* the screw-pine plant ဆပ်သွားဖူးပင်

htăbǒ *n.* gold bar ရွှေချောင်း

htăthihǐ *n.* bear's bile ဝက်ဝံသည်းခြေ

htăye / yehtă *n.* worm တီကောင်

htă₁ *adv.* leave behind; without waiting; without
 informing ချန်ထားသည်

ăhtă eat without waiting for others မစောင့်ဘဲ
 စားသည်

gehtă go home without waiting for others မစောင့်
 ဘဲပြန်သွားသည်

htă₂ *v.* appear; be clear and bright (star, new moon,
 ogre) ထွက်သည် (ကြယ်၊လ၊ပလူကောင်၊စပါး)

Să htă hǒhtǒ. The stars have come out. ကြယ်
 ထွက်လာပြီ။

htă-ī *adj.* rusty သံချေးတက်သည်

htălǐ *n.* bronze; brass; bronze coil (worn between the
 calf and knee by Kayaw women) ကြေး (ကြေးနီ၊
 ကြေးဝါ)၊ ကြေးကွင်း (ခြေသလုံး သို့မဟုတ်
 လည်ပင်းတွင်တပ်ဆင်သည့်အလှတန်ဆာ)

htălǐbǒ *n.* large bronze hoop worn around the neck
 ကြေးကွင်းလည်ဆွဲ

htăphlo *v.* 1) come out of the grave through a hole and
 and be reincarnated as an animal (because one's
 family broke the food taboos in the month after a
 funeral) ဘဝပြောင်းသွားသည် 2) spring up (water)
 ထွက်သည် (စမ်းရေ)

htăpō *v.* seep out; spring up (water) စိမ့်ထွက်သည်
 (စမ်းရေ)

htăwè *n.* tadpoles, minnows, shrimp which have been
 caught ဖမ်းထားသောဖားလောင်း၊ ငါးကလေး၊ ပု
 ဇွန်ကလေးများ

hte₁ *v.* plough ထယ်သည်

hte₂ *n.* sesame နှမ်း

hte₃ *v.* pluck; pull out feathers, hair, teeth နှုတ်သည်
 (သွား၊ကြက်မွေး၊မြက်)

htecū *v.* sharpen ချွန်ထက်အောင်လုပ်သည်

htehtǐ *n.* oil; cooking oil; edible oil ဆီ (စားဆီ)

htekhǒ *n.* plough ထယ်တုံး

htekrǒ *n.* furrow (left by a plough) ထယ်ကြောင်း

htelā *n.* plough blade; ploughshare ထယ်သွား

htě₁ *v.* clear trees (to make a field) ခုတ်သည်
 (တောင်ယာ)

htě₂ *v.* weave (with bamboo or rattan) ရက်သည်
 (ပလိင်းခြင်း)

htěkă *n.* season for clearing hillside fields တောင်ယာ
 ခုတ်ချိန်

htěsu *v.* clear a hillside field တောင်ယာခုတ်သည်

htěsumasī *v.* work the land; subsistence farming
 တောင်ယာစနစ်ဖြင့်အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း
 လုပ်သည်၊ လုပ်ကိုင်စားသောက်သည်

htè *v.* count; calculate ရေတွက်သည်၊ တွက်ချက်
 သည်

htè / te *v.* speak impudently, aggressively စွာသည်၊
 ခွန်းတုံ့ပြန်ပြောသည်

htě *n.* drop; droplet အစက်

htěbrǒ *n.* harmonica ဘာဂျာ

htě̀lò *v.* drip a liquid onto something အစက်ချသည်
htě̀₁ *v.* ransom; bail; redeem ပြန်ရွေးသည်
htě̀₂ *v.* roll rice around in a tray to clean and sort
 စပါးလုံးထုတ်သည် (စကောဖြင့်)
htě̀gethă *v.* save; rescue ကယ်တင်သည်၊ ကယ်ချွတ်
 သည်
htitè *quest.* how much ဘယ်လောက်လဲ
htĭ *n.* 1) water ရေ 2) liquid; juice အရည်
htĭabro *v.* eroded (by water); washed away ရေတိုက်
 စားသည်၊ မြေဆီလွှာပြုန်းတီးသည်
htĭbō *n.* water pipe ရေပိုက်
htĭbro *n.* ditch ရေမြောင်း
htĭcěklě *n.* juice; mixed drink ဖျော်ရည်
htĭcōcu *n.* water for hand washing လက်ဆေးရေ
htĭcō *n.* calm water; still water ရေငြိမ်သည်
htĭdūtāplā-sitāplā *phr.* change in fate, luck ရေစီးတ
 ခါ၊ ရေသာတလှည့်
htĭghā *n.* 1) country နိုင်ငံ၊ တိုင်းပြည် 2) region
 နယ်မြေ
htĭghādū *n.* peaceful country တိုင်းပြည်အေးချမ်း
 သည်
htĭghākhōra *n.* foreign country နိုင်ငံရပ်ခြား၊ ပြည်ပ
htĭghālokhō₁ *n.* weather မိုးလေဝသ၊ ရာသီဥတု
htĭghālokhō₂ *n.* 1) terrain; land and water တော
 တောင်ရေမြေ 2) guardian spirit of a forest or
 mountain တောစောင့်နတ်၊ တောင်စောင့်နတ်
htĭghāphūli *n.* citizens of a country အများပြည်သူ၊
 နိုင်ငံသား
htĭghā tathōpō *n.* national anthem
 နိုင်ငံတော်သီချင်း
htĭghohťi *n.* 1) mouth of a stream ရေစဝင်ပေါက်
 (လယ်ကွက်ထဲသို့) 2) place where running water
 meets still water ရေစီးနဲ့ရေငြိမ်ဆုံတဲ့နေရာ

htĭghū / htĭghūhtĭsă *n.* 1) hot water; boiling water
 ရေနွေး 2) green tea; Chinese tea ရေနွေးကြမ်း
htĭghūkō *n.* thermos flask ဓါတ်ပူး
htĭghūpō *n.* kettle ရေနွေးအိုး
htĭgō *n.* wallow; mud hole ဗွက်လူးအိုင်၊ ရွံနွံအိုင်
htĭhtāpō *n.* fresh water spring စမ်းရေထွက်ပေါက်
htĭkhè *n.* cup ရေခွက်
htĭkhō *n.* dyke; dam; embankment ကန်ဘောင်၊ ဆည်
htĭkhōdū *n.* dam ရေကာတာ
htĭklĭ *n.* deep pool in a stream; deep spot ရေနက်ရာ
htĭklō *n.* irrigation ditch; channel ရေမြောင်း
htĭkō *n.* water bottle ရေပူး
htĭkō-ō *n.* 1) water storage tank ရေကန်၊
 ရေလှောင်ကန် 2) pool; pond ရေအိုင်
htĭkū *n.* 1) well ရေတွင်း 2) in the water ရေထဲ
htĭla₁ *n.* amniotic sac ရေမြွှာ
htĭla₂ *n.* 1) under water ရေအောက် 2) warm water
 ရေနွေး
htĭlā *n.* umbrella ထိး
htĭlo *n.* stream; river စမ်းရေ၊ စမ်းချောင်း
htĭlorē *n.* river bank; stream bank ချောင်းကမ်းစပ်
htĭlōtese *n.* waterfall ရေတံခွန်
htĭlōkhrū *n.* hard water ထုံးဓါတ်ပါသောရေ (ဝါ)
 ရေစေး
htĭlūkhō *n.* pond or water tank for bathing; bathtub
 ရေချိုးကန်
htĭnācō *n.* filter; strainer ရေစစ်
htĭnādū *n.* ladle ရေခပ်ခွက်၊ ရေမှုတ်
htĭnāgē *n.* tap; spigot ပိုက်ခေါင်း
htĭno *n.* swamp; quagmire နွံတော၊ ရွံနွံအိုင်
htĭnonū *n.* tide ဒီရေ
htĭnopē *n.* wave ရေလှိုင်း
htĭnō *n.* current; channel ရေကြော

htĩnuwĩ *n.* perfume; cologne ရေမွှေး

htĩphũghāphũ *n.* citizens of a country
ပြည်သူပြည်သား

htĩpĩlē *n.* sea; ocean ပင်လယ်

htĩpō *n.* water pot ရေအိုး

htĩraha *n.* water wheel ရေရဟတ်

htĩrā *n.* water pot stand ရေအိုးစင်

htĩrōcēkō *n.* refrigerator ရေခဲသေတ္တာ

htĩrōkhlō *n.* ice cube ရေခဲတုံး

htĩsirĩ *n.* clear water ရေကြည်

htĩsō / htĩgōhtĩsō 1) *v.* flow quickly and deeply
ရေစီးသန်သည်၊ ရေနက်သည် 2) *n.* fast flowing
water ရေစီးသန်သည့်နေရာ

htĩsōmĩ *n.* hydro power ရေအားလျှပ်စစ်

htĩsōmĩcē *n.* dynamo; hydroelectric station ရေအား
လျှပ်စစ်စက်၊ ဒိုင်နမို

htĩsurĩ *n.* holy water မင်္ဂလာရေ

htĩta *n.* area on the other side of a stream ချောင်း
တစ်ဖက်ကမ်း (ထူးချောင်းအနောက်ဖက်ခြမ်း)

htĩtē *n.* long bamboo tube for carrying water ရေခပ်ဝါး
မောက်

htĩtēmē *n.* guest; visitor လူစီမ်း၊ ဧည့်သည်

htĩtrābā *n.* spigot; water trough ရေတလျှောက်

htĩō *n.* loin; side (between ribs and hip) ခါးပိုင်း၊
ခါးဆစ်

htĩdũ / phĩdũ *v.* be proud; think much of oneself
ဘဝင်မြင့်သည်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုအထင်ကြီးသည်

htĩhtũ *adv.* together; cooperatively အတူ၊ အတူတကွ

htĩkōō (nākũ) *v.* pretend not to hear မကြား/မသိ
ဟန်ဆောင်သည်

htĩlōte *v.* throw down ပစ်ချသည်

htĩnē *v.* pretend ဟန်ဆောင်သည်၊ ယောင်
ဆောင်သည်

È htĩnē simĩ. He is pretending to be asleep. သူ့အိပ်
ချင်ယောင်ဆောင်သည်။

htĩtũklũ *v.* show displeasure on one's face စိတ်တိုင်းမ
ကျသည့်မျက်နှာအနေအထား၊ အမူအရာပြသည်

htĩdopo *n.* bamboo tube lever that tips back and forth
as it fills with water and then empties, the empty tube
hitting a stone and making a noise to scare away birds
and animals from a field အကောင်များကို
ခြောက်လှန့်သည့်စီး -စော့ကဲ့သို့ပစ္စည်း

htĩ *n.* penis လိင်တံ

htĩhtĩ *n.* semen သုတ်ရည်

htĩkhlō *v.* have an erection တင်းမာသည် (လိင်)

htĩlĩ *n.* lightning; thunder မိုးကြိုး

hto₁ *n.* pig ဝက်

hto₂ *n.* jail; prison ထောင်

htobē *n.* fat deposits around pork innards ဝက်ဆီဖတ်

htobēthā *n.* avocado ထောပတ်သီး

htobregħĩ *n.* pig's intestines, innards ဝက်အူနု

htobrehtophũ *n.* pig's innards ဝက်ကလီစာ

htobrethō *n.* pork sausage ဝက်အူချောင်း

htodō *n.* domesticated pig အိမ်မွေးဝက်

htojā *n.* pork ဝက်သား

htomi *n.* wild pig; boar တောဝက်

htophāthādĩ *n.* boar; non-castrated male pig ဝက်သိုး

htophĩ (buphe) *n.* husk စပါးခွံ

htophĩbrā *n.* coarse rice husks ဖွဲကြမ်း

htophĩgā *n.* bran ဖွဲနု

htorōjomũ *n.* kind of tree with thorns လက်ပွတ်ပင်

htorō *n.* wild boar (herd) တောဝက် (အုပ်လိုက်)

htosa *n.* pig's food; slop ဝက်စာ

hthōhĩrē / hthōhĩlā *n.* be wiped out by disease (of
pigs) ဝက်နာကျသည်

hthōhũglu *v.* stumble; trip ခလုတ်တိုက်သည်

hthothũ *n.* pork fat ဝက်ဆီ

htotī *n.* male wild boar တောဝက်သိုး၊ ဝက်တောင်း (အထီး)
htō₁ *v.* inject (medicine) ထိုးသည် (ဆေး)
htō takhū get an injection ဆေးထိုးသည်
htō₂ *n.* knife; dagger ဓားမြောင်
htō-htā *adv.* many; numerous; much အများအပြား၊ မြောက်များစွာ
htōmū *n.* sheath ဓားမြောင်အိမ်
htōphlō *v.* puncture; punch a hole ထိုးဖောက်သည်
htōsōblo *n.* ivory-handle knife ဆင်စွယ်ဓား
htō *v.* plant rice with a dibble stick စူးထိုးသည် (စပါး)
htōkā *n.* season of planting rice in hillside fields စူးထိုးချိန်
htō *v.* 1) hammer; pound ရိုက်သည် (တူဖြင့်) 2) sculpt; carve (a hole) ထွင်းသည် (အပေါက်)
htōdu *n.* large crosscut saw သစ်ဆွဲလွှ၊ ငမန်းလွ
htōkōō *n.* hiccup; hiccough ကြိုးထိုးသည်
htōlō *n.* metal; iron သံ
htōlō / htōlōbla *n.* 1) nail သံမို 2) spike သံချွန်
htōlōbē / kre *n.* zinc sheet; corrugated roofing သွပ်
htōlōblō / htōlōbō *n.* metal bar for digging သံချောင်း
htōlōbri *n.* chain; barbed wire သံကြိုး၊ သံဆူးကြိုး၊ ချိန်းကြိုး
htōlōsūso *n.* barbed wire သံဆူးကြိုး
htōresā *n.* spit ; skewer တံစိုး
htōthe *n.* file (for sharpening tools) တံစဉ်း
htō₁ 1) *n.* cut; injury ထိရှုနာ၊ ဒဏ်ရာ 2) *v.* get injured ပွန်းပဲ့ဒဏ်ရာရသည်
htō₂ *adj.* sharp ထက်သော
htō₃ *v.* give someone a name; christen မှည့်သည် (နာမည်)

Phūghī htō pigāu èmi. The priest christened the child. ဘုန်းကြီးက ကလေးကို နာမည်မှည့်ပေးသည်။
htō₄ *v.* light (a candle) မီးညှို့သည်
htōrècè *adv.* razor sharp အလွန်ထက်သော
htōbō *v.* open; uncovered ပွင့်သည်၊ ဖွင့်ထားသည်
htōbrāgethā *v.* resurrect; come back to life ရှင်ပြန်ထမြောက်သည်
htōlō *adj.* high; tall; upper မြင့်သော၊ မြင့်မားသော
htō₁ *n.* pitch; resin အစေး
malōhtō Jackfruit resin ပိန္နဲစေး
htō₂ *v.* pull; ring (a bell by pulling a rope) ဆွဲသည်၊ ထိုးသည် (ခေါင်းလောင်း)
htō kholo ring a bell ခေါင်းလောင်းထိုးသည်
htō₃ *v.* pull up over oneself (blanket) ခြုံသည် (စောင်)
htō₄ *v.* have a seizure; suffer an epileptic fit တက်သည်၊ အဖျားကြီးသည် (ရောဂါ)
htō₅ *v.* 1) publish ထုတ်ပြန်သည်၊ ကြော်ငြာသည် 2) draw (a salary, pension) ထုတ်သည် (လစာ၊ ပင်စင်)
htōkhūhtōā *v.* exert effort; try hard ကြိုးစားအားထုတ်သည်
htō₁ *prt.* cause to ... (verb of movement) စေသည်၊ စေလွှတ်သည်
Bica Phā htōlō Spirito Cōhtī. God the Father sent down the Holy Spirit. ခမည်းတော်ဘုရားက သန့်ရှင်းသောဝိညာဉ်တော်ကိုစေလွှတ်တော်မူသည်။
htō₂ *n.* large drum; bass drum ဗုံကြီး၊ ဘင်
htō / htōhtō *v.* finish; complete ပြီးသည်၊ ပြီးမြောက်သည်
htōbī *v.* close ပိတ်ထားသည်
htōdokēu *conj.* and then...; next ပြီးတဲ့နောက်....၊ ထို့နောက်

htŏgālākłŏ *n.* traditions; customs; culture **ဓလေ့ထုံးတမ်း**

htŏhŏja / htŏsahŏja *v.* drive away; order away; expel **မောင်းထုတ်သည်**

htŏlè *v.* send; release **စေလွှတ်သည်၊ သွားခိုင်းသည်**

htŏlò *v.* scrape flesh off the bone **အသားထွင်သည် (အရိုးပေါ်ရှိအသားကိုခုတ်ချသည်)**

htŏpili *n.* 1) long drum **ဗုံရှည်** 2) kettle drum **အိုးစည်**

htŏsa *n.* drive away; order away; expel; dismiss **နှင်ထုတ်သည်**

htŏtòkhŏ-ò *conj.* and then; next **ပြီးတော့၊ နောက်ပြီးတော့**

htŏ-i *v.* 1) be biased **ဘက်လိုက်သည်** 2) favor; show favoritism **မျက်နှာလိုက်သည်**

htŏ / htŏtiglī *adj.* heavy; very heavy **လေးသော၊ လေးလံသော**

htŕŭ₁ *v.* 1) stamp; bang into **ဆောင့်သည်၊ ဆောင့်ကန်သည်**
htŕŭ lòkhŏdĕ stamp one's foot **ခြေထောက်ဆောင့်ကန်သည်**

2) collide with; bang into; jolt **တိုက်မိသည်**

htŕŭ₂ *v.* twist; braid **ရစ်သည် (ချည်)**

htu₁ *n.* wart **ကြွက်နို့**

htu₂ *v.* cook to a proper consistency **နှပ်သည်**
Dĭ htu htŏ. The rice is well steamed. **ထမင်းနပ်ပြီ။**

htu₃ *v.* wipe clean **သုတ်သည် (စင်ကြယ်အောင်)**

htu₄ *v.* harrow; till; rake **ထွန်ယက်သည်**
htu lĕ harrow a field **လယ်ထွန်သည်**

htu₅ *n.* lime; slaked lime **ထုံး**
htu ā burned (in the mouth) by slaked lime (from a betel quid) **ထုံးပေါက်သည်**

htu₆ *n.* log trap **ဖိတုံးထောင်ချောက်**

htu / lŏhtu *n.* lime (slaked lime) **ထုံး**

htubŏ 1) *n.* rub clean **ပွတ်ဆေးသည်** 2) *v.* mop the floor **ကြမ်းတိုက်သည်** 3) *v.* wipe clean **သုတ်သည်**

htubŏmabŏ *v.* scrub; rub clean **တိုက်ချွတ်သည်**

htukhŏ *n.* plough **ထွန်တုံး**

htuthŭ 1) *v.* wipe dry; dry off **ခြောက်အောင်သုတ်သည်** 2) *v.* brush one's teeth **သွားတိုက်သည်** 3) *n.* teeth of a harrow **ထွန်သွား**

htŭ *v.* kick; push with one's foot **ကန်သည်**

htŭ₁ *n.* dog **ခွေး**

htŭ₂ *v.* collect; pick up **ကောက်သည် (ပစ္စည်း)**

htŭ-apu / htŭlŭtāmi *n.* hunting dog **အမဲလိုက်ခွေး**

htŭ / htŭ-pā *v.* instruct; urge **ဆုံးမသွန်သင်သည်**

htŭblŭ *n.* rabid dog **ခွေးရူး**

htŭdŏ *n.* domesticated dog **အိမ်မွေးခွေး**

htŭmi *n.* 1) wild dog **တောခွေး** 2) wolf **ဝံပုလွေ** 3) fox **မြေခွေး**

htŭpebrò *n.* 1) dog killed as a sacrifice after an untoward or violent death **အစိမ်းသေသောသူနှင့် လိပ်ပြာခွဲရာ၌သတ်သောခွေး** 2) strong curse word **အဆဲစကား၊ ပက်ပက်စက်စက်ဆဲဆိုခြင်း**

htŭthĕĕ *n.* kind of small dog used for hunting **အသေးစားခွေးတစ်မျိုး၊ အမဲလိုက်ခွေး**

htŭ₁ *v.* propose marriage; engage **တင်တောင်းသည်**
Ē htŭ ũnāhtŏ rŭ. She is already engaged. **သူနဲ့စေ့စပ်ထားပြီးသား။**

htŭ₂ *n.* wild cat **တောကြောင်**

htŭhŏ-htŭlò *adj.* within reach **လက်လှမ်းမှီသည်**

htŭlè / bŏlè *adj.* be long enough; to reach **အလှမ်းမီသော**

htŭpŏ *v.* prop up **ထောက်သည်**

htŭ₁ *adj.* 1) long **ရှည်သော** 2) tall **မြင့်သော**

htŭ₂ *v.* happen; become **ဖြစ်သည်၊ ဖြစ်လာသည်**

htŭbra / htŭbra *v.* live **အသက်ရှင်သည်**

htúhō *v.* become; come into being; happen ဖြစ်လာသည်။ ဖြစ်မြောက်သည်

htúhū *n.* short bamboo drinking tube စုပ်တံ

htúhī *n.* long straw (used for syphoning off rice wine) စုပ်တံရှည် (ခေါင်ရည်ဖောက်ချရာ၌သုံးသည့်အရာ)

htúnī / htúdā *adv.* by any means; by hook or by crook; no matter what မဖြစ်မနေ၊ မရမက၊ မရရအောင်

Ma htúdā sorāmō. Try by any means necessary to become a teacher. ဆရာမ ဖြစ်အောင်မဖြစ်မနေကြိုးစားပါ။

htútō *adv.* till; until တိုင်အောင်

htū₁ *v.* dab တို့သည်

htū₂ *n.* bird ငှက်

htūbā *v.* swing or rock something back and forth (hammock, vine) လွဲသည် (ပုခက်၊ နွယ်ကြိုး)

htūbōbī *n.* robin သပိတ်လွယ်ငှက်

htūbrage *v.* 1) revive; resuscitate; return to health နှလန်ထူသည်။ ကျန်းမာရေးပြန်ကောင်းသည်
2) revive (someone who is unconscious) ပြန်လည်အသက်ရှင်သည် (မျောနေသောသူ)

htūbragū *v.* be alive because of (someone); depend on (someone) တစ်ဦးတစ်ယောက်ကြောင့်အသက်ပြန်ရှင်သည်

htūbralakā *n.* life; lifetime; lifelong ဘဝအသက်တာ

htūdī *n.* small owl မီးကွက်အငယ်တစ်မျိုး

htūdò *n.* kind of mocking bird ညဉ့်ငှက်တစ်မျိုး

htúhtā *n.* partridge ခါငှက်

htúhtī *n.* kind of water bird ရေငှက်

htúhtībō *v.* scrub ဖွတ်သည်။ လျှော်ဖွတ်သည်

htúhtīmū *v.* crush and squeeze out water (from leaves) ခြေသည်(အရွက်)

htúkhe-htúkhō *n.* Indian pied hornbill အောက်ချင်းငှက်

htúkhò *v.* shake someone to wake them up နှိုးသည်

htúki *n.* parrot ကြက်တူရွေး

htúkī *v.* speak metaphorically စကားလွဲပြောသည်။ တင်စားပြောဆိုသည်

htúlē *v.* 1) change; replace အလဲအလှယ်လုပ်သည်
2) convert; change one's attitude ပြောင်းလဲသည်(စိတ်)

htúlicò *n.* 1) pigeon ခို 2) dove ဂျိုးငှက်

htúliithō *n.* kind of dove ဂျိုးစိမ်း

htúnínū / htúlinū (mòghī) *v.* have a sty on one's eyelid မျက်စိစွဲသည်

htūpanā *n.* mynah bird ဆက်ရက်ငှက်

htúphújūli *n.* birds of all sorts; birds in general ကျေးငှက်သာရကာ

htūpi *n.* bird's nest ငှက်သိုက်

htūpreū *n.* sparrow စာကလေးငှက်

htūprī-īlò *v.* insult; mock စော်ကားသည်။ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချသည်။ နှိမ်သည်

htūre *n.* pheasant ရစ်ငှက်

htūri *n.* quail ငုံး

htūrosē *n.* sand crane ကြိုးကြာငှက်

htúthārā *n.* Indian grackle သာလိကာ

htúthī *v.* kill by squashing ဖျစ်သတ်သည် (ကြမ်းပိုး)

htútòbū *n.* egret ဗျိုင်း

hu₁ *n.* sit on; hatch; keep warm (eggs) ဝပ်သည်

hu₂ *v.* wear; wrap around; pull up over oneself ခြုံသည်

hubī *v.* cover; smother ဖုံးအုပ်ထားသည်

hū *n.* rice without it's husk; uncooked rice ဆန်

hū-ě *n.* sack of rice; rice sack ဆန်အိတ်၊ ဆန်အိတ်ခွံ

hūde *n.* broken grains of rice ဆန်ကွဲ

hũghõma *n.* grain of rice with its husk still on among grains of white rice စပါးလုံး
hũmũ *n.* rice flour ဆန်မှုန့်
hũmũ āwũ *n.* flour made from grinding roasted rice ဆန်လှော်မှုန့်
hũrõ *n.* rice basket ဆန်တောင်း
hũthõmõ *n.* bamboo tube for storing rice ဆန်ထည့်ဝါးမောက်
hũ, 1) *v.* hide; hide behind; take cover ပုန်းသည်၊ အကာအကွယ်ယူသည် **2)** *adv.* do secretly လျှို့ဝှက်စွာ...
È lènuhũ ò sī tama èkũ. He went secretly into a house. သူ အိမ်ထဲကို လျှို့ဝှက်စွာ ဝင်သွားသည်။
hũ, 2) *adv.* secretly; quietly တိုးတိုးတိတ်တိတ်၊ တိတ်တခိုး
hũ, 3) *v.* depend on မှီခိုသည်
hũ-go *adv.* quietly တိုးတိုးတိတ်တိတ်
hũglõ *n.* 1) hat ဦးထုပ် 2) helmet ခမောက်
hũglõbri *n.* chinstrap (of a hat) ဦးထုပ်ကြိုး
hũglõhũbē *n.* helmet ခမောက်
hũkõdũ *n.* face cloth; small towel မျက်နှာသုတ်ပုဝါ
hũkõgā *n.* lace head covering; veil ခေါင်းပေါင်း (ဇာ)
hũkõ / hũkõ-hũkõ *n.* head ခေါင်း၊ ဦးခေါင်းပိုင်း
hũkõbĩ *n.* flat headed ခေါင်းပြားသော
hũkõklo *v.* bald ကတုံးပြောင်၊ ထိပ်ပြောင်
hũkõphe *n.* scalp ဦးခေါင်းခွံ
hũkõsesũhtĩ *n.* shampoo ခေါင်းလျှော်ရည်
hũkõsõ *v.* stubborn; hard-headed ခေါင်းမာသည်
hũkõsu *n.* skull ဦးခေါင်းရိုး
hũkõthiphi *n.* dandruff ဇောက်

hũlõ *v.* bow one's head ငုံ့သည်
hũlõbĩlõ *v.* act or behave humbly အောက်ကျိခံသည်
hũlõjabā *v.* bow in respect ရိုသေကန်တော့သည်၊ ဦးညွတ်သည်
hũ *v.* be triggered; set off (trap) ပြုတ်သွားသည်၊ ပြုတ်ထွက်သွားသည်
hũgehũlè *v.* wave back and forth in the wind (tree, bamboo) လေယူရာယိမ်းသည် (သစ်ပင်၊ ဝါးပင်၊ ကျူပင်)
hũjējo *adj.* sway (bamboo) ယိမ်းနွဲ့သည်(ဝါးပင်)
hũlĩlũ *v.* wiggle; be restless; fidget ဂနာမငြိမ်
hũ-jõ *n.* 1) words စကား 2) language ဘာသာစကား
hũ *n.* bamboo ဝါး
hũbē *n.* scaly husk of bamboo ဝါးခွံ
hũbõ *n.* young bamboo ဝါးနု
hũgõ *n.* clump of bamboo ဝါးရုံ
hũlā *n.* bamboo leaves ဝါးရွက်
hũme *n.* bamboo joint ဝါးဆစ်
hũpē *n.* woven bamboo matting ဝါးကပ်
hũphõ *n.* bamboo branch ဝါးကိုင်း
hũrõlā *n.* shrubby annual with red lanceolate leaves having vermicial properties pounded together with the bark of another tree and used as medicine လောက်သေရွက်
hũthā *n.* bamboo fruit ဝါးသီး
hũthõ *n.* narrow bamboo used for making flutes ကြသောင်းဝါး(ပုလွေဝါး)
hũthũ-ĩ *n.* species of bamboo plant especially used for splitting into strips နှီးဝါး

I i

ih̄tu *adv.* sparingly ချွေချွေတာတာ

anāih̄tu use frugally ချွေတာသုံးသည်

āih̄tu eat sparingly ချွေတာစားသည်

Ī ī

ī / i 1) *v.* give ပေးသည် 2) *prt.* cause to; allow to; let... ခိုင်းသည်၊ စေသည်၊ ပေး...သည်

īthījā hě let me know ငါးကို အသိပေးပါ။ သိပါရစေ။

īh̄ / **īh̄tūhtā** *v.* be tiny; negligible; insufficient မဖြစ်စလောက်၊ မလောက်မငဖြစ်သည်

ikh̄ū-īā *v.* encourage; strengthen အားပေးအားမြှောက်သည်၊ တွန်းအားပေးသည်

īkō-īcā *v.* give advice အကြံပေးသည်

īlōlī *v.* repay a loan ပေးချေသည်၊ ရှင်းသည်

īpā *v.* distribute; share မျှဝေပေးသည်

Ī ī

ī *v.* sticky စေးကပ်သည်

ī-lōkhò *n.* rice straw ကောက်ရိုး

īda-īpě *adv.* very sticky အလွန်စေးကပ်သော

īphrū / buphrū *n.* grain left on the stalk after the first threshing ကောက်ရိုးတွင်ကျန်ရှိသည့်စပါး

Ī ī

ī *n.* faeces; excrement; grime; excretion; discharge မစင်

ī-ghīti *phr.* have compacted feces (after constipation) ဝမ်းမာသည်

ī-sī *n.* general term for bodily excretions (excrement, urine; snot, earwax, etc.) မစင်၊ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်၊ နောက်ချေး

ī / ī-ū *adj.* narrow ကျဉ်းသော

īdō *v.* be constipated ဝမ်းချုပ်သည်

īdōsīdō *v.* constipated and unable to urinate ဆီးဝမ်းချုပ်သည်

ĭgā-āpu v. chew something before feeding it to a child
 အစာဝါကျွေးသည်
ĭlō (panā, pū, ...) n. scarab; dung beetle
 နောက်ချေးပိုး၊ အီးကုပ်
ĭnǎ v. fart; pass gas; break wind လေလည်သည်

ĭpo n. toilet; outhouse; washroom အိမ်သာ
ĭthū / bāī n. dysentery ဝမ်းကိုက်သွေးပါရောဂါ
ĭthūpu-sīthūpu v. incontinent; not potty-trained ဝမ်းမနိုင်ဆီးမနိုင်ဖြစ်သည်

J j

ja₁ v. laugh; smile ရယ်မောသည်
ja₂ num. hundred ရာ (ကိန်းဂဏန်း)
ja₃ n. grass; lawn မြက်ပင်၊ မြက်ခင်း
jabā v. respect; honor ရိုသေသည်
jahè n. lemongrass စပါးလင်
jakhū n. field of grass; plain; lowland မြက်ခင်း၊ လွင်ပြင်
jathā n. grass seeds မြက်သီး
jathū n. gunpowder ယမ်း
jatō n. 1) cartridge ယမ်းတောင့် 2) bullet; slug ကျည်ဆံ
jāthū n. tobacco (smoked in a pipe) ဆေးရွက်၊ ဆေးရွက်ပင်
jāthū-ī / jāthūkre n. box for tobacco, betel etc. ကွမ်းအစ်
jāthūālā n. large-leaf tobacco ဆေးရွက်ကြီး
jāthūāphū / -prī n. small leaf tobacco ဆေးသေး
jāthūkō n. pipe (for smoking tobacco) ဆေးတံ
jāthūkō-ī n. ash from a pipe ဆေးတံချေး
jā n. flesh; muscle အသား
jā-phō n. skin; complexion အသားအရေ
Phī māmū tara èjāèphō grā khè. The old woman has really beautiful skin. အဘွားအိုတစ်ယောက်အသားအရည်တကယ်လှတယ်။

jābū v. white skin အသားဖြူသည်
jāgā 1) phr. tender flesh အသားအရေနုသည် 2) v. soft; unused to manual labor အကြမ်းအတမ်းခံနိုင်ရည်မရှိသူ
jāgrā v. fair skinned; have a smooth complexion အသားအရေလှသည်
jālī v. red skinned; sunburnt အသားအရေနီသည်
jālō v. brown skinned အသားညိုသည်
jāthū v. dark skinned အသားမဲသည်
jāti-jānò n. 1) solid; stocky; chunky တစ်တုံးတစ်ခဲဖြစ်သည်၊ အသားကျစ်သည် 2) chunk of meat အသားတုံး
je₁ v. incline to the side စောင်းသည် (ခေါင်း)
āthōpō jeghojējū sing inclining one's head from side to side ခေါင်းကိုဟိုဖက်ဒီဖက်စောင်းပြီး သီချင်းဆိုသည်
je₂ v. tear; rip ဆုတ်သည်၊ ဖြဲသည် (စက္ကူ)
je kōdǎ tear cloth အဝတ်ကိုဖြဲသည်
jecu / jōcu n. 1) rafter ဒိုင်း 2) archway; lintel မုခ်ခုံး
jegejelè v. sway back and forth ဘယ်ညာယိမ်းယိုင်သည်
jehtǎ / htǎje n. worm; earthworm တီကောင်
Jesu n. Jesus ယေရှူး
Jesu Kristu n. Jesus Christ ယေရှူးခရစ်တော်
jējo v. sway back and forth ယိမ်းနွဲ့သည်

jējojo / thūjojo *adj.* blurry; indistinct မှန်ဝါးဝါး၊ မထင်ဝိုးတဝါး

jēpō *n.* plane (tool for smoothing wood) ရွှေဘော်(ပစ္စည်း)

jè *v.* peel off a hard outer layer (sugarcane; bamboo) ခွာသည် (ကြိရောင်း၊ ကောက်ညှင်းကျည်တောက်)

jèlā *n.* balance scale ချိန်ခွင်

jèpā *v.* 1) tear off; peel ခွာသည်၊ နွာသည် 2) strip off (strips of bamboo) ခွာသည် (ဖျာထားသောနီး)

jèphò *v.* pull apart; tear in two (bamboo) ခွဲသည် (ဝါး)

jèphû *n.* policeman ရဲသား

jě₁ *adj.* tough; chewy (meat, gristle) မာသော (အသား၊ အရွတ်)

jě₂ *num.* five ငါး (ကိန်းဂဏန်း)

jěsī *num.* fifty ငါးဆယ်

jěteghe *adj.* extremely hard to chew (as meat with a lot of gristle); hard to split (as wood with a lot of knots); hard to uproot အလွန်မာသော (ဝါးစားရန်၊ နှုတ်ရန်၊ ခွဲရန်)

Tajā jěteghe hě ā dā haō. The meat is so tough I can't eat it. အသားကမာလို့ငါမစားနိုင်ဘူး။

Cū jěteghe dokèu hě daphò dā haō. This piece of wood is so hard I can't split it. ထင်းအရမ်းမာလို့ မခွဲနိုင်ဘူး။

jijō *adv.* shake လှုပ်ခါသည်၊ ခါသည်

jilòte *v.* shake to cause (fruit etc.) to fall ခါချသည်

jī *v.* shout; yell; cry အော်သည်

jī-hā *v.* cry; wail ငိုယိုသည်

jī-ke *v.* yell; shout အော်ဟစ်သည်

jī-phě *v.* yell at; scold အော်ဟစ်ငေါက်ငမ်းသည်

jī-tōmōtōphă *v.* wail; cry out ငိုကြွေးအော်ဟစ်တမ်းတသည်

jī₁ *n.* cicada ပုစဉ်းရင်ကွဲ

jī₂ *adv.* far away ဝေးသော

jī / ja *n.* wild goat; sambar deer တောဆိတ်

jījī *adv.* almost; about to; within a hair's breadth ဖြစ်ခါနီး၊ ထိခါနီး

jī *v.* 1) step on နင်းသည်

jī bu pound rice in a mortar with a foot-operated lever pestle နင်းဆုံဖြင့်စပါးထောင်းသည်

2) pedal (a bicycle) နင်းသည် (စက်ဘီး)

jībūkhābò *v.* 1) tread on; step over ကျော်နင်းသည်

2) break a rule စည်းကမ်းဖောက်ဖျက်သည်

jīlōprī *v.* trample to bits; crush with one's feet နင်းခြေသည်

jīlōprō *v.* stamp down နိမ့်အောင်နင်းချသည်

jo₁ *adj.* be swollen; be inflamed ရောင်ကိုင်းသည်

jo₂ *n.* 1) image; form; statue; spirit အရိပ်၊ ပုံရိပ်၊ အရုပ်၊ လိပ်ပြာ(လူ) 2) photo ဓါတ်ပုံ

jo-pe *adj.* be swollen; have a bump; have a goose egg ရောင်ကိုင်းသော၊ ဖုရောင်သော

jō₁ *n.* 1) voice (of a human); sound (of an animal) အသံ

2) language; speech ဘာသာစကား

jō₂ *n.* lawsuit; case အမှု၊ ကိစ္စ

jōbō *v.* have a low voice; bass အသံနိမ့်သည်၊ အသံအိုသည်

jōdē *v.* have a high voice; soprano အသံမြင့်သည်

jōdrè *v.* voice cracks; voice trembles အသံအက်သည်

jōgā / jōgājōrī *n.* soft voice; mellow voice ပျော့ပျောင်းသောလေသံ၊ သာယာနာပျော်ဖွယ်သောလေသံ

jōgrā / jōgrājōmo *n.* sweet voice အသံကောင်းသည်

jōhō *v.* make a noise; sound out; emit a sound အသံမြည်သည်

jōhō *n.* loud voice ကျယ်လောင်သောအသံ၊ အသံဟိန်းသည်

jōkrō / **gūjō** *n.* tune; melody သံစဉ်

jōmo *n.* gracious speech ချေငံသောအသံ၊ ရည်မွန်သောစကား

jōsò *n.* sharp voice; brusque voice တင်းမာသောလေသံ

jōtē *n.* true word မှန်သောစကား

jōthā *adj.* loud voice အသံကျယ်သည်

jōthē *adj.* talkative စကားများသော

jò₁ *v.* raise in a threatening manner (stick, knife) ရွယ်သည် (တုတ်၊ ဓားဖြင့်)

jò₂ *v.* 1) pull (shirt, hair) ဆွဲသည် (အင်္ကျီ၊ ဆံပင်)
2) pull out weeds; weed နှုတ်သည် (မြက်)

jò₃ *v.* stride; take a step လှမ်းသည် (ခြေ)

jò-phī *adj.* dilapidated; worn out စုတ်ပြဲသော၊ ဟောင်းနွမ်းသော

jò... *v.* intimate; accuse indirectly
အငြိုးထား၍ပြောဆိုသည်။ ယိုးစွပ်ပြောဆိုသည်
È jò ahū hē wa rú. He intimated that I stole his money. သူငါ့ကိုပိုက်ဆံခိုးတယ်လို့ငြိုးတယ်။

jò / **jò-brū** *v.* old and ragged စုတ်ပြဲသည်

jòblājòtrū *v.* rub it in by speaking harshly and blaming နာကျည်း၍အပြစ်တင်ပြောဆိုသည် (ဥပမာ - မှတ်ပြီလား၊ ကောင်းတယ်)
Hē khòbājòbā èkhi, na jòblājòtrū hē mètè?
Do you have to rub it in when I'm in trouble? ငါ ဒုက္ခရောက်တဲ့အချိန်ကိုမှတ်ပြီလားလို့ဘာလို့ ငါ့ကိုပြောတာလဲ။

jòcujòkhò *v.* move one's arms and legs; lift one's arms and legs (as a baby); gesture ခြေကားယား၊ လက်ကားယား

jòda / **jòdajòphū** *v.* accuse of being a witch or vampire မကောင်းဆိုးဝါးအဖြစ်စွပ်စွဲသည် (စုန်း၊ ကဝေ)

jògū *v.* tease; implicate by ascribing the characteristics of one's loved one to someone else အပျိုလူပျိုချင်း

ကျီစယ်သည်၊ သမုတ်သည်

jòhtūjòhto *v.* call someone a name (literally pig or dog) ခွေးလိုဝက်လိုခိုင်းနှိုင်းသည်

È lòphē rú dokēu èlò jòhtūjòhto rú. They got in an argument and started calling each other names (literally dog and pig). ခွေးနဲ့ဝက်နဲ့နှိုင်းပြီးသူတို့ စကားများကြတယ်။

jòkhījòkò / **tròkhītròkò** *v.* bounce and sway one's hips in dancing တင်ပါးဘေးတစ်ဖက်တစ်ချက် လှုပ်၍ကသည်

jòkhūjòkò *v.* fight with hitting, kicking and pulling hair ဆံပင်ဆွဲ၊ ပါးရိုက်၊ ကန်ကျောက်သည်

jòpā *v.* pull apart; tear apart ခွဲသည်
Jòpāja pīgā lòmanī rú thògli. Pull apart the two children who are fighting. ရန်ဖြစ်နေတဲ့ကလေးနှစ်ယောက်ကိုခွဲထားလိုက်ပါ။

jòprījòprū 1) *adj.* worn; tattered စုတ်ပြတ်သော 2) *v.* tear to pieces ဆုတ်ဖြဲသည်

jò (thūrū) *v.* make (charcoal) မီးဖုတ်သည် (မီးသွေး)

jòcu *n.* beam; ridgepole; rafter ခိုင်း (အိမ်ခေါင်ခိုင်း)

jò *v.* grab; swing from (a branch) ဆွဲယူသည် (သစ်ကိုင်း)

jò / **jò-jě** 1) *adj.* extremely slow နှေးကွေးသော၊ နှေးနှေးကွေးကွေး 2) *v.* lethargic လေးလံသည်၊ နှေးကွေးသည်

julòkòhtā *adv.* downcast; dejectedly သိမ်ငယ်စွာ၊ ညှိုးငယ်စွာ

julòphīlò *v.* lose; decrease ဆုတ်ယုတ်သည်၊ ကျဆင်းသည်

jū *v.* 1) be sure; trust စိတ်ချသည် 2) believe; accept ယုံကြည်သည်၊ လက်ခံသည်

jūā *v.* be sure; trust; believe စိတ်ချသည်၊ ယုံကြည်သည်

jūbijūphro *v.* be heretical; believe carelessly အယုံလွယ်သည်

jūcējūglō *v.* believe firmly; be devout စွဲမြဲစွာယုံကြည်သည်။ ယုံကြည်ခြင်းခိုင်မြဲသည်
jūhō *v.* have a cramp; get a cramp ကြွက်တက်သည် (ကြွက်သား)
jūnāī *n.* shrew ကြွက်စုတ်
jū₁ *v.* 1) give directions ညွှန်ပြသည် 2) point လက်ညှိုးထိုးပြသည် 3) aim (gun) ချိန်သည် (သေနတ်)
jū₂ *v.* send out tendrils အညွန့်ထွက်သည်
jū₃ *n.* office ရုံး
Jūkhū. court တရားရုံး

jū (dī) *adj.* soft (rice) ပျော့သည် (ထမင်း)
jūcujūkhō *v.* gesture ခြေဟန်လက်ဟန်ပြသည်
jūnī *v.* direct; give directions; give instructions ညွှန်ပြပေးသည်။ ညွှန်ကြားပေးသည်
jū *adj.* easy လွယ်ကူသော
jūkākī / jūkāmākī *adv.* easily; easy as pie လွယ်ကူစွာ၊ လွယ်လွယ်ကူကူ၊ အပျော့ဘဲပေါ့
jū *v.* divide; distribute; share ခွဲဝေသည်။ မျှဝေသည်
jūpā *v.* distribute evenly; share equally ဝေစား၊ မျှစားလုပ်သည်

K k

ka₁ *v.* call; fetch (a person); name ခေါ်သည်။ အမည်မှည့်ခေါ်သည်
ka₂ *v.* harvest; cut ရိတ်သည်။ ခွဲစိတ်သည် (အသီး)
ka-ā ka-ō *v.* invite to eat; host ဧည့်ဝတ်ပျူငှာသည်။ ဧည့်ခံကျွေးမွေးသည်
kajō *n.* person; human; people လူ၊ လူသား
kajōcèrē *n.* census; list of people သန်းခေါင်စာရင်း၊ လူဦးရေစာရင်း
kalā 1) *v.* fresh; raw; green အစိမ်း 2) *adj.* green အစိမ်းရောင်
kalāthō *v.* dark green အစိမ်းပုပ်
kalekakhō *v.* sing loudly and freely တေးသီချင်းအော်ဟစ်သီဆိုသည်။ တကြော်ကြော်ဆိုသည်
katrō *v.* whoop ကျေနပ်အားရသည်။ နှစ်ထောင်းအားရသည်
Kayaw *n.* Kayaw ethnic group ကယောလူမျိုး
Kayaw htīghā *n.* Kayaw region ကယောဒေသ
Kayawphū *n.* Kayaw person ကယောအမျိုးသား
kā *loc n.* among အများထဲက

kā₁ *n.* wage; fee အခကြေးငွေ၊ လုပ်အားခ
kā₂ *v.* cross over ဖြတ်ကူးသည်
kā htī cross over a stream ရေချောင်းဖြတ်ကူးသည်
kātu klè cross a road လမ်းဖြတ်ကူးသည်
Kālābū *n.* European ဥရောပတိုက်သား
Kālā èbu *n.* wheat ဂျုံစပါး
kāli *adv.* in turn; in return အလှည့်ကျ
Hē do htō, na bā do kali. I have spoken, now you must speak in turn. ငါပြောပြီးပြီ၊ မင်းပြောဖို့အလှည့်ကျပြီ။
kālō *v.* 1) lie down လဲလျောင်းသည် 2) lay down ချထားသည်
kālōbrē *v.* stretch out; sprawl out သက်တောင့်သက်သာလဲလျောင်းသည်
kāmā 1) *adj.* injured; wounded ထိခိုက်သည်။ ဒဏ်ရာရသည် 2) *v.* have an accident မတော်တဆဖြစ်သည်
kānā₁ *n.* small mattock ပေါက်တူးငယ်

kānā₂ *n.* in-laws of siblings လင်ညီအစ်မ၊
မယားညီအစ်ကို

kānābō *n.* hoe ပေါက်ပြား

kānāgōrō *n.* mattock ပေါက်တူး

kāri *v.* lucky ကံကောင်းသည်

kede *n.* kind of tuber or bulb သစ်ဥတစ်မျိုး

kedesebā *n.* cripple; lame person ဒုက္ခိတ (မစွမ်းမသန်သူ)

kē 1) *v.* cheat; trick လှည့်စားသည် **2)** *adj.* crooked (character) ကောက်ကျစ်သော

kē-plā *v.* be unfaithful; deceive; trick လိမ်လည်လှည့်စားသည်

kēdē / kēdēkōdō *v.* bring misfortune ခိုက်သည် (ကံကြမ္မာ)

kēnē *n.* stick used to weave on a back strap loom ဂျပံခုတ်တံ

kē₁ *v.* be; become ဖြစ်သည်၊ ဖြစ်ထွန်းသည်
Hě nāthu wa na mēbū, èkolā kē wa napū. I thought it was you, but it turned out to be your younger sibling. ငါကနင်လိုထင်ပေမဲ့နင့်ညီ/ညီမဖြစ်နေတယ်။

kē₂ *v.* sprout (seed) ပေါက်သည် (မျိုးစေ့)

Kèlènè *n.* Indian အိန္ဒိယလူမျိုး

kèsòò *excl.* is it possible? really!? ...ပုံမလား
È thō madā kèsò ò? Can he really do that!? သူလုပ်နိုင်ပုံမလား။

kě / kě-htame *v.* destroyed ပျက်သည်၊ ပျက်စီးသည်

kěgō *n.* kind of small bee ပုန်းညက် (ပျားငယ်တစ်မျိုး)

kējai *v.* be reluctant to give something နှမြောသည်၊ တွန့်တိုသည်

kēmē *conj.* although ...သော်လည်း၊ ...သော်ငြားလည်း

kětekěta *v.* destroy; break (things); waste ပျက်ဆီးသည် (အရာဝတ္ထု)

kěthò *v.* be angry; mad; upset ဒေါသထွက်သည်၊ စိတ်တိုသည်

kěthūghūthò *v.* angry ဒေါသထွက်သည်

kěthūkěthò *v.* be annoyed; be angry at စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးဖြစ်သည်

kě *v.* look; look at ကြည့်သည်

kěbū 1) *v.* look here; examine အနီးကပ်ကြည့်သည် **2)** *excl.* look here! ကြည့်ပါ

kěbū 1) *adv.* just like; in the same way ...သကဲ့သို့၊ ...နည်းတူ **2)** *v.* imitate အတုခိုးသည်

kěbūlūlā *v.* **1)** may you suffer like me (part of swearing an oath) ငါ့လိုမျိုးဖြစ်ပါစေ (ကျိန်တဲ့သဘော) **2)** may it be the same to you ကဲ့သို့ဖြစ်စေရန်

kědūkěsi *v.* show favouritism မျက်နှာလိုက်သည်

kěgehti *v.* look back from a distance ပြန်မြင်သည်

kěgeplā *v.* look behind oneself နောက်ပြန်လှည့်ကြည့်သည်

kěghata *v.* compare visually; look at side by side ယှဉ်ကြည့်သည်

kěghènè *v.* **1)** take a look ကြည့်ကြည့်သည် **2)** try out စမ်းကြည့်သည်

kěhti *v.* **1)** see မြင်သည် **2)** find တွေ့ရှိသည်

kěhtithă *v.* find (something that was lost); meet again ရှာဖွေတွေ့ရှိသည်၊ ပြန်တွေ့သည်

kěhtithjăi *v.* know by experience ကိုယ်တွေ့သိရှိသည်

kěhtò *v.* **1)** able to look at something glaringly bright ကြည့်နိုင်သည် (စူးရှသောအလင်း)
Hě kěhtò lumū haō I can't bear to look at the sun. နေအလင်းစူးရှတာငါမခံနိုင်ဘူး။
2) able to face; able to look someone in the eye ရင်ဆိုင်ရဲသည်

kěhūbrūbǒ *v.* overlook; ignore someone; forsake
လျစ်လျူရှုသည်

kěi *v.* look after; care for; watch over
ထိန်းကျောင်းသည်၊ စောင့်ကြည့်သည်

kěimai *v.* take care of; tend ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်၊
ထိန်းသိမ်းသည်

kěkě *excl.* look! ကြည့်စမ်း

kěklě *v.* glance out of the corner of one's eye (when
discontent) မျက်စောင်းထိုးသည်

kěklū / kěklūkěphǐ *v.* cast a sideways glance; raise an
eyebrow မျက်စပစ်သည်၊ အရိပ်အမြှက်ပြသည်

kěla *v.* look for; search for ရှာဖွေသည်

kělè *v.* look into the distance; look up လှမ်း
ကြည့်သည်၊ မျှော်ကြည့်သည်

kěnā *v.* listen; obey နားထောင်သည်

kěnāhǒ *v.* hear ကြားသည်

kěnāhū *v.* eavesdrop ခိုးနားထောင်သည်

kěnǒkěnā *v.* consider ဆင်ခြင်သည်

kěnu *v.* look inside အထဲကိုကြည့်သည်

kěphlōle *v.* see through (something transparent) ထိုး
ဖောက်မြင်သည်

kěra *v.* 1) look at ကြည့်လိုက်သည် 2) look across at
လှမ်းကြည့်သည်

kěsǒ 1) *adv.* please; may ... ကျေးဇူးပြု၍... 2) *prt.*
come on and ... ; letဝါအုံး၊ ...ဝါရစေ 3) *prt.*
really? တကယ်လား

kěsūi *v.* wait for; expect စောင့်မျှော်သည်

kěsūnālai *v.* wait expectantly; hope for မျှော်လင့်
စောင့်ဆိုင်းသည်၊ အားကိုးတကြီး
စောင့်မျှော်သည်

kětē / kětēkětra *v.* examine; scrutinize
သေသေချာချာကြည့်သည်၊ စေ့စေ့စပ်စပ်
ကြည့်သည်

kětēmi *adv.* a lot; extremely ...အများကြီး၊ အလွန်...

kěthūlū *v.* pretend not to notice; pretend not to see မ
မြင်ချင်ယောင်ဆောင်သည်

kětǒ *v.* be pleased with; be delighted အကောင်း
မြင်သည်၊ စိတ်တိုင်းကျသည်

kětūi *v.* 1) care for; tend စောင့်ရှောက်သည် 2) watch
over; guard စောင့်နေသည်

kha₁ *v.* hire (worker); rent (field) ငှားရမ်းသည်
(လုပ်သား၊ ယာခင်း၊ တောင်ယာ)

kha ō sī. live in a rented house အိမ်ငှားနေသည်

kha₂ *v.* shoot (gun, bow and arrow)
ပစ်သည် (သေနတ်၊ ဒူးလေး)

kha₃ *n.* large basket ပုတ်တောင်း

khabī *v.* lock; lock up ပိတ်သည် (သော့ဖြင့်)

khadū / khadūkhajǒ *v.* 1) praise; congratulate
ချီးမွမ်းဩဘာပေးသည် 2) take pride in
ဘဝင်မြင့်သည်

khahtǒbǒ *v.* open a lock; unlock ဖွင့်သည် (သော့)

khai *v.* expression of pleasure, praise, thanks နှစ်ခြိုက်
သည်၊ နှစ်သက်သည်၊ သဘောကျသည်

khathǐ *v.* kill by shooting ပစ်သတ်သည်

khathū *v.* 1) become close friends ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်
သည် 2) relate to; be friends with ပေါင်းသင်း
ဆက်ဆံသည်

khǎ₁ *v.* 1) walk လျှောက်သည်၊ လှမ်းသည် 2) step;
trod လျှောက်လှမ်းသည်

khǎ₂ *n.* mole ပွေး

khǎbǒ *v.* 1) trespass; transgress; step over the line
စည်းကျော်သည်၊ စည်းဖောက်သည် 2) step over;
cross over ကျော်နင်းသည်

khǎdèlè *v.* tip-toe; walk on tip-toe
ခြေဖျားထောက်၍လျှောက်သည်

khǎgēga *v.* toddle; walk bow-legged ကားယား
လျှောက်သည်

khǎgò *v.* stride along; walk with long strides ခြေလှမ်း ကျဲကျဲသွားသည်

khǎkhlīnū *v.* walk pigeon-toed ဒူးခေါင်းချင်းဆိုင် လျှောက်သည်

khǎkhōdē *v.* go by foot ခြေလျင်ခရီးနှင်သည်

khǎlē *v.* 1) walk quickly မြန်မြန်လျှောက်သည်
2) walk here လျှောက်လာပါ

khǎplī *v.* slip and fall ခြေချော်သည်

khǎprī *v.* step on and crush နင်းခြေသည်

khātī / khātīkhābū *v.* step on something နင်းမိသည်

khā₁ *n.* cheek ပါး

khā₂ *adj.* bitter ခါးသော

khācere *n.* inside of cheek ပါးစောင်

khālōthā *n.* throat gland; salivary gland မေးရိုး အကျိတ်

khārā *prt.* I think; as far as I know ထင်တာပဲ၊ ထင် တယ်
È mēkhē khārā. That's correct as far as I know. ဟုတ်မယ်ထင်တာပဲ။

khārobō *adv.* bitters; appetizers ခါးသက်သက်

khāsikō / khāgēkō *n.* chin မေးစေ့

khāsu *n.* jawbone မေးရိုး

khāsū *n.* sideburns; beard ပါးသိုင်းမွေး၊ မုတ်ဆိတ် မွေး

khātīo *n.* dimple ပါးချိုင့်

khe₁ *v.* thatch a roof မိုးသည် (သက်ကယ်)
khe sī thatch a roof သက်ကယ်ဖြင့်အိမ်မိုးသည်

khe₂ *v.* butt with horns ဝှေ့သည်၊ ခတ်သည်
Panā ghidō lō khe rū. Two buffaloes are butting each other. ကျွဲနှစ်ကောင်ဝှေ့ခတ်ကြသည်။

khekhō *n.* mythical creature like a dinosaur အားသန် သောရှေးဟောင်းသတ္တဝါကြီး

khethū *n.* mole (skin) မဲ့

khē *n.* small hoe for weeding ပေါင်းလိုက်ပေါက်ပြား ငယ်၊ ပေါက်တူးငယ် (တောင်ယာ)

khè₁ *adv.* write ရေးသည်

khè₂ *v.* pull out a sliver ထုတ်သည်၊ ကလော် ထုတ်သည် (ဆူး)

khè₃ *n.* cup ခွက်

khè₄ *v.* scoop out (rice wine mash, rice, curry) ခူးသည် (ခေါင်ဖတ်၊ ထမင်း၊ ဟင်း)

khè₅ *adj.* thick (weeds) ထူသော (မြက်)

khè / khre *v.* strike (flint, match) ခြစ်သည် (မီးခြစ်)

khègethā *v.* translate ဘာသာပြန်သည်

khèko / khèkokhèbla *n.* corn; maize ပြောင်း

khèkokhūli / khèkosū *n.* corn silk ပြောင်းဖူးမွှေး

khèkomū *n.* corn stalk ပြောင်းဖူးပင်

khèkoū *n.* corn cob ပြောင်းဖူးရိုး

khèpha / khrepha *v.* lance (a pus filled wound) ဖောက်သည် (ပြည်တည်နာ)

khèthā *n.* corn; corn kernels; cob of corn ပြောင်းဖူး

khèthābō *n.* yellow corn ကုလားပြောင်း၊ ပြောင်းဝါ

khèthābrā / khèthābā *n.* mature corn; feed corn ပြောင်းဖူးရင့်

khèthādōbū *n.* boiled corn (kernels) ပြောင်းဖူးပြုတ်

khèthāgā *n.* sweet corn ပြောင်းဖူးနု

khèthāmāīthā *n.* variegated corn with sticky kernels ကောက်ညှင်းပြောင်း

khèthāmū / -phī *n.* corn flour ပြောင်းဖူးမှုန့်

khèthānūhtī *n.* immature corn kernels ဖြစ်ခါစ ပြောင်းဖူး

khèthāwū *n.* roasted corn ပြောင်းဖူးလှော်

khē₁ *prt.* expression of affirmation or certainty; yes ဟုတ်၊ ဟုတ်ပ

khē₂ *v.* care for ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်၊ ကုသ ပေးသည်

khě-mo *v.* care ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်။ ပြုစုယူသည်။ ပျိုးထောင်ပေးသည်

khědepe *v.* might be ဖြစ်ကောင်းဖြစ်လိမ့်မည်။ ဖြစ်တန်ရာကောင်းသည်

khěi *v.* 1) keep; maintain ထိန်းသိမ်းသည် 2) take care of ဂရုပြုသည်။ ဂရုစိုက်သည်

khěimai *v.* take care of; care for; watch over ထိန်းသိမ်းသည်။ ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်

khěkěu *prt.* obviously; of course အေပေါ့၊ ဒါပေါ့

khi₁ *v.* comb (hair, thatch) ဖြီးသည် (ဆံပင်၊ သက်ငယ်)

khi₂ *adj.* dark မှောင်သော

khibrě *v.* comb hair back to make it stand up ဖြီးလိမ်းသည်(ဆံပင်)

khi_{lo} *adj.* become dark; dusk; nightfall မှောင်ရိပ်ကျသည်

khithurūtu *adj.* dark; pitch black မှောင်မိုက်သော၊ မှောင်ကြီးမဲကြီး

khi₁ *n.* sister-in-law or brother-in-law (of female); sister-in-law (of male) ယောက်မ၊ ခယ်မ၊ မရီး၊ ခဲအို

khi₂ *loc n.* tip အဖျားပိုင်း၊ ထိပ်ပိုင်း

khi_{thòlò} *n.* enlarged gland in the groin ပေါင်ရင်းအကျိတ်

khi₁ *n.* chameleon ပုတ်သင်ညို

khi₂ *v.* dig တူးသည်

khiā *v.* mortgage (buffalo, cow) ပေါ်စားသည် (ကျွဲ၊ နွား)

khidrōsǎ *n.* cricket ပုရစ်ကောင်

khinō *adj.* half-cooked (rice) မနူးမနပ်သော (ထမင်း)

khitrō *n.* cricket (small) ပုရစ်ကောင်ငယ်တစ်မျိုး

khi₁ *n.* tiger ကျား

khi₂ *num.* nine ကိုး(ကိုးဂဏန်း)

khi-kǎ *n.* bottom; butt; rear end (of a person) တင်ပါး
Èkhi₁ èkǎ dū khě. Her butt is big. သူ့တင်ပါးကြီးတယ်။

khi-pra *n.* companions; escorts
နောက်လိုက်နောက်ပါ၊ အချွေအရံ

khi_{mahtāpho} *n.* danger from wild animals
သားရဲတိရစ္ဆာန်အန္တရာယ် (ကျား/ဝက်ဝံ)

Lè to komā mikā taranā komā khi_{mahtāpho} hě. Don't go alone into the jungle; a wild animal will get you. တောထဲတစ်ယောက်ထဲမသွားနဲ့၊ သားရဲတိရစ္ဆာန်အန္တရာယ်ရှိတယ်။

khi_{naphū} *n.* animist နတ်စား

khi_{prakòjǎ} *n.* human beings လူ၊ သူ

khi_{thò} / khi_{the} *n.* lion ခြင်္သေ့

khi₁ / khi₁-glò *n.* time အချိန်နာရီ

khi₁ / khi₁ *n.* tick; parasite which infests cattle, horses, goats, etc. မွှားကောင်

khi₁bā *v.* be time for အချိန်ကျသည်

khi₁dehti *n.* groin ပေါင်ရင်း၊ ပေါင်ကျ

khi₁kho / khi₁ko *n.* belt for a back strap loom
ရက်ကန်းခါးပတ်

khi₁pò *n.* claw hammer; hammer ဆိတ်ချို၊ တူ

khi₁la *v.* 1) veer off; miss to the side ဘေးဘက်သို့လွဲသည်(ပစ်မှတ်) 2) incline (as the sun when it is past noon and starting to descend) စောင်းသည်(နေ)၊ မွန်းလွဲပိုင်း

lumūkhla afternoon မွန်းလွဲပိုင်း

khi₁lǎ *n.* ashes (from a field-clearing fire) ပြာ (တောင်ယာမီးရှို့ထားသောပြာ)

khi₁le *v.* chop off branches; limb ချိုင့်သည်၊ အကိုင်းအခက်ကိုရှင်းလင်းသည်

Khi₁le hūphǎ. Chop off the bamboo branches. ဝါးကိုင်းကိုရှင်းလင်းပါ။

khlē v. 1) pry up; dig out; fish out ကလော်သည်၊
ကလော်ထုတ်သည်
Khlē hō tajā ô pôkū. Fish a chunk of meat out of
the pot. ဟင်းအိုးထဲကအသားကိုခပ်ထုတ်ပါ။

2) turn over with one's foot ခြေဖြင့်လှန်သည်

khlē n. change (clothes) လဲလှယ်သည်
(အဝတ်အစား)

khli n. turtle; tortoise လိပ်

khli / thithō n. crossbow ဒူးလေး

khli v. fold; sit cross-legged ချိုးခေါက်သည်

khli kōdā fold cloth အဝတ်ခေါက်သည်
khli cēlā fold paper စာရွက်ချိုးခေါက်သည်

khlocèrèghō / khlotè n. large circular bamboo tray
for drying rice စပါးလှန်းစကောဝိုင်းအလတ်

khlodō n. largest circular bamboo tray for drying rice
စပါးလှန်းစကောဝိုင်းကြီး

khlorī n. woven rattan mat ကြိမ်ဖျာ

khloyè n. large mat woven of bamboo ဖျာကြီး

khlo v. loose; spacious ချောင်သည်

khlo n. solid အစိုင်အခဲ

khlo₁ v. out of the ordinary; change in condition (always
negative) ထူးသည်(အခြေအနေ)
È ô takhū kēmē èkhlo tāō, èthō thī lōtū. Even
if he takes medicine it won't make any difference; he's
sure to die. သူဆေးသောက်သော်လည်းမထူးဘူး
သေမှာပဲ။

khlo₂ 1) n. outside အပြင်ဘက် 2) prt. more; -er ပို၍
3) prt. -est, superlative ...ဆုံး

ō-a khlo most အများဆုံး

khlōmū / sōmū n. banyan tree ညောင်ပင်

khlu n. small temporary rice storage building made of
bamboo စပါးကျီငယ်

khlu v. stir မွှေသည်

khodě n. valley တောင်ကြား

kholo n. bell ခေါင်းလောင်း

kholōkhī n. mountain top တောင်ထိပ်

kholōmī n. volcano မီးတောင်

kholōretē n. mountain ridge တောင်စဉ်တောင်တန်း၊
တောင်စွယ်တောင်တန်း

khō₁ n. 1) high ground ကုန်းပိုင်း 2) mound ကမူ

khō₂ clf. one half; one side အခြမ်း၊ ဖက်

Hě cudě sã takhō. One of my arms is sore. ငါ့
လက်တစ်ဖက်နာနေတယ်။

khō₃ excl. son; term used to call any male the age of
one's son သားလေး (ရင်းနှီးမှုကိုပြတုံ့စကားလုံး)

khō-khē n. companion အပေါင်းအဖော်၊ အဖော်
သူငယ်ချင်း

khō / khō-khē n. friend; companion အဖော်၊
အပေါင်းအသင်း

khōbōthū n. close friend အဖော်မွန်

khōdikhōra n. 1) boyfriend; girlfriend; lover ချစ်သူ
ရည်းစား 2) another person အခြားသူ

khōdū n. plateau ကုန်းပြင်မြင့်

khōgō n. land between two streams or between two
branches of a stream ချောင်းနှစ်သွယ်ကြားရှိမြေ
နေရာ

khōgō n. table mountain; flat topped hill
တောင်ကလပ်

khōkhathū n. partner; companion တွဲဖက်၊ အဖော်
မွန်

khōkhāthā n. Indian nightshade fruit ကစော့ခါးသီး
(အသေးမျိုး)

khōkhērēmō n. peer; companion; term of endearment
for a child အဖော်၊ သူငယ်ချင်း

khōkhō n. bank; shore ကမ်းပါး

khōkhū n. 1) on land (as opposed to in the water)
ကုန်းပေါ် 2) outside အပြင်ဘက်

khōlō n. hill; mountain တောင်

khōmě n. acquaintance; guests from neighboring
villages မိတ်ဆွေ၊ ဧည့်သည်၊ ရောင်းရင်း

khömẽkhömõ *n.* acquaintances အဆွေခင်ပွန်း
khömõ *n.* 1) friends; people in one's own village
 မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း 2) kin term describing the
 relationship between parents of a husband and parents
 of a wife ခမည်းခမက်
khömũkhölõ *n.* mountain range; mountainous area;
 hill region တောင်စဉ်တောင်တန်း၊ တောင်စွယ်
khöphüthā *n.* peer; friend ရွယ်တူသူငယ်ချင်း
khöpigā *n.* 1) underling; follower
 လက်အောက်ငယ်သား 2) childhood friend ငယ်
 သူငယ်ချင်း၊ ကစားဖော်ကစားဖက်
khöplökhü *n.* small mound ကမူ၊ ကုန်းမူ
khöra *adj.* other တခြားသော..
khöra / khöraphüthā *n.* 1) girlfriend; boyfriend
 သမီးရည်းစား 2) unmarried youth လူပျိုအပျို
khörönõ *n.* peer; contemporary သက်တူရွယ်တူ၊ ဖွား
 ဖက်
khöthijä *n.* acquaintance အသိမိတ်ဆွေ
khöthü *n.* riverbank; land; dry land ကုန်းပေါ်
khö *v.* awake နိုးသည်
khöbrè *v.* wake up late; sleep in အိပ်ယာထ
 နောက်ကျသည်
khökhü *n.* kind of wild yam ဝဉ
khömũ *n.* plant with a soft trunk and edible tuber like a
 yam ဝဉပင်
khöthöblö *v.* sleep walk; talk in one's sleep အိပ်မက်
 ယောင်သည်
khö₁ *v.* roll using a lever (rock or log) လှိမ့်သည်၊
 ကလော်သည် (ကုတ်ဖြင့်)
khö₂ *v.* endure; bear up under ခံနိုင်ရည်ရှိသည်
khö₁ 1) *adj.* bear; endure ခံရသည် 2) *v.* undergo
 ခံယူသည်
khö taplöhtı undergo baptism; be baptized
 ဆေးကြောခြင်းခံယူသည်

khö₂ *n.* 1) leg ခြေထောက်ပိုင်း 2) thigh; drumstick
 ပေါင် (တိရစ္ဆာန်၊ လူ)
khöbājòbā 1) *n.* undergo suffering ဆင်းရဲ
 ဒုက္ခရောက်သည်၊ အတိဒုက္ခရောက်သည် 2) *v.*
 experience difficulty အခက်အခဲကြုံရသည်
khöbu *n.* cotton thread stiffened with black lacquer and
 worn in rings between the calf and knee ဒူးကွင်းစွပ်
khödā *v.* able to bear ခံနိုင်စွမ်းရှိသည်
khödě *n.* leg; foot ခြေထောက်
khöděthā / khöphrüthā *n.* calf ခြေသလုံး
khödèdo *n.* stilts ကုလားမခြေထောက်
khödöla *n.* back of the knee တကောက်ကျွေး
 (ခြေထောက်)
khödū *n.* thigh ပေါင်
khögho *n.* ankle ခြေကျင်းဝတ်
khögö *v.* represent; substitute; mediate ကြားခံ
 ပေးသည်
khögü / khögükhöhtě *v.* 1) serve အစေခံသည်
 2) suffers or sacrifice အနစ်နာခံသည်
khöjä *n.* thigh meat ပေါင်သား
khökhä *n.* 1) footprints; tracks ခြေရာ 2) tread (of
 stairs); rung (of a ladder); pedal ခြေနင်း 3) footstep
 ခြေလှမ်း
khökhe *n.* cock's spur ကြက်တက်
khökrè / khötrè *n.* the claw on a chicken's leg ခြေ
 တက် (ကြက်၊ ငှက်)
khölā *n.* foot ခြေထောက် (ခြေဖမိုးနှင့်ခြေဖဝါး
 အပိုင်း)
khölācokhü *n.* top of the foot ခြေဖမိုး
khölāla *n.* the sole of one's foot ခြေဖဝါး
khöleme *n.* knee ဒူး
khölöpo *n.* shin ညှို့သကျည်း

khōlōthā *n.* enlarged hard gland in the groin ပေါင်ကျိတ်

khōmehti *n.* ankle bone ခြေမျက်စိ

khōmè *n.* foot; hoof ခွာ

khōmèpō *n.* hoof and mouth disease ခွာနာလျာနာ

khōmū *n.* toe ခြေချောင်း

khōmūcā *n.* little toe ခြေသန်း

khōmūmō *n.* big toe ခြေမ

khōnēkō *n.* heel ခြေဖနောင့်

khōnò *prt.* I think; I guess ထင်တယ်၊ ထင်တာပဲ

khōnōhō *n.* now; presently; the present ယခု၊ ပစ္စုပ္ပန်

khōpala *n.* hamstring; back of thigh ပေါင်အနောက်ဖက်

khōphe / khōpā *n.* 1) sandals; footwear ဖိနပ်
2) sandals; thongs; flip-flops ညှပ်ဖိနပ်

khōplārū *n.* crotch; groin ပေါင်ကြား၊ ဝှက်ကြား

khōposu *n.* pubic bone ဆီးခုံရိုး

khōrèwè / khōrēwe *v.* bowlegged ခြေခွင်သည်

khōrī / khōrīkhōhtū *n.* root အမြစ်

khōsēsū *n.* footrest; footboard against which one braces one's legs when weaving with a back strap loom
ခြေနင်းခုံ (ယက်ကန်းရက်ရာတွင်ခြေထောက်ဖြင့်တွန်းသည့်အရာ)

khōsīkhōpwě *v.* celebrate a festival ပွဲလမ်းသဘင်ကျင်းပသည်

khōsōrē *v.* endure suffering ဒုက္ခခံသည်၊ အနစ်နာခံသည်၊ အပင်ပန်းခံသည်

khōsu *n.* base; root ball (tree) ပင်ရင်း၊ အမြစ်ပိုင်း (အပင်)

khōsū *v.* endure loss အရှုံးခံသည်၊ အားမတန်မာန်လျော့သည်

khōta *n.* 1) inside of the thigh ပေါင်ခြံ 2) buttress (of a tree) အမြစ်နှင့်ပင်စည်ဆုံသည့်ဝှက်ကြား

khōthāthi *v.* bear witness; testify သက်သေခံသည်

khōthibi / khōplū *n.* socks ခြေအိတ်၊ ခြေစွပ်

khōthī *v.* die for; endure death အသေခံသည်

khōthīkhōō *v.* dare; take a risk; risk one's life; take a stand စွန့်စားသည်၊ အသက်စွန့်သည်၊ သေသေရှင်ရှင်ကြံကြံခံသည်

khōthimi *n.* toenail ခြေသည်း

khōthòdō *v.* 1) be patient သည်းခံသည် 2) exert effort; try ကြိုးစားသည်

khōto *n.* bridge တံတား

khōtokro *n.* 1) boots ဘွတ်ဖိနပ် 2) shoes ရှူးဖိနပ်

khōtokrobri *n.* shoelace; bootlace ဖိနပ်ကြိုး

khōtori *n.* tendon ခြေကြောမကြီး

khōya *n.* wind instruments ဘင်ခရာ

khōyò *n.* honorarium; service fee အကျိုးဆောင်ခ၊ ပွဲစားခ

khō₁ *adv.* shake; tremble လှုပ်သည်

khō₂ *n.* deer; elk ဆတ်

khōhtī *v.* build a dam; block the flow of water ရေလှောင်သည်၊ တမံတူးသည်

khōrāsē *v.* slice and put on a rack to dry; put on a smoking rack above a fire အမြောင်းလိုက်အခြောက်လှန်းသည် (အသား၊ ငါး)၊ ကြပ်ခိုးတင်သည်

khōrē₁ *v.* 1) avoid ရှောင်သည် 2) look the other way; ignore မျက်နှာလွှဲသည်

khōrē₂ *v.* scratch with a pointed object ခြစ်သည်၊ ရေးခြစ်သည်

khōrē-ā khōrē-ō *v.* be hesitant to eat; eat sparingly မစားရက်မသောက်ရက်ခြစ်သည်၊ နှမြောတွန့်တိုသည်

khōrē *n.* kind of squirrel ရှဉ့်တစ်မျိုး

khōrīkhōrī *adv.* 1) in a large pack or herd အစုလိုက်အပြုံလိုက် 2) in a long column တစ်သီတစ်တန်းကြီး

khōrī₁ 1) *clf.* for counting quarters, strips, slices စိတ် (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

Phīnī hě thokothā takhrī. Bring me a slice of mango. ငါ့ကိုသရက်သီးတစ်ပုလင်းပေးပါလား။

2) v. cut into slices စိတ်သည်

khri₂ v. avoid; give way ရှောင်သည်။ ဖယ်သည်

khripā v. cut into slices အစိတ်လိုက်ဖြစ်အောင်ခွဲသည်

khriśē v. cut into strips in preparation for drying in the sun; split (dry bamboo) အခြောက်လှန်းဖို့စိတ်ထားသည် (ဝါးချောင်း)

khro n. container of woven bamboo with a lid used to carry cooked rice, etc. နီးချိုင့် (ဝါးဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောစားစရာထည့်သည့်ပစ္စည်း)

khro v. 1) push using one's body တွန်းသည်။ ဖယ်သည် 2) shove; push one's way တိုးဝှေ့သည်

khro n. large basket for storing grain or firewood ခြင်းတောင်းကြီး၊ ပုပ်

khū₁ adj. bold; brave ရဲရင့်သော

khū₂ n. kind of hemp plant လျှော်

khū-hě adj. brave; courageous ရဲရင့်သော၊ သတ္တိရှိသော

khū v. smoke; emit smoke မီးခိုးသည်။ အခိုးထွက်သည်

khū-khō v. do out of annoyance အရွံ့တိုက်သည်။ ရန်တွေ့သည်

dokhūdokhō say something out of annoyance စောင်းပြောသည်။ အရွံ့တိုက်ပြောသည်

khū adj. tight; firm ခိုင်မာသော

khū / khū-nò adj. strong; stable; lasting ခိုင်သော၊ ရေရှည်ခံသော

khū v. wind thread on a spool ရစ်သည် (ချည်)

khū / khūthèrè adj. empty ဗလာဖြစ်သော၊ ဘာမှမရှိသော

khūkhē / ghukhē adj. jealous မနာလိုဖြစ်သော

khū₁ clf. 1) for counting vehicles စီး(ယာဉ်) (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး) 2) for counting guns လက် (သေနတ်) (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

khū₂ n. tuber ဥ (သစ်ဥသစ်ဖု)

khū₃ loc n. above; on top of အပေါ်မှာ၊ ထိပ်မှာ

khū-ă n. strength ခွန်အား

khūbō v. tie one's hair in a knot or bun; put up one's hair ထုံးသည် (ဆံထုံး)

khūbrā n. firstborn (human) သားဦး၊ သမီးဦး

khūbricō n. long string used to tie hair before it is knotted; the hairpin is attached to the end of this string ခေါင်းစည်းကြိုး

khūci / khūcikhūmō n. dirt and sweat from one's hair ခေါင်းချေး

khūcō n. top; peak of the roof ခေါင်မိုး (အိမ်၊ အဆောက်အဦး)

khūdōkō n. back of the head; occiput နောက်ခေါင်း

khūdū n. leader; head; chairman ခေါင်းဆောင်၊ ခေါင်းကြီးပိုင်း၊ ဥက္ကဋ္ဌ

khūghè n. hairpin ဆံထုံးထိုးတံ

khūglō / hūglō n. hat ဦးထုပ်

khūhtō n. cover; lid အဖုံး (အိုး၊ ခွက်)

khūhtrīkhū n. fontanelle ငယ်ထိပ်

khūklū / khūplū n. 1) traditional man's headband made of small beads ရိုးရာခေါင်းစည်း 2) crown ခေါင်းစွပ်၊ သရဖူ

khūli / khūdekhūli n. hair (of head) ဆံပင်

khūlibō n. strand of hair ဆံချည်မျှင်

khūlibū n. grey hair; white hair ဆံပင်ဖြူ

khūlikhī n. hair ends ဆံပင်အဖျား

khūlikōhtī n. roots of one's hair ဆံပင်အရင်း

khūlinādī n. hairclip; barrette ဆံညှပ်၊ ကလစ်

khūlināta n. hairband ဘီးကုပ်

khūliphō *n.* split ends ဆံပင်နှစ်ခွ
khūliphrō *v.* have coarse hair ဆံပင်ကြမ်းသည်
khūlirī *v.* have long, strong, healthy hair ဆံပင်သန်သည်
khūlirīkla *n.* barber shop; hair salon ဆံသ၊ ဆံပင်ညှပ်ဆိုင်
khūlitrīwī *n.* curly hair ဆံပင်အကောက်
khūlomo / khālōmo *n.* lips နှုတ်ခမ်း၊ ပါးစပ်
khūnē *n.* stem of a fruit or vegetable အညှာ
gethā khūnē gourd stem ဗူးသီးအညှာ
khūprisīkōprojo *adj.* fall apart (of a family) ဖရိုဖရဲ ဖြစ်သော၊ ဘဝအခြေမလှဖြစ်သော
khūsū *n.* 1) base; root or tuber အရင်းအမြစ် (နှယ်ပင်) 2) leader ခေါင်းဆောင် 3) resources (human; natural) အရင်းအမြစ်
khūthēmē *n.* bun; knot (hair) ဆံထုံး
khūthikhī *n.* shoulder bag လွယ်အိတ်
khūthī / thikhī *n.* comb ဘီး၊ ခေါင်းဖြီး
khūthikhī *v.* entwine; interlace (hands) လက်ချင်းယှက်သည်
ki 1) *v.* call (pig) ခေါ်သည် (ဝက်ကို)
Kigethā hto. Call back the pig. ဝက်ကိုပြန်ခေါ်လာပါ
2) *n.* sound used to call a pig ဝက်ကိုခေါ်သည့်အသံ
kighūhtū *adv.* noisily ဆူဆူညံညံ
kī *v.* 1) shave (hair) ရိတ်သည် (အမွှေးအမျှင်) 2) scoop up; dig out (with finger or stick) ကလော်သည် (လက်ချောင်း၊ တုတ်ချောင်းဖြင့်)
Kī htu scoop up lime with a finger and smear it on a betel leaf ထုံးကိုကလော်သည်
3) scrape; grate ခြစ်သည်
Kī mōūthā dō tō ā. Grate the green papaya and pound it. သင်္ဘောသီးကိုခြစ်ပြီးထောင်းစားပါ။
4) pull (trigger) ဖြုတ်သည် (သေနတ်မောင်း)

kī *v.* remove (cotton seeds with a gin) ထုတ်သည် (ဝါစေ့)
kī thèphè remove seeds from the cotton ဝါစေ့ထုတ်သည်
kīnī *n.* 1) bee (large variety) ပျားကြီးတစ်မျိုး 2) crow; crop (of a bird or other animal) စလုတ် (ကြက်နှင့်ငှက်အချို့)
kīkā *adj.* 1) bad မကောင်းသော၊ ဆိုးသော (အနံ့) 2) evil မကောင်းဆိုးဝါး
kīkāmālā *adj.* smelly; bad (character) ဆိုးသော၊ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး၊ အကျင့်ပျက်သော
klā *n.* store; shop; market ဈေး၊ ဈေးဆိုင်
klā *v.* 1) stick on; attach ကပ်သည် 2) roof; put on a roof မိုးသည် (အိမ်မိုး) 3) patch a hole ဖာထေးသည် (အပေါက်)
klā *v.* get on well; get along with တည့်တည့် (အချင်းချင်း)၊ အဆင်ပြေသည် (တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး)
klā *n.* large timber tree; Shorea obtusa သစ်ရာ
klābū *n.* flame tree; Shorea robusta အင်ကြင်းပင်
klāmā *n.* part; half တစ်ပိုင်း၊ တဝက်၊ ထက်ဝက်
klāmākū *n.* waist; lower back; midriff ခါး၊ ခါးပိုင်း
klāmō *n.* leopard ကျားသစ်
kle *n.* flea လှေ (တိရစ္ဆာန်)
klē 1) *adj.* be cross-eyed စွေသော (မျက်စိ) 2) *v.* look at someone out of the corner of one's eye; cast a sidelong glance မျက်စောင်းထိုးသည် 3) *v.* aim (by closing one eye) ချိန်သည် (မျက်စိတစ်ဖက်မှိတ်)
klē *v.* smooth; bare; empty ပြောင်လက်နေသော၊ ဘာမှမရှိ သော(နေရာ)
klē *n.* mature grain of rice (close to harvest time) စပါးနှံအမာ (ရိတ်ချိန်တန်ခါနီး)
Bu klē htō, khībā aka cēcē htō. The rice grains have matured; it's almost time to harvest. စပါးနှံမာလာပြီ၊ ရိတ်ရတော့မယ်။

klè *clf.* for counting objects ခု၊ မျိုး (အမျိုးအစားပြုသည့်စကားလုံး)

klè / klèklǎ̌ / klè-klǎ̌ *n.* 1) road; path လမ်း 2) way; method နည်းလမ်း၊ လမ်းကြောင်း

klèbò *n.* shoulder; side of the road လမ်းဘေး

klèdū *n.* main road လမ်းမကြီး

klèdūklèbǎ̌ *n.* highway; wide road လမ်းမကြီး

klèghítí *n.* tight road လမ်းကျပ်

klèhā *n.* dirt road မြေနီလမ်း

klèjì *n.* long trip ခရီးဝေး

klèkhǐ *n.* end of the road လမ်းထိပ်

klèkhǐ / klèbò *loc n.* beside the road; on the roadside လမ်းဘေး

klèkhǐtòlo *n.* on a trip; during a trip လမ်းပေါ်၊ လမ်းတကာ
Sadǎ̌ ò thēpe komā klèkhǐtòlo mā. Don't take a long time coming back. လမ်းပေါ်မှာကြန့်ကြာမနေနဲ့။

klèla *n.* below the road; on the downhill side of the road လမ်းအောက်

klèlo / klèhūklèlo *n.* along the road; on the way; on a trip လမ်းခရီးမှာ

klèmògò *n.* median; area between two roads လမ်းနှစ်ခုကြား၊ လမ်းခုလတ်

klèphúphǎ̌ *n.* side road; trail လမ်းသွယ်၊ လမ်းကြိုလမ်းကြား

klèpǎ̌ / klèpǎ̌klèsǎ̌ *n.* steep mountain road ကြမ်းတမ်းသောလမ်း၊ အတက်အဆင်းများသောလမ်း

klèranā / klètí *n.* side of the road; beside the road လမ်းနံဘေး

klèsesū *n.* intersection; junction; crossroads လမ်းဆုံလမ်းခွ

klèthātā *n.* intersection; junction လမ်းဆုံလမ်းခွ

klèthò *n.* middle of the road လမ်းအလယ်

klèthūglu *n.* two-lane road; elevated road နှစ်လမ်းသွား

klètǎ̌khǐ *n.* upper road အပေါ်လမ်း

klètǎ̌la *n.* lower road အောက်လမ်း

klètǎ̌ghò *n.* curve in the road လမ်းကွေ့

klèlèhtǐ *v.* divert a stream ရေလမ်းဖောက်သည် / လွှဲသည်

klènuhtǐ *v.* flood with water (paddy field) ရေသွင်းသည်

klè *v.* 1) snare; lasso ကြိုးကွင်းဖြင့်ဖမ်းသည် 2) tie up; bind ကြိုးဖြင့်တုတ်သည် 3) be entangled; be caught in ညှိသည်

klǐ *n.* 1) soldier; fighter; comrades ရဲဘော်၊ ရဲဘော်ရဲဘက် 2) group; organization အစု၊ အဖွဲ့၊ အုပ်စု

klǐ-klǎ̌ *n.* group of people who work together (to plant a field or build a house); exchange labour ဝိုင်းလုပ်ဝိုင်းစားအဖွဲ့၊ လုပ်သားအဖွဲ့

klǐlǎ̌dǎ̌ *n.* army camp ခံတပ်၊ ကင်းဘုတ်

klǐmǎ̌dū *n.* regiment တပ်ရင်း

klǐphú / klǐphújèphú *n.* soldier စစ်သား၊ ရဲဘော်ရဲဘက်

klǐphúlǎ̌dǎ̌ *n.* army checkpoint ဂိတ်

klǐ *v.* miss; be out of place; sprain (a joint) လွဲသည်၊ အဆစ်လွဲသည်

klǐ *n.* plant the roots of which are pounded and put in water to stun fish ဟုမ်းပင်

klo₁ *n.* half of bamboo (used as a headrest) ဝါခြမ်း

klo₂ *adj.* bald ပြောင်သော (ခေါင်း)

klǎ̌htǐ *v.* make a waterway, ditch ရေလမ်းကြောင်းဖောက်သည်

klǎ̌ 1) *v.* tie in a bundle စည်းသည် 2) *clf.* for counting bundles of articles such as sticks or stalks; faggot;

bouquet; sheaf စည်း (ထင်းပန်း) (အမျိုးအစားပြ သည့်စကားလုံး)

klǐ *n.* shed rod used in a backstrap loom
ရက်ကန်းရက်တုတ်တံ

klǐsû / klǐrě *n.* heddle stick of a backstrap loom
ရက်ကန်းရက်တုတ်တံအငယ်

koklǐ / koklǐlǐthū *adj.* naked ကိုယ်လုံးတီးဖြစ်
သော၊ ဝတ်လစ်စားလစ်

koklǒ / koklǐkoklǒ *adj.* naked ကိုယ်လုံးတီးဖြစ်
သော

komā *prt.* don't... (occurs after verb and/or at the end of
the negative command) မ.....နဲ့

komo *adv.* temporary; in advance ခေတ္တယာယီ၊ အ
ရင်၊ အဦး

Na thòwi doani ākomo ri yòthā hajò. If you
are hungry, eat this banana to take the edge off your
hunger. နင်မိုက်ဆာရင်ဒီငှက်ပျောသီးအသာပြေ
စားထားနှင့်။

kotíma *n.* axe ရဲတင်း

kǒ *adv.* free of charge အခမဲ့၊ အဖိုးမပေးဘဲ

kō / mekō *n.* narrow necked jar for rice wine လည်
ကျဉ်းခေါင်အိုးတစ်မျိုး

kōlē / kōlēbēbō *adj.* be lazy; cherry pick ပျင်းရိ
သော၊ အချောင်ခိုသော၊ ပျင်းတွဲတွဲလုပ်သော၊
ပျင်းရိပျင်းတွဲ

kōtǐlǐ *v.* tickle ကလိထိုးသည်

kōdō 1) *n.* groove; nick; notch; step အထစ် 2) *v.*
knick; cut steps into အထစ်ထစ်ခုတ်သည် 3) *v.* be
stuck in one's throat (food) နင်သည်(အစာ)

kòì *n.* back porch; out back (used as toilet) အိမ်
နောက်ဖေး

kòkhǒ *n.* half အခြမ်း

kòkhū *n.* veranda; porch ဝရန်တာ

kòkhūnǎ *n.* front porch ဆင်ဝင်

kòlòkhǐ *n.* 1) behind အနောက်၊ အနောက်မှာ
2) back အနောက်ဘက်

kònò 1) *v.* shiver; shake; tremble တုန်သည် 2) *n.*
malaria ငှက်ဖျား

kònòdòpi *v.* shiver violently ခိုက်ခိုက်တုန်

kònògògū *v.* shiver (from a fever) ချမ်းတုန်သည်၊
တုန်တုန်ရီရီဖြစ်သည် (ငှက်ဖျား၊ အပြင်း
ဖျားသည်)

kǒ *v.* hip တင်

kǒbǒ *n.* pants cuff; pant leg opening ဘောင်းဘီခြေဝ
(အကျဉ်းအကျယ်)

kǒbrè *n.* tassel အမြိတ်တွဲ

kǒdo *v.* tailbone; sacrum မြီးညှောင်ရိုးပိုင်း
(တိရစ္ဆာန်မှာသုံး)

kǒghǐ *n.* decorative belt (part of traditional woman's
dress) တင်ပါးအဆင်တန်ဆာ (ရိုးရာအမျိုးသမီး
အသုံးအဆောင်)

kǒglè *n.* base of spine; tailbone; coccyx မြီးညှောင်ရိုး

kǒhtǐ *n.* source; resource အရင်းအမြစ်

kǒhtǐ₂ loc *n.* near အနီးအနား၊ အနားမှာ၊ အနီး
ဝန်းကျင်

kǒhtǐkǒbǒ *v.* 1) original မူရင်း၊ ဇစ်မြစ် 2) basic;
foundational အခြေခံမူရင်း

kǒhtǐkǒrǒ *n.* origin ; root ; source မူလ၊ အခြေခံ

kǒkhǒ *n.* stool; chair ထိုင်ခုံ၊ ကုလားထိုင်

kǒkhǒhtǐ *n.* bench ခုံရှည်

kǒkòthā *n.* Indian nightshade ခရမ်းကစော့သီး

kǒku / kǒkū *n.* part; section အပိုင်း၊ အတိုအစ

kǒkǐ *n.* anus စအို

kǒlèkǒku *n.* bits and pieces အတိုအထွာ

kǒlòmū *n.* Indian laburnum; general term for some
trees of the cassia family ငှက်ပျော

kǒlǒ *n.* plant with small red flowers used as hedging
နယ်နိမိတ်အမှတ်အသားအတွက်စည်းခြားသည်

အပင်တစ်မျိုး
kǒmī *n.* tail အမြီး
kǒmīsu *n.* tailbone မြီးညှောင့်ရိုး
kǒnǒ *n.* youngest; last-born အထွေး၊ အငယ်ဆုံး
kǒphī *n.* coffee ကော်ဖီ
kǒphī *n.* hip; buttock တင်၊ တင်ပါး
kǒphīthā *n.* rump တင်သား၊ တင်ပါးသား
kǒplī *n.* 1) hemorrhoid လိပ်ခေါင်း 2) rectum စအိုဝ
kǒpridī *n.* knife tang (part of blade that goes into the handle) ဓားအရင်းပိုင်
kǒrǒ *n.* bead belt; belts of multiple strings of ceramic beads worn around the buttocks by Kayaw women (colour of belts in order from top to bottom are - white, red, blue, yellow, red white) အမျိုးသမီး တင်ပါးတွင်ဆင်ယင်ထားသောကြွေသီးကုံး
kǒsā / kǒsūkǒsā *n.* leftover အကျန်၊ အကြွင်းအကျန်
dīkǒsā leftover rice ထမင်းကျန်
kǒso *n.* 1) stem အညှာ 2) thorn အဆူး
kǒthī *v.* paralyzed from the waist down အောက်ပိုင်း သေခြင်း၊ အောက်ပိုင်းမလုပ်ရှားနိုင်ခြင်း
kǒtǒkǒdǎ *n.* clothing အဝတ်အထည်
kǒ *n.* plastic ဝလပ်စတစ်
kǒdǎ *n.* cloth အဝတ်စ
kǒdǎjǒ *n.* rag လက်နှီးစုတ်၊ အဝတ်စုတ်
kǒdǎnǒ *n.* used clothes; second-hand clothing တစ်ပတ်နှမ်းအဝတ်အစား
kǒdǎplī *n.* linen; fine cloth ပိတ်ချော
kǒdǎsǒcě *n.* sewing machine အပ်ချုပ်စက်
kǒlǒ *v.* protruding; bulging; popping (eyes) ပြူးသည် (မျက်လုံး)
kǒ₁ *v.* turn လှည့်သည်
kǒ₂ *adv.* until satisfied; until full ဝဝလင်လင်
ākǒ eat until satisfied ဝဝစားသည်

kǒ₃ *excl.* vocative particle used before a name or noun when addressing someone; O... တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုလေးနက်စွာခေါ်သည့်အခါနာမည်ရှေ့တွင်သုံးသည့်စကားလုံး (ဥပမာ-ဟေ့၊ဟိတ်၊...ရေ)
Kǒ khǒmě na thǒ lè ōwa? Hey friend, where are you going? ဟေ့...သူငယ်ချင်းဘယ်သွားမလို့လဲ။
kǒgekǒlè *v.* turn from side to side; turn back and forth ဟိုလှည့်ဒီလှည့်
kǒgeplā *v.* turn back နောက်ပြန်လှည့်သည်
kǒlè *v.* turn to the other side တစ်ခြားဖက်သို့လှည့်သည်
kǒpā *v.* turn one's back on; turn away from ကျောခိုင်းသည်
kǒsū *v.* turn to face မျက်နှာချင်းဆိုင်သည်၊ မျက်နှာချင်းဆိုင်လှည့်သည်
kǒthīkǒhī *v.* turn around; turn 90 degrees တစ်စောင်းလှည့်သည်
kǒ 1) *n.* bottle; container ဗူး 2) *n.* shell အခွံ 3) *clf.* for counting containers ဗူး၊ အခွံ
kǒcū / kǒhtīkǒcū *v.* chop firewood ထင်းခွေသည်
kǒi *v.* suppress; hold back; keep inside မျိုသိပ်ထားသည်၊ အောင့်အီးထားသည်၊ ထိန်းချုပ်ထားသည်
kǒ *adj.* 1) fitting; suitable သင့်လျော်သော၊ ကိုက်ညီသော 2) be worthy; deserving ထိုက်တန်သည်
kǒ-ǒ *v.* deaf; hard of hearing နားလေးသည်
kǒ-ǒ / kěěkǒǒ 1) *v.* puddle အိုင်သည် 2) *n.* puddled အိုင်ငယ်
kǒlǒ *v.* 1) swollen ဖောင်းသော 2) blistered ရေကြည်အိတ်ဖြစ်သည် (မီး၊ရေအပူမှ)
kǒmī *v.* warm oneself by a fire; gather around a fire မီးလှုံသည်
kǒnībā / tǒnībā *n.* rights ခံစားခွင့်ခံစားထိုက်၊ ရပိုင်ခွင့်

kōnō *n.* thick forest; deep forest တောနက်၊ စုံကြီး
မြိုင်ကြီး

kre *n.* zinc သွပ်

krebē *n.* zinc sheet; corrugated metal sheet သွပ်ပြား

krējēsē *v.* cut into small pieces to dry အခြောက်လှန်း
ရန်စဉ်းထားသည်

Kristu *n.* Christ ခရစ်တော်

Kristu èNadū *n.* Body of Christ; Holy Communion;
Eucharist ကိုယ်တော်မြတ်

Kristuphū *n.* Christian ခရစ်ယာန်

kro *v.* wear (on one's feet) စီးသည် (ဖိနပ်)

krō₁ *n.* trail; path (of an animal) သားကောင်
သွားရာလမ်းကြောင်း

krō₂ *n.* ringworm ပွေး၊ ဝဲ (ဝဲစို၊ဝဲခြောက်)

krō-krē *n.* ringworm ပွေး၊ ဝဲနာ

krō₁ *n.* line မျဉ်းကြောင်း

krō₂ *clf.* 1) for counting rows တန်း (အမျိုးအစားပြ
သည့်စကားလုံး) 2) for counting lines ကြောင်း
(မျဉ်းကြောင်း) (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

krò *v.* rusted သံချေးတက်သည်

kru *v.* scrape ခြစ်သည် (ထွန်ခြစ်ဖြင့်)

krudu / krudugrīphī *v.* 1) cloudy (water); muddy;
turbid နောက်သည်၊ နောက်ကျိသည် (ရေ)
2) brim with tears; have tears in one's eyes ဝဲသည်
(မျက်ရည်)
È thòhā dokèu èmòghīhtī kruduhō. She is
about to cry and her eyes are brimming with tears. သူ
ငိုချင်လို့သူ့မျက်ရည်ဝဲလာသည်။

krusū *n.* cross; crucifix လက်ဝါးကားတိုင်၊ ကား
တိုင်တော်

krū / krò 1) *n.* dilapidated; rotten and falling down မ
ခိုင်ခံ့သော၊ ဆွေးမြေ့သော 2) *v.* crunchy; brittle
ကြွပ်ဆတ်သော

krúbā *v.* get someone's attention by tapping or
scratching them on the arm လက်ဖျားဖြင့်တို့

ထိ၍တစ်ခုခုကိုသတိပြုစေသည်

krū-jo *n.* power to bewitch; the evil eye စုန်းကဝေ၊
လိပ်ပြာ (မကောင်းဆိုးဝါးကောင်)

Èkrū èjo ò, èmabā hō èria haō. She has the evil
eye; she can harm others. သူ့မှာစုန်းကဝေရှိတယ်၊
သူများကိုထိခိုက်စေနိုင်သည်။

ku *prt.* only then ဒါမှ၊ မှသာ

**Lejō mē hō bā robai dō athēlōi wa phūli
doanī èku khū.** A language will only be strong if
people speak it and teach it to their children.
စကားပြောပြီး သားသမီးတွေကို သင်ပေးမှသာ
ဘာသာစကား ခိုင်မြဲမယ်။

ku-ūmū *n.* wild coconut တောအုန်းပင်

ku / kū *clf.* for counting parts / pieces ပိုင်း (အမျိုး
အစားပြသည့်စကားလုံး)

Mīkōku taku piece of firewood ထင်းမီးတစ်စ၊
တစ်ပိုင်း

Hū takū a length of bamboo ဝါးတစ်ပိုင်း

kuū *v.* hidden; concealed behind something ကွယ်သည်

kū₁ *v.* give an auditory signal; give a shout အသံပေး
ချက်၊ အချက်ပြသည်

kū₂ *v.* ask for; beg; entreat တောင်းဆိုသည်

kū / kūnāpāpò *n.* 1) boundary marker; property
marker; fence စည်း (တောင်ယာခြံစည်း)
2) border နယ်စပ်

kūcibā *v.* ask for; beg for အသနားခံသည်၊ တောင်း
လျှောက်သည်

kūhō *v.* request from someone in a higher position
(elder, God) တောင်းလျှောက်အသနားခံသည်
(လူကြီး၊ဘုရား)

kūlō / kūlōkōlō *n.* boundary marker (stone or tree)
စည်းအမှတ်အသား (ကျောက်တုံး၊အပင်)

kūlō / kūlōkũkhō *n.* border marking stone or stick
စည်းအမှတ်အသား (ကျောက်တုံး၊ထင်းခြောက်
ဖြင့်)

kǔple / kǔplekǔmā *v.* levy a fine, demand compensation ဒဏ်ငွေရိုက်သည်။ လျော်ကြေးတောင်းသည်

kǔmǔ / komo *adj.* temporarily; experimentally အစမ်းသဘော၊ အမြည်း (အစာ)

kǔnǔ 1) *adj.* be tender; become soft ပျော့သော၊ နူးညံ့သော **2)** *v.* boil until soft (rice porridge) ပြုတ်သည် (ဆန်ပြုတ်)

kǔnǔplí *adv.* soft and rich ပျော့ပျော့အိအိ၊ နူးနူးညံ့ညံ့

kǔ₁ *v.* collect money or tax ကောက်ခံသည်

kǔ₂ *v.* wear; put on (pants or lower garment) ဝတ်သည်

kǔ₃ 1) *n.* hole အပေါက် (တွင်းပေါက်) **2)** *loc n.* inside အထဲ၊ အတွင်း **3)** *clf.* for counting holes ပေါက်

kǔ... prt. every (precedes numeral 1 and classifier) ...တိုင်း၊ ...အားလုံး

kǔtara everyone အယောက်တိုင်း

kǔtagā / kǔtiki everything အရာတိုင်း

kǔtaglò / kǔtrawa everywhere နေရာတိုင်း

kǔhtǐ *n.* snare (in a tree) ကြိုးကွင်းငှက်ထောင်ချောက် (သစ်ပင်ပေါ်)

kǔkhlě *v.* change one's pants or lower garment အဝတ်အစားလဲဝတ်သည်

kǔ *n.* axe ပုဆိန်

kǔkrě *quest.* what on earth ဘာတွေ...
Na ma kǔkrě tětè? What on earth are you doing?
 နင်ဘာတွေလုပ်နေသလဲ။

kǔlǎ *v.* roll one's eyes; glance at; cast a glance မျက်ဖြူလှန်သည်၊ မျက်စပစ်သည်

kǔtǎ *v.* cluck; cackle ကြက်မကတော်သည်

L 1

la₁ *v.* put; let ... ထားလိုက်၊ ...ပါစေ

la₂ *adj.* warm နွေးသော

la₃ *adv.* on time အချိန်မှီ၊ အလျင်မှီ

la₄ *loc n.* under အောက်မှာ

ladǔlahtǔ *v.* praise; honour ချီးမြှောက်သည်

lahǒ *v.* offer up; dedicate; sacrifice ဆက်ကပ်သည်၊ တင်ဆက်ပူဇော်သည်၊ အပ်နှံသည်

lahtǐlatǒ *v.* cast out of the community ဝိုင်းကျဉ်ဖယ်ထားသည်၊ စွန့်ပစ်ထားသည်

lahtǒlatǐ 1) *v.* stack up အထပ်လိုက်စီသည် **2)** *adv.* often; over and over ထပ်ခါတလဲ၊ ခဏခဏ

laja / lakě *v.* 1) abandon စွန့်ခွာသည်၊ ချန်လှပ်ထားသည် 2) give up ; stop trying ; admit defeat လက်လျှော့သည် 3) divorce ကွာရှင်းသည်

lalò *v.* 1) submit; hand in အပ်နှင်းသည်၊ ပေးအပ်သည် 2) give in လျော့သည်

lalòte *v.* ignore; reject လျစ်လျူရှုသည်၊ ချန်လှပ်သည်

lalòtebelòlǔ *n.* throw away; discard စွန့်ပစ်ခြင်း၊ ပစ်ထားခြင်း၊ ချန်လှပ်ခြင်း

lanǐ *v.* 1) leave behind for someone; save for someone ချန်ထားပေးသည် 2) commit; dedicate အပ်နှင်းပေးသည်

lapō / lapōnī *v.* force to take responsibility အတင်း တာဝန်ယူခိုင်းသည်

larō *v.* leave to cool အအေးခံသည်

lathū / lathūthèphrè *adj.* left to dry ခြောက်အောင် ထားသည်၊ ခြောက်ကပ်အောင်ထားသည်

latī 1) *n.* second helping လိုက်ပွဲ **2)** *v.* stack up; pile up ထပ်ဆင့်ထားသည်

lā₁ 1) *n.* moon လ၊ လမင်း **2)** *n.* month လ၊ ရက်လ **3)** *prep.* at (some time) ထိုအချိန်က

lā₂ *prep.* since (a distant time) ကတည်းက၊ မှ

lā₃ *v.* blind (in one or both eyes) ကန်းသည်၊ ကန်းသော

lā₄ *n.* mule လား၊ မြည်း

lābē *n.* full moon လပြည့်၊ လပြည့်ဝန်း

lāhtā / lāhtāgā *n.* first stage of waxing moon လဆန်း

lāhtī *n.* handcuffs လက်ထိပ်

lākā / lāpulākā 1) *v.* monthly wage လခ **2)** *n.* pension ပင်စင်

lākē *n.* lunar eclipse လကြတ်

Lākhu *n.* lunar month in July-Aug ဝါခေါင်လ

Lālūthō *n.* lunar month in December-January ပြာသိုလ

lāmā *n.* new moon လကွယ်

Lānā *n.* lunar month in October-November တန်ဆောင်မုန်းလ

Lāni *n.* lunar month in May-June နယုန်လ

Lāselāhtō *n.* lunar month in April-May ကဆုန်လ

Lāsīcā *n.* lunar month in September-October သီတင်းကျွတ်လ

Lāsīmū *n.* lunar month in August-September တော်သလင်းလ

Lāsīpū *n.* lunar month in November-December နတ်တော်လ

Lāsū *n.* lunar month in June-July ဝါဆိုလ

Lāsūmōmī *n.* lunar month in March-April တန်ခူးလ

Lāthalālū *n.* lunar month in February-March တပေါင်းလ

lāthī / lāmā *n.* new moon လကွယ်

lātō 1) *n.* arrive at the proper time, season အခါရာသီ **2)** *v.* be at full term (pregnancy) လစေ့

Lātri *n.* lunar month in January-February တပို့တွဲလ

lā₁ 1) *n.* leaves အရွက်၊ သစ်ရွက် **2)** *v.* hold out one's hand to receive လက်ဖြန့်ခံသည်

lā₂ *n.* place နေရာ

lāsīmī sleeping place; bed အိပ်ရာ

lā₃ prt. do something habitually; normally ... နေကျ

lā / lāmūlāto *n.* placenta; afterbirth အချင်း

lāā-lāma *v.* do habitually; do by convention / by tradition လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်၊ လုပ်လေ့လုပ်ထ၊ ထုံးတမ်းစလေ့၊ အစဉ်အလာ

lācūlā *n.* wide smooth leaf similar to a banana leaf used for packing rice ချောင်းဘေးရေစပ်တွင်ပေါက်သောကျူဖက် (ထုပ်ပိုးရာ၌အသုံးပြုသည်)

lādā *n.* clothesline; clothes rack ကြိုးတန်း၊ အဝတ်လှန်းကြိုး

lāgha *n.* gecko အိမ်မြှောင်

lākhū *loc n.* on အပေါ်၊ အပေါ်မှာ

lāklō *n.* culture; traditions စလေ့ထုံးတမ်း၊ ရိုးရာစလေ့

lāmi / lāghelāmi *n.* bedding; bedroll အိပ်ယာ၊ ကုတင်

lāsīmī *n.* bedroom; bed အိပ်ခန်း၊ အိပ်ယာ

lāsīnō *n.* place to sit; seat; chair ထိုင်ခုံ၊ ထိုင်စရာ နေရာ

lāthō *n.* **1)** central part; hall; aisle အလယ်ပိုင်း (အိမ်) **2)** living room ဧည့်ခန်း

lātōglò *n.* resting place ခေတ္တနားရန်နေရာ၊ အမောဖြေနေရာ

le₁ *v.* wear around the neck လည်ဆွဲဆွဲထားသည်

le₂ *n.* bowl made by splitting a bamboo tube lengthwise
ဝါးခြမ်းဟင်းခွက်

le₃ *n.* kite (kind of bird) စွန်

le-bri *n.* value; price တန်ဖိုး၊ ဈေးနှုန်း

le-jō *n.* language ဘာသာစကား

lebă / lekotolobă *n.* plate; dish
ပန်းကန်ခွက်ယောက်

ledēū *n.* large kite (bird) စွန် (အငယ်တစ်မျိုး)

ledū *n.* falcon သိမ်းငှက်

ledūlethō *n.* falcon; eagle လင်းယုန်ငှက်၊ စွန်ကြီး

leghôpital *n.* wok; frying pan; skillet အိုးကြီး၊ အိုးငယ်

lejinpya *n.* aeroplane; aircraft လေယာဉ်ပျံ

lelā (wa mī) *v.* scorch မြိုက်သည် (မီး)

lëlë *adv.* continuously ဆက်လက်၊ ဆက်တိုက်၊
တစ်ဆက်တည်း

lë-jo *n.* 1) shape; spirit ပုံသဏ္ဍာန်၊ လိပ်ပြာ (ဝိညာဉ်)
2) form ပုံရိပ် 3) shadow အရိပ်

lë₁ *v.* go (in a direction away from one's home) သွား
သည်

lë₂ *v.* ask မေးမြန်းသည်

lëbūhtí *v.* go close; approach အနီးကပ်သွားသည်၊
ချဉ်းကပ်သည်

lëgō *adv.* deep; profound နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း

lëihū *v.* go first; lead ဦးဆောင်သွားသည်၊ လမ်းပြ
သည်

lëkai *v.* take someone along ခေါ်သွားသည်၊ တပါ
တည်းခေါ်သွားသည်

lëkîlëkū *v.* be curious စပ်စုသည်

lëklë / lëklëlëklë *v.* go on a trip; go on the road;
travel ခရီးသွားသည်၊ ခရီးပြုသည်

lëla₁ *v.* catch up with မီသည်၊ မီသွားသည်

lëla₂ *v.* ask; enquire မေးမြန်းသည်၊ စုံစမ်းသည်

lèlè / lèphrë *v.* go quickly သွက်သွက်လက်လက်၊
အလျင်အမြန်သွားသည်

lëmëbû *conj.* but; however သို့သော်၊ ဒါပေမဲ့

lènō *v.* follow behind; follow later နောက်ကလိုက်
လာသည်

lènu *v.* enter; go into ဝင်ရောက်သည်၊ ဝင်လာသည်

lèrī *v.* go ahead; go in front ရှေ့ကသွားသည်

lèsō *phr.* come quick မြန်မြန်သွားသည်

lësū *v.* go and meet; go out to welcome သွားကြိုသည်၊
ခရီးဦးကြိုသည်

lètē *v.* ask carefully; confirm သေချာမေးမြန်းသည်၊
စစ်မေးသည်

lèwe *v.* go for a walk; walk around; visit လျှောက်
လည်သည်၊ အိမ်အလည်သွားသည်

lě / lěde *v.* soothe ချောသည်၊ ချောသိပ်သည်

lě / su-lě *v.* soothe; comfort; lull ချောသည်၊
နှစ်သိမ့်သည်

lěhtō *n.* grub from a palm tree တောထန်းပိုးကောင်

lělā / lūlā *n.* stiff, pointed palm frond ထန်းရွက်၊ ခန့်
ရွက်

lěma *n.* certificate; signature လက်မှတ်

lěthamă *n.* carpenter လက်သမား

lě₁ *adj.* wide ကျယ်သော၊ ကျယ်ပြန့်သော၊
အကျယ်အဝန်း

lě₂ *v.* change လဲလှယ်သည်

lě₃ *v.* change places; move to a new place
ပြောင်းသည်၊ လဲလှယ်သည်

lě₄ *n.* paddy field လယ်

lělō (môghī) *adj.* white spot on cornea (due to old
injury) မျက်စိအဖြူစက်

li₁ *n.* grandchildren မြေး

li₂ *adj.* clear; apparent ထင်ရှားသော
Cëbō èhtí lôjahtō èli pehaō. The pen is out of
ink; the writing doesn't show up anymore. မှင်ရည်

ကုန်သွားပြီမထင်တော့ဘူး။

li₃ *adj.* old (for things, not people) ဟောင်းသော၊ အဟောင်း

li-ca *adj.* old; faded; worn ဟောင်းနွမ်းသော၊ ဟောင်းနွမ်းညစ်ပေသော

li-ja *v.* mock; tease နောက်ပြောင်ကျီစယ်သည်

lihō *v.* 1) shine forth ထင်ဟပ်သည် 2) appear ပေါ်လာသည်

litā *n.* litre လီတာ (အတိုင်းအတာ)

li *num.* four လေး (ကိုန်းဂဏန်း)

limbo *n.* purgatory; limbo အမှောင်ခန်း၊ အပြစ်ဒဏ်ဆပ်ဖြေသောနေရာ

li^{thū} *num.* eight (four pairs) ရှစ် (လေးစုံ)

li *n.* vagina မိန်းမကိုယ်၊ မလိင်အင်္ဂါ

li₁ *v.* red အနီရောင်

li₂ *v.* 1) hit; pound ရိုက်နှက်သည် 2) print; publish ပုံနှိပ်သည်

li cè print a book စာအုပ်ပုံနှိပ်သည်

li (cè-è) *v.* catch birds with sticky pitch ညောင်စေးဖြင့်ငှက်ထောင်သည်၊ ကပ်သည်

librō *v.* deep red; crimson ကြက်သွေးရောင်

li^{gho} *v.* red အနီ၊ အနီရောင်

li^{hopi} / li^{hoti} *v.* dark red အနီရင့်ရောင်

li^{hū} *adj.* purple ခရမ်းရောင်

li^{lū} *v.* shake လှုပ်ခါသည်၊ မခိုင်တခိုင်ဖြစ်သည်

li^{ra} *v.* pink ပန်းရောင်

li₁ *v.* end ပြီးပြတ်သည်

li₂ 1) *adj.* bright လင်းထိန်သည် 2) *n.* light အလင်းရောင်

li^{hōphlōhō} *adj.* open; clear; transparent; distinct ပွင့်လင်းသော၊ ပြတ်သားသော

li^{mā} *adj.* clever; astute; polite လိမ္မာသည်၊ အကင်းပါးသည်

li^{nūlisū} *v.* 1) pay off a debt ဝတ်ကျေတမ်းကျေ

2) finish a matter ကိစ္စပြီးပြတ်အောင်လုပ်သည်

li^{se} / li^{serakhā} *v.* emit light အလင်းရောင်ဖြာထွက်သည်

liⁱ *v.* lick လျှာဖြင့်လျက်သည်

li^{khi}li^{kha} *v.* smacking one's lips နှုတ်ခမ်းပတ်လည်လျက်သည်

li^{thā} *n.* kidney ကျောက်ကပ်

li^{thū} *n.* 1) necklace of enamel beads ကြွေလည်ဆွဲ 2) necklace of shells ခရုကမာလည်ဆွဲ

lo₁ *v.* have diarrhea; have loose bowels ဝမ်းလျှောသည်

lo₂ 1) *n.* reciprocity; give and take အတုံ့အလှည့်၊ အပေးအယူ 2) *v.* repay a debt အကြွေးဆပ်သည်

lo₃ *n.* creek; stream; river ချောင်း၊ မြစ်

lo₄ v. 1) pour သွန်းလောင်းသည် 2) cast (with metal) ပုံသွင်းသည်၊ ပုံလောင်းသည်

lo₅ loc n. on ပေါ်တွင်၊ ပေါ်မှာ

lo-pro *v.* have vomiting and diarrhea အထက်လှန်အောက်လျှော

lo^{htā} *n.* south; downstream တောင်ဘက်၊ ချောင်းအောက်

lo^{khi}₁ *n.* headwaters of a river; upstream မြစ်ဖျား

lo^{khi}₂ *n.* north မြောက်ဘက်

lo^{ko} *n.* canal; ditch ချောင်းရိုးမြောင်းရိုး

lo^{lo} *adv.* always; ever အမြဲတမ်း

lo^{prō} *n.* ditch; small stream ချောင်း၊ မြောင်း

lo^{rē} *n.* bank of a stream; shore of lake ကမ်းဘေး၊ ချောင်းဘေး

lo^{se} *n.* confluence မြစ်ဆုံ၊ ချောင်းဆုံ

lo^{tī} *n.* edge of a steam ချောင်းစပ်၊ ကမ်းပါး

lō₁ *n.* coffin; casket အခေါင်း၊ ခေါင်းတလား

lō₂ *adj.* scraps; crumbs; droppings (of food) အလေအလွင့်များသော၊ အဖိတ်အစင်များသော

lōsa-lōphǎ crumbs and scraps of food အဖိတ်အစင်
 များ
lō₃ clf. for counting lumps တုံး (အမျိုးအစားပြသည့်
 စကားလုံး)
Phīnī hě cū talō. Bring me one stick of firewood.
 ငါ့ကိုထင်းတစ်တုံးယူလာပေးပါ။
lō n. cart လှည်း
lō / lō-khā v. borrow; take on loan; hire ချေးယူသည်
lōbu lōhū borrow rice ဆန်စပါးချေးယူသည်
lōgho n. cockroach ပိုးဟပ်
lōhtǎ n. train ရထား
lōhtǎklè n. train track; rail road ရထားလမ်း
lōmo n. tenderloin မိုးခိုသား
lōto v. put into bags (one bag per person) စောင် /
 လုံချည်ဖြင့်ထုပ်ပိုးသည် (စပါး...)
lò v. 1) descend; go down ဆင်းသည် (အောက်သို့)
2) fall out; shed (hair) ကျွတ်သည် (ဆံပင်)
lò / lòrú / gě́rú adj. be the same; similar တူသော၊
 ဆင်တူသော
lòblē v. overflow လျှံကျသည်
lòcě v. put down roots; send out roots တွယ်သည်
 (အမြစ်)
Gānemū ēkhōrī lòcě htō The djenkol bean plant
 is already well rooted. ဒညင်းပင်အမြစ်တွယ်ပြီ။
lòdǎ / lōdǎ / lādǎ n. mat ဖျာ
lòdě adj. be exhausted အားအင်ကုန်ခမ်းသော
lòdirú v. stay without speaking to another တစ်ဦးနှင့်
 တစ်ဦးစကားမပြောဘဲနေသည်။ အဖက်မလုပ်ဘဲ
 နေသည်
lòdo / lòdolòdě adj. tired; exhausted
 လက်ပန်းကျသော၊ မောပန်းနွမ်းနယ်သော
lòdolòsō v. argue; debate; negotiate အခြေအတင်
 ပြောဆိုသည်။ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်သည်

lòè / lòèlògha v. 1) protruding; pouting (lip) တွဲကျ
 သည် (နှုတ်ခမ်း) **2)** hanging down; hanging low
 ဟိုက်သည်။ ဟသည် (အဝတ်အစား)
lògha / lòghalòghū v. overflow; spill ဖိတ်ကျသည်၊
 အဖိတ်အစင်
lòghā v. fall down လဲသည်။ လဲကျသည်
Thō lòghā. The tree fell down. သစ်ပင်လဲသည်။
lòglō v. lose contact အဆက်ဖြတ်သည်
lògū / lògūlòbrō v. 1) lose ရှုံးသည်။ ဆုံးရှုံးသည်
2) fall down; ruin ပြိုပျက်သည်။ ပျက်စီးသည်
lògūrú v. mate with မိတ်လိုက်သည် (တိရစ္ဆာန်)
lòhō / lòhōlòha v. exaggerate; tell a tall tale
 မှားစကားပြောသည်။ လိမ်လည်သည်။ လေ
 အိုး
lòhtě 1) v. drip အစက်ကျသည် **2) adv.** dribble
 စက်လက်စက်လက်
lòhtǐ v. dive; submerge ရေငုပ်သည်
lòhtru v. open and fall out ပွင့်ကျသည်
lòjilòphě v. argue; quarrel စကားများသည်။
 အငြင်းပွားသည်
lòjū v. drift မျောသွားသည်
lòjūhtǐ v. 1) drift ရေမျောပါသွားသည် **2)** endure a
 loss အဆုံးရှုံးခံသည်
lòkhlǎ v. subside; sink လျော့ကျသည်
lòklī / lòklīlòsǎ v. differ (of opinion); disagree;
 become estranged; become disunited သဘောထား
 ကွဲလွဲသည်။ စိတ်ဝမ်းကွဲသည်
lòklō v. fall down လဲသည်။ လဲကျသည်
lòlēblēsū 1) v. multiply မျိုးပွားသည် **2) n.**
 descendants သားစဉ်မြေးဆက်
lòlū v. step or break through (the floor of a house on
 stilts) ကျွံကျသည်
lòmǐ / lòmǐsǐtrú adj. premature; malnutrition
 အာဟာရချို့တဲ့သော

lòmō-lòphă *adv.* take after one's parents (usually in having a bad habit or character) မျိုးရိုးဗီဇနှင့်ဆိုင်သော၊ မျိုးရိုးလိုက်သည်

Jūlòmō-htūlòphă He takes after his mother and father. (The apple doesn't fall far from the tree.) မျိုးရိုးလိုက်သည်။

lòmōtōphă *v.* take after one's parents; have a genetic trait မိဘမျိုးရိုးနှင့်အကျင့်စရိုက်တူသည်

lòpele *v.* hang down; dangle တွဲလောင်းကျသည်

lòpèlè *v.* hang down; dangle တွဲလောင်းကျသည်

lòphè *n.* tea; dried tea leaves လွှက်၊ လွှက်ခြောက်

lòphèhtī *n.* tea; black tea လွှက်ရည်

lòphèpō *n.* kettle; teapot ရေနွေးအိုး၊ ခရားအိုး

lòphlī / lòphlīlònō *v.* exhausted; out of energy; worn out အားအင်ကုန်ခမ်းသည်

lòphlō *v.* sink into; step down through (a muddy place) နွံနစ်သည်၊ ကျွံသည်

lòphorū *v.* wrestle နပန်းလုံးသည်၊ နပန်းသတ်သည်

lòphrō *v.* 1) decompose ပုပ်ပျက်သည် 2) collapse; be dilapidated ပြိုလဲပျက်စီးသည်

lòpò *v.* overflow လျှံကျသည်၊ ဝေကျသည်

lòprō *adj.* short; low နိမ့်သော၊ ပုသော

lòrī / lòcī *v.* soak in; sink in စိမ့်ဝင်သည်

lòrū *v.* fall off (as leaves or blossoms) ကြွေကျသည်

lòsòhtī *v.* sink; be stuck under water ရေနစ်သည်၊ နစ်သည်

lòsūlòlě *v.* multiply; have descendants မျိုးဆက်ပွားများသည်

lòte / lòtelòtō *v.* fall down from a higher place ပြုတ်ကျသည်

lòtehtolòteghā *v.* 1) fall into prison အကျဉ်းကျသည်၊ ထောင်ကျသည် 2) be punished အပြစ်ဒဏ်ခံရသည်

lòtelònă *v.* argue စကားအချေအတင်ပြောသည်၊ အငြင်းအခုံပွားသည်

lòtephō *v.* fall short of the target; go under the target ပစ်မှတ်လွဲသည် (အောက်ဘက်သို့)

lòtethīhtī *v.* drown ရေနစ်သေသည်

lòthūphrū *v.* slide down; slip down လျော့ကျသည်၊ တရွတ်တိုက်ဆင်းသည်

lòtō / lihṭīlòtō *v.* alone; on one's own; unaccompanied တစ်ဦးတည်း၊ အဖော်မဲ့

lòtōlò 1) *v.* go downhill အောက်ဘက်သို့ဆင်းသည် 2) *n.* downhill အဆင်း

lòtōklō *v.* 1) roll downwards လှိမ့်ဆင်းသည် 2) tumble down တလိမ့်ခေါက်ကွေးကျသည်

lòtu / lòtulòkhō *v.* speak one's mind; be direct; to the point; decisive ပြတ်သားသော၊ တစ်ခွန်းဈေးသမား၊ လိုရင်းတိုရှင်းပြောတတ်၊ လုပ်တတ်သည်

lòwa / lòlōwa *v.* be similar with; be the same as တူသော၊ သဏ္ဍာန်တူသော၊ ဆင်တူသော

lō₁ 1) *adj.* variegated; mottled; dappled ပြောက်ကျားဖြစ်သော၊ အကွက်အပျောက်လိုက် 2) *n.* multi-coloured stone beads ကျောက်ပုတီး

lō₂ *n.* white patches on the skin; leucoderma ညှင်းကွက်၊ သမင်ဖြူကွက်

lòbròlòthū (grā) *adv.* breathtakingly (beautiful) အလွန်လှသည် (အသက်ရှူမှားလောက်အောင်)

lòglò *v.* 1) take an oath; make a promise သစ္စာပြုသည်၊ စာချုပ်ချုပ်သည် 2) make a contract ဂတိခံဝန်ချုပ်ချုပ်သည်

lògū *v.* melt; dissolve အရည်ပျော်သည်

lògū / lògūlòbè *n.* infected skin below the ear from discharge from the ear; otorrhoea အနာစက် (နားပြည်ယိုခြင်းမှဖြစ်သောအနာ)

lòla *loc n.* under; beneath အောက်မှာ

lòpa *n.* scar အမာရွတ်၊ အနာရွတ်

lòta *n.* vulture လင်းတ

lōtū *adv.* sure; certain အသေအချာ၊ ဧကန်မှချ
lō₁ *v.* be consumed; be used up; waste ကုန်သည်
lō èkhièglò waste time အချိန်အလဟဿ
 ကုန်သည်
lōkhūlōā run out of energy အားအင်ကုန်ခန်း
 သည်
lō₂ *prt.* all အကုန်၊ အားလုံး
 Āja lō Eat it all up. အကုန်စားပါ။
lō₃ 1) *n.* gray; dark မီးခိုးရောင် **2)** *adj.* tanned
 ညိုသော
lōbā *v.* need လိုအပ်သည်
lōplīlōplō *adv.* all; all in all အကုန်အစင်၊ အားလုံး၊
 ရှိရှိသမျှ
lōthūlōthò *adv.* **1)** wholeheartedly; enthusiastically
 စိတ်အားထက်သန်စွာ၊ စိတ်ရောကိုယ်ပါ
2) cordially လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ၊ ပျူငှါစွာ
lō *n.* rock; stone ကျောက်
lō-cè *n.* **1)** literature စာပေ၊ ကျမ်းဂန် **2)** writing
 engraved on stone; stone inscription ကျောက်စာ
lō-ra *n.* maggot လောက်ကောင်၊ ပိုးမွှား
lō / lō-gā *n.* maggot လောက်ကောင်
lōbē *n.* slate; slab of rock ကျောက်ပြား
lōbō *n.* slate pencil ကျောက်တံ
lōdēūthā *n.* laterite ဂဝံကျောက်
lōgā *n.* soft stone ကျောက်ပျော့
lōgā-yòsò *n.* previous era "when rocks were soft and
 banana stalks were hard" "ကျောက်ပျော့ငှက်ပျော့
 မာ"ခေတ်
lōhtuci *n.* stone used for cleaning one's body by
 rubbing; pumice ဂျီးတွန်းကျောက်
lōkhū / lōkhrū *adj.* calcium (in water) ထုံးကျောက်
lōkōtrusū *n.* foundation အုတ်မြစ်
lōkū *n.* grotto; shrine to Mary လိုဏ်ဂူ
 Maria lōkū shrine to Mary မယ်တော်လိုဏ်ဂူ

lōkū / sōkū *n.* cave ဂူ၊ ဂူပေါက်၊ ဂူဝ၊ လိုဏ်ဂူ
lōprājo *n.* fabled human-shaped fossil in a specific cave
 by the Htoo Chaung near Khabe ကျောက်ဆစ်ရုပ်
lōpro *n.* magic stone မှော်ကျောက်၊ အစွမ်းရှိသော
 ကျောက်
lōrū *n.* **1)** whet stone; grind stone ဓားသွေးကျောက်
2) flat, usually circular stone used for grinding
 ကျောက်ပျဉ်
lōsī *n.* alum; talc ကျောက်ချဉ်
lōsō / lōtōsō *n.* **1)** rocky outcrop; cliff
 ကျောက်ဆောင်၊ ကျောက်ကမ်းပါး **2)** large stone
 ကျောက်တုံးကြီး
lōtheme *n.* sand; gravel သဲ
lōthememū *n.* fine sand သဲမှုန့် (စကာချထားသည့်
 သဲ)
lōthū *n.* pot stand (made of 3 stones, or with 3 metal
 legs) with a fire below ဖိုခနောက်၊ သံခနောက်
lōthū *n.* quartz သလင်းကျောက်
lōthūrū *n.* coal ကျောက်မီးသွေး
lu 1) *n.* corpse; dead body လူသေအလောင်း **2)** *v.*
 bury (a corpse) မြုပ်နှံသည်၊ သဂြိုဟ်သည် **3)** *n.*
 funeral အသုဘ
lubi *n.* mound of earth on top of a grave; grave build
 above ground with bricks သချိုင်းမြေစာပုံ၊ ဂူ
lubrò *n.* term for a person who died a violent,
 accidental, or untimely death အစိမ်းသေ၊
 အသေဆိုးနဲ့သေသောသူ
luhō *v.* offer; sacrifice ဆက်သသည်၊ ပူဇော်သည်
lukhlē / kŭkhlē *v.* take off; change (clothes)
 အဝတ်အစားလဲသည်
lukhū *n.* cemetery သချိုင်း၊ သချိုင်းကုန်း
lulò *v.* bury (corpse); lay to rest မြုပ်နှံသည်၊ သဂြိုဟ်
 သည်၊ မြေချသည်
lulòte *v.* take off (pants, lower garment) ချွတ်သည်
 (ဘောင်းဘီ)

lumū *n.* sun နေ
lumūbā *n.* noon မွန်းတည့်ချိန်
lumūbrè *n.* mid-morning နံနက်နေ့မြင့်ချိန်
lumūbrībrū *v.* pre-dawn အာရုဏ်ဦး၊ မိုးမသောက်
မိ၊ ဝေလီဝေလင်း
lumūdi *n.* Ash Wednesday or Friday ဝါရှောင်၊
အသားရှောင်သောနေ့
Lumūghini *n.* Tuesday အင်္ဂါနေ့
Lumūghutū *n.* Saturday စနေနေ့
lumūha *n.* afternoon; evening ညနေ
lumūhō **1)** *v.* sunrise နေထွက်သည် **2)** *n.* east အရှေ့
ဘက်၊ နေထွက်ရာအရပ်
lumūje *n.* early afternoon မွန်းလွဲချိန်
lumūkhi *n.* dusk; nightfall; dark မိုးချုပ်
lumūkhla / lumūkhlaḷò *n.* late afternoon
ညနေစောင်းချိန်၊ မွန်းလွဲပိုင်း
lumūlāsā *n.* sun, moon, and stars နေ၊ လ၊ နက္ခ
တာရာ
Lumūlīni *n.* Thursday ကြာသပတေးနေ့
lumūlī *phr.* sunrise; daybreak; be light out မိုးလင်း
သည်
lumūlò *n.* **1)** sunset နေဝင်ချိန်၊ နေဝင်သည် **2)** west
နေဝင်ရာအရပ်၊ အနောက်၊ အနောက်ဘက်
lumūlòthū *n.* dusk; sundown; evening နေဝင်ရီ
တယော၊ ညချမ်းချိန်
lumūna *n.* night ည
Lumūnidi *n.* Sabbath; Day of Obligation ဥပုသ်နေ့
lumūphō / phōlumū *n.* sunflower နေကြာပွင့်
lumūre *v.* sun dog; parhelion နေထီးဆောင်းသည်
lumūro *n.* morning နံနက်
lumūrothō *n.* early morning နံနက်စောစော
lumūsā *n.* **1)** noon နေ့လည်၊ မွန်းတည့် **2)** daytime
နေ့

lumūsehtò *v.* glare; have the sun in one's eyes နေ
ထိုးသည်
lumūsephro *phr.* sun rays နေရောင်ဖြာသည်
Lumūsodě *n.* Sunday တနင်္ဂနွေနေ့
lumūthalāsā *n.* midday နေ့လည်နေ့ခင်း၊ နေ့လည်
ကြောင်တောင်
Lumūthūni *n.* Wednesday ဗုဒ္ဓဟူးနေ့
Lumūtini *n.* Monday တနင်္လာနေ့
Lumūyěni *n.* Friday သောကြာနေ့
lutòkhòkhū *n.* time between death and burial when the
body is kept in the house အိမ်တွင်းအသုဘရှိနေ
ချိန်၊ လူသေအလောင်းမချမီကာလ
lū *v.* fill in receptacle, container ထည့်သည် (ထည့်
စရာပစ္စည်းထဲသို့)
lū₁ *n.* **1)** fragrance; scent ရနံ့ **2)** body odour ကိုယ်ရနံ့
lū₂ *v.* plant individual seeds စိုက်သည်
lū tasū plant seeds in a field မျိုးစေ့စိုက်သည်
lū₃ *n.* cotton thread ချည်မျှင်၊ အမျှင်
lū₄ *n.* pumpkin ဖရုံ
lū-phī *n.* particle; speck dust; droplet အမှုန်အမွှား
lū-tō *n.* merit အကျိုးကျေးဇူး
lūā (hto, pū, panā) *v.* honor one's parents (with a pig,
cow, or buffalo) မိဘကန်တော့သည် (ဝက်၊ နွား၊
ကျွဲဖြင့်)
lūghòtò *n.* pumpkin ရွှေဖရုံ
lūhtī / lūhtīlūnō / lūhtīkōnō *v.* take a bath; bathe
ရေချိုးသည်၊ ရေမိုးချိုးသည်
lūhtopasī *n.* **1)** ceremonial record confirm a marriage
proposal ရိုးရာဓလေ့အရ
စေ့စပ်ကြောင်းလမ်းခြင်း **2)** ceremonial record to
honour parents, to confirm a friendship,
အဆွေခင်ပွန်းဖွဲ့ခြင်း
lūkalāthā *n.* chayote ဂေါ်ရခါးသီး
lūkhū *n.* spool of thread ချည်လုံး၊ ချည်ထုံး
lūkí *n.* spool of thread အပ်ချည်လုံး

lūlāsī *n.* pickled pumpkin leaves ဖရုံရွက်ချဉ်(စို၊
ခြောက်)

lūme *n.* hank; skein of yarn ချည်ခင်

lūnādè *n.* needle and thread အပ်၊ အဝတ်ချုပ်အပ်

lūnāhtrū *n.* shuttle ရက်ကန်းလွန်း

lūnākhū *n.* shuttle; bobbin လွန်း

lūnè *n.* squash ကျောက်ဖရုံ

lūnèthā *n.* marrow; squash; ash pumpkin ကျောက်ဖရုံ
သီး

lūsē *n.* spindle ချည်ခင်လုံး

lūsī *v.* eat a chicken after making a marriage proposal
ရိုးရာဓလေ့ဖြင့်ဇနီးလောင်းတင်တောင်းသည်၊
အသိအမှတ်ပြုသည်

lū *v.* chase လိုက်သည်၊ လိုက်ဖမ်းသည်

lū / lū-trū *adj.* be downcast; mope; be crestfallen မှိုင်
သော၊ မျက်နှာညှိုးငယ်သော

lūā *v.* ask for an offering (the spirit of a deceased
relative) တောင်းစားသည် (ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီးသော
ဖိုး၊ဖွား၊ဆွေမျိုးများဝိညာဉ်မှ)

lūā / lūānāō *v.* hunting; scavenging for food
ဟင်းလျာအဖို့ရှာဖွေသည်

lūāghāō *adj.* greedy လောဘကြီးသော

lūgū *v.* follow; go after; go along with လိုက်သည်၊
လိုက်သွားသည်

lūgūmagū *v.* follow; obey; go along with လိုက်လျော
သည်၊ လိုက်နာသည်၊ အလိုလိုက်အကြိုက်
ဆောင်သည်

lūhō *v.* put up on တင်သည်၊ ထိုးတင်သည်

lūi *v.* desire for more တောင့်တသည်၊ လောဘရမ္မက်
ဇောတက်သည်

lūma *v.* 1) missing; lost ပျောက်ကွယ်သည် 2) lost
ပျောက်ဆုံးသည်

lūtathī *v.* send news of a death; help with funeral
arrangements နာရေးသတင်းပို့သည်၊
နာရေး၌သွားလာလှုပ်ရှားသည်

lū *v.* put out to dry လှန်းသည် (နေ)

lūsē *v.* put out to dry အခြောက်လှန်းသည်

lū₁ *v.* poke; pierce ထိုးသည်၊ ကော်သည်
Lūge lūlè nādè. Poke the needle here and there. ဟို
ဘက်ဒီဘက် အပ်ထိုးပါ။

lū₂ *v.* lie; deceive လိမ်ညာသည်

lū (htō brā) *v.* metamorphose; emerge from a cocoon
ဘဝပြောင်းသည် (ပိုးမွှား)

lūla *v.* stir; go fishing for (in a pot of curry) မွှေသည်၊
မွှေရှာသည် (ဟင်းအိုးထဲမှ)

lūlā *n.* sky blue မိုးပြာရောင်

lūlā *n.* 1) palm frond ထန်းရွက် 2) leaves used for
thatching a roof ဓနိရွက်

lūlō *v.* lie down; stretch out one's legs ခြေဆန့်သည်၊
လဲလျောင်းသည်
lūlōprē khōdē stretch out one's leg ခြေဆန့်သည်

lūmū *n.* plant from which a kind of thatch leaf roofing
is made ဓနိပင်

lūnu *v.* put in; insert; to shovel ကော်ထည့်သည်
(ဟင်း)

M m

ma₁ v. 1) do လုပ်သည်၊ ပြုလုပ်သည် 2) cause to စေခိုင်းသည်

ma₂ *clf.* for counting things that are round or that have a cavity inside (fruit; ball; egg; bun; pillow; house; cup; pot; bag; bed; weaving rod; beehive; drum; jar; mountain; head; cocoon, etc.) လုံး (အမျိုးအစားပြု သည့်စကားလုံး)

maba v. heal; cure ပျောက်ကင်းစေသည်၊ ကုသ သည်

mabā v. hit; touch; affect ထိမိသည်၊ ခိုက်မိသည်

mabēhō v. cause to happen; fulfill; actualize ဖြစ်မြောက်အောင်လုပ်သည်၊ ဖြည့်ပေးသည်

mabi v. 1) tame; break; domesticate ယဉ်ပါးအောင် လုပ်သည် 2) oppress; take advantage of အနိုင်ကျင့် သည်၊ နိုင်စားသည်

mabi / mabimabū v. 1) oppress; abuse အနိုင်ကျင့် သည်၊ အနိုင်အထက်ပြုသည် 2) hold the reins ခြယ်လှယ်သည် 3) insult စော်ကားမှု

mabibō v. do recklessly; do carelessly ပြီးစလွယ်လုပ် သည်၊ အဖြစ်သဘောလုပ်သည်၊ ဖြစ်ကတတ်ဆန်းလုပ်သည်

mabimabā v. without order or discipline ဖြစ်ကတတ်ဆန်းလုပ်သည်၊ ဖြစ်သလိုလုပ်သည်

mabī v. hide ဖုံးအုပ်ထားသည်၊ ပိတ်ထားသည်

mablū v. make someone crazy; drive someone crazy; make a fool of someone ရှူးအောင်လုပ်သည်

mablū / mablūmawi v. make someone crazy; drive someone crazy; make a fool of someone ရှူးသွပ် အောင်လုပ်သည်

mabō₁ v. to trick; fool မလိမ့်တပတ်လုပ်သည်၊ ကွက်ကျော်ရိုက်သည်

mabō₂ v. transgress; cheat on (girlfriend, boyfriend, spouse) သစ္စာဖောက်သည် (သမီးရည်းစား၊ လင်မယား)

mabō v. clean သန့်ရှင်းရေးလုပ်သည်

mabrē v. make neat and tidy သပ်ရပ်အောင်လုပ် သည်၊ သန့်ပြန့်အောင်လုပ်သည်

macēlā *n.* outdoor game played between two teams of girls running from one boundary to another on designated lines without getting caught ထုပ်ဆီးတိုးသည်

macēmaglō v. 1) make sure; make firm အခိုင်အမာပြုလုပ်သည် 2) establish တည် စေသည်

macoklī v. 1) change ပြောင်းလဲလိုက်သည် 2) do something strange အဆန်းအပြားလုပ်သည်

macōhti v. make pure; make holy; sanctify သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စေသည်

madā v. able to do လုပ်နိုင်သည်

madāra *phr.* (I) can do it! လုပ်နိုင်ပါသည်

mademalū 1) *adj.* oppress; suppress နိုင်စားသည်၊ အနိုင်ကျင့်သည် 2) v. treat with total disregard; insolently; impudently; disrespectfully မထီမဲ့မြင် ပြုသည် 3) v. persecute နှိပ်စက်သည်

madēdō v. 1) forbid; hamper; prohibit; oppose ဟန့်တားသည်၊ တားဆီးသည် 2) bother နှောက် ယှက်သည် 3) prevent or stop someone from doing or saying something ဟန့်တားသည်၊ တားမြစ်သည်

madoanī *conj.* if so အဲ့သလိုဆိုရင်

madrāgā v. do carelessly; act recklessly ပရမ်းပတာ လုပ်သည်၊ ဖြစ်ကတတ်ဆန်းလုပ်သည်

madū ējō v. tune; make sounds to be in tune အသံညှိ သည်

madūhō htūhō v. develop ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်သည်၊ တိုးတက်အောင်လုပ်သည်

madūhō lēhō v. develop တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ် သည်၊ ကြီးပွားအောင်လုပ်သည်

magekali v. take revenge လက်တုံ့ပြန်သည်၊ လက်စားချေသည်

magē / magēmakū v. help; aid; assist ကူညီသည်။ ပံ့ပိုးသည်။ ရိုင်းပင်းသည်

maghata v. make it equal ထပ်တူညီမျှလုပ်သည်။ အညီအမျှလုပ်သည်

maghālī *adj.* usual; habitual လုပ်နေကျ၊ ဖြစ်နေကျ

maghè v. light a fire; cause to burn မီးမွှေးသည်

maghètēghôtō v. bother; pester နှောက်ယှက်သည်။ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသည်

maghènè v. try out အစမ်းလုပ်သည်။ စမ်းကြည့်သည်

maghōtō v. dance (especially modern style) ကသည်

maghōtō v. 1) bother; put your nose in someone else's business နှောက်ယှက်သည်။ ဝင်ရှုပ်သည်
2) protect ကာဆီးသည်။ ဟန့်တားသည်

maghū v. heat; heat up အပူပေးသည်။ နွေးသည်

magīmagu v. oppress နှိပ်စက်ကလူပြုသည်။ အနိုင်အထက်လုပ်သည်

maglèthā *n.* tamarind မန်ကျည်းသီး

magō v. represent ကိုယ်စားပြုသည်

magrā / magrāmamo v. beautify; decorate အလှပြင်သည်။ အလှဆင်သည်

magromaghōtō *n.* dance; dance festival အကပဒေသာ၊ အခုန်အကဖြင့်ဖျော်ဖြေခြင်း

magū 1) v. do together; copy what someone is doing လိုက်လုပ်သည် 2) *adj.* together နှင့်အတူ

magū / magūmagē v. participate; do together ပါဝင်လုပ်ဆောင်သည်။ ကူညီသည်

magūhū v. 1) commit adultery ဖောက်ပြန်သည် (အိမ်ထောင်ရေး) 2) follow surreptitiously ခိုးကြောင်ခိုးဝှက်လုပ်သည်

mahanō *n.* yesterday မနေ့က

mahapè v. how is it? ဘယ်လိုလဲ

mahō v. 1) build တည်ဆောက်သည် 2) establish ထူထောင်သည် 3) publish ထုတ်ဝေသည်

mahōthā v. rebuild; renew အသစ်ပြုလုပ်သည်

mahōto v. do on one's own ကိုယ်တိုင်လုပ်သည်

mahtame v. destroy; damage ဖျက်သည်

mahtame / masame v. damage; destroy ဖျက်ဆီးသည်။ ပျက်ပြားစေသည်

mahtō v. 1) sharpen ထက်အောင်လုပ်သည်။ သွေးသည် 2) make to injure အနာတရဖြစ်အောင်လုပ်သည်။ ထိခိုက်မိသည်

mahtūdā v. 1) cause to become; struggle to achieve ဖြစ်အောင်ကြိုးစားသည်။ ကြိုးစားပမ်းစားလုပ်သည် 2) do necessarily မဖြစ်မနေလုပ်သည်

mahtūhō v. 1) do successfully ဖြစ်အောင်လုပ်သည် 2) build; establish တည်ဆောက်သည်

mahūmago v. act quietly; do surreptitiously တိုးတိုးတိတ်တိတ်လုပ်သည်

mai₁ v. like; love ကြိုက်သည်။ ချစ်သည်

mai₂ v. use for; do with သုံးသည်။ အသုံးချသည်

mai₃ v. 1) like; love နှစ်သက်သည် 2) loving ချစ်ခင်ယုယသည်

mai-āi v. be friendly ခင်မင်သည်

maighutū v. beloved ချစ်လှစွာသော

maihtu v. be frugal; thrifty ချွေတာသည်။ ချွေလုပ်သည်

maihtū v. 1) show someone how to do something လုပ်ပြသည်။ နည်းလမ်းပြသည် 2) train; practice လေကျင့်ပေးသည်

maikhlō v. most loved အချစ်ဆုံး၊ ပို၍မျက်နှာလိုက်သည်

maimamo v. love; be kind; show friendship မေတ္တာထားသည်။ ခင်မင်တွယ်တာသည်

majalō v. use up အကုန်သုံးလိုက်သည်

majulō v. reduce လျော့သည်။ နိမ့်ကျစေသည်

majulō tabri reduce the price တန်ဖိုးလျော့သည်

majulòkòhtā *v.* criticize; humiliate သိမ်ငယ်အောင်လုပ်သည်။ အသရေပျက်စေသည်

makāli *v.* do in return; it's your turn တလှည့်စီလုပ်သည်

makèhō *v.* able to do; cause to become လုပ်နိုင်သည်

makě *v.* damage; destroy; spoil; get rid of ဖျက်သည်။ ပျက်အောင်လုပ်သည်

makě èphû *phr.* abort a fetus ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချသည်

makě mahtame *v.* destroy ပျက်စီးအောင် ပြုလုပ်သည်။ ဖျက်ဆီးသည်

makěthō *v.* upset someone; make someone angry စိတ်တိုအောင်လုပ်သည်

makhīō *v.* loosen ချောင်စေသည်။ ချောင်အောင်လုပ်သည်

makhō *adj.* male (human); man ယောက်ျား

makhōmě / makhōmě khōmō *v.* make friends; make an ally မဟာမိတ်ပြုသည်။ မိတ်ဆွေဖွဲ့သည်

makhōphû *n.* boy ယောက်ျားလေး

makhōpolo *n.* middle-aged man လူလတ်ပိုင်း ယောက်ျား

makhōsè *n.* widower မုဆိုးဖို

makhō *v.* shake လှုပ်သည်။ ယမ်းသည်

makhūmakhō *v.* do out of annoyance; do sarcastically အရွံတိုက်သည်

makīmakū *v.* be discontent ရမ်းသမ်းလုပ်သည်။ ဟိုလိုလိုဒီလိုလိုလုပ်သည်

maklē *v.* build a road လမ်းဖောက်သည်

makō *v.* work for a wage; provide labour; volunteer လုပ်အားပေးသည်။ အခမဲ့လုပ်သည်

makōiō *v.* cause to bulge ဖောင်းကြွစေသည်

mala *v.* warm up နွေးသည်

malēmalē *adv.* do continuously; unceasingly တစ်ဆက်တည်းလုပ်သည်။ မရပ်မနားဘဲလုပ်သည်

malèhtrèlè *v.* do quickly မြန်မြန်လုပ်သည်

malē *v.* expand; extend; widen တိုးချဲ့သည်။ အကျယ်ချဲ့သည်

malē / malēmana *v.* work a paddy field လယ်လုပ်သည်။ လယ်ယာအလုပ်ဖြင့်အသက်မွေးသည်

malihō *v.* bring to light; discover ဖော်ထုတ်သည်။ ဖော်ပြသည်

malīhōphlōhō *v.* bring to light; reveal ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်။ ပွင့်လင်းစေသည်

malō *v.* learn သင်ယူသည်။ လေ့လာသည်

malōi *v.* teach သင်ကြားပေးသည်

malōihū *v.* to teach; to guide လမ်းပြသွန်သင်သည်

malōgū₁ *v.* cause to lose; cause to fail နစ်နာဆုံးရှုံးစေသည်။ အကျိုးစီးပွားနစ်နာစေသည်

malōgū₂ *v.* tear down ဖြိုဖျက်သည်။ ဖျက်ဆီးသည်

malōprā *v.* extinguish လျှော့သည်

malōprō *v.* lower နိမ့်အောင်လုပ်သည်။ နိမ့်ချသည်

malōglō *v.* ascertain agreement သဘောတူညီမှုရယူသည်။ ပြီးငြိမ်းစေသည်

malōgū *v.* melt အရည်ပျော်အောင်လုပ်သည်

malōpō *v.* cause to fall လှဲချသည်

malōprōthā *n.* durian ဒူးရင်းသီး

malōthā *n.* jackfruit ပိန္နဲသီး

malō èkhièglō *phr.* waste time အချိန်ဖြုန်းသည်

malō nōnō *v.* waste; make useless အလကားသုံးဖြုန်းသည်

malōmahtī *v.* use hot stones and hot water and steam under a blanket to heal a woman after childbirth မီးတွင်းအသားအရေကျက်အောင်ကျောက်ဖုတ်၊ ရေနွေးပူဖြင့်သန့်စင်ခြင်း (မိန်းမမီးနေ)

malumatō *v.* make a donation; donate; to give alms အလှူဒါနပြုသည်။ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲသည်

malūma *v.* lose ပျောက်ဆုံးသည်

malūmaja *v.* lose; cause to disappear; to cure ပျောက်သွားသည်။ ပျောက်ကင်းစေသည်

mal'uhōge v. save; set free; rescue ကယ်တင်သည်

mamă v. offend; commit sin အပြစ်ကျူးလွန်သည်၊ ပြစ်မှားသည်

mamo v. 1) to please စိတ်ကြည်နူးစေသည်၊ စိတ်ချမ်းသာစေသည် 2) be friendly ချစ်ခင်အောင်လုပ်သည်

mamomatē v. do happily ပျော်ရွှင်စွာလုပ်သည်

mamō v. do quickly မြန်မြန်လုပ်သည်

mamōmarō v. to bring lawsuit against အမှုလုပ်သည်၊ တရားစွဲသည်

mamōhō mōhō v. 1) bother အနှောက်အယှက်ပေးသည် 2) make a lot of noise ဆူဆူညံညံလုပ်သည်

mamū v. crush to a powder ခြေသည် (ကြေမွအောင်)

manāi v. record; mark အမှတ်အသားပြုလုပ်သည်၊ ကြိုတင်မှတ်သားသည်

manī v. cause dissension ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားသည်၊ ရန်ပွဲဖြစ်သည်

manīdū v. 1) unify; cooperate တက်ညီလက်ညီလုပ်သည်၊ စုပေါင်းလုပ်သည် 2) even; level ညီညာအောင်လုပ်သည်

manīthă v. redo for someone ပြန်လုပ်ပေးသည်၊ အစားလုပ်ပေးသည်

manò v. straighten ဖြောင့်အောင်ပြုလုပ်သည်၊ ဖြောင့်တန်းစေသည်

manōmajā v. violate; injure ထိခိုက်စော်ကားသည်၊ မထီလေးစားပြုသည်

manōmajā Bica dishonour God ဘုရားသခင်အား ထိခိုက်စော်ကားသည်

manōmajā v. 1) ignore ဥပေက္ခာပြုသည် 2) tease ကျီစယ်သည် 3) be of unequal status အဖက်မလုပ်

manōmapē v. win a victory; defeat အောင်ပွဲဆင်သည်၊ အနိုင်တိုက်သည်

mapā v. 1) separate ခွဲထားသည် 2) distribute; share ဝေငှသည်၊ ညီတူညီမျှဝေသည်

mapē v. flatten အချပ်လိုက်လုပ်သည်၊ ပြားချပ်အောင်လုပ်သည်

mapè v. 1) cause to do; cause to work ခိုင်းစေသည် 2) do; move လုပ်ပါ၊ လုပ်တော့လေ 3) tame (an animal) ယဉ်ပါးအောင်လုပ်သည် (တိရစ္ဆာန်)

mapē v. able to succeed; win အောင်နိုင်သည်

maphī v. lighten; unburden ပေါ့ပါးစေသည်

maphla v. separate; break up ကွဲကွာစေသည်၊ ခွဲသည်

maphò v. split; break ခွဲသည်၊ ခြမ်းသည်

maphō v. 1) shorten တိုအောင်လုပ်သည် 2) summarize အတိုချုပ်ထားသည်

maphrī / maphrimaphrò v. crumble; crush ခြေသည်၊ ဖွသည်၊ ကြေမွစေသည်

Maphrimaphrò dī komā. Don't crumble the clumps of rice. ထမင်းမဖွနဲ့။

maphrokē v. try out လုပ်စမ်းကြည့်သည် (မြေစမ်းခရမ်းပျိုး)

maphru-maphrī v. 1) scatter တကွဲတပြားစီဖြစ်အောင်လုပ်သည် 2) crush အစိပ်စိပ်အမွှာမွှာဖြစ်အောင်လုပ်သည်

maple v. 1) commit adultery; fornication ပြစ်မှားသည် (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ) 2) compensate လျော်ရသည်

maplō v. do together; cooperate ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သည်၊ အတူတကွပြုလုပ်သည်

maplō-āplō v. cooperate; participate ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သည်၊ သာတူညီမျှလုပ်သည်

mapō v. get to work; just do it လုပ်ပေတော့

Na ođă jihō, mapō pè! You've been resting a long time; get to work! နင် နားနေတာကြာပြီ၊ ပြန်လုပ်ပေတော့။

mapò / mapòmasă v. 1) be slow at work နှေးနှေး
 ကွေးကွေးလုပ်သည် 2) cause trouble
 ဒုက္ခပေးသည်

mapò v. ignite; cause to explode; fire (a gun) ဖောက်ခွဲ
 သည် (ယမ်း) ၊ဖောက်သည်

mapò / mapòmapa v. pout; be upset
 နှုတ်ခမ်းစူသည်၊ စိတ်ကောက်သည်၊ မူသည်

marakhă v. brighten အလင်းပေးသည်၊ လင်း
 စေသည်

mare / maremapo v. 1) breach a pen; push one's way
 out of an enclosure ခြံတိုးသည် (ကျွဲ၊နွား၊ဝက်) ခြံ
 ဖောက်သည် 2) fence in; enclose ခြံကာသည်

marî / marîhtòmòcò v. 1) bless (for example a
 vehicle after it has had an accident); cleanse (for
 example after the sin of fornication); repent
 ကန်တော့သည်(ဆေးကြောသည်)၊
 တိုးလျှိုးတောင်းပန်သည် 2) reconcile ပြန်လည်
 သင့်မြတ်အောင်ပြုလုပ်သည်

marîmacò v. make holy; sanctify သန့်ရှင်းမွန်မြတ်
 စေသည်

marò v. cool; cool down အေးအောင်လုပ်သည်

maròkòthā n. guava မာလကာသီး

Martirè n. martyr မွေ့အာဇာနည်

marû v. repair ပြုပြင်သည်၊ ကောင်းအောင်လုပ်
 သည်

marû! v. be careful (warning given to a child doing
 something naughty) ကြပ်ကြပ်သတိထား

marûmadā v. do well ကောင်းကောင်းမွန်မွန်လုပ်
 သည်

marûmakha v. perform dutifully; be well-mannered;
 well-behaved သတိဝိရိယဖြင့်လုပ်သည်၊ ကျင့်ကြံ
 နေထိုင်သည်၊ ကောင်းသောအကျင့်စရိုက်ဖြင့်
 ပြုမူသည်

masè v. dry; put out to dry (food) အခြောက်လှန်း
 သည်၊ အခြောက်ခံသည်

masi v. reduce; lessen လျော့သည်၊ လျော့ပေါ့
 စေသည်

masilò / masilògālò n. make less; reduce; shrink
 သေးငယ်အောင်လုပ်သည်၊ လျော့ပေါ့စေသည်

masimagā v. reduce a problem; defuse a problem
 လျော့လျော့ပေါ့ပေါ့လုပ်သည်

masisă / masipusisă v. frighten; scare
 ခြောက်လှန့်သည်

masidiphòkă / masikă n. season for house building
 (February-March) အိမ်ဆောက်လုပ်သည့်အခါ
 ရာသီ (ဖေဖော်ဝါရီ-မတ်)

masimaphò v. establish a home အိမ်ယာ
 ထူထောင်သည်

masimî v. put to sleep (child) ကလေးသိပ်သည်

masî v. pickle; ferment အချဉ်တည်သည်

masòrě / masòpusòrě v. cause to suffer; oppress
 နှိပ်စက်သည်၊ နှိပ်စက်ကလူပြုသည်

masò / masèmasò v. do early; do quickly; hurry မြန်
 မြန်လုပ်သည်၊ ခပ်သွက်သွက်လုပ်သည်
 Masò! Get to work! မြန်မြန်ဆန်ဆန်လုပ်။

masu / masumasî v. farm; do slash-and-burn
 agriculture တောင်ယာ၊လယ်ယာလုပ်သည်

matakā v. 1) mock အရွံ့တိုက်သည် 2) do on purpose
 တမင်တကာလုပ်သည်

mataple v. commit adultery; fornication ကာမ
 ကျူးလွန်သည်၊ နောက်မီးလင်းသည်

mataraphro v. do in a slipshod manner; carelessly;
 slovenly အဖြစ်လုပ်သည်၊ ကြုံရာကျပန်းလုပ်
 သည်

matè / matèmamò v. do properly; do justly အမှန်
 အတိုင်းလုပ်သည်၊ မှန်မှန်ကန်ကန်လုပ်သည်

matèpè v. compete ပြိုင်ဆိုင်သည်

matètèdomè conj. as for the reason why; because
 အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်၊ အကြောင်းမူကား

mathakanu 1) *conj.* consequently; so ဒါကြောင့်၊ သို့ဖြစ်၍၊ သို့ဖြစ်သောကြောင့် 2) *v.* do like that ဒီအတိုင်းလုပ်၊ ဤကဲ့သို့လုပ်သည်

mathă *v.* make right again; correct ပြန်ပြင်သည်၊ အသစ်ပြုလုပ်သည်

mathăhtîlû *v.* start စတင်လုပ်သည်၊ အစပြုသည်

mathā *n.* betel nut ကွမ်းသီး

mathānādī *n.* betel nut cutter (like a nut cracker, but with a blade) ကွမ်းညှပ်

mathī / mathīmamā *v.* kill; cause to die သတ်သည်
È **mathī to ènā.** He committed suicide. သူ့ကိုယ်သူသတ်သေသည်။

mathīmaplī *v.* make smooth and even ညီညာချောမွတ်အောင်လုပ်သည်

mathomō *v.* do on purpose; do intentionally တမင်တကာလုပ်သည်၊ သက်သက်မဲ့လုပ်သည်

mathòja *v.* crack a joke; make a joke ပြက်လုံးထုတ်သည်၊ ဟာသဖောက်သည်၊ ရယ်စရာလုပ်သည်

mathòkònò *v.* scare; startle လန့်အောင်လုပ်သည်

mathòrò *v.* embarrass; cause to lose face အရှက်တကွဲအကျိုးနည်းစေသည်၊ အရှက်ခွဲသည်

mathòsă *v.* hurt someone (emotionally) စိတ်ထိခိုက်နာကျင်အောင်လုပ်သည်၊ စိတ်ဆင်းရဲစေသည်

mathòthūjūlò *v.* to pine လွမ်းဆွတ်တမ်းတသည်၊ လွမ်းဆွတ်သတိရသည်

mathòtō / matèpē *v.* compete အပြိုင်အဆိုင်လုပ်သည်၊ သူနိုင်ကိုယ်နိုင်ပြုသည်

mathō *v.* ferment; allow to rot အပုပ်တည်သည်

mathumamă *v.* 1) do wrong; make a mistake အမှားအယွင်းလုပ်သည်၊ မှားယွင်းစေသည် 2) commit sin အပြစ်ပြုသည်

mathûthò *v.* do persistently; do patiently; do regularly ဇွဲရှိရှိလုပ်သည်၊ စိတ်ရှည်ရှည်လုပ်သည်၊ ပုံမှန်လုပ်သည်

matō *v.* do suitably; do sufficiently တော်ရုံသင့်ရုံလုပ်သည်၊ လိုအပ်သလိုပြုလုပ်သည်

matûphû *v.* make infertile; use birth control တားသည် (သန္ဓေသား)၊ ကလေးမရအောင်လုပ်သည်

maûnā *v.* do in advance; make ahead ကြိုတင်ပြင်ဆင်သည်၊ ကြိုတင်လုပ်ထားသည်

mawî *v.* 1) poison အဆိပ်ခတ်သည် 2) stain; make dirty စွန်းထင်းစေသည်၊ ပေကျံအောင်လုပ်သည်

mawîmabo *v.* stain; make dirty အစွန်းထင်စေသည်၊ ပေကျံအောင်လုပ်သည်

mawîmaca *v.* make dirty; soil ညစ်ပေအောင်လုပ်သည်

mă₁ *v.* wrong, incorrect, false မှားသည်

mă₂ *n.* wife ဇနီး၊ မယား

măbrā *n.* first wife မယားကြီး

măgā *n.* second wife မယားငယ်

mămû *n.* woman; female (human) အမျိုးသမီး၊ မ၊ မိန်းမ

mămûbri / mămûprō *n.* bride price မိန်းမတင်တောင်းကြေး

mămûphû *v.* girl ကလေးမ

mămûsè *n.* widow မုဆိုးမ

mămûthēmě *n.* woman မိန်းမသား

mā 1) *v.* order မှာကြားသည် 2) *prt.* don't မ... (တားမြစ်ချက်)

mālè *v.* invite ဖိတ်ကြားသည်

mālò / htûlòmālò *v.* 1) order မှာကြားသည်၊ ညွှန်ကြားသည် 2) set down (a rule) ချမှတ်သည်

me₁ *n.* joint အဆစ်၊ အတက်၊ အကိုင်းအခက်

me₂ *n.* large glazed earthenware pot စဉ့်အိုး

mecănăli *v.* show up; appear in public လူမြင်ကွင်းတွင်တွေ့ရသည်

È **mecänäli haō**. He didn't show up. လူမြင်ကွင်း မှာသူမပေါ်လာဘူး။

mecākhāpò *n.* dirty face မျက်နှာပေကျသော

mehtò *n.* forehead နဖူး

mehtòbō *v.* have a protruding forehead နဖူး မောက်သော

mehtòlē *n.* having a broad forehead; receding hairline နဖူးကျယ်သော

mehtòthōlō *n.* have a bald forehead; receding hairline နဖူးပြောင်

mekō *n.* narrow-mouthed jar လည်ကျဉ်းစဉ်အိုးငယ်

mekō / thō *n.* small glazed earthen jar စဉ်အိုးငယ်၊ ခေါင်အိုး

memo *n.* walking stick (insect) တုတ်ချောင်းကောင်

menä *n.* place between the eyebrows မျက်ခုံးကြား နေရာ

mepo / mepomenä *n.* eyebrow မျက်ခုံး

meposu *n.* brow မျက်ခုံးရိုး

meposū *n.* eyebrow hair မျက်ခုံးမွှေး

Messia *n.* Messiah မေရှိယ

mē *v.* 1) firm; stable မြဲသော၊ လှုပ်၍မရသော
2) strong ခိုင်မြဲသော

mè₁ *n.* drum ဝတ်မ

mè₂ *v.* pick off one (kernel, etc.) at a time ခြွေသည် (တစ်လုံးချင်း-တစ်စေ့ချင်း)

mè₃ *excl.* term of address for an older sibling အစ်ကို၊ အစ်မ (မိမိထက်ကြီးသူအားခေါ်သောအခေါ်အဝေါ်)

mē-ā *v.* pull off bit by bit ဖဲ့ယူ၍စားသည်

mèi *excl.* term of address to an older sibling or person အကိုအမ၊ ဦးလေးအဒေါ် (ခေါ်သောအခေါ်အဝေါ်)

mě₁ *n.* fish hook ငါးမျှားချိတ်

mě₂ *n.* ballot မဲ

mě (thīnă) *n.* sight (on a gun) ချိန်မှတ် / ချိန်သီး (အရင်း-အဖျား)

měbri *n.* fishing line ငါးမျှားကြိုး

měmē *n.* term of address for elder brother or sister အစ်ကိုအစ်မ (ချစ်စနိုးခေါ်သောအသုံးအနှုန်း)

měsa *n.* fish bait ငါးစာ

měsă *n.* fishing rod ငါးမျှားတံ

mě 1) *v.* correct; true မှန်သည် 2) *v.* be ဖြစ်သည်
3) *prt.* topic marker ကတော့

měbū *conj.* but; although ဒါပေမဲ့၊ သို့သော်လည်း

mě haō *phr.* not true မဟုတ်ဘူး

měhaōwò *quest.* isn't that right? မဟုတ်လား၊ မဟုတ်ဘူးလား

mějè / mējèjè *v.* drool; dribble; run (snot or saliva) ပျော့ချွဲချွဲယိုကျသည် (နှာရည်၊ သရေ)

mějèlò *v.* drool တွဲလျဲကျသည်၊ သရေကျသည်

měkhè *v.* yes; of course; right ဟုတ်တယ်၊ မှန်တယ်၊ ဟုတ်ပ

mēmē *adv.* really တကယ်၊ အတည်၊ ဧကန်အမှန်

měplāfūnò *v.* yes; of course မှန်တာပေါ့၊ ဟုတ်တာပေါ့၊ သေချာတာပေါ့

mērī *conj.* whether ... or ...; either...or... ဘဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဖြစ်စေ

mětara *v.* right; true အမှန်ပဲ၊ အတိအကျပဲ

mětètè *quest.* what is that? ဘာလဲ၊ ဘာပါလဲ၊ ဘာတဲ့လဲ

mi₁ *n.* grass; weeds မြက်

mi₂ *n.* name နာမည်၊ အမည်

mi-khă *n.* name; reputation အမည်၊ နာမ

mi-khăkě 1) *v.* lose one's reputation နာမည်ပျက်သည်၊ အသရေထိခိုက်သည် 2) *n.* bad reputation မကောင်းသတင်း

mi-khärü *adj.* have a good reputation နာမည်ဂုဏ်သတင်းကောင်းသော၊ ထင်ပေါ်သော

midū / midū *adj.* thick with weeds မြက်ထူသော

midū / midūkhādū *v.* famous နာမည်ကြီးသူ၊ နာမည်ကြီးသော

mihè *n.* lemon grass စပါးလင်

mikā *n.* in the forest တော

mikāphū *n.* rebel fighter သူပုန်၊ သောင်းကျန်းသူ

mikālā *n.* green grass မြက်စိမ်း

mikě (kěmikěkhā) *v.* lose one's reputation နာမည် ပျက်စရာ၊ ရှက်ဖွယ်

mikhè *adv.* thick with weeds; overgrown ပေါင်းမြက် ထူသည်

milabōthōlākā *n.* forest တောထဲတောင်ထဲ

milādō *n.* weeds that come up after weeding the first time ဒုတိယအသုတ်ထွက်လာသောတောင်ယာ မြက်

mimō *n.* first weeds, leaves လက်ဦးမြက်ပင်ကိုင်းပင်

minathōdō *n.* weeds and grass ပေါင်းပင်မြက်ပင်

miphū *n.* young shoots of grass ကြားမြက်ပင်

miphūthā *n.* 1) nickname ငယ်နာမည်၊ အိမ်နာမည်
2) pen name ကလောင်နာမည်

misě *n.* dry grass မြက်ခြောက်

Missatajā *n.* Mass မစ္စားတရားတော်

mithòrò *n.* sensitive plant ထိကရုန်းပင်

mithōgō *phr.* have the same name as someone; share a name နာမည်တူသူ၊ အမည်ချင်းတူ

mī₁ *v.* ripe မှည့်သည်

mī₂ *n.* wound with pus; abscess ပြည်တည်နာ၊ အနာစိမ်း

mī-ū *adj.* overripe အမှည့်လွန်သော

mīmō *v.* half-ripe မမှည့်တမှည့်

mīthū / mīthūmīpe *n.* abscess; sore; carbuncle ဖြုတ် ကိုက်နာ၊ ပြည်တည်နာ၊ အနာပဆုတ်

mīu *n.* cat ကြောင်

mī / mīphāhtī *n.* fire; electricity; electric light မီး

mīblo / mīblī *n.* flame; tongue of fire မီးတောက် မီးလျှံ

mībō *n.* fluorescent tube မီးချောင်း၊ ဖန်ချောင်း

mībri *n.* electrical wire မီးကြိုး

mīcō *n.* pine; pine pitch kindling ထင်းရှူး၊ ထင်းရှူးဆီ

mīghè *v.* burn မီးလောင်သည်၊ မီးတောက်သည်

mīghèbò *v.* spread (of fire) မီးကူးသည်၊ မီးကူးစက် သည်

mīghèlopo *v.* flare up (fire) မီးတောက်မီးလျှံ

mīghèrōhō *v.* 1) blaze မီးရှိန်ပြင်းသည် 2) burn fiercely; roar (fire) မီးအားပြင်းပြင်းတောက်သည်

mīghèthōprò *n.* hell fire မီးပွားလောင်သည်

mīhtī *n.* fuel; oil for burning လောင်စာဆီ (ရေနံဆီ၊ ဒီဇယ်၊ အရက်ပျံ)

mīhtō *n.* 1) lamp; lantern မီးအိမ် 2) oil lamp ဆီမီးခွက်

mīhtū *n.* torch မီးတိုင်

mījō *n.* debris left after burning a field ကျုံး (တောင်ယာမီးရှို့ပြီးသည့်အစအနအပုံ)

mīkhè / mīkhre *n.* lighter မီးခြစ်

mīkhèblā *n.* matches မီးခြစ်ဆံ

mīkhlō *n.* coal; ember မီးခဲ

mīkhū *n.* smoke မီးခိုး

mīkōku *n.* kindling ထင်းမီးစ၊ မီးတိုမီးစ

mīkōnāhtu *n.* iron (for pressing clothes) မီးပူ

mīlebō *n.* time just before hillside rice planting season စူးထိုးခါနီးချိန်

mīlekha *v.* pay restitution for what was burned မီးလောင်ကြေး (ပေါ့ဆမီးကြောင့် သူတစ်ပါး ယာခင်းလောင်ကျွမ်းပျက်စီးခ)

mīlekhū *n.* 1) burned over place မီးလောင်ထားသောနေရာ၊ မီးရှို့ပြီးသောတောင်ယာခင်း 2) time for collecting the debris left in a field after the first burning in preparation for the second burning တောင်ယာမီးရှို့ပြီးချိန်

mīmōmīphā *n.* 1) spirit that curses with fire မီးဘေးသင့်စေတဲ့မကောင်းဆိုးဝါးအကောင် 2) fire spirit မီးစောင့်နတ်

mīnādī *n.* tongs for moving live coals မီးညှပ်

mīnādō *n.* stand for lamp or candles မီးစင်၊ မီးတင်ခုံ

mīnāu *n.* tube for blowing on a fire မီးပြောင်း

mīphāpwě *n.* merrymaking around a bonfire မီးပုံပွဲ

mīphō / mīthā *n.* flintlock (on a gun) ယမ်းကဒ်

mīpo *n.* kitchen မီးဖိုချောင်

mīpō *v.* pop (of a fire; wood with a lot of sap); send out sparks ထင်းမီးပေါက်သည်

mīsā / cūsā *n.* wick of an oil lamp; fuse မီးစာ

mītā *n.* flashlight; torch ဓါတ်မီး

mītāsa *n.* battery; cell ဓါတ်ခဲ

mītē *n.* candle ဖယောင်းတိုင်

mīwū *n.* firebreak မီးတားလမ်း

mīwūbrō *n.* traditional curse against fire that causes danger rather than helping မီးရန်သူ၊ မီးကိုကျိန်ဆဲခြင်း

mo₁ *v.* happy; content ပျော်ရွှင်သော

mo₂ *n.* gong မောင်း

mo₃ *n.* bamboo tube with one open end used as a cup or container ဝါးမောက်

mo-ā *v.* feed someone by hand; spoon-feed ခွံကျွေးသည်

mo-tē *adj.* enjoyable; happy ပျော်ရွှင်ဖွယ်ကောင်းသော

Ōthōbla komā nī, ōmo-ōtē wa! Don't worry, be happy! စိတ်မညစ်နဲ့၊ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်နေ။

mo (thōkō) *n.* snack; bread မုန့်

mobā (rū) *v.* be friendly; be nice to someone ခင်တွယ်သည်

mogo *n.* small basket for measuring တောင်းငယ်

mohtō *n.* pagoda စေတီ၊ ပုထိုး

mokhē *v.* be happy ပျော်သည်

mopě *prt.* again; still ...ing နောက်ထပ်၊ တုန်း (ရှိ၊ ဖြစ်)

mora *n.* 1) large bead ကျောက်ပုတီး 2) necklace of coloured stones ရောင်စုံကျောက်လည်ဆွဲ 3) pearl ပုလဲ

mosā (molā) *n.* remains of an animal's kill; partially eaten leftovers on one's plate စားကြွင်းစားကျန်

khīmosā remains of a tiger's kill ကျား၏စားကြွင်းစားကျန်

mothūmothō / mothūbāthō *n.* be content; pleased စိတ်ကြည်နူးဖွယ်ကောင်းခြင်း၊ စိတ်ဘဝင်ချမ်းမြေ့ခြင်း၊ နှစ်သက်မြတ်နိုးခြင်း

motoka *n.* car; vehicle ကား၊ မော်တော်ကား

motoka-khōthā (pěi) *n.* car tire ကားဘီး

mō 1) *v.* take a handful (as when eating with one's hands) ဆုပ်သည် 2) *clf.* for counting handfuls, mouthfuls (rice) လုတ်၊ ဝါး(ထမင်း) (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

mō-ā *v.* take a handful of food လက်နှင့်ဆုပ်စားသည်

mō *v.* catch; collect (rain, water) ခံသည်၊ ခံထားသည် (မိုးရေရေ)

mōthīja *adv.* averagely အတော်အသင့်

mō *n.* son in law သမက်

mōlā *n.* large tobacco leaf ဆေးရွက်ကြီး

mōūthā *n.* coconut အုန်းသီး

mōūthā / dīkhlūthā / tēlēyōthā *n.* papaya သင်္ဘောသီး

mō *n.* large bamboo tube container ဝါးပူး

mǒpě *n.* panpipes (musical instrument) တွဲပုလွေ (တူရိယာတစ်မျိုး)

mōhō / mōhōmōhō *adj.* noisy ဆူညံသော၊ နားငြီးသော

mōhōmōlō *v.* look or sniff up and down, back and forth
ဟိုဟိုဒီဒီကြည့်သည် / အနံ့ခံသည် (ကျွဲ-နွား)

mō *v.* dizzy; drunk မူးသည်၊ မူးဝေသည်

mōbrā *n.* father or mother-in-law; parents-in-law ယောက္ခထီး၊ ယောက္ခမ

mōdī *n.* mirror မှန်

mōdikla *n.* eyeglasses မျက်မှန်

mōghī *n.* face မျက်နှာ

mōghigoro *v.* having a narrow, pointed face မျက်နှာသွယ်သည်

mōghihtame *v.* be embarrassed; lose face
မျက်နှာပျက်သည်

mōghihtilō *v.* cry (tears) မျက်ရည်ကျသည်

mōghihtō *v.* involuntary spasm in one's eyelids (taken as an omen - in lower lid will cry, in upper lid will laugh, on right will suffer, on left will be successful)
မျက်ခွံလှုပ်သည်

mōghikhi *v.* blind မျက်မမြင်၊ မျက်စိကွယ်သည်

mōghiklē *v.* cross-eyed; having a lazy eye မျက်လုံးစေ့သည်

mōghilā *v.* blind မျက်စိကန်းသည်

mōghilēlō *n.* have a cloudy white eye due to an injury
မျက်စိအဖြူစက်ထင်သည် (ထိခိုက်ဒဏ်ရာ)

mōghilī *v.* 1) have a red face မျက်နှာနီသည် 2) blush with embarrassment ရှက်သွေးဖြာသည်

mōghilī / mōghirakhā *v.* open one's eyes; be enlightened မျက်စိပွင့်သည်၊ မျက်စိလင်းသည်

mōghiphe *n.* eyelid မျက်ခွံ

mōghiphēthu *phr.* have sore eyes; conjunctivitis
မျက်စိနာသည်၊ မျက်ခမ်းစပ်ရောဂါ

mōghiphlō *n.* eyeball မျက်လုံး

mōghiphū *n.* pupil (of eye) သူငယ်အိမ်

mōghisū *v.* eyelashes မျက်တောင်

mōghithura *n.* have stinging eyes; trachoma
မျက်ခမ်းစပ်ရောဂါ

mōghithū *n.* hallucination: visionary (or) auditory; seeing a ghost or spirit မရှိသည်ကိုအရှိဟုထင်ခြင်း (ဥပမာ-တစ်ခါတစ်ရံတစ္ဆေသရဲကိုမြင်သည်)

mōghitī *n.* inside corner of the eye မျက်စိထောင့်

mōghitolō *v.* having a round face; moonfaced မျက်နှာဝိုင်းသည်

mōgō / plārū *loc n.* between; in the middle; in the midst အကြား၊ အလယ်

mōhtī / mōghihtī *n.* tear; teardrop မျက်ရည်

mōhtītā *v.* fill with tears; be brimming with tears; well up with tears မျက်ရည်ဝဲသည်

mōhtilō *v.* shed tears; cry မျက်ရည်ကျသည်

mōkhū *n.* 1) heaven ကောင်းကင်၊ သုခဘုံ၊ နိဗ္ဗာန် 2) sky; heaven; outer space မိုးကောင်းကင်

mōkhūhtīghā *n.* heaven ကောင်းကင်နိုင်ငံ

mōla / mōkhūla *n.* sky; atmosphere; air မိုးအောက်၊ တမိုးအောက်

mōprī *n.* sleepers; discharge from the eye မျက်ချေး

mōrimū *n.* moonseed vine ဆင်တုံးမနွယ်

mōlā *excl.* quickly! (when giving commands) မြန်မြန် (အမိန့်ပေးသောအခါ)

mōmō *n.* mother; mom မေမေ၊ အမေ၊ မိခင်

mōnū / nō mōnū *prt.* it must be ...; perhaps; it's possible that...; I think that ... မှာဘဲ၊ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်၊ ဖြစ်မယ်ထင်သည်

Hajō mē ɛrikū tabā ɛcā ɛbēhōpòlō nō mōnū haō. This is the first edition so it probably isn't perfect. ဒီစာအုပ် ပထမအကြိမ်ထုတ်တဲ့အတွက် ကြောင့် ပြည့်စုံခြင်း ရှိချင်မှရှိမယ်။

mō₁ *clf.* for counting kinds မျိုး (အမျိုးအစားပြသည့် စကားလုံး)

mō₂ 1) *n.* one's mother အမေ 2) *adj.* female အမ

mō-phă *n.* parents မိဘ

mōbi *n.* infertile (female animal) အမြိုမ(တိရစ္ဆာန်)

mōbrā *n.* old woman; granny အသက်ကြီးသူ
အမျိုးသမီး၊ အဘွားအို၊ အမေအို

mōbrāphăbrā *n.* old folks; senior citizens; the elderly
သက်ကြီးရွယ်အို

mōdō / **mōdōsōha** 1) *n.* pregnant woman ကိုယ်ဝန်
သည်၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီး 2) *v.* conceive;
be pregnant ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်

mōdōnō *v.* likely; probably စိတ်ထင်သည်

mōdū *n.* 1) stepmother မိထွေး 2) aunty အဒေါ်

Mōhtā *n.* Kayah ethnic group ကယားလူမျိုး

mōi / **mōkei** *n.* mother; mom အမေ၊ မေမေ

mōkană *n.* female animal that is mature but hasn't yet
mated မဒမ်းမ

sīmō kănă hen that has not yet mated အထီးမ
လိုက်ရသေးသောကြက်မ

mōlaphădū *n.* aunt and uncle (formal usage) အဒေါ် /
ဦးလေး၊ ဦးကြီး / ဒေါ်ကြီး

mōluphūbrā *n.* old folks; senior citizens; the elderly
သက်ကြီးရွယ်အို၊ ရှေးလူကြီးသူမ

Mōnu *n.* Manu ethnic group မိုနူလူမျိုး

mōphănithă *n.* Parent's Day မိခင်ဖခင်ပွဲနေ့၊ မိဘပွဲ
နေ့

Mōthulā *n.* nun သီလရှင်

mū₁ 1) *n.* plant အပင် 2) *clf.* for counting trees or
plants အပင်

mū₂ *n.* powder; flour အမှုန့်၊ အကြော်

mū-gā *adj.* ...to pieces; to powder
နှူးညံ့ပျော့ပျောင်းသော၊ နှူးအိသော

Phōmū phōgā hā sō wa tamū. Beat the clods to
powder and plant seeds in it. မြေကြီးကိုချေမှု
အောင်ပေါက်ပြီးအပင်စိုက်ပါ။

mūhtūmūsă *adv.* never again ဘယ်တော့မှ...တော့
ဘူး (အမှားထပ်မလုပ်မိအောင်ဆုံးဖြတ်ချက်
သည်စကား)

**Hě āgu hajō tagā ècă èsă hě mūhtūmūsă sǎā
tōtě gu hajō tagā hě nī .** When I ate those
mushrooms they made me sick; never ever eat those
mushrooms again. ငါဒီမိုစားမိလို့ နေမကောင်းဘူး၊
ဒါကြောင့်မို့လို့ ဒီမိုကိုဘယ်တော့မှ မစားနဲ့နော။

mūhtūmūsă / lumūthalăsă *n.* midday နေ့လည်
နေ့ခင်း

mūi *v.* 1) depend on အားကိုးအားထားသည်၊
မှီခိုသည် 2) make use အသုံးချသည်၊ အသုံးပြု
သည်

mūlī *n.* bolt (of nuts and bolts) မူလီ

mūthō *n.* 1) trunk; stem ပင်စည် 2) plant; trees အပင်

N n

na₁ *pro.* you (singular) သင်၊ မင်း၊ ခင်ဗျား

na₂ 1) *n.* night ည၊ ညယံ (ညနေ၆-နာရီမှနောက်
တစ်မနက်၆-နာရီထိ) 2) *clf.* for counting nights
ည

nathănā *pro.* yourself သင်ကိုယ်တိုင်

nă *prt.* only ...ပဲ၊ ...တည်း

Hě lèto tarană. I went alone. ငါ
တစ်ယောက်တည်း / ပဲသွားသည်။

nā₁ *pro.* him; her; it (short form of ēnā) သူ့ကို / သူမ
ကို

nā₂ *n.* kernel; nut; contents; something inside (water in a container or a baby in a womb) အနှစ်၊ အဆံ၊

အသား

nā₃ *n.* poison handed down from the ancestors that can be used to kill someone (by putting it in their food); may also be an incantation or action done over the food; sometimes the poison is believed to act on its own volition; it can sometimes be counteracted with an amulet prepared by a magician လူကိုသေစေအောင်ကြံစည်သည့်အဆိပ် (မထိမဲ့မြင်ပြုခြင်းခံရသောအခါကာယကံရှင်ကိုတန်ပြန်ဒုက္ခပေးတတ်ခြင်း)

nā₄ *v.* order to do something ခိုင်းသည်၊ စေခိုင်းသည်

nābā *v.* remember; pine for သတိရသည်၊ လွမ်းသည်

nābāi *n.* be attached to someone သံယောဇဉ်၊ ခင်မင်တွယ်တာမှု

nābē *n.* place in a hillside field to pile pulled weeds and grass တောင်ယာပေါင်းမြက်စုပုံနေရာ

nābica *n.* owner ပိုင်ရှင်

nābī *n.* reins (for driving an animal pulling a cart) ချည်ကြိုး၊ ပတ်ကြိုး

nāblā *n.* measuring stick / tape; yardstick တိုင်းတာသည့်တုတ်ချောင်း၊ ပေကြိုး

nācē *adv.* certainly; truly; really; surely အသေအချာ၊ စစ်မှန်သော၊ ခိုင်လုံသော၊ အတည်ဖြစ်သော

nācēnālī *adv.* really; seriously; truly အလေးအနက်၊ အမှန်တကယ်၊ ဧကန်မှချ

Rōsō tādō èdū nācēnālī An elephant is really big. ဆင်တစ်ကောင်တကယ်ကြီးတယ်။

nācō *n.* rope for tying; something to tie with ချည်ကြိုး

nācucō / nāpōi *n.* handrail; handle လက်ရန်း၊ လက်တန်း

nādenālū *v.* put to work; force to work (as a cow) မညှာမတာခိုင်းစေသည်

nādē *n.* 1) needle; pin အပ်၊ ချုပ်အပ် 2) safety pin တွယ်ချိတ်

nādèkōphō *n.* eye of a needle အပ်နဖား

nādō *n.* measuring container တိုင်းတာသည့်ကိရိယာ / ခွက်

nādō *n.* chopping block; butcher's block စဉ်းတီတုံး

nādū *n.* body ခန္ဓာကိုယ်

nāgāgra *n.* rake; harrow ထွန်ခြစ်

nāgē *n.* screwdriver ဝက်အူလှည့်၊ ကျောက်လှည့်

nāghē *n.* awl; sharp tool (for poking a hole) ချွန်ထက်သောပစ္စည်း (အပေါက်ဖောက်ရန်)

nāghē / nālīnāghē *n.* eardrum; middle ear နားစည်၊ နားအလယ်

nāghō *n.* hammer (of a gun); pestle; other instruments used with a similar motion မောင်းတံ

thīnā-nāghō hammer of a gun ကျည်ရိုက်မောင်းတံ

nāglōbī *n.* mesh cover used to keep flies off food, or to protect chickens အုပ်ဆောင်း

nāgomē *n.* clothes hanger; hook အဝတ်ချိတ်၊ ချိတ်စရာ

nāgō *n.* handle လက်ကိုင်

nāgru *n.* dustpan ဂေါ်ပြား၊ အမှိုက်ကျုံးဂေါ်

nāhō *v.* able to hear ကြားရသည်

nāhto *n.* staff; walking stick တောင်ဝှေး

nāhtubō *n.* 1) rag; cloth သုတ်စရာအဝတ် 2) duster; eraser သင်ပုန်းဖျက်၊ ခဲဖျက်

nāhtūpō *n.* prop ထောက်တိုင်

nāhūnājō *v.* obey; submit to နာခံသည်၊ အောက်ကျိုးသည်

nāi *v.* 1) cause to work ခိုင်းစေသည် 2) use အသုံးချသည်

nājīnāphē *n.* scolding; swearing ဆူဆဲခြင်း၊ ကြိမ်းမောင်းခြင်း

nākhi₁ *prt.* for; for the benefit of ...အတွက်

nākhī₂ *n.* nose နှာခေါင်း
nākhī-ī *n.* snot နှာရည်၊ နှပ်ချေး၊ နှပ်
nākhī-īkrò *n.* dried mucus (in the nose) နှပ်ချေးဖတ်
 ခြောက်
nākhībi *v.* have a plugged nose; be stuffed up နှာ
 ပိတ်သည်။ နှာမွန်သည်
nākhībī *v.* having a flat nose နှာခေါင်းပြားသည်
nākhīcū *v.* having a pointed nose နှာခေါင်းချွန်သည်
nākhīdē *n.* side of the bridge of the nose နှာခေါင်း
 ချိုင့် (မျက်စိနှစ်လုံးကြား)
nākhīkū *n.* nostril နှာခေါင်းပေါက်
nākhīsū *n.* nose hair နှာခေါင်းမွှေး
nākhīthē *n.* hole in the septum of the nose of a cow or
 buffalo to put a rope through နှာဖားပေါက်
nākhīthēbri *n.* halter on a cow with a rope passing
 through a hole in the septum of the cow's nose
 နှာဖားကြိုး
nākhīthōgrō *n.* cartilage in nose နှာခေါင်းရိုးနု
nākhīthū *v.* nose bleed နှာခေါင်းသွေးထွက်သည်
nākhlē *n.* tool for digging out; stick for picking out
 earwax ကလော်တံ
nākhōkhā *n.* tread; rung; step ခြေနင်း
 (လှေကားထစ်၊ တောင်စောင်း)၊ ခြေနင်းခုံ
nākhūglè *n.* large stud that stretches out the earlobe
 နှားဒေါင်း၊ နှားကွင်း
nākī *n.* 1) switch; gearshift; trigger ခလုတ်၊
 မောင်းတံ 2) shave မုတ်ဆိတ်ရိတ်တံ (ဂျူတ်)
nākī (khāsū) *n.* razor ဓားပါး (ဂျူတ်)
nāklo / nāklēnāklo *n.* stick တုတ်၊ တုတ်ချောင်း
nākōro *n.* spit (for roasting a whole animal) တုတ်
 တန်း (ဝက်၊ နွား၊ မီးဖုတ်ရန်အကောင်လိုက်ထိုး
 သွင်းသည့်တုတ်ရှည်)
nākū / nāghenākū *n.* ear; outer ear နှား
nākūbri *n.* earlobe stretched out by an earplug နှားတွဲ
 ကြိုး၊ နှားသီးကြိုး

nākūđū *adj.* 1) stubborn; disobedient နှားထူသော
 2) disobedient နှားမခံသော
nākūě *v.* discharge from the ear နှားပြည်ယိုသည်
nākūgèlè *n.* dangly earring that hangs below the
 stretched out earlobe နှားဆွဲ
nākūgō *v.* hard of hearing; deaf နှားလေးသည်၊
 နှားထိုင်းသည်
nākūjī *v.* have a ringing or buzz in one's ear
 နှားအူသည်
nākūkōō *v.* deaf နှားပင်းသည်
nākūlā *n.* ear; outer ear နှားရွက်
nākūphlō *v.* hear well; understand နှားလည်
 သဘောပေါက်လွယ်သည်၊ နှားရှင်သည်၊
 နှားပါးသည်
nākūsū *n.* ear hair နှားမွှေး
nākūtapā *v.* dull-witted; dense နှားဝေးသည်၊
 နှားထိုင်းသည်
nākūthē *n.* earring; stud နှားကပ်၊ နှားဒေါင်း
nākūwī *v.* overhear; catch someone's drift
 အရိပ်အမြွက်ကြားသည်
dowī nākū say indirectly in order for someone else
 to get the drift နှားဖောက်သည်၊ အရိပ်အမြွက်
 ပြောသည်၊ သွယ်ဝိုက်ပြောသည်
nālai *v.* hope မျှော်လင့်သည်
nālī *n.* stick for beating; rod တုတ် (ရိုက်ရန်)
nālo *n.* on one's body ကိုယ်ပေါ်တွင်၊ ကိုယ်ပေါ်မှာ
nālū *n.* axel ဝင်ရိုး
nālūphro *n.* bamboo pole or stick pulled across a
 doorway or gap in a fence to close it ဝါးချောင်း
 သစ်သားချောင်း (တံခါးပေါက်ကိုကန့်လန့်ပိတ်
 ရန်)
nāō *n.* yoke for carrying loads on one's shoulder
 ထမ်းစင်
nāphle *n.* stick; rod (for beating) ရိုက်တံ၊ တုတ်ရှည်
nāphre *n.* zipper ဇစ်

nāpōi *n.* handle လက်ကိုင်

nāpō *n.* wooden club တင်းပုတ်၊ ရိုက်တံ

nāpō *n.* prop ထောက်တံ

nārā *n.* 1) shelf စင် 2) scaffolding ငြမ်း

nārī₁ *n.* clock; watch နာရီ

nārī₂ *n.* scissors ကတ်ကြေး

nārūkhō *pro.* they, them သူတို့တွေ၊ သူတို့ကို

nāsu *n.* tube; pipe ပြွန် (လေ၊ ရေ)

nātē *n.* ruler; measuring stick ပေတံ၊ ကိုက်တံ

nāthakhū *n.* temple နားထင်

nāthēglè *n.* wedge သပ်၊ သပ်ချောင်း

nāthu *v.* 1) think စဉ်းစားသည် 2) imagine တွေးတောသည် 3) indulge စိတ်ကူးယဉ်သည်

nāthubā *v.* miss; long for သတိရသည်၊ လွမ်းသည်

nāthugō *v.* 1) able to think deeply, reason စဉ်းစား တွေးခေါ်သည်၊ ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသည် 2) focus; concentrate အာရုံစူးစိုက်သည် 3) interest စိတ်ဝင်စားသည်

nāthuhō-nāthulò / nāthuhtū nāthulò *v.* let one's thoughts wander; let one's imagination run wild; consider something from all angles တောင်တွေး မြောက်တွေးတွေးသည်

nāthuhōnī *v.* recall; remember အမှတ်ရသည်

nāthui *v.* think about; consider စိတ်စွဲသည်၊ စွဲလမ်းသည်၊ တွေးတောသည်

nāthula *v.* 1) think; evaluate စဉ်းစားသုံးသပ်သည် 2) consider ဆင်ခြင်သည်

nāthutō *v.* not what one thought; think wrongly; be mistaken about something အထင်အမြင်မှားသည်၊ အတွေးနဲ့တလွဲစီဖြစ်သည်

nāthumā *v.* think wrongly; be mistaken အထင်လွဲ သည်

nāthū *n.* block (used to stop a wheel from rolling) ခုတုံး၊ ချိုင့်တုံး

nāthūū *v.* chock (a wheel with a block) ခုထားသည် (ခုတုံးဖြင့်)

nātināpō *n.* 1) sticks and clubs ရိုက်စရာပစ္စည်း 2) sticks and clubs; weapons တုတ်၊ ဓား၊ လက်နက်

nātrōdō *n.* protection; barrier အကာအရံ

nāunāpo *n.* musical instruments (wind and percussion) တူရိယာ (အတီးအမှုတ်)

nāwā *n.* 1) fan ယပ်တောင် 2) large tray or mat waved to winnow rice စပါးလှေ့ရာတွင်အသုံးပြုသော ယပ်ခတ်ပစ္စည်း

nāwi *n.* broom တံမြက်စည်း

nāwigā *n.* fine broom တံမြက်စည်းချော

nāwisò *n.* coarse broom တံမြက်စည်းကြမ်း

ne *n.* 1) rain cape made from wild pineapple leaves တောနာနတ်ရွက်ဖြင့်ပြုလုပ်သောမိုးကာတစ်မျိုး 2) wild pineapple တောနာနတ်ပင်

nedō *n.* pineapple နာနတ်ပင်

nedōthā *n.* pineapple နာနတ်သီး

nephā *n.* pineapple field နာနတ်ခြံ

ně *num.* seven ခုနှစ် (ကိန်းဂဏန်း)

něsī *num.* seventy ခုနှစ်ဆယ်

nē *n.* corner; side ထောင့်၊ အနား

nēthā *n.* edible fruit from a vine စားလို့ရသောနွယ် အသီးတစ်မျိုး

nèi *v.* use a little at a time; be frugal ချွေတာသုံးစွဲ သည်

nèthō *adv.* deliberately; on purpose; knowingly သိလျက်နှင့်၊ သိသိကြီးနဲ့

něně *excl.* term of address to a younger sibling or person ညီလေး၊ ညီမလေး (ကိုယ့်ထက်ငယ်သူ)

nē *n.* yam မျောက်ဥ

nēkalā *n.* potato အာလူး

nēmi *n.* wild yam မျောက်ဥအရိုင်း

Ngārèòdū *n.* hell ငရဲကြီး

Ngārèòphū *n.* purgatory ငရဲငယ်

ni 1) *n.* day နေ့၊ နံနက်(၆)နာရီမှညနေ(၆)နာရီထိ

2) *clf.* for counting days နေ့၊ ရက် (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

ni-thă *n.* 1) day နေ့ရက် 2) date ရက်စွဲ / နေ့စွဲ

nièrì-nièmo / nidū-thādū *n.* special day; festival day နေ့ထူးနေ့မြတ်

Nilúthă-lălúde *n.* calendar ပြက္ခဒိန်

ní ! *prt.* final particle used to elicit agreement ...နေန်

Ma pekoma ní! Don't do that anymore eh! မလုပ်တော့နဲ့နော်။

nīnō *adv.* just now; recently; previously ခုနက၊ ခုနတုန်းက

nī *v.* 1) catch; get မိသည်၊ ရရှိသည် 2) stick to (leech) ; adhere to တွယ်သည် (မျှော့)

nībā *v.* receive လက်ခံရရှိသည်

nīdū / nīdūnīghè *adj.* 1) united; peaceful ညီညွတ်သော၊ စည်းလုံးသော 2) even; level ညီညာသော

nīna / nata *pro.* yours သင့်ဟာ၊ နင့်ဟာ၊ သင်နဲ့ ဆိုင်သည်

nīra / dāra *excl.* that's OK ရပါတယ်

nokū *n.* swamp; mud hole; quagmire ရွံ့ရွံ့အိုင် နွံတော

nonē *n.* dragonfly ပုစဉ်းကောင်

nō *v.* wilt; be exhausted နွမ်းသော၊ ညှိုးနွမ်းသော၊ ညှိုးလျသော၊ အားအင်လျော့နည်းသော

nōbrele *v.* wilted and limp ပျော့ခွေးသွားသည်

nōbrē-ě *v.* wilted; limp; exhausted; wither နွမ်းလျသည်၊ ပျော့အိပျော့ဖတ်ဖြစ်သည်၊ ညှိုးနွမ်းသည်

nōsè *v.* greet; shake hands နှုတ်ဆက်သည်

nō *v.* crush or pinch (as a louse) တုတ်သည်

nō thi crush a louse သန်းတုတ်သည်

nō / nōkhñōkō *adv.* last နောက်ဆုံး၊ နောက်ပိတ်ဆုံး

nōkhññōkō *adv.* later; subsequently; in the future နောက်ကျရင်၊ နောင်တွင်၊ နောင်အခါ

nōkō *adj.* late; later နောက်မှ၊ နောက်ကျမှ ၊ နောက်ဆုံးမှ၊ ပြီးမှ

nò *adj.* 1) straight ဖြောင့်သော၊ ဖြောင့်တန်းသော 2) flat ညီညာဖြောင့်ဖြူးသော(လမ်း)

nòthū *n.* basket with a strap to sling over one's shoulder နောက်လွယ်

nòtipī *adj.* straight (horizontally) အလျားလိုက် ဖြောင့်သော၊ ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း

nòkēu / khēkēu *v.* yep; of course ဒါပေါ့၊ အင်းပေါ့

nòñ *adv.* useless; unnecessary အလကား၊ အပိုပဲ

nō *n.* horn; antler ဦးချို

nō / nō-ī *n.* brain ဦးနှောက်

nōkhò *n.* phlegm ရွှဲ၊ သလိပ်

nō *v.* order to work ခိုင်းသည်

nòkhūsōkō *v.* push; encourage; exhort တွန်းအားပေးသည်၊ တိုက်တွန်းသည်

nòwūgūkō *v.* exhort; urge တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သည်၊ တွန်းအားပေးသည်

nō *v.* nod ခေါင်းညိတ်သည်

nu₁ *v.* enter ဝင်သည်

nu₂ *v.* smell; be smelly; smell of ... အနံ့ရသည်

nu₃ *v.* kiss; snuffle နမ်းသည်

nubrā *adj.* strong smelling; gamey (of meat) အနံ့စူးသော

nughè / nughènuū *v.* smell burnt; smell of smoke တူးစော်နံ့သည်၊ ညှော်သည်

nugrethē *v.* unpleasant smell; smell astringent (fruit, leaves) စိမ်းရွှင်ရွှင်အနံ့နံ့သည်

nuhe / nuhenuhă *adj.* smell sour (of wine gone bad) ချဉ်စုတ်စုတ်အနံ့ရသည်၊ စားသုံးမရလောက်အောင်ချဉ်သည်

nuhè / nuhènura *v.* smell spicy of chillies ငရုပ်သီးအနံ့

nuṁnusī *v.* smell of urine and faeces ချိုး၊ သေးစော်နံသည်

nukhīnukhā *v.* kiss passionately နမ်းရှုပ်သည်

nukhlū *v.* smell rotten; smell moldy; smell "off" ပုပ်ရနံနံသည်၊ မှိုတက်စော်နံသည်

nukhri / nukhrinumē / numēnukhri *v.* smell fishy ညှီစော်နံသည်

nukīkā *v.* stink; smell bad အနံ့ဆိုးသည်

nula *v.* sniff; smell something အနံ့ခံသည်

numē *prt.* as for; new topic marker ...ကတော့၊ ...ကျတော့
Hē nībā sidō; ènā numē, ènībā siyō. I got a shirt; as for her, she got a skirt. ငါကအင်္ကျီရတယ်၊ သူမကတော့လုံချည်ရတယ်။

numīthu *v.* smell of smoke မီးခိုးစော်နံသည်

nunā *adj.* logical; relevant; make sense; be coherent ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှန်ကန်သော၊ သင့်မြတ်လျော်ကန်သော၊ ရှေ့နောက်ညီသော
È robā nunā haō. What he said doesn't make sense. သူစကားပြောတာရှေ့နောက်မညီဘူး။

nuōnuphō *v.* smell mouldy; smell toxic အောက်စော်နံသည်၊ မှိုတက်စော်နံသည်

nuprō / nuprōnuhē *adj.* smell delicious အနံ့မွှေးကြိုင်သော၊ သင်းရနံ့မွှေးပျံ့သော

nusihe *v.* smell of urine သေးစော်နံသည်

nusiḃō *v.* smell "off"; smell spoiled ချဉ်စော်နံသည်

nusiṁnuḥ *adj.* smell fermented or rotten ချဉ်စုပ်စုပ်နံသော

nusūnughū *v.* smell of frying; smell of hot oil ညှော်နံ့ရသည်၊ မီးဖုတ်အနံ့ရသည် (ကြော်၊လှော်)

nuthojō *adj.* smell delicious; smell appetizing အနံ့သင်းသော

nuthō / nuthōnutō *v.* smell rotten ပုပ်စော်နံသည်

nuthū / nuthūnugo *v.* smell rotten သိုးသောအနံ့ရသည်

nuwī / nuwīnusū *v.* smell delicious; smell fragrant မွှေးရနံ့ရသည်၊ မွှေးသည်

nū *n.* breast; udder နို့ (လူ၊သတ္တဝါ)

nū-kā *n.* 1) wage; fee လုပ်အားခ၊ အခကြေးငွေ
 2) prize ဆုလဒ်

nū-ō *n.* breast (human) နို့(လူ)

nū-sū *n.* debt အကြွေး

nūdūsūpō *adj.* be deeply in debt; be in debt to multiple people အကြွေးထူသော၊ အကြွေးပတ်လည်ပိုင်းသော

nūhtī *n.* milk နို့ရည်

nūhtōkhū *n.* area above each breast or pectoral muscle ရင်အုပ်ပိုင်း

nūkhūlomo / nūkhūnē *n.* nipple နို့သီးခေါင်း

nū *v.* go far; fly far away (as an arrow) အဝေးသို့လွင့်သည်၊ ခပ်ဝေးဝေးရောက်သည်
Riflephlō nūkhlō thinākajō. A rifle shoots farther than a Kayaw gun. ရိုင်ဖယ်ကျည်ဆံက၊ ကယောသေနတ်ထက်ဝေးဝေးရောက်သွားသည်။

nūnī *v.* crush (with a thumb or pestle) ခြေသည်

O o

o *v.* peel; shell; skin by hand အခွံခွာသည်၊ နွှာသည်

Ō ō

ō v. 1) drink; take (oral medicine) သောက်သည်
2) smoke (a pipe or cigarette) ဖွာသည်(ဆေးလိပ်)
ōbā v. 1) drunk မူးသည် **2)** taste a drink မြည်းစမ်း
 ခိုင်းသည် **3)** get to drink သောက်ရသည်

ōhtōōthōdō v. have an insatiable thirst; drink without
 restraint အငမ်းမရသောက်သည်
ōhtū v. call a dog ခွေးခေါ်သည်
ōmō v. over drink; drink until intoxicated မူးသည်

Ō ō

ō 1) v. live; stay နေထိုင်သည်၊ ရှိသည် **2) v.** exist; be
 present တည်ရှိသည်၊ တည်ရှိခြင်း **3) loc n.**
 presence ထံသို့
ōa v. many; numerous အများအပြား၊ မြောက်များစွာ
ōakhlō v. 1) most အများဆုံး **2)** more; more
 numerous ထက်ပို၍
ōaōrō v. many; numerous များပြားသော၊ အများ
 အပြား
ōaparō adj. plenty; numerous; uncountable အမြောက်
 အများရှိသော၊ များပြားသော၊ မရေမတွက်နိုင်
 သော
ōātiki adv. 1) generally; in general ယေဘုယျ
 အားဖြင့် **2)** mostly အများအားဖြင့် **3)** overall ခြုံ
 ပြီးပြောရရင်
ōba adj. healthy နေကောင်းသော၊ ကျန်းမာသော
ōbaōgrō v. healthy; fit ကျန်းကျန်းမာမာရှိသည်
ōbā v. able to stay နေရသည်၊ နေခွင့်ရသည်
ōbēhō adj. be full ပြည့်ဝသော
ōbibō v. be careless ; be negligent ပေါ့ပေါ့တန်တန်
 နေသည်၊ ပေါ့ပေါ့ဆဆနေသည်
ōbīōbā v. make do; live haphazardly ဖြစ်သလို
 နေသည်၊ ဖြစ်ကတတ်ဆန်းနေသည်

ōcaōphī v. live messily; live dirtily ညစ်ညစ်ပတ်ပတ်
 နေသည်၊ ညစ်ညစ်ထေးထေးနေသည်
ōcā v. be left alive; not included အသက်ချမ်းသာရာရ
 သည်၊ ကျန်ရစ်သည်
ōceōglō 1) v. in an established and settled state;
 permanently တည်မြဲစွာနေသည် **2) adv.** steadfastly
 စွဲစွဲမြဲမြဲ
ōcō / ōcōkū v. stay in confinement (during one's
 period or during birth) မီးတွင်းနေသည်
ōcō haō be "unclean" from having one's period
 ရာသီလာသည်
ōcō v. 1) stay still ငြိမ်ငြိမ်လေးနေသည် **2)** stay in
 one place အတည်တကျနေသည်
ōdā v. rest; stay temporarily အနားယူသည်
ōdākūmū v. take a short break; take a rest ခေတ္တ
 နားသည်
ōdī v. menstruate; have one's period ဓမ္မတာလာသည်
ōghā n. life ဘဝ၊ ရပ်တည်နေထိုင်မှု
ōghāōmo v. be healthy, happy; content ပျော်ပျော်
 နေသည်၊ ကျန်းကျန်းမာမာနေသည်၊ စိတ်
 ချမ်းသာစွာနေသည်
ōglō / ōcēōglō v. stay put; stay firm နေရာမရွေ့တမ်း
 နေသည်၊ တည်တည်မြဲမြဲနေသည်

Sahōsalò komā, òglò wajò ní. Don't go gallivanting; stay put here. လျှောက်မသွားနဲ့ ဒီမှာပဲ နေနေော။

ògú v. live together; stay together အတူနေသည်

òhtĩòtò v. be destitute, in trouble, alone ခိုကိုးရာမဲ့ ဖြစ်သည်။ ဒုက္ခရောက်သည်။ အထီးကျန်သည်

òhu v. hide ပုန်းအောင်းသည်

òhū / òhūògo v. hide; stay silent ပုန်းအောင်းသည်။ တိတ်တိတ်ပုန်းနေသည်

òi v. 1) have; possess; own ရှိသည်။ ပိုင်ဆိုင်သည်
2) have in one's possession; have with oneself ယူထားသည်

òjatò v. left behind; stranded ကျန်ရစ်သည်။ ကျန်ခဲ့သည်။ သောင်တင်နေသည်

òjî / òjîòjî v. 1) take a long time အချိန်ကြာသည်။ ကြာညောင်းသည် 2) be far away ဝေးဝေးနေသည်။ အလှမ်းဝေးသည်

òjîòcā adj. take a long time ဝေးဝေးမှတစ်ခါ...၊ ကြာကြာနေမှ...

òjòònā v. be worried ပူပန်သည်။ ပူပင်သောကရောက်သည်။ ဝမ်းနည်းပူဆွေးသည်

òkhē v. yes, there is ရှိပါတယ်

òkhūònò v. have a long and healthy life ကျန်းကျန်းမာမာ၊ ချမ်းချမ်းသာသာရှိသည်။ အသက်ရှည်သည်

òkò / òkòòkā v. free; unemployed; foot-loose and fancy free အားလပ်သည်။ အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်သည်

òlò v. be born မွေးသည်။ မွေးဖွားသည်

òlòdē-lā n. birthdate မွေးသက္ကရာဇ်

òlòni-thā n. birthday မွေးနေ့ရက်

òlòthā n. newly born မွေးကင်းစ

òlòtò v. 1) stay on one's own သီးခြားနေသည် 2) left alone ကျန်ရစ်သည်

òlú v. premature; born prematurely နေ့မစေ့၊ လမစေ့ မွေးသည်

òlúòlò v. live freely; independently ချုပ်ချယ်မှုကင်းသည်။ အနှောင်အဖွဲ့ကင်းသည်။ လွတ်လပ်သည်

òmoòtē v. be happy; content ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် နေသည်

ònā v. 1) be pregnant; be with child မပေါ့မပါး (ကိုယ်ဝန်ရှိသဖြင့်) 2) have something inside အလွတ်မဟုတ်သော

Gī tama èònā wa bu. The basket has rice inside it. ပုလိင်းတစ်လုံးကစပါးထည့်ထားတယ်။ (အလွတ်မဟုတ်ဘူး)

ònò v. born later နောက်မှမွေးသည်

òpā v. be separated; live apart ခွဲနေသည်

òpelē v. stay single; be unmarried လူလွတ်ဖြစ်သည်။ အနှောင်အဖွဲ့ကင်းသည်။ လွတ်လပ်သည်

òphúthā v. be a bachelor; be a spinster; be a virgin အိမ်ထောင်မပြုပဲနေသည်။ အပျိုလူပျိုစင်ဘဝ စောင့်ထိန်းသည်။ ဆက်ကပ်သည်

òplò 1) v. live together အတူတူနေသည်။ တစ်အိမ်တည်းနေသည် 2) v. gather; stay together ပူးပေါင်းနေထိုင်သည် 3) n. colleague လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်

òplòsòplò v. fair; not discriminating; united ကျောသားရင်သားမခွဲခြားဘဲနေသည်။ တစုတဝေးတည်းနေသည်။ တလုံးတဝတည်းရှိသည်

òpò v. stay temporarily; stay overnight; put up စောင့်နေသည်။ စောင့်ဆိုင်းသည်

òpòòdā v. awaiting and resting awhile အနားယူသည်။ ခေတ္တခဏအနားယူသည်

òretē v. be in a line; be in a row; queue တန်းစီသည်။ တစ်တန်းတည်းရှိသည်

òrēwe v. encircle ဝိုင်းနေသည်။ ဝိုင်းထားသည်

òrikana v. wait a moment; wait up; just a moment နေပါဦး၊ ခဏလေး

ōrīōrū *v.* live cleanly; live in an orderly way; be at peace ကောင်းမွန်စွာနေသည်။ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း နေသည်။ အေးချမ်းစွာနေသည်

ōrō / ōrōōdē *v.* left behind; break up with (as a boyfriend or girlfriend) ကျန်ခဲ့သည်။ စွန့်ပစ်ခံရသည် (မောင်ကျန်ရစ်/မယ်ကျန်ရစ်)

ōsè *v.* widow; widower; divorced parent မုဆိုးမ၊ မုဆိုးဖို၊ တခုလပ်ဖြစ်သည်

ōsī *adj.* be small နည်းသော

ōsīōphō *v.* 1) stay at home to do housework အိမ်မှုကိစ္စဆောင်ရွက်ရန်အိမ်မှာနေသည်
2) establish a family တစ်အိုးတစ်အိမ် ထူထောင်သည်

ōsorēbēthō *v.* live in poverty ဆင်းရဲစွာ နေထိုင်သည်။ ဆင်းရဲစွာလုပ်ကိုင် စားသောက်သည်

ōsuōma *v.* healthy; strong ကျန်းမာချမ်းသာသည်

ōtēōmō *v.* 1) live honesty ရိုးသားစွာနေသည် 2) live righteously ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ်နေထိုင်သည်

ōthĩ *v.* stillborn; dead at birth အသေမွေးသည်

ōthūglu *n.* twin အမွှာ၊ အမွှာပူးမွေးသည်

ōthūōjo *v.* be worried; pine for; be lonely ပူဆွေးသောကရောက်သည်။ ငြိုးငယ်စွာနေရသည်။ ပူဆွေးဝမ်းနည်းသည်

ōthūthō *v.* be polite လိမ္မာသည်။ အိန္ဒြေနှင့်နေသည်

ōtisi *v.* breech birth; be born feet first ခြေဖြင့်မွေးဖွားသည်

ōtisiyō-tisidō *adj.* destitute; naked အဝတ်အစားမဲ့ဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲနွံချာစွာနေထိုင်သည်။ ဝတ်လစ်စားလစ်ဖြစ်သည်

ōtiwitoō *v.* starving; ravenous ငတ်ပြတ်သည်။ မစားမသောက်ဘဲနေသည်

ōto *v.* live on one's own သီးသန့်နေသည်။ တသီးတခြားနေသည်

ōtō / ōhtīōtō *v.* abandoned စွန့်ပစ်ခံရသည်။ ကျန်ရစ်သည်

Ò ò

ò *v.* carry on one's shoulder ထမ်းသည်

Òh...! *excl.* Ah!; exclamation of surprise, displeasure အံ့ဩခြင်းပြစကားလုံး၊ အာမေဗိုတ်အသံ၊ စိုးရိမ်စိတ်ပြစကားလုံး

òhō *v.* 1) put one's head back to drink မော့သောက်သည် 2) lift onto one's shoulder to carry ထမ်းတင်သည်။ ဝန်တင်သည် (ပခုံးပေါ်တင်သည်)

òhō (sukō) *v.* set fire to a field to clear for cultivation တောင်ယာမီးတင်ရှို့သည်

òlè (nakhĩ-kǒ) *v.* hurry up!; get a move on!; get your rear in gear! အမြန်လုပ်သည်။ ဖျတ်ဖျတ်လတ်လတ်လုပ်သည်

Na òtranā-āthēpe mètè? òlè nakhĩnakō tiki!
Why are you dawdling? Get a move on! မိမိဆွဲပြီး မနေကြနဲ့၊ မြန်မြန်ဆန်ဆန်လုပ်။

Ō ō

ဝဲ *n.* area in front of the shoulder ရင်အုပ်ပိုင်း

ဝဲဟဲ / ခဲဟဲ (*ghoú*) *v.* open wide one's mouth ဟသည် (ပါးစပ်)

ဝဲ ဝဲ

ဝဲဟဲ *n.* cartilage where ribs join the sternum ရင်ညွန့်ရိုး

ဝဲ ဝဲ

ဝဲ / ဝဲ-ဖဲ *v.* moldy; mildewed မှိုတက်သည်
ဝဲ / ဝဲ *prep.* at (high tone indicates further distance) ဌါ၊ မှာ၊ တွင်း၊ ဝယ်

ဝဲဘာအဲ *quest.* where; in what place ဘယ်နေရာလဲ၊ ဘယ်မှာလဲ၊ ဘယ်နားမှာလဲ

ဝဲ ဝဲ

ဝဲ *v.* 1) cook by steaming ပေါင်းသည် (အစားအစာ)
2) smoke out; fumigate မီးခိုးမှုတ်သွင်းသည်၊ မီးခိုးယပ်ခတ်သွင်းသည်၊ မှိုင်းတိုက်သည်
ဝဲ (*jū wa mīkhū*) catch rats by blowing gunpowder or smoke in their hole မီးခိုးယပ်ခတ်သွင်းသည် (ကြွက်တွင်းသို့)
3) bake (limestone to make cement) ဖုတ်သည် (ထုံး)
4) heat rocks to red-hot in a fire မီးနေသည်၊ မီးဖုတ်သည် (ကျောက်)
ဝဲလဲ / ဝဲဟဲ heat rocks to red-hot in a fire (to use in making a sauna for purifying a woman after

childbirth) ကျောက်တုံးကိုအပူပေးပြီးရေနွေးငွေ့ထွက်အောင်ကျောက်တုံးပေါ်ရေထည့်ထားသည့်အိုးတင်၍ အငွေ့ကိုလှုံသည်
ဝဲ / ဝဲ-ဆဲ *v.* groan ညည်းသည်၊ ညည်းတွားသည်
ဝဲဘာ / ဝဲဘာဘာ *v.* 1) respect ရိုသေလေးစားသည်
2) bow one's head in respect အလေးပြုသည်
ဝဲလဲ / ဝဲလဲခဲလဲ *v.* 1) entrust; confer အပ်နှင်းသည်
2) promise; give one's word အာမခံသည်၊ ခံဝန်ဂတိပြုသည် 3) admit; confess; promise ဝန်ခံသည်
ဝဲ *wanu phr.* over there ဟိုမှာ၊ ဟိုနေရာမှာ

Ō ō

ō / ōkhē *v.* yes ဟုတ်ကဲ့၊ ဟုတ်ပါတယ်
ōgúkō *v.* nod in agreement without meaning it ဝတ်
 ကြေတမ်းကြေခေါင်းငြိမ့်သည်။ အချပြီးမလုပ်
 ဘဲနေသည်

ōnī₁ *v.* force; compel အကျပ်ကိုင်သည်
ōnī₂ *v.* catch someone (in their word); hold someone (to
 their word) အတည်ယူသည် (စကား)

P p

pa₁ *pro.* we; us; our ကျွန်ုပ်တို့၊ ငါတို့၊ ငါတို့ကို / အား
pa₂ *n.* father; dad အဖေ
pa₃ *v.* kick ကန်သည်
pakha *v.* lie in wait for ချောင်းပစ်သည်
pala *v.* 1) look for someone's fault; place blame on
 someone အပြစ်ရှာသည်၊ အပြစ်ဖို့သည် 2) spy on
 လိုက်လံချောင်းမြောင်းသည်
panā₁ *n.* ourselves; our bodies ငါတို့ကို၊ ငါတို့
 ကိုယ်ခန္ဓာ
panā₂ *n.* buffalo ကျွဲ
panāhtīgō *n.* buffalo's wallow ကျွဲလူးအိုင်
panāmi *n.* wild water buffalo တောကျွဲ၊ ကျွဲရိုင်း
panānō *n.* buffalo horn ကျွဲချို
panāphethā *n.* pomelo ကျွဲကောသီး
panu *prt.* according to; about like that ...တာကော၊
 ...တာပဲလေ
Ha na do panu. You're the one who said that. နင်ပဲ
 ပြောတာလေး။
parami *n.* gift; talent ပါရမီ
patati *adj.* tough; taut ဆတ်သော၊ မာသော၊ တင်း
 သော
pawa *n.* towel ပုဝါ

pă / păpā *n.* father; dad အဖေ၊ ဖေဖေ
pālīthā *n.* 1) seed from a thick round pod that grows on
 a vine ဒိုးသီး 2) kneecap ဂုံညင်းရိုး
Păpā *n.* Pope ရဟန်းမင်းကြီး
pā *v.* distribute; share ခွဲဝေသည်၊ ဝေငှသည်
pā / htū-pā *v.* rebuke ဆုံးမသည်၊ ဆိုဆုံးမသည်
pāā *n.* mash left over after drinking rice wine ခေါင်
 ဖတ်အဟောင်း
pāāhtī *n.* weak rice wine ခေါင်ပေါ့ရည်
pālo *adv.* suddenly ရုတ်တရက်၊ ဗြုန်းကနဲ
pānupāhō *v.* scattered ပြန့်ကြဲနေသည်၊ တစ်စု
 တစ်စည်းထဲမဟုတ်ဘဲပြန့်ကြဲနေသည်၊ ဟိုတစ်စ
 ဒီတစ်စ
È ohtū rú haō, è ō pānupāhō. Rather than
 staying together, they are scattered. တစ်စုတစ်စည်း
 ထဲမနေဘဲပြန့်ကြဲနေသည်။
pāphla *v.* respond; negotiate ဖြန်ဖြေသည်၊ တား
 သည်
pāthā *n.* religion ဘာသာ
pāthāphū *n.* believers; members of a religion
 ယုံကြည်သူ၊ ဘာသာဝင်များ

pātu 1 *n.* traditional Kayaw woman's wrap-around skirt with horizontal stripes in the middle ဆက်ကြောင်း၊ အလယ်တွင်အကွက်ရှိသော (ထဘီ၊ ကယောရိုးရာထဘီ) **2** *adj.* have a different colour around the middle အလယ်ပိုင်းတွင် တစ်ခြားအရောင်ပိုင်းခြားသည်

pe₁ *prt.* still; more နောက်ထပ်...

ghini pe two days more နောက်ထပ်နှစ်ရက်

pe₂ *v.* **1**) chop down; chop up food ခုတ်သည် **2**) cut ဖြတ်သည်

pehtu / dōdepehtu *v.* set up a log trap ဖိတုံး ထောင်ချောက်ထောင်သည်

pele *v.* dangle တွဲလောင်းသည်

pelelò *v.* dangle တွဲလောင်းကျသည်

pene *n.* spike; chisel ဆောက်

pephò *v.* cut in two ခြမ်းသည်၊ ခွဲသည် (ဓားဖြင့်)

pera *v.* chop at arms' length လှမ်းခုတ်သည်

petā *v.* cut down to clear ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းသည်

pethī / perudū *v.* smooth off ညီညာအောင် ခုတ်သည်၊ ညှိသည် (သစ်၊ဝါး)

petu *v.* **1**) chop off ခုတ်ဖြတ်သည် **2**) cut off ဖြတ်သည်

petupekū *v.* cut into pieces အပိုင်းပိုင်းဖြတ်သည် / ခုတ်သည်

pē *clf.* for counting sheets, layers, places ချပ်၊ ပြား၊ လွှာ (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

pēlē *n.* young unmarried person; person with grown children; empty nester လူပျို၊ အပျို၊ လူလွတ်

È ò pēlē tara. Èphú phri htò èōpēlē jahtò. He is an empty nester now. His children are grown and he is unencumbered. သူလွတ်လပ်တယ်။ သူ့ကလေးတွေကြီးကုန်ပြီ သူလွတ်လပ်ပြီ။

pè *v.* dumb; mute အသည်၊ ဆွံ့အသည်

pèhè *adj.* feel full after eating rich or fatty food အိသော

pèhtò *v.* rub to sharpen; whet; sharpen two blades on each other ထက်အောင်အပြန်အလှန် ပွတ်တိုက်သည်

pèhtò dò whet two knife blades together to sharpen them ထက်အောင်ဓားသွားချင်းပွတ်တိုက်သည်

pèlèpòlò *adv.* hanging loose; dangling ဖရိုဖရဲ၊ တွဲလီတွဲလောင်း

pèthè / pèthèpòthò *adj.* rough ကြမ်းတမ်းသော၊ ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း

pèthèco *adj.* rough (surface) ကြမ်းတမ်းသော (မျက်နှာပြင်)

pē₁ *v.* defeat; win; be victorious နိုင်သည်၊ အနိုင်ယူသည်

pē₂ *n.* rice wine jar ခေါင်အိုး

pē₃ *n.* goat ဆိတ်

pēlē *n.* bottle ပုလင်း

pha₁ *v.* read ဖတ်သည်

pha₂ *v.* sprout; hatch ပေါက်သည်၊ ပေါက်ပွားသည် (မြက်ပင်)

pha₃ *v.* **1**) ferment ပွလာသည် **2**) hatch ပေါက်သည် (ကြက်ကလေး) **3**) remove the innards ကလီစာထုတ်သည်

pha-lí *v.* having a smooth complexion, nice skin အသားအရေလှပသည်

Phī mōprā tara èpha èlí mopě. The old woman still has smooth skin. အဘွားအိုတစ်ယောက် အသားအရေလှနေတုန်းပဲ။

pha / dè *n.* cut apart; operate on; conduct surgery ခွဲသည်၊ ဗိုက်ခွဲသည်

phacè / phalòphacè *v.* read a book; recite; study စာဖတ်သည်၊ ရွတ်ဖတ်သည်၊ စာကြိုးစားသည်

phai *v.* 1) be in debt အကြွေးတင်သည် 2) have something to give to someone ပေးစရာရှိသည်

phalǎ *n.* goblet ဖလာ:

phǎ *n.* 1) father ဖခင် 2) male (of an animal) အထီး

phǎdū *n.* 1) stepfather ပထွေး 2) uncle ဦးလေး၊ ဘကြီး

phǎpōdī *n.* castrated animal; steer ရွေးသင်းထားသောအထီး (တိရစ္ဆာန်)

phǎthǎdī *n.* uncastrated (cattle, etc.) အသိုး၊ အထီး

phātīphǎnò *phr.* stocky; chubby (child) တုတ်ခိုင်သည်၊ သန်မာသည်

phā *n.* ash ဖြာ

phā / mīphā *n.* hearth; earth and ash bed for cooking in a house မီးဖို၊ မီးမွေးရာနေရာ

phāhtū *n.* poles used to support the floor under the four corners of the kitchen hearth မီးဖိုတိုင်

phākhū *v.* be dusty ဖုန်ထသည်

phālakǎ *n.* front room; living room; main room အိမ်ရှေ့ခန်း၊ အိမ်ရှေ့မီးဖိုခန်း

phālǎ *n.* chalice ဖလာ:ခွက်

phālā *n.* cardamom ဖလာ

phālumū-thūni *n.* Ash Wednesday ဖြာခံပွဲနေ့၊ ဝါဝင်သည့်နေ့

phāphū *v.* be dusty ဖုန်မှုန့်

phārāro *n.* north side of the fireplace မီးဖိုဘေးဖက်

phāsǎ *n.* hot ashes; embers ဖြာပူ

phāthūrū *n.* charcoal မီးသွေး

phāthū *n.* chicken killed for dedicating the hearth in a new house အိမ်သစ်မီးဖိုဖွင့်ပွဲတွင်သတ်သောကြက်

phātoho *n.* boards used to rim the hearth box မီးဖိုဘောင်

phātonē *n.* corner of the fireplace မီးဖိုထောင့်

phātòkhū *n.* east side of the fireplace မီးဖိုအပေါ်ဘက်

phātòkǒ *n.* west side of the fireplace မီးဖိုအောက်ဘက်

phe *n.* 1) skin; hide အရေခွံ 2) skin; hide; peel အခွံ

phe-jā *n.* skin with a layer of meat attached အသားအရေ

phedū *v.* thick skinned အရေခွံထူသော

phejāthòjū *n.* fleshly desire; carnal desire သွေးသားအလိုဆန္ဒ

phethòdrū *v.* wrinkled skin အရေခွံတွန့်သည်

phěkhā / phěkhǎ-phěkhā *v.* about to cry ငိုမဲ့မဲ့ဖြစ်သည်၊ မျက်နှာမရွှင်မပြဖြစ်သည်

phěluthā *n.* kind of wild pepper ဖေးလူသီး (တောမက်ခါသီးတစ်မျိုး)

phěthu *n.* fog; mist မြူမှုန့်၊ နှင်း

phēmi *v.* third or final weeding of a hillside field တတိယ (ဝါ) နောက်ဆုံးအကြိမ်တောင်ယာမြက်ရှင်းခြင်း

phè (tītū) *v.* strum, hit an instrument တီးခတ်သည်

phèkī *n.* tool for removing seeds from balls of cotton; card; gin ဝါကြိတ်ကိရိယာ

phèsi *n.* tool for picking cotton ဝါဝွမ်းချေကိရိယာ တစ်မျိုး၊ လေးကိုင်း

phèsikò *n.* bow with two strings that shoots clay pellets လောက်လေး (ဝါးနှင့်ခြည်ဖြင့်ပြုလုပ်သောရိုးရာလောက်လေး)

phèsīlā *n.* roselle leaves ချဉ်ပေါင်ရွက်

phèsīmū *n.* roselle plant ချဉ်ပေါင်ပင်

phèsīthā *n.* roselle fruit ချဉ်ပေါင်သီး

phě *v.* scold ဆူသည်၊ ငေါက်ငမ်းသည်

phī *n.* opium ဘိန်း၊ ဘိန်းပင်

phī / phī-phū *n.* grandparent အဖိုးအဘွား

phīlòjūlò *v.* become weak; be exhausted; be worn down ဆုတ်ယုတ်သည်၊ ကျဆင်းသည်

phî *v.* take ယူသည်

phîā *v.* take and eat ယူစားသည်

phîbā₁ *v.* 1) possess (of a spirit) ဖမ်းစားသည်၊
မကောင်းဆိုးဝါးစွဲကပ်သည် 2) be sick due to
being bothered by a spirit (of a deceased relative due
to not fulfilling one's obligations to them) မိရိုးဖလာ
အရပြုသင့်ပြုထိုက်သည်ကိုဝတ်မကြေလို့
တောင်းစားသည်

phîbā₂ *v.* accept; receive လက်ခံသည်၊ လက်သင့်ခံ
သည်

phîcudě / pōcudě *v.* marry; be married လက်ထပ်
သည်

phîdō *adv.* immediately ချက်ချင်း

phîdū *v.* take a lot; take many အများကြီးယူသည်၊
များများယူသည်

phîdū / phîdūphîjō *v.* boast; brag; puff up oneself
ဘဝင်မြင့်သည်၊ မာနကြီးသည်၊ ကိုယ့်ကို
အထင်ကြီးသည်

phîgei *v.* take something and go back ယူပြန်သည်

phîgethā *v.* 1) take something back (home) ပြန်ယူ
သွားသည် 2) bring something back ပြန်ယူလာ
သည်

phîhū *v.* take secretly; steal ခိုးယူသည်၊ တိတ်တိတ်
လေးယူသွားသည်

phîhūgūjō *n.* keep (command); obey မြေဝယ်မကျ
နားထောင်သည်၊ နာခံသည်

phîja *v.* take away; subtract; remove ယူလိုက်သည်၊
နှုတ်ပစ်သည်၊ ဖယ်ရှားသည်

phîlègū *v.* bring along with; come bringing အတူ
ယူဆောင်သည်၊ တစ်ပါတည်းယူဆောင်သည်

phîlènī *v.* bring something along တပါတည်း
ယူဆောင်သည်၊ ပါလာသည်

phîniānī *v.* be successful in fishing, hunting, and
gathering အဆင်ပြေသည်၊ သားငါးဖမ်းဆီးရမိ
သည်

phînipōnī *v.* able to make a comfortable living; able to
make ends meet လုပ်စားကိုင်စားအဆင်ပြေသည်၊
စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအောင်မြင်သည်

phînī *v.* get; obtain ရယူသည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်

phîphūphîmā *v.* take a wife; get married (for a man)
အိမ်ထောင်ပြုသည် (ယောက်ျားအတွက်)

phîphūphîwū *v.* take a husband; get married (for a
woman) အိမ်ထောင်ပြုသည် (မိန်းမအတွက်)

phî₁ *v.* pinch and twist ဆိတ်သည်၊ လိမ်ဆွဲသည်

phî₂ 1) *adj.* light ပေါ့ပါးသော 2) *n.* chaff ဖွဲကြမ်း

phîphākhū *v.* dusty ဖုန်ထသော

phîthelèglē *adj.* feather light; very light အချိန်မစီး
သော၊ အလွန်ပေါ့ပါးသော

phle *v.* 1) hit with a stick; beat တုတ်ရှည်ဖြင့်ရိုက်
သည် 2) come off (as a handle off a knife) ကျွတ်
ထွက်သည် (ဓားရိုးစသဖြင့်)

phlebō *v.* 1) launder by beating လျှော်ဖွပ်သည်
(တုတ်ဖြင့်ရိုက်၍) 2) beat bundles of rice to remove
all the grains စင်အောင်ပုတ်ချသည်(စပါး)

phlekhūphlekō *adv.* from beginning to end
စ/လယ်/ဆုံး၊ အစအဆုံး

phlo *v.* 1) boil (of a liquid); bubble ဆူပွက်သည်
2) roll; tumble တလိမ်ကောက်ကွေးကျသည်
3) run fast အရှိန်နှင့်ပြေးသည် / လွင့်သည် 4) fly
out of; explode out of ပွင့်ထွက်သည်

phlohōphlolō *v.* run here and there; be run off one's
feet; run around like a chicken with its head cut off
တောင်ပြေးမြောက်ပြေး၊ ဟိုသွားလိုက်ဒီသွား
လိုက်ဖြင့်အလုပ်ရှုပ်သည်

phlohtūphloghā *v.* 1) travel outside of one's normal
range (as an animal) အရပ်တပါးသို့နယ်ကျွံသွား
သည်၊ ခရီးဝေးသွားရောက်သည် 2) be
experienced; be well travelled အတွေ့အကြုံ
ကြွယ်ဝသော၊ အစဉ်သဖြင့်ခရီးသွားတတ်သော

phlohtùnlò *v.* stagger back and forth; weave unsteadily (as when drunk) ဟိုယိုင်ဒီယိုင်လူးလားခေါက်ပြန်သွားသည်။ ဟိုဖက်ဒီဖက်ဒီယိမ်းဒီယိုင်သွားသည်

phlolòte *v.* 1) fall off and go rolling ပြုတ်ကျသည်
2) roll off လိမ့်ကျသည်

phlonuphloh *v.* be busy and worried; be in a panic ဟိုပြေးလိုက်ဒီလွှားလိုက်၊ ဝင်လိုက်ထွက်လိုက်လုပ်သည်

phlò 1) *v.* burst ပေါက်သည်။ ပေါက်ပြဲသည် 2) *adj.* open (of ears) ပွင့်သော(နား)

phlòtū *n.* 1) blowgun ဝါးပြောင်းရှည်လက်နက်တစ်မျိုး၊ ချွန်ထက်သောမြားတိုကိုင်းအထဲသို့ ထည့်၍ငှက်နှင့်မှုတ်သတ်သောဝါးပြောင်း
2) bamboo with thin stems used for flutes and blowguns ဝါးအသေးတစ်မျိုး

phlò₁ *v.* 1) strike (of lightning) ပစ်သည်(မိုးကြိုး)

htilíphlò lightning strikes မိုးကြိုးပစ်သည်

2) excavate; dig out တူးထုတ်သည်

phlòlòphlòsò dig out a rock ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ခဲကိုတူးထုတ်သည်

phlò silā (phò silā/phòlā) level off an area for building a house အိမ်နေရာတူးသည်

phlò₂ *v.* divide; split ခွဲသည်၊ ခြမ်းသည် (ဝါး)

phlò sū split bamboo for a roof အမိုးမိုးရန် ဝါးခြမ်းသည်၊ ဝါးခွဲသည်

phlòkālāsū *v.* retort; defy အာခံသည်၊ မလေးမခန့်ပြန်ပြောသည်

phlòsuphlòsī *v.* work energetically အပတ်တကုတ်၊ အားကြိုးမာန်တက်လုပ်သည်၊ စီးပွားရှာသည်

phlòra / phlara *v.* hang up ချိတ်ဆွဲသည်၊ စွပ်ထားသည်

phlò₁ 1) *adj.* stab (with spear; sword; sharpened bamboo) ထိုးသည် (လှံ၊ ဓား၊ ရှည်၊ ဝါးချွန်) 2) *v.* set (a stake or post in the ground) စိုက်သည် (ခြံစည်းရိုးတိုင်)

phlò₂ *v.* 1) trample ခြေဖြင့်လျှောက်နင်းသည်
2) crush and grind ထောင်းသည်၊ အရည်ပျစ်ပျစ်နဲ့ ထောင်းသည်

phlò 1) *n.* seeds အစေ့ 2) *clf.* for counting eyes, seeds လုံး (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

phlū-there *n.* power; glory သြဇာ၊ အာဏာ၊ တန်ခိုး၊ ဘုန်းတန်ခိုး

pho *v.* 1) carry in front by wrapping one's arms around လက်နှစ်ဖက်နှင့်ပွေ့ချီသည် 2) hug ဖက်သည်

pho-cò *v.* catch; arrest ဖမ်းဆီးသည်၊ ချည်နှောင်သည်

phohò *v.* lift up (using both arms) မတင်သည်၊ မြှောက်ပင့်ထားသည်

phoi *v.* hug; embrace ဖက်ထားသည်၊ ပွေ့ဖက်ထားသည်

phojai *v.* cuddle ထွေးပိုက်ထားသည်၊ ချီထားသည်

phosimí *v.* rock to sleep in one's arms ရင်ခွင်ထဲ သိပ်ထားသည်(ကလေးငယ်)

phothèrè *v.* set upright using both arms ထူသည်၊ ချီမသည်

phò 1) *n.* flower; blossom အပွင့် 2) *clf.* for counting flowers, blossoms ပွင့် (အမျိုးအစားပြသည့် စကားလုံး) 3) *v.* blossom; open ပွင့်သည်

lumū phò dawn breaks နေ ပွင့်လာသည်

phòbūmū *n.* kind of medicinal shrub ပိစပ်ပင်

phòkhā *n.* kind of bitter herb ပန်းခါး

phòlumūphlò *n.* sunflower seeds နေကြာစေ့

phòrēwe *n.* garland of flowers; wreath ပန်းကုံး၊ ပန်းခွေ

phòtasu *n.* rose နှင်းဆီပန်း

phò (suphò) 1) *n.* field ယာခင်း 2) *clf.* for counting fields ခင်း (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

phò *adj.* cracked ကွဲသည်

phòthòkò *n.* crack အက်ကြောင်း၊ အက်ရာ၊ ကွဲရာ

phòtrophòträ v. cracked; shattered အစိပ်စိပ်အမွှာမွှာ
ကွဲသည်

phǎ₁ n. granary ကျို၊ စပါးကျို

phǎ₂ 1) n. branch အကိုင်းအခက် 2) clf. for counting
branches ကိုင်း (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

phǎ₃ v. cook ချက်သည်၊ ချက်ပြုတ်သည်

phǎ-ā phǎ-ǎ / ma-ā ma-ǎ v. cook; prepare a meal
ချက်ပြုတ်သည်။ ထမင်း၊ဟင်းချက်သည်

phǎthíphípǎ v. go through all the steps of making rice
wine ခေါင်ချက်ရာတွင်အဆင့်ဆင့်စီမံချက်လုပ်
သည်

phǎthúhtǎ v. cook until all the water evaporates ရေ
ခမ်းချက်သည်။ အိုးကပ်ချက်သည်

phǎ₁ clf. for counting stalks (of bananas) ခိုင်
(ငှက်ပျော) (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

phǎ₂ v. 1) hoe; dig out of the ground ပေါက်သည်
phǎ-ā sū/ně/sūhě Dig taro, yam, sweet potato to
eat. ပိန်းဥ/မျောက်ဥ/ကဇွန်းဥ စသည်တို့ကိုတူး
စားသည်။

2) scratch someone gently (with several fingers) to get
their attention တို့ခေါ်သည်(လက်ဖြင့်)

phǎ₁ v. short တိုသည်

phǎ₂ v. carry something by pulling up the front of one's
shirt to make a pouch ထုပ်သည် (အင်္ကျီစဖြင့်)

phra / phranǎ v. wash one's face (with water; with
chilli water as a kind of trial by ordeal - if not guilty it
will not sting) မျက်နှာသစ်သည် (ရေ၊ငရုပ်သီး)

phrǎ v. cut (by something sharp) ရှသည်၊ ရှထိသည်

phre₁ n. joist; beam အောက်ခင်းအရိုးခံတန်း

phre₂ v. strip off of a stem အတွဲလိုက်အသီလိုက်
ခြွေသည်။ ခူးသည်

aphre pusīlā strip soap acacia leaves off the stem
ကင်ပွန်းချည်ရွက်ကိုခြွေသည်

phrebī v. zip up (coat or pants) ဆွဲပိတ်သည်

phrebī sidǎ zip up a coat အင်္ကျီစေ့ပိတ်သည်

phrě v. split in half; chop apart to get at the soft inner
part ခုတ်ထွင်သည် (ဓားဖြင့်အစိပ်စိပ်အမွှာမွှာ
ခွဲ၍အနှစ်ထုတ်ယူသည်)

phrě yòglǎ chop up a banana stalk ငှက်ပျောအူ
ခုတ်သည်

phrěphǎ v. split in two; chop up into pieces; divide ခွဲ
သည်။ ခြမ်းသည်

phrě adj. active; quick ဖျတ်လတ်သော၊ မြန်ဆန်
သော

phrě v. sow rice seeds in the hole made by a dibble stick
(done by women) စူးထိုးသောအခါစပါးမျိုးစေ့
လိုက်ထည့်ပေးခြင်း(အမျိုးသမီး)

phrě bu sow rice seeds. စပါးမျိုးထည့်သည်။ စပါး
မျိုးချသည်

phri₁ v. be old enough to be weaned and sold (animal);
be old enough to survive on one's own (about age 14)
နို့ခွဲလို့ရသောအရွယ်ရောက်သည်

phri₂ n. badger ခွေးတူဝက်တူ

phri / phri-phrǎ n. 1) small change; leftovers; scraps
အနုတ်၊ အကြွေ

rǎphri change; coins ပိုက်ဆံအကြွေ

2) powder အမှုန့်

hǎphri dust မြေမှုန့်

phro₁ v. polish (rice) ဖွပ်သည် (ဆန်)

phrobǎ hǎ polish rice ဆန်ဖွပ်သည်

phro₂ adv. despite သော်လည်း၊ ဒါပေမဲ့

È āphro èsa èta dǎdǎ. Despite eating his food, he
is not full. သူစားသာစားတယ်ဒါပေမဲ့မကြီးနိုင်
ဘူး။

phrǎ v. poke into place (bamboo pole, stick of
firewood) ထိုးသည်။ ထိုးထည့်သည်။ ထိုး
တင်သည်။ သိမ်းဆည်းသည် (ဝါးချောင်း-
ထင်းချောင်း)

phrǎ v. be middle-sized; medium အရွယ်လတ်၊
တော်သင့်သောအရွယ်၊ အရွယ်ကောင်း၊ မနုမရင့်

Sĩphũ phrō htō̃. The chick has grown.

ကြက်ကလေးကြီးလာပြီ။

phrōlōcōki *v.* bear fruit in clusters အတွဲလိုက်၊
အပြတ်လိုက်သီးသည်

phru *v.* spit; spray; blow out ထွေးထုတ်သည်။ မှုတ်
ထုတ်သည်

Rōsō aci htĩ wa èthũ dō̃ è phrucō wa ènādũ.

The elephant sucked up water with its trunk and
sprayed himself with it. ဆင်သည် သူ့နှာမောင်းဖြင့်
ရေကိုစုပ်ပြီး သူ့ကိုယ်သူပက်ဖျန်းသည်။

phrũ *n.* hornet ပျားတူ (ပုခူ)

phrũ / phrũ-bă *v.* have a rash; break out in hives; have
an allergic reaction အဖုအပိန့်ထွက်သည်။ ယားယံ
သည်

phrũ / phrũbi *v.* fill in with dirt ဖို့သည် (မြေကြီး၊
မြေစာသဲ)

phrũhtă *n.* large hornet (that nests in the ground)
ပျားတူကြီး (မြေကြီးလှိုက်ခေါင်းထဲမှာနေသော)

phrũthũ *n.* hornet that nests in a tree အပင်စွဲပျားတူ

phu *n.* fly; mosquito ယင်ကောင်

phugō *n.* mosquito net ခြင်ထောင်

phusimōjō *n.* mosquito ခြင်

phũ *v.* stomach; belly ဝမ်းဗိုက်

phũ / phĩphũ *n.* grandparent, great grandparent အဖိုး၊
ဘိုးဘွားဘီဘင်၊ အဖိုးအဖွား

phũdō (ĩdō-sidō) *v.* constipated ဆီး/ဝမ်းချုပ်သည်၊
ခါတ်ချုပ်သည်

phũē / phũawi *v.* have a stomach ache; suffer from
dysentery ဝမ်းကိုက်သည်

phũgebredũ *v.* have an upset stomach; have
indigestion; have worms; kwashiorkor ဗိုက်ပူနံကား၊
ဗိုက်စူသည်

Phũghi *n.* Catholic priest; monk ဘုန်းတော်ကြီး

Phũghiphũ *n.* Catholics (term used by non-Catholics)
ကက်သလစ်ခရစ်ယာန်

phũhē *v.* have stomach cramps (due to hunger); hunger
pains ဗိုက်အောင့်သည် (ဆာခြင်းကြောင့်)

phũkōtō *n.* suprapubic region ဆီးခုံ၊ ဝမ်းဗိုက်
အောက်ပိုင်း

phũsă *v.* have a stomach ache ဗိုက်နာသည်

phũso *v.* have a stomach cramp; have gas; get a pain in
one's side ဗိုက်အောင့်သည်။ လေထိုးသည်။
လေထိုးလေအောင့်သည်

phũthokō *v.* 1) be stingy; hoard; store up without
using or eating အသိမ်းလွန်သွားသည် (ကပ်စေးနဲ့
သောကြောင့်၊ မစားရက်မသောက်ရက်
သောကြောင့်) 2) eat sparingly; save up ချွေတာ
စားသည်။ နှမြောသည်

phũ *v.* carry someone on one's back; piggyback ကျော
ပိုးသည် (ကလေး)

phũsimĩ *v.* put to sleep slung in a cloth on one's back
ကျောပိုးသိပ်သည်

phũ₁ *n.* child ကလေး၊ သားသမီး

phũ₂ *adj.* small သေးသော၊ ငယ်သော

bă phũ small plate ပန်းကန်သေး

phũbră *n.* young offspring အပျံသင်စ (ငှက်ကလေး)

htũphũbră newly hatched chicks ငှက်ကလေး
ပေါက်စ

phũdũ *n.* niece or nephew တူ၊ တူမ

phũèbră *n.* firstborn child သားဦး၊ သမီးဦး

phũèhtrĩ *n.* illegitimate child; child born out of
wedlock တရားမဝင်ကလေး

phũgă / phũgăthăni *v.* give birth to a child ကလေး
မွေးသည်

phũgō / phũdiphũgō *n.* 1) match-maker
အောင်သွယ်၊ သက်သေ၊ ပွဲစား 2) go-between
ရင်ကြားစေ့ပေးသူ၊ ကြားဝင်ဖြန့်ဖြေသူ
3) witness သက်သေ

phũhtũligũ *n.* descendants သားစဉ်မြေးဆက်၊
မျိုးဆက်သစ်၊ နောင်လာနောင်သား

phûkhlē *n.* nanny; babysitter ကလေးထိန်း

phûkhō *n.* son သား

phûli *n.* 1) children; descendants သားသမီး၊ သား
မြေးမြစ် 2) members of an ethnic group
အမျိုးသား၊ လူမျိုး

phûmū *n.* daughter သမီး

phûmūphûkhō *n.* sons and daughters သားသမီး

phûsā *v.* have contractions; have labour pains; go into
labour ဗိုက်နာသည် (မီးဖွားခါနီး)

phûsè / phûsèklēla *n.* 1) be orphaned; be left alone
with no family မိဘမဲ့၊ တစ်ကောင်ကြွက်တ
မျက်နှာ 2) poor person မရှိဆင်းရဲသောသူ၊
သိမ်ငယ်သူ၊ အားကိုးရာမဲ့သူ

phûsèu *n.* orphan; waif မိဘမဲ့သူ၊ မှီခိုရာမဲ့သူ

phûthā / phûdephûthā *n.* young, unmarried man or
woman အပျို၊ လူပျို

phûthāhō *v.* hit puberty; adolescent လူပျို /
အပျိုပေါက်စ

phûtheū *n.* sand-fly ဖြုတ်ကောင်

phûtīū *adj.* very small; tiny အလွန်သေးငယ်သော

phū / phūbā *v.* rub ပွတ်သတ်ပေးသည်

phūbō *v.* polish; wipe clean စင်အောင်
ပွတ်တိုက်သည်၊ သုတ်သင်သည်

phū 1) *v.* join as a couple; give in marriage တွဲသည်၊
ပေးစားသည် 2) *clf.* for counting clusters, bunches,
bundles တွဲ (အမျိုးအစားပြည့်စုံကားလုံး)

phūdrīwī / phūdrewe *v.* 1) spin လည်ပတ်အောင်
လုပ်သည်၊ လှည့်သည် 2) spin a coin; toss a coin
ခေါင်းပန်းလှည့်သည်

phūghata *v.* compare side by side နှိုင်းယှဉ်သည်၊
ယှဉ်ပြသည်

phūhtū *n.* in bunches; in pairs အတွဲလိုက်၊ အစုလိုက်
Aphūhtū khèthā. Tie the corn cobs in bunches.
ပြောင်းဖူးကိုအတွဲလိုက်ချည်ထားပါ။

phūlòthūphrū *v.* slide down လျှောဆင်းသည်၊ ဒ
ရွတ်တိုက်ဆင်းသည်

phūplē *v.* 1) release; set free လွတ်လပ်ခွင့်ပေးသည်၊
ခွင့်လွတ်သည် 2) forgive အပြစ်လွတ်စေသည်၊
အမှားကိုခွင့်လွတ်သည်

phūra / sōra (takāmā) *v.* criticize; accuse; blame
အပြစ်တင်သည်၊ အပြစ်ဖို့သည်

phūtéklēklō *n.* teeter-totter; see-saw စီးလျှော

pi *n.* nest အသိုက်

piano *n.* piano စန္ဒယား

picī / picisēlō *v.* challenge; mock စိန်ခေါ်သည်၊
ကဲ့ရဲ့ ရှုပ်ချသည်

pidōpigā / pigigā *n.* adolescence လူငယ်လူရွယ်

pigā *n.* child ကလေးငယ်

pigāu *n.* newborn; small child ကလေးလေး

pija *v.* fade out; die out (fire) မှိတ်သွားသည်၊ ပျက်
သွားသည် (မီး)

pilūpilā *adv.* flickering; twinkling
မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်

pimī *v.* cover to aid ripening အုပ်မှည့်သည်

pithulū *n.* firefly ပိုးစုန်းကြူး

pitō *n.* cupboard ဗီရို

pī *v.* tremble; shake တုန်သည်၊ တုန်ရီသည်

pī-ī *n.* flying ant ပလူကောင်

pī / pī-htō *v.* shaking ; tremble တုန်ရီသည်၊
ကတုန်ကယင်ဖြစ်သည်
cudē pī trembling hand လက်တုန်သည်

pihī *n.* shaman; diviner နိမိတ်ဖတ်ဆရာ

pīja / pata *pro.* ours; our things ငါတို့ဟာ၊ ငါတို့ဥစ္စာ

pīpū *n.* reeds ကျူပင်၊ ကိုင်းပင်

pītī *v.* squeeze; clamp; squeeze between one's legs ညှပ်
ထားသည်

pīthō v. put out a head or ear (of grain) အဆန်ထွက်
လာသည် (ပြောင်းဖူး)
pīè...pīè...pīè... v. peep...peep...peep (sound of a
chick) ပီ...ပီ...ပီ... (ကြက်ကလေးအော်သံ)
pī-ī n. sticky rice ကောက်ညှင်း၊ ကောက်ညှင်းဆန်
pī-ībō n. packet of sticky rice ကောက်ညှင်းထုပ်၊ ဒီး
ကူ
pī-īthū n. black sticky rice ငချိတ်
pla (playō, playū, plabō, plaīu) n. bat လင်းနို့
plai n. bat guano (used in ammunition and in fertilizer)
လင်းနို့ချေး (ယမ်းစိမ်း၊ မြေဩဇာအဖြစ်သုံး
သော)
plathōtu n. flying fox လင်းဆွဲ
plathūkū n. kind of reddish-brown beetle (edible);
May beetle ပိုးတောင်မာ
plā₁ v. split into pieces; slice; peel ဖျာသည် (နှီးဝါး)
plā₂ clf. for counting times, occurrences ကြိမ်၊ ခါ
(အမျိုးအစားပြည့်စကားလုံး)
plā₃ v. deceive လိမ်လည်သည်
plā / plārū loc n. between; interval အကြိုအကြား၊
စပ်ကြား၊ အကြား
plāthā n. another time; again နောက်တစ်ခါ၊ နောက်
တစ်ခေါက်
plāūnō adv. of course; you're right ဟုတ်တာပေါ့၊
သိပ်ဟုတ်တာပေါ့
ple v. pay compensation လျော်သည်၊ လျော်ကြေး
ပေးသည်
plethā v. re-pay a debt ဆပ်သည်၊ အကြွေးဆပ်သည်
plē / plē-ō n. shoulder; shoulder blade ပုခုံး၊ နောက်
ကြောပြင်
plēdela n. armpit ချိုင်း
plēdelasū n. armpit hair ချိုင်းမွေး
plēdōkhū n. shoulder ပုခုံး
plēdō (sidō) n. short-sleeved လက်တို (အင်္ကျီ)

plēgū (sidō) n. long-sleeved လက်ရှည် (အင်္ကျီ)
plēlōthā n. gland in armpit ချိုင်းကြိတ်
plētu (sidō) adj. sleeveless (shirt) လက်ပြတ်
(အင်္ကျီ)
plè / plè-thō / plè-plō v. unlucky ဘုန်းကံနိမ့်သည်
plēlō v. spread out; spread out to dry; release ခင်း
သည်၊ နေလှမ်းသည်၊ လွှတ်သည်
plēlō hti release water ရေလွှတ်သည်
plē v. run ပြေးသည်
plēhō v. run off ပြေးထွက်သည်၊ ဖောက်ထွက်သည်
plēhō ō htokū. run away from jail. ထောင်မှ
ဖောက်ထွက်သည်
plēhtūplēlō / plēhōplēlō / plēnuplēhō v. run here
and there; run about ဟိုပြေးဒီပြေးလုပ်သည်၊ ဟို
ဝင်ဒီထွက်ပြေးလွှားသည်၊ ဆော့ကစားသည်
(ကလေး)
plēhu / plēsahū v. run and hide ပြေးပုန်းသည်
plēihū v. elope ခိုးပြေးသည် (သမီးရည်းစား)
plējī 1) v. run far away အဝေးပြေးသည် 2) n. long-
distance race တာဝေးပြေးပွဲ
plēlè v. 1) run fast အလျင်အမြန်ပြေးသည် 2) go
running ပြေးသွားသည်
plēsagū v. run off; escape လွတ်ပြေးသွားသည်
plēsō !/ plēphrē! v. run fast မြန်မြန်ပြေးလေး
plētèpē pwē n. race; foot race ပြေးပွဲပြိုင်ပွဲ
plī (thāplī) n. inner layer (bamboo) အတွင်း
ပိုင်း(ဝါးခြမ်း)
plī₁ adj. slippery; slick ချောသည်
cēlāplī glossy paper စက္ကူချော
plī₂ adj. slippery ချော်သော
plī-plō 1) v. clean thoroughly ချောမွေ့သည်၊ ချောမွေ့
စေသည် 2) n. thoroughly အကုန်အစင်
plīmōhta-plāmōnu phr. be stuck in an endless cycle
of lies "လိမ်လို့ကိုမဆုံးနိုင်ဘူး"

pl̄nuplāhō *v.* deceive; lie up and down; tell a bold lie
 နေရာတကာလိုက်၍လိမ်ညာသည်

pl̄ithilī 1) *adj.* smooth ချောမွေ့သော **2)** *adv.* down to
 nothing အကုန်အစင်၊ ရှိသမျှပြောင်သွားသည်

plī *v.* save; ransom ပြန်လည်ရွေးနှုတ်သည်

pl̄ithā *v.* redeem ရွေးနှုတ်သည်၊ ကယ်တင်သည်

plo *n.* plank အချောင်း (သစ်)

plō *v.* connect; hook together အဆက်၊ ဆက်သည်

plō (siyò) 1) *v.* strip of coarse cloth at the top of a
 woman's wrap skirt that helps keep it secure အထက်
 ဆင် **2)** *n.* extension အဆက်

plòhō *v.* lift upright; lift up ထူသည်၊ ထူမသည်

plō *n.* bamboo tube in which sticky rice is cooked
 ကောင်းညှင်းကျည်တောက်ဝါး၊ တင်းဝါး

plō *n.* short bamboo tube cup ဝါးဘူး၊ ဝါးမောက်

plòhti *v.* baptize ဆေးကြောခြင်းခံသည်၊ ဆေးကြော
 ခြင်းမင်္ဂလာပေးသည်

plō₁ *n.* mound; small hill တောင်ပို

plō₂ *prt.* together နှင့်အတူ

plō₃ *v.* together အတူတကွ
 ā **plō** eat together အတူတူစားသည်

plōgū *prt.* together; along with နှင့်အတူ၊ အတူတကွ

plōrū *adv.* together; in cooperation with အတူတူ၊
 တပေါင်းတစည်းတည်း

plū *v.* wear; pull on (as a sock); put on (as a ring)
 စွပ်သည်

plūhō *v.* take off; remove (as a sock) ချွတ်သည်
 (ခြေစွပ်)

plū *v.* swaddle အဝတ်ဖြင့်ရစ်ပတ်သည်၊ စည်းသည်

po₁ *n.* pen; yard; compound; enclosure ခြံ၊ ခြံဝင်း

po₂ *n.* shed; stable တင်းကုပ်

po₃ *v.* hit; play (an instrument) တီးသည်၊ တူရိယာ
 တီးခတ်သည်

po-ō *n.* banana stalk ငှက်ပျောဖူး

polo₁ *adj.* young; middle-aged လူလတ်ပိုင်း၊ လူငယ်
 လူရွယ်

polo₂ *v.* **1)** young (of an adult) နုပျိုသော **2)** be of age
 အရွယ်ရောက်သော

polo / polohphā *n.* strong young man
 အားကောင်းမောင်းသန်လူပျို

polophūthā *n.* young people; unmarried people
 လူငယ်လူရွယ်၊ လူငယ်မောင်မယ်

popēlā / tretrūlā *n.* sour edible leaves of a vine နွယ်
 ချဉ်ရွက်

pō *v.* grab; grasp; catch; capture ဖမ်းသည်

pōcōhti *v.* wash hands (before a meal) လက်ဆေး
 သည်၊ ရေဆွတ်သည် (ထမင်းစားချိန်)

pōcudē *v.* **1)** hold one's hand လက်ကိုင်သည် **2)** get
 married လက်ထပ်သည်

pōi *v.* grasp; hold on to ကိုင်ထားသည်

pōnī *v.* capture ဖမ်းမိသည်၊ လက်ပူးလက်ကြပ်မိ
 သည်

pōsūrūcudē *phr.* greet with a handshake; shake
 someone's hand လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်သည်

pò *v.* split ပဲ့သည်
 khālōmo **pò** harelip; cleft palate နှုတ်ခမ်းပဲ့သည်

pòbā *v.* inquire about someone whom you miss သတိရ
 သည့်အနေဖြင့်မေးမြန်းသည်၊ သာကြောင်းမာ
 ကြောင်းမေးသည်

pòjōsōmi *v.* gossip သူတစ်ပါးအတင်းပြောသည်၊
 မကောင်းကြောင်းပြောသည်

pòkhipòkō *v.* use dirty words; swear မကောင်းသော
 အရာ (ချီး-သေး) နှင့်ခိုင်းနှိုင်းသည်၊
 ဆဲရေးတိုင်းထွာသည်

pòlò / pòlògòlā / pòlò-òlā *adj.* **1)** be without
 restraint; rambunctious; wild ပေါ်ကျော့နေသော၊
 အပျော်အပါးနှစ်သက်သော၊ မယ်မယ်ရရ

လုပ်ကိုင်လေ့မရှိသော 2) overact; be over the top ကဲသော

pòmīpòkhă v. accuse someone by name
အမည်တပ်၍စွပ်စွဲသည်။ သမုတ်သည်

pòyèlā n. plant with edible leaves that grows near water
ရေစပ်၊ တောအုပ်တွင်ပေါက်သောဟင်းရွက်တစ်မျိုး

pǒ / **pǒlě** prt. Let's... ...စို့၊ ...ရအောင်လေး
Na òdă jihthǒ, mapǒ pè! You've been resting a long time; get to work! နင် နားနေတာကြာပြီ၊ ပြန်လုပ်ပေတော့။

pǒ adj. difficult; hard ခက်သော၊ ခက်ခဲသော၊
ကြမ်းတမ်းသော

pǒ / **pǒjā** / **pǒjāpòsă** / **pǒjǒthǒjā** / **pǒ-să** adj.
1) difficult ခက်ခဲသော၊ ကြန့်ကြာသော၊ အချိန်ကြာသော၊ နှောင့်နှေးသော 2) rough (trip) ခက်ခဲသော၊ ကြမ်းတမ်းသော(လမ်းခရီး)

pǒlāsālā n. emergency; urgently အရေးပေါ်၊ အရေးနဲ့အကြောင်းနဲ့၊ အရေးကြီးလာခဲ့သော်

pǒ₁ v. make up a new word; invent a plan ထွင်သည်၊
ကြံဆသည်

Apǒ-apǒla klèklǒ. Necessity is the mother of invention. လိုလျှင်ကြံဆ၊ နည်းလမ်းရ။

pǒ₂ n. pot အိုး

pǒ₃ v. hit with a stick; beat ရိုက်သည်၊ ပုတ်သည်၊
ထုသည်(တုတ်ဖြင့်)

pǒbǒ v. pound laundry ထုလျှော်သည်၊ တုတ်ဖြင့်ရိုက်လျှော်သည်

pǒhā n. clay pot မြေအိုး

pǒhtālǐ n. brass pot ကြေးအိုး

pǒhtòlò n. metal pot သံအိုး၊ ဒယ်အိုး၊ မိုဗန်းဗြဲဒယ်

pǒi v. watch; wait; tend; guard (a crop from animals)
စောင့်နေသည်၊ စောင့်ကြည့်သည်၊ စောင့်ရှောက်သည်

pǒi taphútali tend animals တိရစ္ဆာန်ကို စောင့်ရှောက်သည်

pǒlepǒjǒ v. 1) making a riddle စကားထာဝှက်သည်၊ စကားဝှက်သည် 2) speak creatively ကြံဖန်ပြောသည်

pǒlò n. flute ပုလွေ

pǒtaǒ n. wok; skillet ဒယ်အိုး

pǒtèlè n. small clay cooking pot မြေအိုးငယ်

pǒnu / **bǒnu** adv. even that much ဒီလောက်ထိ တောင်၊ ဒီလောက်တောင်မှ

pǒ₁ v. prop up ထောက်ထားသည်၊ မလဲအောင် ထောက်သည်

pǒ₂ v. 1) jump ခုန်သည်(နှံ့ကောင်) 2) pop; spark (fire); burst; bang (gun) ပေါက်သည်၊ ပေါက်ထွက်သည်၊ ဖောက်သည်

pǒ₃ v. crack one's knuckles မြည်အောင်တီးသည် (အသံမျိုးမျိုး)

pǒcǒhtū n. prop; house post that goes only up to support the floor ထောက်တိုင်၊ အလယ်တိုင်၊ ကြမ်းခင်းအလယ်တိုင်

pǒǒ n. cone-shaped bamboo fish trap မြိုး

pǒpha v. burst ပွင့်ထွက်သည်၊ ပေါက်ကွဲသည်

pǒphò v. crack; burst; explode ပေါက်ကွဲသည်

pǒpǒ v. pop; burst; spark ပေါက်သည်(မီး)၊ ပေါက်ထွက်သည်

pǒrǒkǒrukǔ phr. sound of crackling and explosions from a forest fire (or) gun fire မီးပြင်းပြင်းလောင်တဲ့အခါ (တောင်ယာမီးရှို့ချိန်) ကြားရသော ပေါက်ကွဲသံအမျိုးမျိုး၊ သေနတ်သံ

pǒthokǒ n. crack အက်ကြောင်း၊ ကွဲအက်ရာ

pǒtupǒkǔ v. break into pieces အပိုင်းပိုင်း ကွဲအက်သည်(အုတ်နံရံ၊ သစ်ချောင်း၊ အုတ်တိုင်)

pra₁ n. gossip အတင်းအဖျင်း

pra₂ n. person လူ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၊ သက်ဆိုင်သူ၊ သမား၊ သူ၊ သူ့ကို

pra agha *n.* businessman; trader စီးပွားရှာသူ၊ ကုန်သည်၊ ဖောက်ကားရောင်းဝယ်သူ

pra ahū *n.* thief သူရိုင်း

pra ajo *n.* 1) traitor; backstabber သစ္စာဖောက်သူ၊ အဖျက်သမား 2) intelligence agent ထောက်လှမ်းရေး

pra ami / pramaghōtò *n.* dancer; dance troupe ကချေသည်၊ အကအဖွဲ့

pra apū *n.* person who beats the bush to chase game toward a hunter သားကောင်မောင်းသူ၊ တောခြောက်သူ

pracīrō *n.* judge တရားသူကြီး

prada / pradapraphū *n.* person with evil power; witch စုန်းကဝေ၊ မကောင်းသောအစွမ်းတန်ခိုးရှိသူ

pradoprasō *n.* advisor; spokesperson; councillor ဆော်ဩပေးသူ၊ အတိုင်အပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်၊ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ

pradōkha *n.* hunter who lies in wait for prey စောင့်ပစ်သူ၊ သားကောင်စောင့်ပစ်သူ

prahobū *n.* garlic ကြက်သွန်ဖြူ

praholī *n.* onion; shallot ကြက်သွန်နီ

prakīkā *n.* criminal; bad guy; sinner ရာဇဝတ်သား၊ လူဆိုးလူယုတ်၊ အပြစ်သား

prakūđōmō *n.* tax collector အခွန်ခံသူ

pralōtehto *n.* prisoner; jailbird ထောင်သား၊ အကျဉ်းသား

prama ātò *n.* fisherman တံငါသည်၊ ရေလုပ်သား

pramaphūgā *n.* midwife သားဖွားဆရာမ၊ အရပ်လက်သည်

pramatama *n.* worker အလုပ်သမား

prami *n.* wild person; savage လူရိုင်း၊ လူဝံ

pramō *n.* daring woman; heroine ရဲရင့်သော အမျိုးသမီး

pramōđsōha *n.* pregnant woman ကိုယ်ဝန်သည်

pramōphūgā / praōcōkū *n.* pregnant woman in confinement မီးနေသည်

praphacè / praphalō-cè *n.* 1) students ကျောင်းသူ ကျောင်းသား 2) readers; audience for literature စာဖတ်ပရိတ်သတ်

praphā *n.* hero သူရဲကောင်း၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသော (အမျိုးသား)

praphōsaphōphī *n.* people who cook for a festival ချက်ပြုတ်ရေးသမား၊ စားဖိုမှူးအဖွဲ့

prapōirū *n.* treasurer ဘဏ္ဍာရေးမှူး

prapro *n.* 1) miracle man အစွမ်းရှိသူ 2) prophet ပရောဖက်

praprōjō / praprōlethejō *n.* negotiator တရားသူကြီး၊ ဖြန်ဖြေသူ၊ ပြဿနာဖြေရှင်းသူ၊ စီရင်ဆုံးဖြတ်သူ

prarīpracō / pracōhtī *n.* good person; noble person; saint သူတော်ကောင်း၊ သူတော်စင်၊ ရဟန္တာ

prasōrēphū *n.* poor person ဆင်းရဲသား

prathodōphū *n.* apostle; evangelist တမန်တော်၊ စေတမန်

prathūkuphū *n.* non-Christians; unbelievers; animists အသင်းကွဲ၊ မယုံကြည်သူ၊ ရိုးရာနတ်ကိုးကွယ်သူ

prā *v.* acrid or astringent (taste) ဖန်သည်

prā *v.* 1) become quiet; taper off (rain) ငြိမ်သည်၊ တိတ်သည်၊ စဲသည်

Sè prā jahtō. The rain has tapered off. မိုးစဲသွားပြီ။

2) die down (of a fire) မီးညွန့်ကျိုးသည်

prāprā *adv.* 1) stay silent (when you should speak up) တိတ်ဆိတ်စွာ 2) hold what one wants to say inside; stay silent when asked to speak ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေသော

pre / predā *adj.* exhausted မောပန်းနွမ်းနယ်သော

predekă *n.* burned over plot of land တောင်ယာ
 ဘေး၌ မီးလောင်ထားသောတော၊ မီးလောင်
 ထားသောတောအုပ်

prekělā / prekēnuthōlā *n.* edible leaves with a
 strong odour; acacia intsia ဆူးပုပ်ရွက်

prēthālè *phr.* that's all; just like that အဲဒီလိုဘဲ၊ ဒါဘဲ
 လေ

prēwò *prt.* let's ကြစို့၊ ရအောင်

prí *v.* spit ထွေးသည် (တံတွေး)

prí-pro *adj.* having supernatural power; miraculous
 person ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသော၊ အစွမ်းရှိသော၊
 တန်ခိုးအာနုဘော်ရှင်

prí / prí-khě *adj.* smaller than normal သေးကွေး
 သော၊ သေးငယ်သော

prí / prí-prú 1) *adj.* ...to bits; ...to smithereens
 ကြေမွသော၊ တစ်စီဖြစ်သော 2) *n.* bits; pieces
 အစအန၊ အကြေ

prínî *v.* squish ဖျစ်ညှစ်သည်

prísî / prísîprojo *v.* messy; scattered; disorganized;
 untidy ဖရိုဖရဲဖြစ်သော၊ ပြန့်ကြဲနေသော၊ မ
 သေသပ်သော

prîthîliu *n.* little kids; tiny အလွန်သေးငယ်သော၊
 သေးသေးလေး၊ ပိစိကွေးလေး

pro / pro-û 1) *v.* vomit အန်သည်၊ အော့အန်သည်
 2) *n.* vomit အန်ဖတ်

protòhtò-îtlòlò *v.* have both vomiting and diarrhea at
 the same time; gastro-enteritis အထက်လှန်အောက်
 လျှော

pròlò *adj.* long and narrow; tall and skinny; lanky
 သွယ်သော၊ ရှူးသော

Pròfet *n.* prophet; seer ဘုရားနှုတ်ကပါတ်တော်ကို
 လူတို့အားဟောပြောသူ၊ နိမိတ်ကြိုတင်ပြောပြ
 သူ

prò₁ *n.* compensation for fornication or adultery
 မိန်းမလျော်ကြေး (ပြစ်မှားမိပြီးမယူသည့်အခါ)

prò₂ *v.* 1) prepare ပြင်ဆင်သည် 2) improve; repair
 မွမ်းမံသည်

pròunā *v.* prepare ahead; make ready အဆင်သင့်
 ပြင်ဆင်ထားသည်၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားသည်

prò-ò *v.* burp; belch လေချဉ်တက်သည်

prò 1) *adj.* be sparsely populated နည်းပါးသော
 (လူသူ) 2) *v.* sparse ကျိုးတိုးကျဲ၊ ခပ်ကျဲကျဲ၊
 ခပ်ပါးပါး

prū *adj.* thin; sparse (hair) ပါးသော၊ ပါးလွှာသော
 cèlā prū thin paper စက္ကူပါး
 khūli prū have sparse hair ဆံပင်ပါးသည်

prūjū *n.* termites; white ants ခြေ

pu₁ 1) *v.* hold in one's mouth; suck on ငုံ့သည် 2) *prt.*
 even dare toလိုက်သေးတယ်
 Na puma kě. Go ahead and try if you dare.
 မင်းလုပ်ကြည့်လေး။ မင်းလုပ်ရဲရင်လုပ်ကြည့်
 လေး။
 Na pudo kě. Say it if you dare. မင်းပြောကြည့်
 စမ်းပါ။

pu₂ *n.* first; first fruits ဦးဦးဖြားဖြား၊ လက်ဦးပထမ၊
 အစအဦး
 āpu dī eat the firstfruit of the rice harvest ကောက်
 သစ်စားသည်

pu₃ *v.* inform ပေါက်ကြားသည် (အကြောင်းကိစ္စ)

pucu *v.* suck on စုပ်သည်၊ နှုတ်ခမ်းဖြင့်စုပ်ယူသည်

pulopukhò *v.* spread (of news); be well known
 ဟိုးလေးတကျော်ကျော်ဖြစ်သွားသည်၊ နေရာ
 အနှံ့အပြားပေါက်ကြားသည်

pusīlā *n.* soap acacia leaves ကင်ပွန်းချဉ်ရွက်

pusīthā *n.* soap acacia fruit ကင်ပွန်းသီး

pū *n.* younger sibling ညီ၊ မောင်

pūmakhò *n.* younger brother ညီလေး၊ မောင်လေး

pūmāmū *n.* younger sister ညီမလေး

pû₁ *clf.* 1) group အဖွဲ့၊ အသင်းအဖွဲ့ 2) herd; flock အုပ် (တိရစ္ဆာန်) (အမျိုးအစားပြသည့် စကားလုံး)

pû₂ *v.* puncture; penetrate; break ပေါက်သည်၊ ပေါက်သွားသည်

pû / pû-khe *v.* hunt; go hunting တောလိုက်သည်၊ အမဲလိုက်သည်

pûjûpaja *n.* meat with lots of gristle and membrane အရွတ်အရွဲ (တိရစ္ဆာန်အသား)

pûthû / pûthûgoli *adj.* pithy; pulpy; soft ဖောင်းသော၊ ပွသော၊ အခေါင်းပွ

pûlā *n.* betel leaf; leaf used for wrapping a quid of betel ကွမ်းရွက်

pû *n.* cow နွား

pûbû *n.* cow's hump နွားလပို

pûlō *n.* ox cart; cow cart နွားလှည်း

pûnūhtī *n.* cow's milk; milk နွားနို့

pûphādō *n.* large cow that can pull a plough ဝန်တင်နွား

pûphāthādī *n.* bull (non-castrated) နွားသိုး

pûpo *n.* cow pen; stall; shed နွားတင်းကုပ်

pûsaklō *n.* manger; feed trough နွားစာခွက်၊ နွားစာခေါင်း

pwě *n.* festival ပွဲ

R r

ra₁ *adj.* 1) spicy, and tingly; numbing စပ်သော (မက်ခါသီး)

Hathōthā mè èra. The peppercorn-like seed is spicy. မက်ခါသီးကစပ်သည်။

2) sore from abrasion; irritation from friction (as thighs rubbing together) ပူလောင်ပူစပ်သော(အသားအရေ)

ra₂ *v.* go to the other side; cross over အခြားတစ်ဖက်သို့ကူးသွားသည်

Ra ô lota nu tokhō. Cross to the other side of the stream. ဟိုဘက်ကမ်းသို့သွားပါ။

ra₃ *v.* rubbed raw ပွန်းစပ်သည်

ra₄ *v.* matching; fit together; go well together with လိုက်ဖက်သည်၊ ကြည့်လို့ကောင်းသည်

raha *n.* 1) Ferris wheel; water wheel for getting water from a stream into a paddy field ချားရဟတ်၊ ရေရဟတ် 2) spinning wheel မိုင်း၊ ချည်ငင်မိုင်း

ralīphā 1) *adv.* go well together (foods, flavours) အလွန်လိုက်ဖက်သော(အစားအစာ) 2) *v.* get along well with တည့်သည် (လူလူချင်းပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး)

rana *v.* plan in advance; prepare ပြင်ဆင်သည်၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်သည်

ranā *loc n.* side; edge ဘေး၊ နံဘေး

ranī *v.* spread (as a disease); be contagious ကူးစက်သည်၊ စွဲကပ်သည် (ရောဂါ)

rā₁ *n.* trellis စင် (ဗူး၊ဖရုံ၊သခွားစင်)

rā₂ *v.* be over; be out of season; be no longer bearing (fruit) တုံးသွားသည်၊ ကုန်သွားသည်

Thokothā rā jahtō. The mangoes are done. Mango season is over. သရက်သီးရာသီချိန်ကုန်သွားပြီ။

rāja *v.* threaten; snarl; pick a fight မာန်ဖီသည်၊ ရန်စောင်သည်၊ ရန်စသည်

rākhă *adj.* light; bright; shining လင်းသော၊ ထွန်းလင်းတောက်ပသော

rākhăsephro 1) *adj.* shine out; emit rays of light တောက်ပသော၊ လင်းရောင်ဖြာထွက်သော 2) *n.* rays လင်းရောင်ခြည်

rākhătèwè *adj.* bright; glowing လင်းထိန်သော၊ တောက်ပြောင်သော

rāpa *n.* beam; rail on the wall inside a house လျှောက်

re *v.* fence off a yard or plot of land ကာသည်၊ ခတ်သည်၊ ခြံကာသည်

re / re-ka *v.* cut with a sickle; harvest ရိတ်သည်

re / re-po *clf.* for counting gardens, yards ခြံ

radio *n.* radio ရေဒီယို

rekă *n.* harvest time (Nov, Dec) ကောက်ရိတ်သိမ်းချိန်

reletu *n.* date palm စွန်ပလုံ

retu *n.* end of harvest time ကောက်ရိတ်သိမ်းပြီးချိန်၊ ကောက်ရိတ်ရာသီကုန်ဆုံးချိန်

rē₁ *v.* ostracise; avoid ကြဉ်ဖယ်သည်၊ ရှောင်သည်

rē₂ *n.* edge; shore နံဘေး၊ ကမ်းစပ်

rēbūrēbă *v.* 1) be uncertain; hesitant; of two minds စိတ်ဒွိဟဖြစ်သည်၊ ယောင်တိယောင်တောင်၊ ဇေဇေဝါ၊ မယောင်မလည် 2) avoid work or responsibility; look for a way out အချောင်ခိုချင်သည်၊ ခိုကပ်သည်

rēdōi *v.* protect by blocking with one's arms, body, or a fence စည်းတားသည်၊ စည်းကာသည်၊ ကာရံထားသည်

rēwe 1) *v.* spin; coil; round ဝိုင်းသည်၊ ခွေသည်၊ ဝိုင်းသော 2) *n.* circle အဝိုင်း

rē₁ *n.* kind of grass မြက်ပင်တစ်မျိုး

rē₂ *v.* 1) move; alive လှုပ်သည်၊ လှုပ်ရှားသည်၊ အရှင်ဖြစ်သည် 2) affected by poison; be infected; experiencing pain from an injury အဆိပ်ထသည်၊ ဒဏ်ရာကိုက်ခဲသည်၊ ဝိုးဝင်သည်၊ အနာရင်း

သည် 3) track (an animal); trace ခြေရာခံသည်

rēgethă *v.* evaluate; re-examine ပြန်လည်ဆန်းစစ်သည်၊ ပြန်လည်သုံးသပ်သည်

rēghūglè 1) *v.* struggle ရုန်းကန်သည်၊ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားသည် 2) *adv.* wiggle လှုပ်စီလှုပ်စီ

rējè *n.* wild toddy palm တောထန်းပင်

rējè / grējè *v.* catch with a wire snare ကြိုးကွင်းဖြင့်ထောင်ဖမ်းသည်

rèla *v.* study; check; examine လေ့လာစုံစမ်းသည်၊ စိစစ်သည်

rěgo *n.* magnolia tree; champac စကားဝါ

rěmū / khū *n.* kind of hemp, the inner bark of which can be rolled into string လျှော်ပင်တစ်မျိုး

rěsè *v.* dry or roast in strips အခြောက်လှန်းသည်၊ အမြောင်းလိုက်အခြောက်လှန်းသည်၊ မီးကင်သည်

ri *v.* shake one's head (in disagreement) ဦးခေါင်းလှုပ်ခါသည် (သရော်သည့်အနေဖြင့်)

rilima / rilisōsū *v.* have gas; flatulence လေထိုးလေအောင့်ဖြစ်သည်၊ လေခံသည်

rīlī / rīliròlò *n.* python စပါးအုံးမြွေ

rī *v.* first; previous ဦးဆုံး၊ အရင်ဆုံး

rī / rī-htū *n.* 1) tendons and sinews; nerves အကြောအခြင် 2) roots အမြစ်

rīkana *adv.* just a minute; just awhile ခဏနေပါဦး၊ ခဏတစ်ဖြုတ်

rīkhī₁ *n.* thatch သက်ငယ် (အမိုး)

rīkhī₂ *n.* barking deer; muntjac ချေ၊ ဒရယ်

rīkhītū / rīkhīhtu / rīkhībū *n.* bundle of thatch သက်ငယ်စည်း

rīkū / rīkūrīghè *adj.* 1) first; original ပထမဦးဆုံး၊ လက်ဦး၊ အရင်အဦး 2) in front; first ရှေ့ဆုံး၊ အရင်ဆုံး

rīli / rīliròlò *n.* air; wind လေ

rīlisōsū *v.* have stomach cramps; have gas လေခံသည်။ လေထိုး/အောင့်သည်

rīlithaplawi *phr.* blow strongly (enough "to make bats fly") လေကြီးမိုးကြီးကျသည်။ မိုးသက်မုန်တိုင်းကျသည်

rīlithatèphèsū / rīlisōsū *v.* have a headwind လေဆန်နှင့်တိုးသည်

rīlitho *v.* 1) catch a (hunter's) scent (of an animal being hunted) လေကြောမိသည်။ လေကြောတည့်သည်
2) go with the wind လေစုန်သည်

rīlitōpō *n.* strong wind; storm လေပြင်းတိုက်သည်

rī₁ *adj.* healthy; strong; good သန်သော၊ ကောင်းသော
Bu rī. The rice is healthy. စပါးသန်သည်။

rī₂ *v.* grind ကြိတ်သည်

rī₃ *v.* cut (with scissors or clippers) ညှပ်သည်(ဆံပင်)
rī khūli cut one's hair ဆံပင်ညှပ်သည်

rī₄ *v.* be the right time; be due အချိန်တန်သည်
rīā be time to eat စားချိန်တန်သည်

rī-kě *n.* 1) meaning အဓိပ္ပါယ် 2) topic အကြောင်းအရာ 3) about; concerning အကြောင်း

rī-rū *adj.* 1) good; best of the best ကောင်းသော၊ ကောင်းမြတ်သော 2) best of the best ကောင်းနိုးရာရာ
Ma ta wa èrìèrū. Do the very best. ကောင်းနိုးရာရာလုပ်ပါ။

rī (bu-hū) *v.* roll rice in a circular motion in a tray (in order to find and remove grains that still have their husk on) စပါးလုံးထုတ်သည် (စကောဖြင့်)

rīcō *adj.* 1) clean; pure; noble သန့်ရှင်းသော၊ မြင့်မြတ်သော 2) innocent; unblemished အပြစ်ကင်းစင်သော၊ အနာအဆာကင်းသော

rīkhīrīkō *adj.* fidgety; rambunctious; feeling one's oats လှုပ်လှုပ်ရွရွ၊ ဂနာမငြိမ်ဖြစ်သော

rīklo *v.* shave one's head ကတုံးရိတ်သည်

rīmū *v.* grind to a powder အမှုန့်ကြိတ်သည်

rīpha *v.* 1) grind ကြိတ်ခွဲသည် 2) mill; take the husk off (rice) အခွံချွတ်သည် (စပါး)

rīphūrimā / rīphūrīwū *v.* ready for marriage ဖူးချိန်ပွင့်ချိန်တန်သည်(အိမ်ထောင်ပြုချိန်တန်သည်)

rīwīrēwe *adv.* be round; curved; in a circle ပတ်ပတ်လည်

rī-hă *v.* spicy and tingly ပူစပ်ပူလောင်အရသာ ဖြစ်သည် (မက်ခါသီး)

rī (rīhtă, rīsī, rīkrō) *n.* rattan ကြိမ်

rībō *n.* strip of rattan; cane ကြိမ်လုံး

ro₁ *v.* stab; spear; impale ထိုးသည်။ လှံ-ဓား-တုတ်ချွန်နှင့်ထိုးသည်

ro₂ *n.* morning နံနက် (၆ နာရီမှမွန်းတည့် ၁၂ နာရီထိ)

robā / robātoto *v.* speak; converse စကားပြောသည်။ စကားစမြည်ပြောသည်

robāsī *v.* speak; converse စကားပြောဆိုသည်။ အပြန်အလှန်ပြောဆိုသည်

robāsò *v.* speak harshly; speak bluntly စကားခပ်မာမာပြောသည်

robāthě *adj.* be talkative စကားများသော

rokō *v.* cup in one's hands; treat tenderly and fondly လက်ဝါးဖြင့်ခံသည်

rophlō *v.* poke; pierce; perforate ထိုးဖောက်သည်

Rosario *n.* rosary စိပ်ပုတီး

rothō *adv.* early (morning) နံနက်စောစော

rō-rō *v.* 1) recite a mantra; chant a blessing ရိုးရာမင်္ဂလာစကားရွတ်သည်။ ကောင်းချီးမင်္ဂလာတောင်းလျှောက်သည်။ မင်္ဂလာပေးသည်
2) grumble and complain မြည်တွန်တောက်တီးသည်

rōkīkā *v.* curse ကျိန်ဆဲသည်

rō *adj.* cold အေးသော

rōbō₁ *adj.* delicious ခံတွင်းတွေ့သော၊ ခံတွင်းမြိန်သော

rōbō₂ *v.* feel better; be on the mend သက်သာသွားသည်၊ သက်သာရာရသည်

rōdō *n.* narrow bamboo used as a lattice under thatch roofing ချင်ဝါး

rōghici *adj.* very cold အေးစက်သော

rōlo *n.* temporary storage container for rice in a field woven of bamboo in an hourglass shape တောင်ယာစပါးလှောင်အိမ် (ခေတ္တယာယီစပါးကျို)

rō₁ *clf.* for counting households အိမ်အဆောင်

rō₂ *n.* low circular dining table woven of bamboo or rattan ဒေါင်းလန်း

rōhtī *loc n.* touching; beside; adjacent အနားမှာ၊ နံဘေးမှာ

rōjō *v.* coddle to sleep ချော့မြူသည်

rōkhō / rikhīrōkhō *n.* kind of large barking deer ချေအကြီးစား

rōkōrukū *v.* sound of bubbling ပွက်လောညံသည်၊ ဆူညံသံအမျိုးမျိုး၊ အသံဗလံအမျိုးမျိုးထွက်သည်

rōpē *n.* rubber band သရေကွင်း

rōpō *n.* 1) smallest in the set of (7) frog drums ဖားစည်စုံတွဲအသေးဆုံးတစ်လုံး 2) flat gong မောင်း (အလယ်ဗဟိုတွင်အဖုမရှိသော)

rō *v.* cut with a large swinging motion (as when cutting grass with a scythe or long knife) ခုတ်ရမ်းသည် (ဓားဖြင့်)

rō mi cut grass မြက်ခုတ်ရမ်းသည်

rō-i / rōdōi *v.* protect; guard against; ward off; hover around protectingly ကာကွယ်ထားသည်၊ ကာထားသည်၊ လုံခြုံအောင်ကာကွယ်သည်

rō / me-rō *n.* interpretation of omens; foretelling; traditional rites; nats traditionally worshipped နိမိတ်ဖတ်သည် (ရိုးရာဓလေ့ဖြင့်ပသခြင်း)

rōga / rōgarōdē *excl.* embarrassing; shameful; scandalizing အရှက်တကွဲကိုယ်ကျိုးနည်း၊ ရှက်ဖွယ်ကောင်းသော၊ အရှက်ရစရာ၊ မျက်နှာပူစရာကောင်းသော

rōhōi / rōhōja-i *v.* protect; defend; watch over ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည်
Bicā kētūi dō rōhōja-i pa. God watches over and protects us. ဘုရားသခင်ကျွန်ုပ်တို့ကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည်။

rōlō *n.* boa constrictor စပါးကြီးမြွေ

rōnō *v.* be of the same height; be in line with each other; be of the same age တညီတည်းဖြစ်သည်၊ အရွယ်တူသည်၊ တတန်းတည်းဖြစ်သည်

rōsō *n.* elephant ဆင်

rō₁ *n.* storage basket with a lid ပုတ်၊ တောင်း (ဆန်၊ အဝတ်၊ စောင်ထည့်ရန်)

rō₂ *n.* side; flank နံဘေး

rō / rō-i *v.* 1) avoid; beware of သတိနှင့်နေသည်၊ ရှောင်ရှားသည် 2) be prepared; forewarned အသင့်အနေအထားရှိသည်

rōjō *n.* stage; platform စင်၊ စင်မြင့်၊ စတိတ်စင်၊ ကွပ်ပျစ်

rōjō *v.* tickle; feel ticklish ယားသည် (ကလိထိုး၍)

rōjōrihtī *adv.* raucous; in an uproar; noisily အုပ်အုပ်သဲသဲ၊ အုပ်အုပ်ကျက်ကျက်၊ ဆူဆူညံညံ

rōkō 1) *adj.* dented; cup-shaped; concave ချိုင့်သော၊ ခွက်သော 2) *n.* cup-shaped receptacle အဝိုင်းခွက်

rōsu *n.* rib bone နံရိုး

rōtō *n.* otter ဖျံ

rō / rōā *v.* bug eaten (bamboo or wood) ပိုးထိုးသည်

rōhō / rōhōtō *adj.* burning hot; blazing hot မီးပြင်းသော၊ မီးပူရှိန်များသော
ghē rōhō burn fiercely ပြင်းထန်စွာတောက်သည်
ghū rōhō be extremely hot ပြင်းထန်စွာပူသည်

rōhōròtò *adv.* burning hot; blazing hot ပူပူလောင်လောင်

rōmō *n.* flying ant that eats wood and bamboo သစ်ဝါးကိုက်ပိုး/စားပိုး

ru *v.* tear down; demolish ဖြုတ်သည်၊ ဖျက်သည်၊ ဖြိုဖျက်သည်
ru sī-phō tear down an old house အိုးအိမ်အဟောင်းဖျက်သည်

rudu *v.* close together စိပ်သည်၊ ကပ်သည်

rudukhī *adv.* very close together; touching ခပ်စိပ်စိပ်

rule₁ *v.* sprinkle (powder) ဖြူးသည်

rule₂ *adv.* sleep with one eye open; sleep lightly သတိရှိစွာ၊ နိုးနိုးကြားကြား

rule₃ *adj.* having fine strands; wispy အမျှင်သေးသော၊ သေးကွေးသော၊ ဆံချည်မျှင်ကဲ့သို့အလွန်သေးကွေးသော

rulurala *n.* bits and pieces of news; rumour သတင်းအစွန်းအစ၊ တစ်ပိုင်းတစ်စ၊ တပ်အပ်မပြောနိုင်သည့်ကိစ္စ

rule_u *v.* avoid work; make others do the work တွက်ကပ်သည်

rumū / rumūrīphī *adj.* powdered; powdery ရွရွလေး၊ ညက်ညက်လေး၊ မှုန့်မှုန့်ကြေသော (အမှုန့်)

rumūrèpè *adv.* soft; melt-in-the mouth; easy to digest အိအိလေး (အရည်ပျစ်ပျစ်)

ruu / rôô *v.* hot and humid အိုက်စပ်စပ်ဖြစ်သည်

rūtu *n.* carpenter bee ပျားပိတုန်း

rū₁ *n.* basket တောင်း

rū₂ *pro.* him/her/it; his/her/its; third person object or possessive pronoun used when the subject is a non-coreferential third person pronoun သူ့ကို၊ သူ့အား
È do rū. He said to him. သူက သူ့ကို ပြောသည်။
È phī rū cèlā. He took his (another person's) book. သူက သူ့များရဲ့ စာအုပ် ယူလိုက်သည်။

rū₃ *n.* have arthritis လေးဘက်နာရောဂါ

rū₄ *v.* 1) slide along on one's bottom တရွတ်တိုက်သွားသည် 2) rub against something to alleviate an itch ပွတ်တိုက်သည် (ယားသောအခါ)
Hto ghòthò dokèu è rúbā ènā wa sīhtū. The pig has an itch so is rubbing against the house post. ဝက်က ယားလို့သူ့ကိုယ်သူ့အိမ်တိုင်နဲ့ပွတ်တိုက်နေတယ်။

3) rub; whet (knife, thanakha, etc.) သွေးသည် (ဓား၊ သနပ်ခါးစသဖြင့်)
rūdò-rūhtō sharpen knives and daggers ဓား၊ဓားမြှောင်သွေးသည်

rū / rū-dā *adj.* good ကောင်းသော

rū / rūkhō *pro.* plural marker for 3rd person and for imperatives ...ကြါ...တို့
Ma rūkhō. Y'all do it. လုပ်ကြါ။ သင်တို့လုပ်ကြါ။
Èlè rukhō. They went. သူတို့သွားကြသည်။

rūba *adj.* sweet ချိုသော

rūbō *v.* brush clean ပြောင်အောင်တိုက်သည်
rūbō cī-mō scrub off dirt and sweat ဂျီးတွန်းသည်

rūghutū *adj.* best အကောင်းဆုံး

rūhtō *v.* sharpen (saw, knife, etc.) တိုက်သည် (လွ)၊ သွေးသည်၊ ထက်အောင်သွေးသည် (ဓားမြှောင်)

rūkhlō *adj.* better ပို၍ကောင်းသော

rūnūranā *loc n.* surrounding; on all sides; encircling; nearby ဘေးပတ်လည်၊ အနီးဝန်းကျင်

rūrūlě *adv.* well ကောင်းစွာ၊ ကောင်းမွန်စွာ
Ma rūrūlě. Do it well. ကောင်းကောင်းလေးလုပ်ပါ။

rūtī 1) *adv.* touching; close together ကပ်ကပ်လေး၊ အနီးကပ်
sinō-rūtī sit side by side touching each other ကပ်၍ထိုင်သည်၊ ပူးကပ်ကပ်ထိုင်သည်

2) *v.* approach ချဉ်းကပ်သည်

rŭ₁ *n.* silver; money ငွေ၊ ပိုက်ဆံ
rŭ₂ *v.* mince; slice finely စင်းသည်၊ ပါးပါးလှီးသည်
rŭ-htă *n.* silver and gold; money ရွှေငွေရတနာ၊
 ငွေကြေး
rŭcělă *n.* paper money; cash; bills ငွေစက္ကူ
rŭgrō-htăgrō *n.* gold and silver jewelry လက်ဝတ်
 ရတနာ၊ အဆင်တန်ဆာရွှေငွေ
rŭjă *n.* silver coin ငွေဒင်္ဂါး၊ ငွေသား
rŭkō *n.* purse; wallet ပိုက်ဆံအိတ်
rŭli / rŭlihtăli *n.* debt အကြွေး
rŭmè *n.* necklace made with a large crescent shaped
 slab of silver ငွေဒင်္ဂါးဖြင့်သွန်းလုပ်ထားသော
 လည်ဆွဲပြား (လခြမ်း)
rŭmō *n.* investment; capital မတည်ငွေ၊ ရင်းနှီးငွေ
rŭmū / rŭmūrŭma *n.* silver coins; change; small
 coins အကြွေစေ့
rŭphò *n.* rupee; copper coin overlaid with silver; double
 layer coin used as jewelry နှစ်ထပ်ဒင်္ဂါး
rŭthă *n.* string of silver beads ငွေပုတီးကုံး

rŭ *n.* snake မြွေ
rŭ / rŭhō *n.* choose the best; select; sort ရွေးထုတ်
 သည်၊ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်
rŭ / rŭla *v.* choose; select ရွေးသည်၊ ရွေးချယ်သည်
rŭda / rŭsaphră *n.* dragon နဂါး
rŭhtŭ *n.* water snake ရေမြွေ
rŭhtorojo *n.* kind of tree snake ငှက်ပစ်မြွေ
rŭkă *n.* time for second burning of the fields (April)
 ကျုံးခွေချိန်
rŭplō *n.* 1) rat snake တောင်ပို့မြွေ 2) rat snake
 လင်းမြွေ
rŭpŭ / rŭpŭrapa *phr.* sting; be irritated; be inflamed
 ပူစပ်ပူလောင်ဖြစ်သည်၊ နေမထိထိုင်မသာ
 ဖြစ်သည်
rŭsō *n.* large black tree snake တောနက်ထဲကမြွေကြီး
rŭthă *n.* cobra မြွေဟောက်
rŭthōbōhtŭbrō *n.* banded krait ငန်းတော်ကျား၊ မြွေ
 ဘုရင်
rŭthŭ *n.* green viper မြွေစိမ်း

S s

sa *v.* 1) go out; travel သွားသည် 2) move ရွေ့ရှား
 သည်
sa / sabō *v.* toss up rice grains in a tray to separate
 chaff, broken kernels, etc. ပြာသည် (စပါး၊ ဆန်)
saāsaō *n.* food and drink အစားအသောက်၊ စား
 သောက်ဖွယ်ရာ
saāsaphŭ *n.* food စားသောက်ဖွယ်ရာ၊ အစားအစာ၊
 စားနပ်ရိက္ခာ
sabō *v.* go past ကျော်သွားသည်၊ ကျော်လွှားသည်
sacŭ *v.* escape; get free လွတ်သွားသည်
sacŭ *v.* somersault ကျွမ်းထိုးသည်၊ ကျွမ်းပစ်သည်

sada / htada *v.* spread ပျံ့နှံ့သည်
sadalodakhō *v.* spread all over နေရာအနှံ့ /
 နေရာတကာပျံ့နှံ့သည်
saè *adj.* split off (but remain hanging or attached) ကွာ
 ကျသည်
sagegò *v.* stay far away; keep one's distance ခပ်ခွါခွါ
 သွားသည်
sagesalè *v.* go back and forth, to and fro ဟိုသွားလိုက်
 ဒီသွားလိုက်၊ ကူးလူးသွားလာသည်
sagēgò *v.* walk bowlegged; walk with legs far apart ကွ
 တကွတသွားသည်

sagú *v.* follow along after; follow along with
 နောက်လိုက်သည်။ ...နှင့်အတူသွားသည်
sahō *v.* leave ထွက်ခွာသည်။ နုတ်ထွက်သည်
sahōsalò *v.* go here and there; be active ဟိုဟိုဒီဒီ
 လျှောက်သွားသည်။ သွားလာလှုပ်ရှားသည်
sahtā *v.* leave; abandon; dump (a lover) စွန့်ခွာသည်။
 ချန်ထားသည်
sahtōi *v.* look after or mind မောင်းသည်။
 ထိန်းကျောင်းသည်
sahtūsalo *v.* go about လှည့်လည်သွားလာသည်။
 လျှောက်သွားသည်
sahū *v.* go secretly ခိုးသွားသည်။ တိတ်တိတ်ပုန်း
 သွားသည်
sahūsago *adv.* go secretly ခိုးကြောင်ခိုးဝှက်သွား
 သည်
sai *v.* go with something; go taking something along
 ယူဆောင်သည်။ ပါသွားသည်
sajalī *v.* leave for good; leave permanently အပြီးထွက်
 သွားသည်။ အပြီးသွားလိုက်သည်
saji *v.* go far away အဝေးသို့သွားသည်။ ဝေးဝေး
 သွားနေလိုက်သည်
sakai *v.* go taking someone along ခေါ်သွားသည်
sakhisana *v.* make a journey at night; travel at night ည
 ချင်းထွက်သွားသည်။ ညချင်းခရီးသွားလိုက်
 သည်
sakhla / htakhla *v.* 1) turn over; turn right-side up
 ပတ်လက်လန်သည် 2) fall over (on its back) လန်
 ကျသည်
sakhlō *v.* move over; make room for နေရာဖယ်
 ပေးသည်။ ဝေးဝေးဖယ်သည်
saklè / saklèsaklō *v.* go on a trip; travel ခရီးထွက်
 သည်။ ခရီးပြုသည်
sakligholā *v.* move to a new place; travel to a new
 place နေရာပြောင်းရွှေ့သည်။ စခန်းပြောင်းသည်

saklō *n.* feed trough အစာခေါင်း၊ အစာခွက်
htosakhlō pig's trough ဝက်စာခေါင်း
salòte *v.* walk down; walk downhill အောက်
 ဆင်းသည်
sanusahō *v.* go here and there; poke about here and
 there ဟိုသွားဒီသွား၊ ဟိုဝင်ဒီထွက်
sapā *v.* go leaving something behind; go apart ခွဲခွာ
 သည်။ ခွဲသွားသည်။ လမ်းခွဲသည်
saphī *n.* food; provisions စားသောက်စရာ၊
 စားနပ်ရိက္ခာ
saphīkōsā *n.* leftover food; scraps စားကြွင်းစားကျန်
saphla *v.* escape; run away ပြုတ်သွားသည်။ ပြေ
 သွားသည်
saphò *v.* leave; part from; break up with ကွဲသည်။ ကွဲ
 သွားသည်
saphòpā *v.* 1) separate; split in two အခြမ်းလိုက်ကွဲ
 သွားသည် 2) go off on one's own; go one's own way
 ဂိုဏ်းကွဲသွားသည်
saphrā *n.* king ဘုရင်၊ ရှင်ဘုရင်
saphrā gūkhā *n.* monarchy; dynasty ဘုရင်ခေတ်၊
 မင်းစိုးရာဇာခေတ်
saphrāmō *n.* queen ဘုရင်မ၊ မိဖုရား
saphrā silō-sihtā *n.* king's palace; castle ဘုရင့်
 နန်းတော်၊ ရဲတိုက်
saphrā sūlē *n.* royal family မင်းမျိုးမင်းနွယ်၊
 တော်ဝင်မိသားစု၊ ဆွေတော်မျိုးတော်
saplū *v.* fall off; come loose ကျွတ်ထွက်သည်။ ချောင်
 သည်
sapòpāphū *n.* offshoot group; faction; cult အသင်းကွဲ
 / ဂိုဏ်းကွဲဝင်များ
saprisī *v.* spread out; spread widely ပျံ့နှံ့သွားသည်။
 ပြန့်ကြဲသွားသည်
sarē *v.* avoid; go around ရှောင်သည်။ ရှောင်သွား
 သည်

sarī *v.* go first; go ahead ရှေ့ဆုံးမှသွားသည်။ အရင် သွားသည်

sasō *v.* go quickly မြန်မြန်သွားပါ

sasū *v.* meet on the way; run into ဆုံသည်။ လမ်းကြို သည်

sathèrè *v.* 1) get up ထသည် 2) stand up မတ်တတ်ရပ်သည်

sathō *v.* move ရွေ့လျားသည်။ ရွေ့သည်
Lō sathō. The stone moved. ကျောက်ရွေ့လျား သည်။

sathūglu *v.* go together; go in a pair တွဲသွားသည်။ နှစ်ယောက်တစ်တွဲသွားသည်

satō *v.* go the wrong way; get lost လမ်းမှားသည်

satu *v.* go across; cross over ဖြတ်သွားသည်။ ဖြတ် ကူးသည်

satu-klè *v.* cross the road in front of one ရှေ့က...လမ်းဖြတ်ကူးသည်

satūlè / sathōlè / sathōsaghūlè *v.* go in a group အုပ်လိုက်သင်းလိုက်သွားသည်။ အစုလိုက်အပြုံလိုက်သွားသည်

sawe / salèwe *v.* go about; go visiting လျှောက်လည် သည်။ အလည်သွားသည်

sā₁ *v.* be sick; have a fever ဖျားနာသည်

sā₂ *v.* sell ရောင်းသည်

sāā *v.* deceive; betray ရောင်းစားသည်

sāblūsāwi *adj.* have a severe fever; be severely sick အပြင်းဖျားသည်။ အဖျားကြီးသည်။ ကယောင်ကတမ်းဖြစ်သည်

sāhō *v.* have a high fever; fever is going up အဖျားတက်သည်

sāpjā *n.* soap ဆပ်ပြာ

sārē *v.* spreading (of a disease); contagious; catching ကူးစက်ရောဂါပြန့်နှံ့သည်

sā *n.* star ကြယ်

sā-ā *n.* food သားငါးဟင်းချက်စရာ

sāsīu *n.* Pleiades; Seven Sisters စိပ်ပုတီးကြယ်

sātilōlī *n.* cluster of three stars သုံးလုံးကြယ်

sātōro / sātōha *n.* morning star; evening star; Venus မိုးသောက်ကြယ်။ သောကြာဂြိုဟ်

se₁ *v.* shine လင်းသည်

se₂ *v.* pound ထောင်းသည်

se / se-pe *v.* fight; wage war တိုက်သည်။ တိုက်ခိုက်သည်

sebla *v.* reflect ရောင်ပြန်ဟပ်သည်။ အလင်းရောင် ပြန်သည်။ စူးသည်

sehtō *v.* glare စူးသည်။ စူးရှသည်။ အလင်း စူးရှသည်

selō *v.* shine down ရောင်ခြည်ဖြာကျသည်။ အလင်း ဖြာသည်

sephro *v.* shine brightly on ရောင်ခြည်ဖြာသည်။ အလင်းဖြာသည်

seplōtōhtū *v.* be connected to; be attached to ဆက်သည်။ ဆက်စပ်သည်။ ချုပ်သည်

serawawi *v.* shiny; brilliant ထွန်းလင်းတောက်ပ သည်။ တောက်ပြောင်သည်

serākhā *adj.* bright; shining; flashing လင်း လက်တောက်ပသော၊ ထွန်းလင်းတောက်ပသော

sesū 1) *v.* meet; be face-to-face with ဆိုင်သည်။ တေ့ ဆိုင်သည်။ ဆုံစည်းသည် 2) *n.* intersection ဆုံ ချက်။ ဆုံမှတ်

seta/tase *v.* fight; wage war; engage in battle စစ်တိုက်သည်။ စစ်ခင်းသည်။ စစ်ပွဲ

setamasū *v.* stand up for; defend အတိုက်အခံ ပြုသည်။ တိုက်ပွဲဝင်သည်။ မားမားမတ်မတ် ရပ်တည်၍အရေးဆိုသည် (ရပိုင်ခွင့်/လုပ်ပိုင်ခွင့်)

sethā *v.* reoccur; arrive at an anniversary အခါလည်။ နှစ်ပတ်လည်

setu *adj.* broken in two; broken in the middle အပိုင်း၊ အလယ်တွင်ပြတ်သော၊ ကျိုးသော

sě₁ *v.* sling on one's shoulder; sling across one's chest
လွယ်သည်။ သိုင်းသည်

sě₂ *adj.* dry ခြောက်သော

sě-krā *adj.* dry; bone dry; brittle ခြောက်ကပ်သော၊
ကြွပ်ဆတ်သော

sěbrālū / sībrālū *n.* soot ကျပ်ခိုး

sěkhū / sērākhū *n.* storage and smoking rack over a
kitchen fire ကြပ်ခိုးစင်

sē₁ **1)** *v.* be early စောသည် **2)** *adv.* early စောစော

sē₂ *n.* UFO; flying saucer ပန်းကန်ပြားပျံ

sē₁ *v.* roll up due to exposure to the sun ကွေး
လိမ်ကောက်ကွေးသည် (ရာသီဥတုဒဏ်ကြောင့်)

sē₂ *v.* trap; snare ထောင်သည်

sē₃ *n.* rain; rainwater မိုး၊ မိုးရေ

sēbī *v.* sprinkle (rain); drizzle မိုးဖွဲသည်

sēghuna / sēghulumūna *n.* midnight သန်းခေါင်ယံ

sēghunacūri *n.* middle of the night; in the dark of
night ညနက်ပိုင်း၊ သန်းခေါင်ယံ

sēhti *n.* rainwater မိုးရေ

sēhtirili **1)** *phr.* rainy and windy မိုး၊ လေ **2)** *n.*
weather မိုးလေဝသ

sēlihtitō *v.* alone အထီးကျန်သည်

sēso *v.* whisper တီးတိုးပြောသည်။ လေသံတိုးတိုး
ဖြင့်ပြောသည်။ တီးတိုးသံ

sě *v.* chew ဝါးသည်

sěā *v.* chew and eat ဝါးစားသည်

sěmusěme *v.* chew to bits ကြေကြေညက်ညက်ဝါး
သည်

sěmūthā sēsa *v.* chew the cud; ruminate
စားမြို့ပြန်သည်

sē *n.* crab ဂဏန်းကောင်

sěhtā *n.* prawns; shrimp ပုစွန်၊ ပုစွန်ထုပ်

sěhtāthō *n.* fish paste ငါးပိ

sēmōghīphlō **1)** *v.* ingrown toenail ခြေစွယ်ငုပ်သည်
2) *n.* hangnail ဂဏန်းမျက်စိ (အနာ)

sēsū-sēpa *v.* struggle; wrestle ရုန်းကန်သည်

si-gā *adj.* small သေးသော၊ ငယ်သော

si (lū) *v.* spin; pull (thread) ငင်သည်။ ဆွဲသည်
(ချည်)

si / siphū *v.* tiny; small သေးသော၊ သေးငယ်သော

sidōcō-ò *n.* Kayaw traditional woven shirt ကယော
အမျိုးသား (ကျား/မ)ဝတ်ရက်ထည်အင်္ကျီ

sidōcubrè *n.* fringes on sleeves of a shirt အင်္ကျီ
လက်မောင်းချည်စ

sidōdū *n.* jacket; coat; robe; cloak ဂျာကင်၊ အပြင်ခံ
အင်္ကျီ

sidōghōtō *n.* Burmese formal jacket တိုက်ပုံအင်္ကျီ

sidōgōbrō *n.* gown; tunic; long shirt; dress ဂါဝန်
အင်္ကျီ၊ သင်တိုင်း

sidōkō *n.* raincoat မိုးကာအင်္ကျီ

sidōplēgū *n.* long-sleeved shirt အင်္ကျီလက်ရှည်

sidōthā *n.* button (on a shirt) ကြယ်သီး

sidōthō *n.* Kayaw man's shirt with vertical stripes
ကယောအမျိုးသားဝတ်ရက်ထည်အင်္ကျီ၊
ကယောရိုးရာရက်ထည်အင်္ကျီ

sijòdō *n.* shorts; short pants ဘောင်းဘီတို

sijòdōtū *n.* traditional Kayaw woman's short skirt
အမျိုးသမီးဝတ်ကယောရိုးရာထဘီတို

sijòghōtō *n.* crotch of pants ဘောင်းဘီဝွကြား

sijògōbrō *n.* woman's long wrap around skirt; sarong;
longyi မိန်းမဝတ်ထဘီရှည်

sijògūkhō *n.* pants; long pants; trousers ဘောင်းဘီ
ရှည်၊ ရှမ်းဘောင်းဘီ

sijòkōbō *n.* leg holes of traditional Kayaw man's shorts
အမျိုးသားဝတ်ဘောင်းဘီအောက်ခြေအပေါက်ဝ

sijòkōkhī *n.* hem of skirt ထဘီအောက်အနား

sijòphú *n.* underwear; boxer shorts အတွင်းခံ
ဘောင်းဘီ

sijòròrā / sijòtòrō *n.* skirt စကတ်

sijòsidō *n.* clothing; outfit; tops and bottoms အင်္ကျီ
ဘောင်းဘီ၊ အဝတ်အစား

sijòthō *n.* Kayaw traditional man's woven shorts
ကယောအမျိုးသားဝတ်ရိုးရာရက်ကန်း
ဘောင်းဘီ

silògālò *v.* humble (oneself); reduce; lessen နှိမ့်ချ
သော၊ လျော့ပေါ့ထားသော

silū / silūgūthèphè *v.* spin (thread) ချည်ငင်သည်၊
မိုင်းငင်သည် (အိမ်တွင်းလက်မှုပညာရပ်)

simī *v.* sleep အိပ်သည်

simīkhě *v.* doze; feel drowsy; nod off အိပ်ငိုက်သည်

simīkhò *v.* wake up နိုးသည်၊ အိပ်ယာမှနိုးသည်

simīkò *v.* get a full night's rest; be fully rested အိပ်ရေး
ဝသည်

simīlò *v.* go to sleep; lie down; stretch out အိပ်ချ
သည်၊ လဲလျောင်းသည်၊ ကျောင်းသည်

simīnī *v.* sleep well; have a good sleep; sleep soundly
အိပ်လို့ကောင်းသည်၊ အိပ်လို့ရသည်

simīnī-īthupu *phr.* sleep like a log "ဆင်အော်လို့မ
နိုး" (အအိပ်ကြီးသည်)

simīrikhī *phr.* sleep with one eye open ကျီ(ချေ)လို
အိပ်သည် (မျက်လုံးဖွင့်အိပ်သည်)

simīrulu *phr.* sleep intermittently ကြက်အိပ်ကြက်နိုး

simīsihě *v.* rest; take a rest အိပ်သည်၊ အိပ်စက်
အနားယူသည်

simītā-ǎ *v.* sleep on one's back; lie on one's back
ပက်လက်လှန်အိပ်သည်၊ ကျောင်းအိပ်သည်

simīthēpe *v.* fast asleep အိပ်ပျော်သည်၊ နှစ်နှစ်ခြိုက်
ခြိုက်အိပ်ပျော်သည်

simīthīkhī *v.* sleep on one's side; lie on one's side
ဘေးစောင်းအိပ်သည်

simītuglu *v.* sleep on one's stomach; lie face down
မှောက်အိပ်သည်

siphú *v.* small ငယ်သည်၊ သေးငယ်သည်

sisǎ *v.* scared of; afraid ကြောက်သည်၊ ကြောက်ရွံ့
သည်

sisǎ-īthūpu *v.* defecate due to fear; soil oneself
ကြောက်ချိုးပါသည်

sisǎthòkòndò *v.* tremble with fear ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်
သည်

Sister *n.* sister in a Roman Catholic order; nun စစ္စတာ
ရီ

sitagha *adj.* very small; tiny သေးလွန်းသော

sī *num.* 1) ten တစ်ဆယ် 2) group of ten တစ်ကျိပ်

sīghi *num.* twelve; one dozen တစ်ဒါဇင်၊ ၁၂ ခု

sī *n.* house အိမ်

sībicā *n.* house owner အိမ်ရှင်

sībicāmāmū *n.* mistress of a house; hostess အိမ်ရှင်မ

sībò *n.* back part of a house အိမ်နောက်ဖေး

sīdò *n.* room အခန်း၊ အိမ်ခန်း

sīgròsīgro *n.* materials for building a house; furniture
and household furnishings အိမ်ဆောက်ပစ္စည်း၊
အိမ်တွင်းပိုင်ဆိုင်သောဥစ္စာပစ္စည်း၊
အသုံးအဆောင်များ

sīhtò *n.* mortar for pounding rice; mortar and pestle
စပါးထောင်းဆုံ

sīhtòno / sīhtòno-glénātò *n.* small kitchen mortar;
mortar and pestle ငရုတ်ဆုံ / ငရုတ်ကျည်ပွေ

sījòpātu *n.* horizontal stripes in the middle of a
woman's skirt အမျိုးသမီးလုံချည်အလယ်ကြား
ကွက်

sīkhūcò *n.* roof top; peak အိမ်ခေါင်မိုး၊ အိမ်မြင့်မိုရ်

sīkhūla *n.* ceiling မျက်နှာကျက်

sīkòcě *n.* edge of the roof; eaves တံစက်မြိတ်

sīkòdǎ *n.* floor; floorboards; flooring ကြမ်းခင်း၊
ကြမ်းပြင်

sīkōdālō *n.* cement floor တမံသလင်း

sīkōdō *n.* foundation beam on which house posts are set
ကျောက်ခံတိုင်၊ ခုတိုင်၊ အိမ်တိုင်အောက်ခံတုံး

sīkōtrūsū *n.* house foundation အုတ်မြစ်

sīkū *n.* inside a house အိမ်ထဲ

sīla / sīlōphōla *n.* area under a house; lot for building
a house အိမ်အောက်

sīlōphōdōkū *n.* household work; family affairs
အိမ်တွင်းရေးရာ၊ အိမ်တွင်းမှု၊ မိသားစုအရေး

sīlōphōhtī / sīserōphōsehtī *n.* neighbor;
neighborhood အိမ်နီးချင်း၊ အိမ်နီးနားချင်း

sīlō *n.* brick house; concrete house တိုက်အိမ်

sīmītugrū lōlūta-ā *phr.* sleepyhead; lazybones ပျင်းရိ
အအိပ်ဖက်သောသူ

sīnāghō *n.* pestle on a lever operated by foot ခြေနင်း
ဆုံ၊ မောင်းထောင်းဆုံ

sīōdā *n.* resting place; guesthouse ရိပ်သာ၊ ခေတ္တ
တည်းခိုနေရာ

sīphacè *n.* school စာသင်ကျောင်း

sīphō *n.* bladder ဆီးအိမ်

sīphō *n.* house; building အဆောက်အဦး၊ အိုးအိမ်

sīpopu *n.* space under the peak of the roof for smoke to
escape မီးခိုးထွက်ပေါက်

sīra *v.* stare wide-eyed in anger; glare at someone
စူးစိုက်ကြည့်သည်။ ဒေါသဖြင့်ပြူးကြည့်သည်
È sīra hě wa èmōghī. He glared at me wide-eyed.
သူ့ကိုစိုက်စိုက်ကြည့်သည်။ သူ့ကိုဒေါသဖြင့်
ပြူးကြည့်သည်။

sīrī *adj.* clear ကြည်လင်သော

sīsā *v.* urinate; go pee ဆီးသွားသည်။ သေးပေါက်
သည်။ အပေါ့သွားသည်

sīsābō *n.* urinary tract; urethra ဆီးလမ်းကြောင်း၊
ကျင်ချောင်း

sīsāhtī *n.* urine သေး၊ ဆီး၊ ကျင်ငယ်

sīsera-phōsehtī *n.* neighborhood အိမ်နီးနားချင်း

sīsosīphrō *n.* thorns and briars; spikes; prickles အစူး၊
ဆူး၊ ငြောင့်ခလုတ်

sīsu *v.* pain when urinating ဆီးကျင်သည်။
ဆီးအောင့်သည်

Sīthābā *n.* church; parish church ဘုရားကျောင်း၊
ဝတ်ပြုဆုတောင်းရာနေရာ

Sīthābādū *n.* 1) cathedral ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတော်
2) temple ဗိမ္ဗာန်တော်

sīthō *n.* wooden house ပျဉ်ထောင်အိမ်

sīto *n.* post that supports a smoking rack ကြပ်စင်တိုင်

sītromo *n.* front of a house အိမ်မျက်နှာစာ

sī *v.* wash; clean; purify (through a ritual)
ဆေးကြောသည်။ သန့်စင်စေသည်။
ကန်တော့သည်

sī / sī-nè *v.* bargain; negotiate ဈေးလျှော့သည်။ ဈေး
ညှိသည်။ ဈေးဆစ်သည်

sī₁ 1) *clf.* unit of length equivalent to two yards; from
fingertip to fingertip of outstretched arms လံ
(အတိုင်းအတာ)(အမျိုးအစားပြသည့်
စကားလုံး)

Hū hajō tūkū èō ghisī. This bamboo pole is two
arm lengths long. ဒီဝါးတစ်ပိုင်းကနစ်လံရှိတယ်။

2) *v.* measure with outstretched arms တိုင်းတာ
သည်(လံဖြင့်)

sī₂ *n.* chicken ကြက်

sīdelā *n.* kind of edible leaf ဒရင်ကောက်ရွက်

sīgā / sīthī *n.* chicken flea ကြက်သန်း

sījō *n.* blanket စောင်

sījōdālō *n.* thick blanket for sleeping on အိပ်ယာခင်း၊
ခင်းစောင်၊ မွေ့ရာ

sījōhu *n.* shawl ခြုံထည်၊ ခြုံစောင်

sījōlūgo *n.* traditional woven blanket ရိုးရာယက်
ထည်စောင်

sīkhōdūphō *n.* orchid သစ်ခွပန်း
sīkhōto *n.* stick placed to allow chickens to get up to their roosting place ကြက်တက်တန်း၊ ကြက်လျှောက်တန်း
sīkīnī *n.* chicken's crop ကြက်စလုပ်
sīkomō *n.* peafowl ဒေါင်း၊ ဥဒေါင်း
sīkōnō *n.* domestic chicken ကြက်အကြီးမျိုး၊ ဗမာကြက်
sīlībō *n.* cigarette ဆေးလိပ်
sīmi / sūmi *n.* wild chicken တောကြက်
sīmō / sīmusīmō *v.* dream; have a dream အိပ်မက်မက်သည်
sīmōdogā *v.* dream within a dream ဆင့်ကဲအိပ်မက်မက်သည် (အိပ်မက်ထဲမှနောက်ထပ်အိပ်မက်တခု)
sīmōkīkā *v.* have a bad dream; have a nightmare အိပ်မက်ဆိုးမက်သည်
sīmōplē *v.* have a dream with a bad meaning or omen အတိတ်နိမိတ်ဆိုးမက်သည်
sīmōpro *v.* have a dream with a good meaning or omen အိမ်မက်မက်သလိုဖြစ်လာသည်
sīmōrī *v.* have a good dream; have a sweet dream အိပ်မက်လှလှမက်သည်
sīmō *n.* 1) hen ကြက်မ 2) prostitute ပြည့်တန်ဆာမ
sīmōhu *n.* sitting hen; brooding hen ဝပ်ကြက်မ
sīmōkanā *n.* young female chicken (that hasn't laid eggs yet) ကြက်မဒန်းမ၊ အရွယ်ရောက်စကြက်မ
sīmōphlō *n.* hen that has already had a brood ကလေးရပြီးသားကြက်မ၊ ဥပြီးကြက်မ
sīphā *n.* rooster ကြက်ဖ
sīphāthū *n.* chicken sacrificed by the hearth when a new house is built (to ensure plenty of meat in the new house) မီးဖိုသစ်အတွက်ပသပေးသောကြက် / သတ်သောကြက်
sīphūkhū *n.* herb with a spicy tuber (similar to turmeric) ဆိတ်ဖူး

sīrā *n.* chicken roost ကြက်အိပ်စင်၊ ကြက်အိပ်တန်း
sīrōsō *n.* turkey ကြက်ဆင်
sīrō *n.* kind of chicken with feathers that stick up ကြက်တောင်ပျံ
sīsū *n.* chicken feathers ကြက်တောင်၊ ကြက်မွေး
sītēkhē *n.* bantam; tied as a decoy in the forest to attract wild cocks that are then caught ကြက်တိန်ညင်၊ တည်ကြက်
sīthībī *n.* species of small chicken ကြက် (ကြက်အငယ်စားတစ်မျိုး)
sīthophro *v.* fighting cock တိုက်ကြက်
sīthō / sīhtō *n.* basket for protecting chickens ကြက်ခြင်း
sīthū *n.* long basket for carrying a chicken on a trip ကြက်ထည့်ရန်ခြင်း၊ ခရီးဆောင်ရန်ကြက်ခြင်း
sītō *v.* stand up; be standing ထသည်၊ မတ်တတ်ရပ်သည်
sītū / sīhtū *n.* house post တိုင်၊ အိမ်တိုင်
sītūmūdū *n.* corner post ထောင့်တိုင်
sī₁ *v.* jump ခုန်သည်
sī₂ *v.* sour ချဉ်သည်
sībō *v.* 1) neither sweet nor sour မချိုမချဉ် (အရသာ) 2) go off; turn sour အချဉ်ပေါက်သည်
ghokū sībō have a craving for something to put in one's mouth (food; cigarette; betel; etc.) ပါးစပ်ချဉ်သည်
sībrisīlō *adv.* extremely sour ချဉ်စုတ်စုတ်ဖြစ်သော၊ အလွန်ချဉ်သော
sīdī *v.* hop; jump like a frog; leapfrog ဖားခုန်ခုန်သည်၊ ဖားခုန်ပြေးသည်
sīhesīhā *adj.* too sour to drink (rice wine) သောက်မရလောက်အောင်ချဉ်သော၊ ချဉ်စုတ်စုတ်ဖြစ်သော (ခေါင်၊ ခေါင်ဖတ်)
sīhōsīlò / sīhtūsīlò *v.* jump up and down; goof around ခုန်ဆွခုန်ဆွလုပ်ခြင်း၊ ဟိုခုန်ဒီခုန်ဆော့ကစား

ခြင်း

sīkhā *adj.* sour and bitter (rice wine) ချဉ်ခါးသော (ခေါင်)

sīklī *v.* dance between bamboo poles ဝါးညှပ်အက ကသည်

sīlòte *v.* jump down ခုန်ဆင်းသည်၊ ခုန်ချသည်

sīnò *v.* sit ထိုင်သည်

sīnòcicò *v.* squat; sit on one's haunches ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်သည်

sīnòkhlīkhò *v.* sit cross-legged တင်ပလင်ခွေ ထိုင်သည်၊ ခြေချိတ်ထိုင်သည်

sīrúba *n.* sweet and sour ချိုချဉ်

sīsū-sīlī *adv.* luscious; juicy; delicious အရည်ဆွမ်း သော၊ ချိုချဉ်အရသာပြည့်စုံသော(အသီး)

sīthòbri *v.* play jump rope ကြိုးခုန်သည်

so *v.* 1) step on a thorn; get pierced by a thorn; get a sliver စူးသည်၊ အဆူးစူးသည် 2) poke (into hair or lapel); pin on ပန်ဆင်သည်၊ ထိုးသည်၊ တွယ်သည်

so / so-pe *v.* aching; tender ကိုက်ခဲသည်၊ အောင့် သည်၊ ညောင်းညာသည်

sokha *v.* prop open; stretch open with a stick ထောက်ထားသည် (ဟိုဘက်ဒီဘက်)

sorā / sorāmò *n.* teacher, female teacher ဆရာ / ဆရာမ

sorādū *n.* principal; respected teacher ဆရာကြီး

sorāwū / sorāwūmò *n.* doctor / female doctor ဆရာဝန် / ဆရာဝန်မ

sorēgī-gu *adj.* 1) very poor အလွန်ဆင်းရဲမွဲတေ သော 2) very tired အလွန်ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သော 3) exhausted; destitute ကုန်းကောက်စရာမရှိ လောက်အောင်

sorēthū-sorēthò *v.* mentally tired; feel bad; be discouraged; upset စိတ်ဆင်းရဲသည်၊ စိတ် သောကရောက်သည်၊ စိတ်ပင်ပန်းလေးလံသည်

sò₁ *v.* perch; land; rest ခိုနားသည် (ကြက်၊ငှက်)

sò₂ *n.* blacksmith; blacksmith's furnace with bellows ဖို၊ ပန်းပဲဖို

sò / sò *num.* eight ရှစ်

sòdè 1) *n.* week ရက်သတ္တပတ် 2) *clf.* for counting weeks ပတ် (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

sòha *n.* conception; early stage of pregnancy သန္ဓေတည်စ

sòlò *v.* 1) perch; land မြေပေါ်/သစ်ကိုင်းပေါ် နားသည် 2) land (airplane) ဆင်းသက်သည် (လေယာဉ်)

sòsī / sòsī *num.* eighty ရှစ်ဆယ်

sòwhi *n.* the day after tomorrow သန်ဘက်ခါ

sò *n.* rocky mountain; cliff ကျောက်တောင်၊ ကျောက်ဆောင်

sò-ògū *v.* live together ဆက်၍အတူတူနေသည်၊ ဆက်လက်အတူနေသည်

sòbai *v.* tell; inform ပြောပြသည်

sòbailīhò-phlòhò *v.* explain clearly ပွင့်ပွင့်လင်း လင်းပြောပြသည်

sòbāi ūnā *v.* explain in advance ကြိုတင်ပြောပြ ထားသည်၊ ကြိုတင်အကြောင်းကြားထားသည်

sòbò *n.* ladder; stairway လှေကား

sòbòkhòkhà *n.* rung of a ladder; step လှေကားထစ်

sòbòkhò *n.* runners (of a stairway) လှေကားဘောင်

sòkòlā / sòpò *v.* wait စောင့်သည်၊ စောင့်ဆိုင်းသည်

sòkòlāri / sòpòri *v.* wait a moment; wait up စောင့်နေ ဦး၊ ခဏစောင့်ဦး

sòkū *n.* tunnel; cave လိုဏ်ဂူ၊ ဂူပေါက်၊ လျှိုမြောင် ကြီး

sòò *v.* continue ဆက်လက်နေသည်၊ ဆက်လက် နေထိုင်သည်

sòphò-sorā *n.* teachers; educated people ဆရာသမား

sōrē *adj.* 1) poor; in need; lacking ဆင်းရဲသော၊ ချို့တဲ့သော၊ မဖူလုံသော 2) tired; exhausted ပင်ပန်းသည်၊ နွမ်းနယ်သည်၊ ငြိုငြင်သော 3) physical or mental fatigue ကိုယ်ဆင်းရဲ / စိတ်ဆင်းရဲသော

sōthā *v.* go without sleeping; stay up မအိပ်ဘဲ နေသည်၊ မအိပ်တမ်းစောင့်သည်

sò *v.* sew; mend ချုပ်သည်

sò / sò-sò *adj.* 1) hard မာသော၊ မာကြောသော၊ တောင့်တင်းသော 2) healthy; well ကျန်းမာသော

sòkrō *n.* seam ချုပ်ရိုး

sòtèklè / sòteklè / sòteklè-mètòklo *v.* hard; tough အလွန်မာကြောသော

mathā taphlō èsòtèklè A very hard betel nut အလွန်မာသောကွမ်းသီးတစ်လုံး

Ghāgu haō dokēu dōkā sòteklè. Because it hasn't rained, the ground is dry and hard. မိုးမရွာလို့ မြေကြီးတအားမာသည်။

sō *v.* push တွန်းသည်

sōbī *v.* push to close တွန်းပိတ်သည်

sōgla / sōglīsōgla *v.* stuff into; pack သိပ်ထည့်သည်၊ ဖိထည့်သည်

sōkō *v.* 1) urge; encourage တိုက်တွန်းသည်၊ တွန်းအားပေးသည် 2) instigate; provoke ရန်စသည်၊ လှုံ့ဆော်သည်၊ သွေးထိုးပင့်ကော် မြှောက်ပေးသည်

sōlòthò *v.* confess; repent ဝန်ခံသည်၊ နောင်တရသည်

sōnu *v.* push into ထိုးထည့်သည်၊ သွတ်သွင်းသည်

Sōnu cū. Push the firewood into the fire. ထင်းထိုးပါ။

sōphlosōphlā *v.* force out; push and shove; wrestle တွန်းဖယ်သည်၊ အတင်းအဓမ္မတွန်းထုတ်သည်

sōra *v.* blame; accuse အပြစ်တင်သည်၊ အပြစ်ပုံချသည်

Sōra takāmā ô èlo. Put the blame on him. သူ့ပေါ်မှာ အပြစ်ပုံချသည်။

sōsē *v.* dry over a fire မီးနှင့်အခြောက်လှန်းသည် / ကင်သည်

sōtòklō *v.* roll something; push something to make it roll လှိုမ့်သည်၊ တွန်းလှိုမ့်သည်

sō *v.* 1) plant (seedling); transplant စိုက်သည်၊ ပျိုးသည် (အပင်)

sō bu plant rice စပါးစိုက်သည်

2) insert ထိုးသည်

sō taphō arrange flowers ပန်းထိုးသည်

sōlò *v.* plant; set (as a post in the ground) စိုက်သည်၊ စိုက်ထူသည်

sōplō / sōplōtōhtū *v.* graft ကိုင်းဆက်သည်၊ ကိုင်းကူးဆက်သည်

sō₁ *n.* kind of thorn tree with red flowers ကသစ်ပင်

sō₂ *adj.* durable; tough မာကြောသော၊ အကြမ်းခံသော

sō₃ *v.* curse ကျိန်သည်၊ ကျိန်ဆိုသည်

sōhtī *n.* kind of thorn tree that grows by water ရေကသစ်

sō / khlō *n.* banyan tree ညောင်ပင်

su₁ *v.* spray; splash ဖျန်းသည် (ဆေး)၊ ပက်သည် (ရေ)

su₂ *n.* hillside field တောင်ယာခင်း

su / su-pra *n.* hillside field; farm ယာခင်း

su / su-sū *n.* bone; skeleton အရိုး၊ အရိုးစု

sugā *n.* cartilage အရိုးနု၊ အရိုးပျော့

sugo *n.* edge of a hillside field တောင်ယာနံဘေး

sukā / sukhō *n.* hillside field တောင်ယာ၊ ယာခင်း

sukhū *n.* upper part of a hillside field တောင်ယာပေါ်/ထိပ်ပိုင်း

sukō *n.* lower part of a hillside field တောင်ယာအောက်ပိုင်း

sulā *n.* field ယာမြေ
sulāhūgō *n.* fields; property တစ်ဦးပိုင်လယ်ယာမြေ
sunilò *n.* winter ဆောင်းရာသီ၊ ဆောင်းတွင်း
surī / surīsumo *v.* bless ကောင်းချီးမင်္ဂလာပေးသည်
surōphōkā *n.* hillside field that is currently under cultivation တောင်ယာ၊ ယာခင်း
sutrōjō-sātrèjè *v.* feeble; weak; sickly နာတာရှည်ရောဂါဖြစ်သည်၊ အားအင်ချိနဲ့သည်
sū₁ *n.* prize ဆု
sū₂ *v.* insert; plant into a hole made with a pointed stick ထိုးသည်၊ ထိုးစိုက်သည်
sū₃ **1)** *n.* saltiness အငန်ဓါတ် **2)** *adj.* sweetness; delicious အချို၊ ချိုမြိန်သော
sū₄ *num.* six ခြောက်
sū₅ *n.* seeds မျိုးစေ့
sū / sū-khō *n.* relatives; kin ဆွေမျိုး၊ ဆွေမျိုးညာတိ
sūālāma / sūlōmāthālòte *adj.* have a genetic trait မျိုးရိုးလိုက်သော၊ မျိုးရိုးဗီဇမှဖြစ်သော၊ အကျင့်ဖြစ်သော
sūbā / sūbājābō *v.* be related; be kin ဆွေမျိုးတော်စပ်သည်
sūhā / sūhāhtilī *adj.* salty; very salty ငန်သော / အလွန်ငန်သော
sūkhō *n.* relatives ဆွေမျိုးသားချင်း
sūkhōbā *v.* be distantly related ဆွေမျိုးတော်စပ်သည်
sūlē / sūlēghōghu *n.* relatives; kin မိဘမျိုးရိုး၊ ဆွေမျိုးသားချင်း
sūphlō *v.* pierce; poke through; perforate ထိုးဖောက်သည်
sūpi *v.* put out a fire by pouring on water; douse မီးသတ်သည်၊ မီးငြိမ်းသည်
sūsī *num.* sixty ခြောက်ဆယ်
sūthī *v.* stab to death ထိုးသတ်သည်

sūtū / sūtūsūphle *adj.* go extinct; have no descendants မျိုးတုံးသော၊ မျိုးဆက်ပြတ်သွားသော
sū₁ *v.* fail; lose ရှုံးနိမ့်သည်
sū₂ *n.* taro root ပိန်းဥ
sū₃ **1)** *v.* meet face-to-face; meet head-on; greet; go out to welcome ဆုံသည်၊ တွေ့ဆုံသည်၊ ကြိုသည် **2)** *n.* meeting; junction ဆုံရာ၊ ဆုံချက်
sū-pā *v.* lose (an object) ဆုံးရှုံးသည်
sū / sūbō *v.* launder; wash လျှော်ဖွတ်သည်
sūgè / sōrūsūgè *v.* curse; swear ဆဲဆိုသည် / ဆဲရေးတိုင်းထွာသည်
sūgèlèrū *v.* curse; swear at ကျိန်ဆဲသည်
sūhē *n.* sweet potato ကန်ဇွန်းဥ
sūhēlā *n.* watercress ကန်ဇွန်းရွက်
sūhēmū *n.* watercress ကန်ဇွန်းပင်
sūlāsī *n.* pickled taro leaves and stems ပိန်းရိုး၊ ရွက်ချဉ်
sū₁ *v.* **1)** burn; grill; barbeque မီးကင်သည် **2)** to set fire မီးရှို့သည်
sū₂ *n.* roof of split bamboo ဝါခြမ်းမိုး
sūghè *v.* burn up မီးရှို့သည်၊ မီးမြိုက်သည်
sū₁ *v.* be sufficient; enough လောက်သည်၊ လုံလောက်သည်
sū₂ *v.* **1)** squeeze; push (in childbirth) ညှစ်သည် **2)** exert effort အားခဲသည်
sūī-sūsī *adv.* exert effort; with all one's strength အားနဲ့အင်နဲ့ကြိုးစားအားထုတ်သည်၊ ဇွန်ဘဲနှင့်လုပ်သည်၊ အပတ်တကုတ်လုပ်သည်
sū₁ *v.* **1)** put in; wrap up; package ထုပ်သည်၊ ထည့်သည် **2)** make a knot or bun (in one's hair) ထိုးသည် (ဆံထုံး)
sū₂ *n.* body hair; feathers အမွေး
sū / nū-sū *n.* debt အကြွေး

sǎi¹ v. pay off a debt; fulfill one's responsibility; do one's duty အကြေးကြေသည်၊ တာဝန်ကြေသည်

T t

ta₁ 1) n. thing အရာ၊ အရာဝတ္ထု၊ ဥစ္စာ 2) prt. nominalizer ကြိယာကနေ နာမ်ဖြစ်စေသောပုဒ်

ta₂ num. one တစ်

ta₃ v. stretch a rope, vine, etc. to lift back upright rice that is overhanging a path တန်းထားသည် (လမ်းပေါ်တွင်ယိုင်နေသောစပါးပင်များကိုကြိုး၊ ဝါးကပ်၊ နွယ်ကြိုးစသဖြင့် တန်းပြီးပြန်တည့်မတ်အောင်လုပ်သည်)

Bu ghānu ló ô klèkú lè ta bu. The rice is overhanging the path; go straighten it up. လမ်းပေါ်မှာယိုင်နေသောစပါးပင်များကိုပြန်တည့်အောင်လုပ်ပါ။ (ကြိုး၊ ဝါးကပ်စသဖြင့်)

ta-āhtū n. raw or parboiled vegetables dipped in fish sauce တို့စရာ

taatō n. pounded foods; condiments အထောင်း

taā n. food စားစရာ

taā-taō n. food and drink စားသောက်ဖွယ်ရာ၊ အစားအသောက်

taādī-ōthī n. have social dealings; have a fellowship meal to cement a relationship မိတ်ဖွဲ့ခြင်း၊ လူမှုဆက်ဆံပေါင်းသင်းရေး၊ အဆွေခင်ပွန်းဖွဲ့ခြင်း

taāplō-ōplō n. feast; reception မိတ်ဆုံစားပွဲ၊ ဝိုင်းဖွဲ့စားသောက်ခြင်း

tabā n. one kyat တစ်ကျပ်

tabāgè n. fate ဝင်္ကြံ

tabājōbānā n. anxiety; worry; concern ပူပင်သောက၊ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု

tabi / tabitasō / tabitabū n. pack; burden; load ဝန် / ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး

tablū / tablūtawi / takimī n. fool; foolish; stupid အရူး၊ အရူးအပေါ၊ စိတ်မနုံ့သောသူ

tabolò n. creation; creatures; all created things ဖန်ဆင်းခြင်း၊ ဖန်ဆင်းခံသတ္တဝါများ

tabretaphū n. innards; intestines ဝမ်းတွင်းကလီစာ

tabri n. 1) value တန်ဖိုး 2) price ဈေးနှုန်း

tabri / tabritasē v. price; cost ကုန်ဈေးနှုန်း၊ တန်ကြေး၊ အဖိုးအခ

tacibā / tacibāmobā n. compassion သနားကြင်နာခြင်း

tacirō n. judgement တရားစီရင်ခြင်း၊ အပြစ်ဒဏ်ခတ်ခြင်း

tacoklicojā n. strangeness; oddity; miracle ထူးဆန်းမှု၊ ဆန်းပြားမှု၊ အာနုဘော်

tacutamō n. happiness; gladness; joy ပျော်ရွှင်မှု၊ ဝမ်းမြောက်ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာ

tadilihō n. revelation; vision ဗျာဒိတ်၊ ရူပါရုံ

tado n. 1) tale ပုံပြင်၊ ပုံပမာ 2) saying အဆိုအမိန့်

tadoghata n. verbal comparison နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

tadoi / dolesōjō n. 1) speaking; saying; proverb ဆိုရိုးစကား / စကားပုံ 2) parable ပုံဥပမာ

tadolesōjō n. proverb စကားပုံ

tadotakrā n. edible leaves ဟင်းခတ်စရာ၊ အမွှေးအကြိုင်

tadotasō n. 1) debate; argument စကားအချေအတင်၊ အငြင်းအခုံ 2) exhortation; saying of the elders နှိုးဆော်ချက်၊ ဆိုရိုးစကား (ရှေးလူကြီးသူမ)

tadothjǎi n. preface; foreword အမှာစာ၊ စကားချီး

tadõdepehtu *n.* trapping ထောင်ချောက်ထောင်ခြင်း
အလုပ်

tadõ *n.* 1) animal butchered for an engagement or wedding meal (buffalo, cow, pig) မင်္ဂလာပွဲမှာသတ်သောအကောင် (ကျွဲ၊ နွား၊ ဝက်) 2) target; bull's eye ပစ်မှတ်

tadõ *n.* domestic animals အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်

tadõthā *n.* moment တခဏ

tadõkõ *n.* temptation; seduction စုံစမ်းနှောက်ယှက်ခြင်း၊ ဖြားယောင်းသွေးဆောင်မှု

tadũdẽmẽgã *n.* mockery; criticism ပြစ်တင်ဝေဖန်မှု၊ ကဲရဲရှုတ်ချမှု

tadũhõhtũhõ / tadũhõlẽhõ *n.* growth; increase; development ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ ကြီးပွားမှု

Taèdũ *n.* Almighty (God); LORD ဘုရား၊ အရှင်သခင်၊ အလုံးစုံတတ်နိုင်သောအရှင်

tagãgã *clf.* something; some kind တစ်ခုခု၊ တစ်မျိုးမျိုး

taghãla₁ *clf.* one whole country တစ်ဝှမ်း၊ တစ်ခွင်၊ တစ်ပြင်

taghãla₂ *clf.* one million ဆယ်သိန်း၊ တစ်သန်း

taghegẽ / taghegẽrili *n.* 1) plaything ကစားစရာ၊ ကစားနည်းအမျိုးအမျိုး 2) sport အားကစား

taghẽlẽ *clf.* one trillion တစ်ကုဋေ၊ သိန်းတစ်ရာ

taghĩti *n.* fool; dumb person လူနဲ့လူအ

taghõrõ *n.* filthy habit; immorality ရွံရှာဖွယ်သောမကောင်းမှု

taghõrõ / taghõrõghõta *n.* filth; immorality ညစ်ညူးသောအရာ၊ မသန့်ရှင်းသောအမှုအရာ

taghũsĩ / taghũsĩghũgã *n.* many kinds of things; variety အမျိုးစုံ၊ အရာအားလုံး

taghũtaghẽ *n.* worry အပူအပင်

tagĩtagu *n.* difficulty; tight spot အကြပ်အတည်း၊ အခက်အခဲ

taglõcẽ *n.* 1) judgement; decree ဖြတ်စာ 2) written order အမိန့်ပြန်စာ၊ ပြန်တမ်း

tagotalã *n.* household items; baskets and containers အိမ်တွင်းအသုံးအဆောင်၊ ကိရိယာ တန်ဆာပလာ၊ ထည့်စရာတင်း၊ တောင်း၊ ပုလိင်း

tagõtablõ *n.* be shrewd လိမ္မာရေးခြားရှိခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်မှုရှိခြင်း

tagrãtãmo *n.* beauty အလှအပ

tagrõtagro *n.* 1) fashion accessories အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းကိရိယာ 2) jewelry လက်ဝတ်ရတနာ၊ အဆင်တန်ဆာ

tagutamõ *n.* feel fresh and cheerful ရွှင်လန်းခြင်း၊ ပျော်ရွှင်ခြင်း၊ ပျော်မြူးဖွယ်ရာ

tahõdẽdõ *n.* opposition ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ပုန်ကန်ခြင်း၊ တော်လှန်ခြင်း

tahtõ / tarĩ *clf.* one thousand တစ်ထောင်

tahtõbrãge *n.* resurrection ရှင်ပြန်ထမြောက်ခြင်း

tahtõ *n.* weight အလေး၊ ဝန်

tahtõtaglõ *n.* load; heavy things လေးလံသောအရာ၊ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး

tahũtajõ *n.* 1) language စကား၊ ဘာသာစကား 2) message ဘုရားစကား၊ နှုတ်တော်ထွက်စကား

taikhũ-ĩã *n.* encouragement; strengthening အားပေးအားမြှောက်ခြင်း၊ နှိုးဆော်ပေးခြင်း

taikõ-icã *n.* advice အကြံပေးခြင်း၊ အကြံပြုခြင်း

tailõ *n.* 1) grace ကျေးဇူးတော် 2) gift လက်ဆောင်မွန်

taĩtasĩ *n.* dirt; waste; excrement အညစ်အကြေး၊ နောက်ချေး

tajã *n.* meat အသား

tajã / tajãtaphõ *n.* meat dishes; meat curries ဟင်းချက်စရာသားငါး

tajãnaklo *n.* bamboo skewer အသားထိုးတုတ်

tajāsě *n.* dried meat; jerky အသားခြောက်၊ အမဲခြောက်

tajo *n.* 1) image; doll; idol; form အရုပ်၊ ရုပ်ပုံ၊ တီဗွီ / ဗွီဒီယို 2) statue ဆင်းထုတော်

tajõtaphĩ *n.* 1) cloth; clothing အထည်၊ အဝတ်အထည် 2) old clothes; used clothes အထည်ဟောင်း 3) rag လက်နွီး၊ အဝတ်စ

tajūtana *n.* 1) faith; belief ယုံကြည်ခြင်း၊ ယုံကြည်ချက် 2) faith; religion အယူဝါဒ၊ ဘာသာရေး ယုံကြည်ချက်

takamā *n.* sin; wrong အပြစ်၊ အားနည်းချက်

takā *pro.* meet unexpectedly ဆုံတွေ့သည်၊ ရင်ဆိုင်သည်

takāsū *v.* meet face to face ထိပ်တိုက်တွေ့သည်၊ ပက်ပင်းတိုးမိသည်၊ ဆုံစည်းသည်

takētaplā *n.* 1) deceit လှည့်ဖြားခြင်း၊ ဖြားယောင်းခြင်း 2) crooked ; dishonest; cunning; deceitful ကောက်ကျစ်ခြင်း

takětalūma *n.* destruction; loss ပျက်စီးခြင်း၊ နစ်နာဆုံးရှုံးခြင်း

takěthò / takěthūkěthò *n.* 1) hatred; hate မုန်းတီးခြင်း၊ အမုန်းပွားခြင်း 2) anger အမျက်ဒေါသ

takěthūghuthò *n.* jealousy; anger မနာလိုဝန်တိုခြင်း၊ အမျက်ဒေါသ

takēdūkěsi *n.* discrimination; favouritism ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ မျက်နှာလိုက်ခြင်း

takhathū *n.* social relationship ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး၊ အဖက်လုပ်ခြင်း

takhā *n.* one step; stride ခြေတစ်လှမ်း

takhè *n.* writing ရေးသားခြင်း

takhèlòkhècè *n.* writing; literature အရေးအသား၊ စာအရေးအသား

takhěimai *n.* care ပြုစုထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း

takhēsikhēphō *n.* care of a house အိမ်တွင်းမှု ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အိမ်မှုကိစ္စဆောင်ရွက်ခြင်း

takhitathū *n.* darkness မှောင်မိုက်ခြင်း၊ အမှောင်ထု

takhlā₁ *clf.* one half; one part ထက်ဝက်၊ တစ်ပိုင်း

takhlā₂ *v.* less than full; reduced လျော့သည် (အပြည့်မဟုတ်)

takhlālumū *n.* half-a-day နေ့တပိုင်း၊ နေ့တဝက်

takhòthòdò *n.* patience; endurance သည်းခံခြင်း၊ စိတ်ရှည်ခြင်း

takhòwè / takhòpukhòwè *n.* sin; fault အပြစ်၊ အားနည်းချွတ်ချော်ခြင်း

takhòwèphū *n.* sinner အပြစ်သား

takhū / takhūtati *n.* 1) medicine ဆေးဝါး (ထိုးဆေး၊ စားဆေး) 2) poison; drugs အဆိပ်အတောက်၊ ဆေးပစ္စည်း 3) paint သင်္ဘောဆေး

takhūblō *n.* balm; medicated oil လိမ်းဆေး

takhūblū *n.* narcotics မူးယစ်ဆေးဝါး

takhūmū *n.* medicinal plant ဆေးဖက်ဝင်အပင်၊ ဝရဆေးပင်

takhūnādè *n.* syringe; needle ဆေးထိုးအပ်

takhūtaā *n.* energy; power အင်အား၊ အစွမ်းအစ၊ အစွမ်းသတ္တိ

takītakū *n.* things; stuff; possessions ဥစ္စာပစ္စည်း၊ ပစ္စည်းပစ္စယ

takīkā *n.* evil; wrong; bad deed မကောင်းမှု

taklēla *n.* western slope; slope that receives little sunlight စွတ်စိုသောနေရာ၊ နေကွယ်ရာအရပ်

takò-ò *n.* deaf person; someone hard of hearing နားမကြားသူ၊ နားပင်းနားထိုင်းသူ

takūtatho *n.* clothing; clothes အဝတ်အစား

takūtiki *clf.* a little bit နည်းနည်းပါးပါး၊ နဲ့နဲ့လေး

talābāgo *n.* tools; utensils အိုးခွက်ပန်းကန်၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း

taletabri *n.* costs; prices ကုန်ဈေးနှုန်း၊ တန်ဖိုး
taletajō *n.* language ဘာသာစကား၊ အပြောအဆို
talētajō *n.* 1) image; statue; carving အရုပ်ပုံ၊ အရုပ်၊
 ပန်းပု 2) photo; picture; poster ဓာတ်ပုံ၊ ပန်းချီ၊
 ရုပ်ပုံကားချပ်
talè *n.* question အမေး၊ မေးခွန်း၊ မေးမြန်းခြင်း
talèkèlèù *n.* condolence; consolation မျက်နှာပြုခြင်း၊
 နှစ်သိမ့်အားပေးစကားပြောခြင်း
 (နာရေး/ဆေးရုံ)
tali / talitasē *v.* repay a debt; make restitution
 အကြေး၊ ပြန်ပေးဆပ်ခြင်း၊ အတုံ့အလှည့်
 ပေးဆပ်ခြင်း
talītarakhā *n.* 1) light အလင်း၊ အလင်းရောင်
 2) truth; enlightenment အလင်းတရား
talòglō *adj.* divorce; separation ပြတ်စဲကြောင်း
 အတည်ပြုခြင်း
talògūlòbrō *n.* loss; failure ရှုံးနိမ့်ခြင်း၊ ကျရှုံးခြင်း၊
 စီးပွားရေးကျဆင်းခြင်း
talòhōlòha *n.* 1) pride; boasting ကြွားဝါခြင်း၊
 လေထွားခြင်း 2) gossip; hot air; useless words
 သွားပုပ်လေလွင့်ပြောခြင်း၊ လိမ်ညာခြင်း
talòkī *n.* leprosy အနာကြီးရောဂါ၊ အနူရောဂါ၊
 အရေပြားရောဂါ
talòteplō *n.* meeting; convention ;seminar အစည်းအ
 ဝေး၊ ညီလာခံ၊ မျက်နှာစုံညီအစည်းအဝေး
talōglō *n.* 1) covenant; vow; agreement ပဋိညာဉ်၊
 ဂတိဝန်ခံချက်၊ သဘောတူညီချက် 2) decision
 ဆုံးဖြတ်ချက် 3) belief ယုံကြည်မှု
talōglòcèlā *n.* contract ကတိခံဝန်ချုပ်
talōdohtū-tathōdoplō *phr.* it never rains but it pours;
 vicious circle မကောင်းတဲ့အရာတွေထပ်ပြီး
 စုပုံသည် (မကောင်းတာချင်းထပ်သည်)
talōtara *n.* maggots ပိုးလောက်လန်း၊
 လောက်ကောင်၊ ပိုးမွှား

talùèthāmō *n.* sacrificial animal; sacrifice ယဇ်
 ကောင်
taluhōi *n.* sacrifice; offering ပူဇော်ခြင်း
talutatō *n.* donation အလှူ၊ အလှူဒါန
talūtasō *n.* plantation စိုက်ပျိုးရေး
talūhōge *n.* 1) salvation ကယ်တင်ခြင်းချမ်းသာ၊
 သုခချမ်းသာ 2) release လွတ်မြောက်ခြင်း
tama *n.* work; job အလုပ်
tamademalū *n.* oppression; abuse အနိုင်ကျင့်ခြင်း၊
 နိုင်စားခြင်း၊ အနိုင်အထက်လုပ်ခြင်း
tamadēdō *n.* hindrance; opposition အဟန့်အတား၊
 ကန့်ကွက်စရာအကြောင်းကိစ္စ
tamagē *n.* help; support အကူအညီ၊ အထောက်အပံ့
tamagēmakū *n.* help; assistance ကူညီထောက်ပံ့
 ခြင်း၊ ဝိုင်းဝန်းကူညီခြင်း
tamagīmasā *n.* rough treatment; lack of sympathy
 ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ခြင်း၊ ကြင်နာစိတ်ကင်းမဲ့
 ဣပြုလုပ်ခြင်း၊ အထိနာစေခြင်း
tamahtō *n.* heavy labor; manual labor အလုပ်ကြမ်း
tamai *n.* 1) love ချစ်ခြင်းမေတ္တာ၊ ကရုဏာမေတ္တာ၊
 ချစ်ခင်မြတ်နိုးမှု 2) friendliness; kindness ခင်မင်
 ခြင်း
tamalō *n.* 1) teaching သင်ကြားမှု၊ ပို့ချမှု 2) learning
 သင်ယူခြင်း 3) lesson; chapter သင်ခန်းစာ၊
 အခန်း
tamalu / tamalumatō *n.* object for offering;
 sacrifice; offering အလှူ၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထုပစ္စည်း၊
 ငွေကြေး
tamamā / tamathumamā *n.* mistake; error;
 weakness အမှားပြုလုပ်မိခြင်း၊ လွဲမှားမှု၊ အားနဲ့
 ချွတ်ချော်မှု
tamanāi *n.* 1) recognition; mark; remark
 အမှတ်အသားပြုခြင်း၊ မှတ်ချက် 2) token
 အထိမ်းအမှတ် 3) memory; souvenir အမှတ်တရ

tamaphí *n.* easy job; light work ပေါ့ပါးသောအလုပ်
tamasō / tamahtō *n.* difficult job; heavy labour
 အလုပ်ကြမ်း
tamatè *quest.* what is going on?; what happened? ဘာ
 ဖြစ်နေလဲ၊ ဘာလဲ
tamathīnāi₁ *n.* souvenir အမှတ်တရလက်ဆောင်၊
 အသိအမှတ်ပြုလက်ဆောင်
tamathīnāi₂ *n.* 1) recognition အသိအမှတ်ပြုခြင်း
 2) certificate of recognition ဂုဏ်ပြုမှတ်တမ်းလွှာ
tamathumamā / tamamā *n.* wrongdoing; sin
 မှားယွင်းမှု၊ အပြစ်တရား
tamālò *n.* 1) commandment ပညတ်တော် 2) law;
 constitution; bylaw ဥပဒေ၊ အသင်းအဖွဲ့စည်းမျဉ်း
 3) instruction ဆုံးမသွန်သင်ချက်
tami / tamitamō *n.* wild animal; game တောရိုင်း
 တိရစ္ဆာန်၊ သားကောင်
tamigō *n.* innards; intestines ကလီစာ
tamijā *n.* wild meat; venison တောကောင်အသား
tamīle *n.* animal killed in a forest fire or field-clearing
 fire တောမီးလောင်ထားသောအသေကောင်
tamobā *phr.* thank you; thanks ကျေးဇူးတင်ပါတယ်၊
 ကျေးဇူးတင်ခြင်း
tamoghutū *n.* great joy ပျော်မဆုံး၊ မော်မဆုံး
tamotatē *n.* 1) joy ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်ခြင်း
 2) peace; contentment အေးငြိမ်းချမ်းသာခြင်း
tamōnā *adv.* one more mouthful; only one word တစ်
 လှတ်တည်း၊ တခွန်းတည်း
 Ā dī tamōnā. Eat just one more mouthful of rice.
 ထမင်းတစ်လှတ်တည်းစားပါ။
 jō tamōnā just one word စကားတစ်ခွန်းတည်း
tamō *n.* crime; case အမှု
tamō *adv.* one kind of တစ်မျိုး
tamōmō *adv.* some kind of ... တစ်မျိုးမျိုး
tamūphā *n.* garden; orchard; field စိုက်ခင်း

tamūtabō / tamūtapā *n.* plants; trees; shrubs;
 vegetation / plantation စိုက်ပျိုးသီးနှံပင်
tanāhūnājō *n.* obedience; submission နာခံမှု၊ တသွေ
 မသိမ်းလိုက်နာမှု
tanālai *n.* hope မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်လင့်ခြင်း
tanāthu *n.* 1) thought အတွေး၊ အတွေးအခေါ်
 2) thinking; consideration စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း
tanāthunāla *n.* opinion; view ထင်မြင်ချက်၊
 အတွေးအခေါ်၊ ဆင်ခြင်တုံတရား
tanīdūnīghè *n.* 1) equality သာတူညီမျှခြင်း
 2) peace ငြိမ်းချမ်းသာယာခြင်း
tanītadū *n.* unity ညီညွတ်ခြင်း၊ စည်းလုံးခြင်း
tanō *n.* brain ဦးနှောက်
tanōtapē *n.* victory အောင်ပွဲ
tanuwinusū *n.* incense; perfume; spice အမွှေးနံ့သာ
taō *n.* 1) possession; ownership ရှိခြင်း 2) existence;
 life ဖြစ်တည်ခြင်း၊ အသက်
taōbaōgrò *n.* health ကျန်းမာခြင်း၊ ကျန်းမာရေး၊
 ကျန်းမာခြင်းသုခ
taōhū *n.* 1) secret; mystery လျှို့ဝှက်ချက်၊ နက်နဲ
 ဖွယ်ရာ 2) hiding ပုန်းလျှို့ခြင်း
taōlò *n.* birth မွေးဖွားခြင်း၊ မွေးဖွားသန့်စင်ခြင်း
taōlòmāi *n.* something in-born; genetic; birthmark မွေး
 ရာပါအမှတ်အသား
taōlūōlò *n.* freedom; independence လွတ်လပ်မှု၊
 လွတ်မြောက်မှု၊ လွတ်လပ်ရေး
taōmoōtē *n.* 1) peace ငြိမ်းချမ်းရေး 2) happiness
 ပျော်ရွှင်မှု
taōplō *n.* 1) gathering ပေါင်းစည်းမှု 2) meeting
 အစုအဝေး၊ နေ့ထူးနေ့မြတ်တွေ့ဆုံပွဲ
 3) congregation; church အသင်းတော်
Taōplō *n.* congregation; group of believers; church
 အသင်းတော်၊ ဘာသာတူအစုအဝေး
taōplōsidū *n.* religious meeting hall; convocation hall
 မွှားရုံ၊ ခန်းမဆောင်

taōthāmō *n.* life အသက်၊ အသက်ရှင်ခြင်း
taò / taòtasō *n.* load carried on one's shoulder; yoke
 ထမ်းပိုး၊ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး
taōbājabā *n.* respect အရိုအသေပေးခြင်း၊ ရိုသေသမှုပြုခြင်း
taōlò *n.* promise ကတိပြုခြင်း၊ ခံဝန်ကတိ
taōlòǎlò *n.* commit to; confess; make over to အပ်နှင်းပေးခြင်း၊ ဝန်ခံကတိပြုခြင်း
taōlòǎlò cèlā *n.* contract ကတိခံဝန်ချုပ်
taōtajā *n.* show of respect ရိုသေသမှုပြုခြင်း၊ လေးစားခြင်း
tapa₁ *n.* eighty kyats ရှစ်ဆယ်ကျပ်
tapa₂ *n.* snail တိုင်တက်ခရု
tapaja *n.* gristle အရွတ်၊ အမဲသားအရွတ်အဖတ်
tapā 1) *adv.* backwards; upside down ပြောင်းပြန်
2) *n.* opposite ဆန့်ကျင်ဖက်
tapetadū *n.* tranquillity ငြိမ်ဝပ်ပိပြားခြင်း
tapha *n.* reading; reading material အဖတ်၊ ဖတ်စရာ၊ ဖတ်ကြားခြင်း
taphai *n.* debt အကြွေး
taphā *adj.* fatherless ဖခင်မဲ့
taphe / taphetakhlō *n.* 1) skin; hide အရေခွံ
2) leather သားရေ
taphē *n.* one handful; amount held in a cupped hand
 လက်တစ်ခုတ်စာ၊ တစ်ဝါးစာ
taphīcudē *n.* wedding မင်္ဂလာဆောင်ပွဲ
taphīdūnā *n.* pride; arrogance ဘဝင်မြင့်ခြင်း၊ စိတ်မြင့်ခြင်း၊ ထောင်လွှားခြင်း
taphītama *n.* work; job အလုပ်အကိုင်
taphlōsū *n.* seeds မျိုးစေ့
taphlūtathere *n.* power; authority ဘုန်းတန်ခိုး၊ ဘုန်းဂုဏ်တော်၊ ဘုန်းအာဏာ

taphō / taphōtadē *n.* plants and flowers ပန်း၊ သစ်ပင်ပန်းမာန်
taphōpō *n.* flower pot; vase ပန်းအိုး
taphōre *n.* flower garden ပန်းဥယျာဉ်၊ ပန်းခြံ
taphōtathā *n.* fruit and vegetables အသီးအနှံ၊ သစ်သီးဝလံ
taphūplā *n.* tripe ထပ်တရာ
taphūliphagò *n.* bits and pieces; odds and ends
 အသေးအမွှား၊ တိုလီမိုလီ
taphūtali *n.* animals; creatures တိရစ္ဆာန်၊ သတ္တဝါ
taphū *clf.* one pair တစ်စုံ၊ တစ်တွဲ
taphūplē *n.* forgiveness; pardon; absolution ခွင့်လွှတ်ခြင်း
tapigisèlò *n.* challenge ရန်တွေ့သည်၊ စိန်ခေါ်သည်
taplā v. 1) lie လိမ်သည် **2)** turn inside out; change or reverse position of things ပြောင်းပြန်ဖြစ်သည်
taplākhānā *adv.* at once; immediately ချက်ချင်း၊ ရုတ်ချင်း၊ တစ်ချိန်တခါတည်း၊ တစ်ပြိုင်တည်း
taplānā *adv.* only once တစ်ကြိမ်တည်း၊ တစ်ခါတည်း
taplāplā *adv.* sometimes; once in a while ; occasionally တစ်ခါတလေ၊ တစ်ခါတရံ၊ အခါအားလျော်စွာ
taple n. 1) compensation for adultery or fornication လျော်ကြေး **2)** adultery; fornication ပြစ်မှားခြင်း
tapletaā *n.* compensation; wager လျော်ကြေးစားကြေး
tapōtasā *n.* difficulty; trouble; suffering အခက်အခဲ၊ ဒုက္ခ၊ အတိဒုက္ခ
taprapra *adv.* silent; without speaking ငြိမ်ငြိမ်လေး၊ ဘာမပြောညာမပြောပဲဆိုတိုငြိမ်သည်၊ ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေသည်
tara₁ *adv.* only မျှသာ
tara₂ *adv.* one person; someone; somebody တစ်ယောက်

tarană *adv.* alone; only one person
တစ်ယောက်တည်း

tarape *adv.* the next person နောက်တယောက်

tarara *adv.* someone တစ်ယောက်ယောက်

tarăkhă *n.* brightness အလင်းရောင်

tarelekomo *n.* pleasure; entertainment အပျော်အပါး၊
ဖျော်ဖြေရေး

tarē / tarētare *n.* contagious disease ကပ်ရောဂါ
(ကျွဲ၊ နွား၊ တိရစ္ဆာန်)

tarēthūgā *n.* cholera, small pox, plague
ကပ်ကြီးသုံးပါး (ကာလဝမ်း၊ ကျောက်ကြီး၊
ပလိပ်)

tarètacũ *n.* weapon; arms (fig) လက်နက်၊ ဓား၊ လှံ၊
သေနတ်၊ တုတ်

tari *n.* sinews; tendons အကြော

tariāmăo haō *n.* 1) evil မကောင်းဆိုးဝါး 2) evil
deed မကောင်းမှု

tarítakě *n.* 1) news; message သတင်း၊ သတင်း
အချက်အလက် 2) subject; subject matter
အကြောင်းအရာ 3) incident; event; occurrence;
happening အဖြစ်အပျက်

tarítamo / tarítacō *n.* grace ကျေးဇူးတော်၊ ဆု
ကျေးဇူး၊ ကောင်းမှုကုသိုလ်

tarobā *n.* words; something to say စကား၊
စကားစမြည်

tarobā-tōto *n.* things to say စကားစမြည်၊ ပြောစရာ
ဆိုစရာ၊ အကြောင်းကိစ္စ

tarūba *n.* sweetness အချို၊ အချိုသကာ

tarūhō *n.* choice; election; selection ရွေးကောက်
ခြင်း၊ ရွေးချယ်ခြင်း

tasa *n.* food offered to a spirit နတ်စာ၊ နတ်တင်စာ

tasapā *n.* separation; departure ခွဲထွက်ခြင်း၊
ထွက်ခွာခြင်း

tasă / tasutasă *n.* disease; illness; sickness ရောဂါ၊
အနာရောဂါ

tase / tasetape *n.* fight; war; battle တိုက်ပွဲ၊ စစ်ပွဲ

tasisă / tasipusisă *n.* fear ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊
ထိတ်လန့်ခြင်း၊ အကြောက်တရား

tasisăbăjō *n.* danger အန္တရာယ်၊ စိုးရိမ်ပူပန်စရာ

tasimĩ / tasimĩsihě *n.* sleep အိပ်စက်ခြင်း၊
အိပ်စက်အနားယူခြင်း

tasiso *n.* thorn ဆူး

tasĩ / tasĩtahtũ *n.* meat eaten at a funeral နာရေး /
အသုဘပွဲတွင်သတ်သောအကောင်

tasĩjā *n.* meat served to guests at the time of a funeral
အသုဘပွဲတွင်စားသောအသား

tasĩmō / tasĩmusĩmō *n.* dreaming အိပ်မက် /
အိပ်မက်မက်ခြင်း

tasōrě / tasōpusōrě *n.* trouble; suffering ဒုက္ခအခက်
ခဲ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ

tasōrěběthō *n.* poverty ဆင်းရဲခြင်း၊ ငြိုငြင်ခြင်း

tasōlōthō *n.* repentance; regret နောင်တရခြင်း

tasōnă *n.* at the same time တစ်ကြိမ်တစ်ခါတည်း၊
တစ်ပြိုင်တည်း

tasu / tasutaphrō *n.* bone အရိုး၊ အရိုးအရင်း

tasurĩ / tasurĩsumo *n.* blessing ကောင်းချီးမင်္ဂလာ

tasūgè / tasōrūsūgè *n.* curse ကျိန်ဆဲခြင်း၊ ဆဲဆို
ကြိမ်းမောင်းခြင်း

tatētamō *n.* truth အမှန်တရား

tathābă *n.* prayer; worship ဆုတောင်းခြင်း၊
ဆုတောင်းမေတ္တာ

tathābăkhũ *n.* 1) shrine in a house; altar ဘုရားစင်
2) raised platform in a church; altar ဘုရားကျောင်း
မဏ္ဍားပူဇော်သည့်စင်တော်

tathātaphō *n.* fruit and vegetables အသီးအနှံ၊
သစ်သီးဝလံ

tathēlō *n.* exercise; practice လေ့ကျင့်ခြင်း၊ သင်ယူ
ခြင်း

tathĩ *n.* death သေခြင်းတရား

tathĭ ètathòpō *n.* funeral song အသုဘသီချင်း၊ မသာသီချင်း

tathĭmòprā *n.* angel of death; grim reaper
သေမင်းတမန်

tathĭrē *n.* body of an animal that died of disease
ရောဂါကျသည့်အသေကောင်

tathĭsĭ *n.* 1) house where someone has died; funeral house အသုဘအိမ် 2) mortuary ရင်ခွဲရုံ

tathĭtamā *n.* funeral အသုဘပွဲ

tathĭ /tathĭtè *phr.* How would I know? ဘယ်သိမလဲ

tathĭghuthĭjā *n.* knowledge အသိဉာဏ်၊ အသိပညာ အတတ်ပညာ

tathĭjā *n.* 1) knowledge အသိပညာ၊ အသိဉာဏ် 2) education; understanding ပညာ

tathĭjādū *adj.* well educated ပညာရှင်

tathĭjāhōge *n.* thanksgiving ကျေးဇူးတော်ချီးမွမ်းခြင်း

tathĭnā *n.* understanding နားလည်မှု

tathĭnāi cèlā *n.* receipt; voucher ဘောင်ချာ၊ လက်ခံဖြတ်ပိုင်း

tathĭnālape *phr.* forget something suddenly သတိမထားမိလိုက်ဘူး

tathĭnòthĭnā *n.* knowledge; intelligence အသိတရား၊ အသိဉာဏ်

tathòbla *n.* sorrow; sadness ဝမ်းနည်းကြေကွဲခြင်း၊ စိတ်သောကရောက်ခြင်း

tathòdū *n.* anger ဒေါသ

tathòdūthūgri *n.* anger အမျက်ဒေါသကြီးခြင်း

tathòghū / tathòghūthòkrā *n.* laziness ပျင်းရိခြင်း

tathòhtū *n.* patience စိတ်ရှည်ခြင်း

tathòja *n.* joke ရယ်စရာဟာသ

tathòjū *n.* 1) desire လိုအင်ဆန္ဒ 2) like; preference ကြိုက်နှစ်သက်ခြင်း

tathòkhe *n.* anger; dissatisfaction မကျေနပ်မှု၊ မနာလိုဝန်တိုခြင်း

tathòkòthòsū *n.* strength သန်မာခြင်း၊ ခွန်အားကြီးခြင်း

tathòrò *n.* shyness အရှက်အကြောက်၊ ရှက်ကြောက်အားနာခြင်း

tathòtē *n.* agreement သဘောတူညီချက်၊ သဘောဆန္ဒ

tathòthūjūlò *n.* 1) despondency; despair ကြေကွဲစရာ ယူကျုံးမရဖြစ်ခြင်း 2) sorrow ဝမ်းနည်းကြေကွဲခြင်း

tathòpò *n.* song တေးသီချင်း

tathòthè / tathòthèthòtò *n.* waste; garbage; trash အမှိုက်၊ အမှိုက်သရိုက်

tathòthèplò *n.* garbage heap အမှိုက်ပုံ

tathu *n.* 1) number; amount အရေအတွက် 2) counting ရေတွက်ခြင်း

tathū *n.* in pairs တစ်စုံ၊ တစ်တွဲ

tathūthò *v.* honest ရိုးသားဖြောင့်မတ်သည်၊ အသိအလိမ္မာရှိသည်၊ လိမ္မာရေးခြားရှိသည်

tathūbūthābā *n.* worship ဝတ်ပြုဆုတောင်းခြင်း

tathūhtūthòhtū *n.* patience စိတ်ရှည်သည်းခံခြင်း

tathūtathò *n.* teaching သွန်သင်ချက်

tatòñbā *n.* rights ရပိုင်ခွင့်၊ အခွင့်အရေး

tatòtathe *n.* glory ဘုန်းတော်ဂုဏ်တော်၊ ဘုန်းအသရေ

tatu 1) *n.* length from elbow to fist တောင်ဆုပ် 2) *clf.* one fistful ဆုပ် (အမျိုးအစားပြသည့်စကားလုံး)

taūtò *n.* cloud မိုးတိမ်

taūtòmòsĭ *n.* cumulus cloud တိမ်တောင်တိမ်လိပ်

taūcā / taūcādābē *n.* inheritance; heritage အမွေ၊ အမွေအနှစ်

tawĭ *n.* poison အဆိပ်

tā₁ v. press ဖိသည်။ နှိပ်သည်

tā₂ v. clear; unobstructed ရှင်းသည်။ ရှင်းလင်းသည်

tāă v. turn face up; turn right side up ပက်လက်လန်သည်

tāgha adv. very; too ...လွန်းသော

dū tāgha too large ကြီးလွန်းသော

tāmō / tāmōtarō n. lawsuit; case အမှု၊ အမှုကိစ္စ၊ မှုခင်း

tāpa n. hatchet; adze ရဲတင်း

tāpatū n. axe handle ပုဆိန်ရိုး

te₁ v. cook in a bamboo tube ဝါးမောက်ဖြင့်မီးကင်သည်

te₂ v. fish with a net ပိုက်ကွန်ပစ်သည်

te-ta n. someone's stuff; possessions; property ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ပိုင်ဆိုင်သောအရာပစ္စည်း

te / te-nă v. argument; debate ငြင်းခုံသည်။ အချေအတင်ပြောဆိုသည်

tedō / tedōglōnā v. block; barricade; prevent; hinder ဟန့်တားသည်။ တားဆီးသည်

tehtitekhō v. unexpected; different from what one thought အထင်နှင့်အမြင်တလွဲဖြစ်သည်

tehtitetō v. off the mark လွဲချော်သည်

tekhō v. snare set on the ground မြေပေါ်ကြိုးကွင်း ထောင်ချောက်တစ်မျိုး

tephle / htephle v. shave off; make smooth with a knife အခွံသင်သည်။ အခွံချွတ်သည်

tetatimi / tetimi-tatagā n. something တစုံတခု၊ တစုံတရာ

tetō / tehtitetō n. different; missing the mark; off by a bit တလွဲဖြစ်သည်။ တလွဲတချော်ဖြစ်သည်

těhtī adv. for sure အသေအချာ

tě-mò adj. devotedly honest; righteous ရိုးသား ဖြောင့်မတ်သော

tě-tra adv. carefully သေသေချာချာ၊ မှန်မှန်ကန်ကန်

tě / tětě adv. correct; sure အမှန်အကန်၊ အသေအချာ

těbā v. hit ထိမိသည်

těghe v. leaning; slanted စောင်းသည်။ ယိုင်သည်

těgle v. close; touching ကပ်သည်။ နီးကပ်သည်

těglelò v. slam down; stamp; pound ဆောင့်ချသည်

tělē 1) prt. even... ...ကျတော့...လိုက်သေးတယ်

È do tělē phro, ètamagōgō. He claimed he could, but he can't. သူပြောလိုက်သေးတယ်။ သူကျတော့ မလုပ်တတ်ဘူး။

2) adv. via; by means of; in turn; on top of ထပ်ဆင့်၊ တစ်ဆင့်

È do tělē kōbō tama tama ð nārākhū. She stacked the pots one by one on top of each other on the shelf. သူ့အိုးတွေကိုစင်ပေါ်မှာထပ်ဆင့်တင်ထားတယ်။

tětě adv. carefully သေသေချာချာ

tě v. flirt; seduce မျှားခေါ်သည်

těbi v. 1) tame; domesticate ယဉ်ပါးအောင်လုပ်သည်

2) take advantage of someone အနိုင်ကျင့်သည်

těghemī v. spread fire; use one burning piece to light another မီးမွှေးသည်။ မီးထွန်းညှိသည်

těglè n. wood pecker သစ်တောက်ငှက်

těhtī v. pipe water; connect pipes ရေသွယ်သည်

těkhlètòkhlò v. with one end sticking up; uneven မလဲမထောင်ဖြစ်နေသည်

Thōja mi ha ètěkhlètòkhlò nu toō. Rake the grass that is sticking up. မလဲမထောင်ဖြစ်နေတဲ့ မြက်ပင်တွေကိုကျုံးလိုက်ပါ။

těkrètòkrò adj. rough; uneven မညီညာသော၊ ကြမ်းတမ်းသော

těrèkhā n. accused; defendant တရားခံ

těrelū n. plaintiff; complainant တရားလို

tětě adv. very slowly ဖြည်းဖြည်းချင်း

tě / do v. measure တိုင်းတာသည်

tēbri *n.* measuring tape ပေကြိုး၊ ပေဘူး

tēklētōklō *adv.* in groups here and there ဟိုနားဒီနား
 စုပြုံလျက်
Tēklētōklōklō pū simī ō lēkū. The cows are
 sleeping in groups a few here, a few there. နွားတွေ
 ဟိုနားဒီနားစုပြုံအိပ်နေတယ်။

tēklētūklū *adv.* in rolls အလိပ်လိုက်

tēlē *adj.* shallow တိမ်သော

tēliphō *n.* telephone တယ်လီဖုန်း

tērūdū *v.* measure to make the same ညီအောင်
 တိုင်းတာသည်

tētè *quest.* what ဘာလဲ

tha₁ *v.* breathe အသက်ရှူသည်

tha₂ *v.* wind blows တိုက်သည်၊ လေတိုက်သည်

thabā *v.* 1) worship ရှိခိုးသည် 2) pray
 ဆုတောင်းသည်၊ တောင်းလျှောက်သည်

thabākūhō *v.* ask for (in prayer) တောင်းလျှောက်
 သည်

thacī thahtè *phr.* wind blowing from both sides
 ဘယ်ညာတိုက်သည်၊ ဟိုဘက်ဒီဘက်တိုက်လာ
 သည် (လေ)

thacū *v.* connected to တဆက်တည်း

thacū / thacūthacā 1) *adj.* connected to; continuous
 with တဆက်တည်း၊ တဆက်တစပ်တည်း
 2) *adv.* related to; connected to ဆက်နွယ်သည်

thaghīū *v.* short of breath; congested အသက်ရှူ
 ကြပ်သည်၊ မွန်းကြပ်သည်

thaghutū *v.* 1) short of breath; out of breath; choking
 အသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆို့သည်၊ နင်သည်
 2) stuffy; stifled လေမရသော

thaho *v.* pant; gasp for breath; huff and puff အမော
 ဟိုက်သည်

thaho / thahothame *v.* 1) short of breath; gasp for
 breath; huff and puff အသက်ရှူမဝခြင်း၊ အမော

ဟိုက်၊ဖောက်သည် 2) puff; huff and puff ဟောဟဲ
 ဟောဟဲ

thahololū *v.* out of breath ဖတ်ဖတ်မောသည်၊ ရင်ဖို
 လှိုက်မောသည်

thahō *v.* exhale; expiration အသက်ရှူထုတ်သည်

thahta *n.* centipede; millipede ကင်းခြေများ

thaī *v.* be short of breath; asthma ပန်းနာရင်ကြပ်
 ရောဂါ

thaimikhro / thaī *v.* congested; chronic asthma ရှူနာ
 ရှိုက်ကုံး၊ နာတာရှည်ပန်းနာရင်ကြပ်ရောဂါ

thajè *adv.* always အမြဲတမ်း

thaka *n.* example; as; like ဥပမာ၊ နည်းတူ၊
 အလားတူ၊ ကဲ့သို့

thakajō *adv.* 1) like this ဒီလို၊ ဤကဲ့သို့ 2) in this
 way ဤနည်းအတိုင်း

thakanu ècā *conj.* 1) because of that ထို့ကြောင့် 2) as
 a result ရလဒ်အနေနဲ့

thakatè *quest.* how ဘယ်လိုလဲ

thakau *adv.* like that ဒီအတိုင်း၊ ဤကဲ့သို့

thake-e *v.* sob; inhale after crying ရှိုက်ငင်သည်

thakhā₁ *n.* door တံခါး

thakhā₂ *v.* yawn သမ်းဝေသည်

thakhādedō *n.* doorway; threshold တံခါးဝ

thakhāde *n.* 1) entrance; area near the door တံခါး
 အဝင်ဝ 2) door frame ကျည်းဘောင်

thakhādū *n.* door; main entrance တံခါးမကြီး

thakhāphū *n.* window ပြတင်းပေါက်

thakhāphūkōdā *n.* curtains ပြတင်းပေါက်လိုက်ကာ

thakhāto *n.* window frame; door frame တံခါးဘောင်

thaklū *adv.* whole; in one piece အလုံးလိုက်၊
 အချောင်းလိုက်၊ တခုလုံး

thalōdè *v.* sigh; heave a sigh သက်ပြင်းချသည်

thalòte *v.* 1) breath one's last breath; pass away
အသက်ထွက်သည်။ သေသွားသည် 2) stop
breathing အသက်ရှူရပ်သည်

thamó *v.* alive ရှင်သည်။ အသက်ရှိသည်

thanu *v.* 1) inhale; inspiration ရှူသွင်းသည် 2) sigh;
heave a sigh ရှိုက်ကြီးတငင်

thaó *v.* have a stuffed up nose နှာစေးသည်

thaplě *n.* long narrow strip of bamboo ဝါးခြမ်းပြား
ရှည်

thă₁ *n.* thin strips of bamboo used as a twist-tie နှီး(ဝါး)

thă₂ *adj.* new အသစ်၊ သစ်သော

thă₃ 1) *n.* twenty-four hour day ရက် 2) *clf.* for
counting days ရက် (အမျိုးအစားပြသည့်
စကားလုံး)

thă... *adv.* the whole ...; all theအားလုံး...မကျန်
Thădũthăsi; thădóthăghā bāmaplő dđphó. All
the villagers, including all the elders and youth, must
clean up the village. လူကြီးလူငယ်အားလုံး၊ ရွာ
လုံးကျွတ်တစ်ယောက်မကျန်ရွာသန့်ရှင်းရေး
လုပ်ရမည်

thăbā *adv.* whole (bird etc.) အကောင်လိုက် (ကြက်၊
ငှက်၊ ကဲ့သို့သောအကောင်ငယ်များ)

thăbāhăkhũ *phr.* whole earth ကမ္ဘာမြေတစ်ခုလုံး၊
ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံး

thăbāthăbē *adv.* the whole thing; the whole layer
အချပ်လိုက်၊ အလွှာလိုက်

thăbrunũ *v.* addicted; by habit အကျင့်ပါသည်။
ဝါသနာထုံသည်

thăcəlő / thătewè *v.* brand new အသစ်ကျပ်ချွတ်
ဘယ်ညာညာ၊ ဘယ်ရောညာရော

thăcī thăhtè *v.* both sides; left & right ဘယ်
ဘယ်ညာညာ၊ ဘယ်ရောညာရော

thădē *n.* 1) twelve months; all season ဆယ့်နှစ်ရာသီ
2) whole year တစ်နှစ်ပတ်လုံး

thădēthălă *adv.* yearly; annual နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း

thădősó *adv.* whole village တရွာလုံး၊ ရွာလုံးကျွတ်

thăghāla *adv.* whole region တပြင်လုံး၊ တဝှမ်းလုံး

thăgũbra *adv.* forever; eternal တသက်လုံး၊ ထာဝရ

thăgũbra thălakha *v.* eternal; forever အစဉ်ထာဝရ

thăhtílũ *n.* beginning အစအဦး၊ လက်ဦးဆုံး

thăhũbũ *n.* cousins မောင်နှမဝမ်းကွဲ

thăklĩthăklő *adv.* whole group တစ်ဖွဲ့လုံး

thămũthăbri *n.* 1) community အသိုင်းအဝိုင်းတခု
လုံး 2) family မိသားစု

thănā *n.* self ကိုယ်တိုင်

thănāto *phr.* by oneself ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ

thănithăna *adv.* day and night နေ့စဉ်ညတိုင်း

thăpē / thăpēthăhtă *adv.* whole piece အချပ်လိုက်၊
အလွှာလိုက်၊ အပြင်လိုက်

thăplĩ *n.* strips of inner bamboo နှီးဝါး၊ ဝါးအတွင်း
ပိုင်းအသား

thăpũwē *n.* siblings ညီအစ်ကိုမောင်နှမ

thăpũ₁ *n.* group အစုလိုက်၊ အဖွဲ့လိုက်

thăpũ₂ *n.* member of a group အဖွဲ့သား

thăpũthăro *n.* crowd; group of people တစ်ဖွဲ့လုံး

thărapra *n.* the whole person; the whole body တစ်
ကိုယ်လုံး

thăsi thăphó *n.* family; members of one household
တစ်အိမ်သားလုံး၊ တစ်မိသားစုလုံး

thătā / thăkhā *n.* junction; fork လမ်းဆုံ
klèthăkhā junction လမ်းခွ

thătewè *adj.* brand new အသစ်စက်စက်

thăthĩ *n.* witness သက်သေ

thăthithăkhā *n.* witness; evidence သက်သေသက်ခံ၊
အသိသက်သေ

thăthũ *n.* both of a pair တစ်စုံလုံး၊ အစုံလိုက်

thăwũthămă *n.* husband and wife; married couple
လင်မယား၊ အကြင်လင်မယား

thă₁ *v.* make a noise; ring (of a bell or phone)
မြည်သည်။ အသံမြည်သည်

thā₂ *n.* fruit အသီး
thā₃ *v.* bear fruit သီးသည်
thābǎ *n.* porcupine (small); hedgehog ဖြူငယ်
thāhè *n.* chilli ငရုပ်သီး
thāhèhti *n.* chilli sauce ငရုပ်ဆီ
thāhèkalǎ *n.* green chillies ငရုတ်သီးစိမ်း
thāhèmi *n.* ripe chilli ငရုတ်သီးမှည့်
thāhèmiǒ *n.* partially ripe chillies ငရုတ်သီးမမှည့်
 တမှည့်
thāhèphǒ *n.* chilli blossom ငရုတ်ပွင့်
thāhèsě *n.* dried chillies ငရုတ်သီးခြောက်
thāhèsī *n.* chilli sauce ငရုတ်ချဉ်
thāhètònò *n.* kind of chilli မိုးမျှော်သီး
thākhā *n.* forked branch ဝှဲ
thāmā *n.* crocodile မိကျောင်း
thāphā *v.* grab; take away from; tackle အပြိုင်လု
 သည်၊ လုယူသည်
thāphlǒ *n.* vowel သရ
thāplā *n.* mustard မန်ညင်း
thāplābǒ *n.* cabbage ဂေါ်ဖီထုပ်
thāplādi *n.* large white radish မုန်လာဥဖြူ / နီ
thāplādrīwī *n.* lettuce ဆလပ်ရွက်
thāplāphlǒ *n.* mustard seed မုန်ညင်းစေ့
thāplāsī *n.* pickled mustard greens မုန်ညင်းချဉ်
thāplāsīsě *n.* dried pickled mustard greens မုန်ညင်း
 ချဉ်ခြောက်
thārāpā *n.* shovel; spade ဂေါ်ပြား
thāwhithāwhě *v.* bearing fruit in numerous cluster
 ပြွတ်ခဲနေအောင်သီးသည် (အသီး)
the *v.* weed a field ရှင်းသည် (မြက်)
the-e *n.* kind of fish trap ငါးခုန်စင်
thekhethòkhǒ *v.* 1) uneven မညီမညာဖြစ်သည်၊
 အဖုအထစ်ဖြစ်သည် 2) be inconvenient; be

awkward; haphazard ကိုးလို့ကန့်လန့်ဖြစ်သည်
thelethacū *adv.* contiguous; one after another;
 continuous တဆက်တည်း၊ အဆက်မပြတ်
thepékǒ *v.* forgetful; senile မေ့မေ့လျော့လျော့
 နေသည်
thepenā *v.* forget သတိမေ့သည်၊ မေ့လျော့သည်
there (nākhī) *v.* inhale through one's nose; sniff
 နှာရှုတ်သည်
therekhī therekhā *v.* suck in air (due to eating spicy
 food) ရှူးရှဲရှူးရှဲဖြစ်သည် (ငရုတ်သီးစပ်၍)
thereǒ *v.* inhale through the mouth; suck
 စုပ်၍သောက်သည် (ပါးစပ်ဖြင့်)
thesu *v.* clear a field of brush တောင်ယာရှင်းသည်
thetrě thetrū *v.* wrinkled အတွန့်လိုက်ဖြစ်သည်၊
 အတွန့်အတက်ဖြစ်သည်
thě *n.* ginger ဂျင်း
thēpe *v.* be engrossed in; be unaware သတိ
 လက်လွတ်ဖြစ်သည်၊ သတိမမူဖြစ်သည်
ǒtranā āthēpe Sit around eating and drinking
 without working အလုပ်မလုပ်ပဲ၊ အစားအသောက်
 သာခုံမင်သူ
thè *n.* lump or bump on one's body အကျိတ်၊ အဖု
thèdè *adv.* completely; absolutely လုံးဝ....
dā thèdè haō absolutely impossible လုံးဝမဖြစ်နိုင်
 ဘူး
thèěū *adv.* quietly; softly; gently ညင်ညင်သာသာ၊
 ညင်သာစွာ
thèkhě *n.* small bee that lives in hollows in trees
 သစ်ခေါင်းပျားငယ်
thèlèla *v.* enquire about စူးစမ်းရှာဖွေသည်၊ သဲလွန်စ
 ရှာသည်
thèmè *n.* 1) eye-tooth; fang အစွယ် 2) tooth that
 comes out above an existing tooth သွားတက်
thèphè *n.* cotton ဝါဂွမ်း

thèphèdǎ *n.* spindle of cotton (ready for spinning into thread) ဝါဂွမ်းလိပ် (ချည်မျှင်ထုတ်ရန်အသင့်လိပ်ထားသောဝါဂွမ်း)

thèphèphlō *n.* cotton seeds ဝါဂွမ်းစေ့

thèphèpli *n.* cotton with husks removed အစေ့ကြိတ်ပြီးသောဝါဂွမ်း

thèrè *v.* get up; stand up မတ်တတ်ရပ်သည်

thèrèthǎ *v.* stand back up ပြန်ထသည်

thě / ru-thě *v.* overdo; go beyond acceptable limits; be bad ကဲသည်၊ ဆိုးသည်

thěplo *n.* cassava ပီလောပီနံ

thě 1) *v.* mince; slice finely တုံးသည်၊ လှီးသည် (အသား) **2)** *n.* in small chunks အတုံးလိုက် (အသား)

thěblè *n.* duckweed; algae မှော်၊ ရေညှိရေမှော်

thěkhě / kědō *n.* two extra appendages like an appendix at the end of a chicken's small intestine ကြက်အူအတက်

thělō *v.* practice လေ့ကျင့်သည်၊ သင်ကြားသည်

thělōihǔ *v.* to teach သင်ပြသည်၊ သင်ကြားပေးသည်

thibǎhtǔrethā *n.* navy bean ပဲစေ့ငုံ

thimi-i *v.* hide; secret away; conceal လျှို့ဝှက်ထားသည်၊ လျှို့ဝှက်ထားသည်၊ ထိန်ချန်သည်

thinǎ *n.* gun; rifle သေနတ်

thinǎdǔ (mōhtā) *n.* mortar launcher အမြောက်၊ လောင်ချာ (မော်တာ)

thinǎkōsī / thinǎkō *n.* butt of a gun သေနတ်ဒင်

thinǎkǔ *n.* muzzle သေနတ်ပြောင်းဝ

thinǎmīsū *n.* flintlock မီးတိုသေနတ်

thinǎphlō *n.* bullet ကျည်ဆံ

thinǎphō *n.* pistol; revolver ဆုံလည်သေနတ်

thinǎrili *n.* air rifle လေသေနတ်

thiphi *n.* snake skin (molted) ကြေးခွံ(မြွေ)

thiphigogrō *v.* dandruff; caked on filth ဇောက်၊ ဂျီးအမှုန်အမွှား

thiri *n.* uterus; womb သားအိမ် (မီးယပ်)

thiri *n.* horse မြင်း

thiridō *n.* pack horse ဝန်တင်မြင်း / လား

Thiridō *n.* Loikaw လွိုင်ကော်မြို့

thirighobǔdǔ *n.* camel ကုလားအုတ်

thirikhā-e *n.* horse's bit; bridle မြင်းဇက်ကြိုး

thirikhōmèlā *n.* pennywort မြင်းခွာရွက်

thirikī *n.* zebra မြင်းကျား

thirilō *n.* horse cart မြင်းလှည်း

thirimo *n.* saddle မြင်းကုန်းနှီး

thirimōdō *n.* blinders (on a horse) မြင်းမျက်ကာ

thiripo *n.* corral မြင်းခြံ

thiti *prt.* et cetera; sometimes used between items in a representative list စသည်၊ စသဖြင့်

thiwi₁ *v.* evaporate; dry up ခမ်းခြောက်သည်၊ ရေခမ်းသည်

thiwi₂ *v.* miss; overshoot လွဲသည် (ပစ်မှတ်)

thī₁ *pro.* you (plural) မင်းတို့

thī₂ *v.* die သေသည်

thīja *v.* die; pass away ဆုံးပါးသွားသည်၊ ကွယ်လွန်သွားသည်

thīkla *v.* lose consciousness သတိလစ်သည်

thīlǎ *v.* plague; die of disease အနာကျသည်

thīrēdēre *v.* die en masse အတုံးအရုန်းသေသည် (တိရစ္ဆာန်)

thīrū / thīrūthīdā *v.* 1) die well ကောင်းမွန်စွာသေသည် 2) die peacefully ငြိမ်သက်စွာသေသည်၊ ခရစ်တော်၌အိပ်ပျော်သည်

thīta (thija) *pro.* yours; your (thing) သင်တို့ဟာ၊ သင်တို့နှင့်ဆိုင်သော၊ နင်တို့ဟာ

thīthǎcō *v.* die in childbirth (mother and/or child) မီးဖွားရင်းသေသည်၊ မီးတွင်းတွင်မိခင်သေဆုံး

သည်

thithoblo *v.* drop dead; die suddenly and unexpectedly

ရုတ်တရက်သေဆုံးသည်

thithòbrò *v.* die a violent or accidental death

အစိမ်းသေသည်

thitùthilò *v.* an expression of cursing "may you all die

and become extinct" "သေခြင်းဆိုး" ဖြင့်အတုံးအ

ရုန်းသေသည်

thī₁ **1)** *n.* lout; lice **သန်း 2)** *n.* comb **ခေါင်းဖြိုး 3)** *v.*

braid ဆံပင်ကျစ်သည်

thī₂ *v.* braid; twist together (hair, thatch) ကျစ်သည်

thī₃ *v.* smear chicken blood on the forehead of one's

family members to reconcile with them after

committing adultery **အပြစ်ပြန်ပြီးဆေးကြောသည်**

(မိဘ၊ ညီအစ်ကိုမောင်နှမ၊ သားသမီး၊

အိမ်သူအိမ်သားတို့ကိုအိမ်ထောင်ရေးဖောက်ပြန်

သူမှကြောက်ကိုသတ်၍နဖူးတွင်သွေးကိုသုတ်ကာ

ကန်တော့သည်)

thī₄ *v.* peel with a knife **အခွံသင်သည်၊ အခွံနွှာသည်**

thī (rikhī) *v.* attach thatch leaves to strips of bamboo to

make roofing **သက်ငယ်ပျစ်သည်**

thībī / thīcī *n.* bamboo pick comb **ဘီးစိပ်**

thībrò *n.* comb used in making a hair knot **ဆံထိုး**

ခေါင်းဘီး

thīdī *v.* numb **ထုံကျင်သည်**

thīdī *n.* lice eggs **သန်းဥ**

thīhtī *n.* bile **သည်းခြေ**

thīkhūli *n.* braid **ကျစ်ဆံမြီး**

thīmī *n.* water snails **ခရု**

thīthò / thīthòthīmī *v.* green; raw; uncooked

အစိမ်း၊ မကျက်သေးသောအစားအစာ

thīthò / khli *n.* crossbow **ဒူးလေး**

thītòglò *n.* sorghum **ပြောင်းကောက်**

thī 1) *n.* rice wine; millet beer; sorghum beer **ခေါင်**

2) *v.* become fermented (mash that has been left to sit

for 3 days) **ခေါင်ဖြစ်လာသည် (၃ရက်နှပ်ထားသော ခေါင်ဖတ်)**

thī-blò *adj.* expert; proficient **ကျွမ်းကျင်သော၊**

တတ်ကျွမ်းသော

thī-dī *n.* food and drink **အစားအသောက်၊ စား**

သောက်ဖွယ်ရာ

thīā *adj.* generous **ရက်ရောသော၊ ပေးကမ်းတတ်**

သော၊ စေတနာရှိသော

thībī *n.* beans; peas; pulses **ပဲ၊ ပဲအမျိုးမျိုး**

thībīdū *n.* kind of bean **ပဲကြမ်း**

thībīhtobre *n.* long string beans **ပဲတောင့်ရှည်**

thībīhtúthā *n.* winged bean **ပဲစောင်းလျားသီး**

thībīkalā *n.* chick peas; lentils **ကုလားပဲ**

thībīnāsū *n.* stake for a bean vine to climb up **ပဲ**

ထောင်တိုင်

thībīpīpha *n.* bean sprouts **ပဲပင်ပေါက် (ပဲတီစိမ်း)**

thībīprī / thībīrò *n.* mung bean; green lentils

ပင်ထောင်ပဲ

thībīsūkhū *n.* edible raw succulent tuber from

Pachyrhizus angulatus **စိမ်းစားဥ**

thībītalā *n.* one month bean **ပဲပြင်း (တစ်လပဲ)**

thībīthò *n.* soya bean **ပဲပုပ်**

thībīthūlā *n.* green beans **ဗိုလ်စားပဲ (သုံးလပဲ)**

thībīthúthā *n.* peanut; groundnut **မြေပဲ**

thīcò *n.* strong rice wine **ခေါင်ကျရည်**

thīghuthīnā *adj.* be qualified; know one's duty

အသိတရားရှိသူ၊ အလိုက်သိတတ်သူ

thīghūte *n.* grub larvae found in the stem of plants used

for making brooms **တံမြက်ပိုး**

thīhe *n.* fermented rice wine that has not turned out

properly **ခေါင်ပျက် (သောက်လို့မရသောခေါင်)**

thījā *v.* **1)** understand **နားလည်သည် 2)** know **သိ**

သည်

thijähōge *v.* thank; acknowledge ကျေးဇူးတင်သည်။
အသိအမှတ်ပြုသည်

thijoca *n.* weak, diluted rice wine ခေါင်ပေါ့ရည်

thikhī *v.* on one's side; tilted; at an angle စောင်းသည်

thikhīblo *n.* kind of edible shoot ကုန်းဒရင်ကောက်
ညွန့်

thilī₁ *n.* vestigial limbs on a python or boa constrictor
စပါးကြီး / စပါးအုံးမြွေအတက်

thilī₂ *n.* pit trap ကျင်းထောင်ချောက်

thimè *n.* first rice wine; strong rice wine ခေါင်ပြင်း၊
ခေါင်ဦးရည်

thinā *n.* understand သိနားလည်သည်

thināhō *v.* 1) come to understand; reach the age of
reason အမှတ်ရသည်။ သတိတရရှိသည်။
သဘောပေါက်သည် 2) remember သတိပြန်လည်
သည် (မေ့သွားသောအရာမှ)

thināhōmī *v.* remember; memorialize; come to mind
အောက်မေ့သတိရသည်။ သတိဝင်သည်

thināi *v.* 1) remember; note မှတ်မိသည်။ မှတ်သည်
2) remember သတိပြုမိသည်

thināiglō *v.* store in one's memory; take note of;
memorize မြဲမြဲမှတ်သည်

thinājū *v.* 1) easy to understand နားလည်လွယ်
သည်။ သဘောပေါက်လွယ်သည် 2) sharp; bright;
be a quick-learner ထက်မြက်သည်

thinārulu / thinārulurala 1) *phr.* state of not
understanding completely အရွယ်ရောက်ခါစ၊
သတိတရားမရှိတရှိအရွယ် 2) *v.* be half-awake အိ
ပ်မှုစုံမွှားဖြစ်သည်

thinōthīnā / thīnā 1) *v.* understand တတ်သိ
နားလည်သည် 2) *n.* knowledge; understanding
အသိဉာဏ်

thīplī / kūthūplī *n.* 1) core; pith အသား
(ရှောက်သီး) 2) fine strands in the center of a ball of
cotton ဝါးအတွင်းပိုင်းအမျှင်ပါးအလွှာ

thīprā *n.* alcoholic drinks ; liquor အရက်

thīprāhūkō / thīprāmè *n.* first wine အရက်မြီးဖြတ်

thīprāthājāhtī *n.* alcoholic beverages
အဖျော်ယမကာ၊ အရက်သေစာ

thīthā *n.* jingle bell; wind chime ချူ၊ ဆည်းလည်း

thīthō / dīpi *n.* rice or millet mash that has been
sprinkled with yeast and packed in a glazed clay pot
ခေါင်ဖတ်၊ တဆေးဖြူးပြီးစဉ်အိုးထဲသိပ်သော
ခေါင်ဖတ်

thī *v.* soar; run ပျံဝဲသည်။ အလျင်အမြန်
ပြေးလွှားသည်

thī / gādo *n.* large green grasshopper နံ့ကောင်အစိမ်း
တစ်မျိုး၊ မိုးခေါ်နံ့ကောင်စိမ်း

thī / thītilī *adj.* even; smooth ညီညာသော၊
ပြန့်ပြူးသော

thīlī *n.* sliver ရှိသဖြင့်အသားထဲမှာကျန်ခဲ့သည့်အ
စူး

thīphīthāphā *n.* grab from; compete for
အလှအယက်

tho₁ *v.* put on; wear (a shirt or upper garment) ဝတ်
သည်။ အင်္ကျီဝတ်သည်

tho₂ *v.* fitting; proper တည့်သော၊ သင့်တော်သော၊
အခန့်သင့်သော

Rili tho. The wind is blowing in the right direction.
(making the hunter downwind of his prey) လေ
တည့်သည်။ လေကြောတည့်သည်။

thokhlē/ thokhlēlukhlē *v.* change (shirt or upper
garment) အဝတ်လဲသည်။ လဲဝတ်သည်

thoko *n.* mango သရက်

thokomi *n.* wild mango တောသရက်

thokomū *n.* mango tree သရက်ပင်

thokothā *n.* mango သရက်သီး

thomo *v.* pretend ဟန်ဆောင်မှု၊ ဟန်ဆောင်သည်

thomö *adv.* do on purpose; intentionally သက်သက်မဲ့၊
တမင်တကာ

thomōthama *adv.* 1) deliberately; on purpose
သက်သက်မဲ့မဲ့၊ တမင်တကာ 2) impulsively
တကူးတက

thoro *n.* hastily and roughly constructed fish trap made
of a couple layers of woven bamboo strips မြိုး

thothīlī *v.* get a sliver အပိုင်းအစနှင့်စူးမိသည်

thō₁ *n.* sheep သိုး

thō₂ *n.* medium sized glazed earthenware pot စဉ့်အိုး၊
ခေါင်အိုး

thōbrā *adv.* carefully; well အသေအချာ၊
သေသေချာချာ၊ ကောင်းကောင်းမွန်မွန်

thōbrāthōlī *adv.* enthusiastically အားရပါးရ

thōbruthōbrā *adv.* 1) enthusiastically; energetically
စိတ်ပါကိုယ်ပါ၊ အားနဲ့အင်နဲ့၊ အပတ်တကုတ်
2) with great effort ကြိုးကြိုးစားစား၊
သေသေချာချာ

thōlū *n.* sand သဲသောင်

thōphe *n.* sheep skin သိုးသရေ၊ သိုးခွံ

thō *n.* hemp လျှော်

thōbri *n.* rope လျှော်ကြိုး

thōbrirèjè / thōbrigrèjè *n.* snare; noose; lasso
ကြိုးကွင်း၊ ညှိကွင်း၊ ထောင်ချောက်ကြိုး

thōmōbō *n.* dibble stick စူးထိုးတံ

thōmōlā *n.* pointed blade of a dibble stick (made with
metal or a sharp leaf) စူးသွား

thōō *n.* chest ရင်ဘတ်

thōpā *n.* hemp လျှော်ချည်

thō *n.* heart; mind; soul စိတ်နှလုံး၊ စိတ်သဘော၊
စိတ်ဝိညာဉ်

thōbla *v.* feel unhappy; be troubled in mind
စိတ်ညစ်သည်

thōblagū *v.* empathize; sympathize ထပ်တူဝမ်းနည်း
သည်

thōblathōjū *v.* in great sorrow; in utter desolation
ဝမ်းနည်းကြေကွဲသည်

thōbrō *n.* spirit of a person who died a violent death
အစိမ်းသေဝိညာဉ်

thōbrūthōlī *v.* roughly; brusquely ဆဲဆိုသည်၊
ကြမ်းတမ်းစွာဆူဆဲသည်

thōcō / thūcōthōcō *v.* 1) be serene; be steady; be
tranquil တည်ကြည်သည်၊ စိတ်ထားမှန်သည်
2) be interested; absorbed; engrossed in စိတ်ဝင်
စားသည်

thōdō *adv.* slowly; step by step ဖြေးဖြေး၊ ဖြေးဖြေး
ချင်း

thōdōthōjō *adv.* slow and steady မနှေးမမြန်၊
ဖြေးဖြေးမှန်မှန်

thōdō *adv.* again; once again နောက်တစ်ခါ၊
နောက်ထပ်

thōdōdō *adv.* again; once again နောက်ပြီးတော့၊
ထပ်ခါတလဲ

thōdū / dūthō *v.* like; agree; be pleased စိတ်ကျေ
နပ်သည်၊ ရွှင်ပျသည်၊ နေသာထိုင်သာရှိသည်

thōdū *v.* 1) be high-strung စိတ်ကြီးသည် 2) be
angry; lose one's temper ဒေါသထွက်သည်

thōgā *adj.* 1) sensitive; easily hurt; sentimental စိတ်
ပျော့သော 2) meek; gentle နူးညံ့သိမ်မွေ့သော

thōghī *v.* short of breath; breathless စိတ်ကျဉ်းကျပ်
သည်၊ မွန်းကျပ်သည်

thōghī *n.* essence အနှစ်၊ အတွင်းသား
yōghī inner pith of a banana tree
ငှက်ပျောအူ(အတွင်းသား)

thōgho / thōghothōghī *v.* center point; bull's-eye
အလယ်တည့်တည့်၊ ဗဟိုချက်၊ စက်ကွင်း၊
ချက်မ

thōghū *v.* lazy and sluggish; indolent; languid
ပျင်းသည်

thòghūthòkrǎ *v.* at a snail's pace ; languidly ပျင်းရိသည်။ အပျင်းထူသည်

thògli *phr.* two people နှစ်ယောက်

thòhtā / thòhtādūđǎ *v.* be angry; be short-tempered; lose one's temper or patience စိတ်ဆိုးသည်။ စိတ်တိုသည်။ စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးဖြစ်သည်

thòhtǔ *adj.* patient စိတ်ရှည်သော၊ သည်းခံသော၊ သဘောထားကြီးသော

thòja *v.* want to laugh ရယ်ချင်သည်

thòjū *v.* like; want ကြိုက်နှစ်သက်သည်။ လိုချင်သည်။ မြတ်နိုးသည်

thòjūthǐ *adj.* love to bits; love dearly အရမ်းကြိုက်သည်။ အလွန်နှစ်သက်သည်။ အသေကြိုက်သည်

thòkhe 1) *v.* jealous; wanting to harm; envious မနာလိုဖြစ်သည် 2) *v.* dissatisfied မကျေမနပ်ဖြစ်သည် 3) *n.* jealousy ဝန်တိုခြင်း

thòkhǒ *adj.* power of resistance; tolerance; fortitude; endurance ခံနိုင်ရည်ရှိသော

thòkhǔ / thòkhǔthòhě *adj.* brave; courageous သတ္တိရှိသော၊ ရဲရင့်သော

thòkò / thòkòthòsǔ *adv.* strongly; intensely ခွန်အားကြီးသော၊ သန်မာထွားကျိုင်းသော

Rìli tha thòkò. The wind is blowing strongly. လေပြင်းတိုက်သည်

thòkònò *v.* startled; surprised; amazed လန့်ဖြန့်သည်။ ထိတ်လန့်သည်။ အံ့ဩတွေဝေသည်

thòkònòdòpī *v.* startled; shocked တုန်လှုပ်ချောက်ချားသည်။ လန့်ဖျတ်တုန်ရီသည်

thòkòthìli *adv.* strongly; forcefully ခွန်နှင့်အားနှင့်

thòkǒ *n.* fish trap made with bamboo and sticks ငါးခုန်စင်ကြီး

thòle₁ *adj.* want to ဆန္ဒရှိသည်

thòle₂ 1) *v.* happy ပျော်သည် 2) *adj.* glad ဝမ်းမြောက်သော

thòlethòlò *n.* entertainment; enjoyment အပျော်အပါး

thòlethòtě *v.* be glad; be happy; rejoice; be elated ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းသည်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာသော၊ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်

thòlè *adj.* be impulsive; be quick tempered စိတ်မြန်သော၊ စိတ်မြန်ကိုယ်မြန်

thòlìlù *adj.* fidgeting; restless စိတ်ပျံ့လွင့်သော၊ ဂနာမငြိမ်သော

thòlò *v.* winnow (by pouring from a height while the wind is blowing) လှေ့သည် (စပါး)

thòlòrù *v.* be of the same mind သဘောချင်းတိုက်ဆိုင်သည်။ စိတ်တူကိုယ်တူဖြစ်သည်

thòmǐ *v.* be satisfied ကျေနပ်သည်

thòò *v.* thirsty ရေငတ်သည်

thòphlo *v.* heartbeat နှလုံးခုန်သည်

thòphlò *n.* mind; heart; thought; consciousness အသံနှလုံး

thòphrě *adj.* impulsive စိတ်မြန်သော

thòpìthòhtò / thòpìthùhtò *v.* have one's heart in one's throat ရင်တဖိုဖို / ရင်တမမဖြစ်သည်

thòpro *v.* want to vomit ပျို့သည်။ အန်ချင်သည်

thòrò *v.* feel ashamed; feel shy or bashful; feel bad about ရှက်သည်။ အားနာသည်

thòròi (takùtatho) *v.* embarrassed (of one's clothes) ရှက်ကိုးရှက်ကန်းဖြစ်သည်။ စိတ်မလုံမလဲဖြစ်သည်

thòròthòbla *v.* ashamed of ရှက်ဖွယ်၊ ရှက်စရာဖြစ်သည်

thòròjǒ *v.* 1) excited စိတ်လှုပ်ရှားသည် 2) unable to contain oneself အသည်းယားသည်

thòrulū *v.* reluctant; refuse to do something unless another does it too တွက်ကပ်သည်

thòsǎ *v.* feel hurt; suffer from a sense of injustice; harbour a grievance စိတ်နာသည်။ မကျေမချမ်းဖြစ်သည်

thòsĩmĩ *v.* feel sleepy; be tired; want to sleep အိပ်ချင်သည်

thòsõrě *v.* anguished စိတ်ဆင်းရဲသည်

thòsò *adj.* decisive စိတ်ခါတ်ခိုင်မာသော

thòtasă *n.* mental illness စိတ်ရောဂါ

thòtě *adv.* want (usually negative) စိတ်ပါသည်၊
ဝါသနာပါသည်

thòthũthòbla *v.* grieve ပူဆွေးသောကရောက်သည်၊
စိတ်ညှိုးငယ်သည်

thòtò *adv.* competitively အပြိုင်အဆိုင်၊
အလှအယက်

thòtõghò *adj.* with an unsound mind; loner
တစ်ကိုယ်ကောင်းဆန်သော၊ စိတ်ထိခိုက်လွယ်
သော၊ စိတ်ကောက်လွယ်သော

thòtrană *n.* sternum ရင်ဝါ၊ ရင်ညွန့်

thòwi *v.* hungry ဆာသည်

thòwithò *v.* be hungry ; be famished ဆာငတ်သည်

thõ 1) *num.* ten thousand တစ်သောင်း; **2)** *adv.* early;
ahead of time စောသော၊ စောစော

thõblõ / thudũthõblõ *v.* talk or walk in one's sleep
ယောင်ရမ်းသည်၊ ကမန်းကတမ်း၊ တရေးနိုးထ
ပြီးလုပ်သည်

simĩthõblõ talk in one's sleep အိပ်မက်ယောင်
သည်

thõ *n.* lock; padlock သော့ခလောက်

thõbõ *n.* spear လှံ

thõbõkõgo₁ *n.* kind of moth လိပ်ပြာတစ်မျိုး

thõbõkõgo₂ *n.* flared base attached to the back end of a
spear လှံတံထောက်

thõbõsă *n.* handle of a spear လှံတံ

thõgòthā *n.* salty plum ဆားငံသီး

thõhtĩ *n.* key သော့တံ

thõkõ *n.* large fish trap ငါးခုန်စင်ကြီး

thõ₁ *v.* move over; make room for ဖယ်ပေးသည်၊ ရွှေ
ပေးသည်

thõ₂ *v.* load a (muzzle loader) gun; put a bullet in a gun
ဖြည့်သည်၊ သိပ်ထည့်သည်

athõ thĩnăsa load the gun ယမ်းဖြည့်သည်၊ ကျည်
ဆံဖြည့်ထည့်သည်

thõ₃ *n.* solid part (of a curry) အဖတ်(ဟင်း)

thõ₄ *n.* cage လှောင်အိမ်၊ လှောင်ချုပ်

thõdrũ / thedrũ *n.* wrinkle အတွန့်၊ တွန့်ကြောင်း
phe thõdrũ wrinkle အရေတွန့်သည်

thõgõ₁ *v.* interrupt; cause a misunderstanding; instigate
ကြားဝင်ဖျက်သည်၊ ကြားလေသွေးသည်၊
အယုံသွင်းသည်

thõgõ₂ *v.* speak to cause division ကုန်းတိုက်သည်၊
ကုန်းချောသည်

thõkõ *n.* snack; bread မုန့်

thõ 1) *n.* pitch; sap သစ်စေးပင်၊ သစ်စေး; **2)** *v.* slog;
hit hard; work doggedly ကျုံးသည်

Thõ mi. Go after the weeds. မြက်ကျုံးပါ။

thõ / thõ-ũ *adj.* putrid; rotten; decomposed ပုပ်သော၊
ပုပ်သိုးသော

thõbõ *v.* rake clear သိမ်းကျုံးသည်၊ ရှင်းသည်

thõgõ *n.* two people with the same name နာမည်တူ

thõpõ *v.* sing သီချင်းဆိုသည်

thõpõmõmè *v.* present a song; sing a song သီဆိုသည်

thõ₁ *prt.* will; pre-verbal marker of future tense
လိမ့်မည်

thõ₂ *n.* tree; wood သစ်

thõ₃ *v.* send ပို့သည်

thõ-hũ *n.* trees and bamboo သစ်ဝါး

thõ-ĩ *n.* sawdust လွှစာမှုန့်

thõbē / thõbĩ *n.* timber planks ပျဉ်ပြား

thõbĩsithā *n.* grapes စပျစ်သီး

thōbǒ *n.* turmeric နနွင်း
 thōbǒkhū *n.* turmeric tuber နနွင်းတက်
 thōbri / thōbri / thōbrithōbrā *n.* rope ကြိုး
 thōcě *n.* catch ရှားစေး၊ ရှားစေးပင်
 thōcǒ *n.* censor မီးရာ (အင်တွဲ)
 thōdīmǒ 1) *adj.* native ဇာတိချက်မြုပ် 2) *n.* birthplace မွေးရပ်
 thōdǒthōlā *n.* leaves; vegetables; greens အရွက်၊ အသီးအရွက်၊ ဟင်းချက်စရာ
 thōge *v.* send back; send home ပို့လာသည်၊ ပို့ပြန်သည်၊ ပို့ပေးသည်
 thōglǒ *n.* short length of log သစ်လုံး
 thōguthā *n.* kind of fruit that comes in clusters ကနစိုးသီး
 thōhtǒlā *n.* kind of broad leaf used for roofing or wrapping food အင်ရွက်၊ အင်ဖက်
 thōhtǔmū *n.* kind of vine bearing sour plums မာလွတ်ပင်
 thōhtǔthā *n.* kind of sour plum မာလွတ်သီး
 thōkhālā *n.* leaf dried, ground into a powder and used as a seasoning သစ်ခါးရွက်
 thōkhǒ / thōputhōkhǒ *n.* length of log သစ်တုံး
 thōkinīmū *n.* eugenia tree သပြေပင်
 thōkli / thōkhli *n.* boat လှေ
 thōklidū / thōkhlidū *n.* ship; yacht သမ္ဗန်၊ သင်္ဘော
 thōklināwū *n.* oar; paddle လှော်တက်
 thōkǒku *n.* small log သစ်အပိုင်းအစ၊ သစ်တိုသစ်စ
 thōkǒ *v.* reluctant ပျင်းရိသည်
 thōkrǒthā *n.* belleric myrobalan; straight - stemmed tree bearing astringent, furry fruit with nutty kernels သစ်ဆိမ့်သီး
 thōlā *n.* tree leaf သစ်ရွက်
 thōlòmū *n.* cherry tree ချယ်ရီပင်

thōlòphǒ *n.* cherry blossom ချယ်ရီပွင့်
 thōlòthā *n.* cherry ချယ်ရီသီး
 thōmǒ *n.* trap made of thorns ဆူးညှောင်ထောင်ချောက်
 thōnādǒ / thōdǒ *n.* cutting board စဉ်းတီတုံး
 thōnǒthā *n.* kind of hard sour fruit ငွေးသီး
 thōphǒ *n.* tree branch သစ်ကိုင်း
 thōphrě *n.* kind of ironwood tree ပျဉ်းကတိုး
 thōplīmū *n.* eucalyptus ယူကလစ်ပင်၊ မျောက်ငိုပင်
 thōplo / thōplothōsǎ *n.* piece of wood; stick of lumber ပျဉ်ချောင်း၊ သစ်သားချောင်း၊ သစ်ချောင်းရှည်
 thōprathā *n.* lime သံပရာသီး၊ သံပယိုသီး
 thōrènèphǒ *n.* flower of species orchid သဇင်ပန်း
 thōri / thōrithōhtū *n.* 1) root; rootlets သစ်မြစ် 2) creeper; vine နွယ်၊ နွယ်ပင်
 thōròlò *n.* kind of tree with red bark used in deworming medicine လောက်သေပင်တစ်မျိုး
 thōrúthā *n.* lemon ရှောက်ချည်သီး
 thōrúthōpa *adv.* carefully; properly သေသေသပ်သပ်၊ သပ်သပ်ရပ်ရပ်
 thōsǔthā *n.* 1) orange လိမ္မော်သီး၊ ကမ္မလာသီး 2) sour lime တုံချည်သီး
 thōta *n.* box သေတ္တာ
 thōthāhūphǒ *n.* fruits သစ်သီးဝလံ
 thōthè / thōthèthōto *n.* garbage; debris အမှိုက်သရိုက်
 thōthèkǔ / thōthèkǒ *n.* rubbish pit; dumpster အမှိုက်ကြွင်း၊ အမှိုက်ပုံး
 thōthǔthā *n.* wild lemon တောရှောက်သီး
 thōtu / thōtuthōnò *n.* tree stump သစ်ငုတ်၊ သစ်ငုတ်တို
 thōwè *n.* conical bamboo fish trap ငါးဖမ်းခြင်း၊ ယက်သဲ

thu₁ *v.* 1) blow smoke into a hole; fumigate မှုတ်သည်၊ မီးခိုးမှုတ်သွင်းသည် 2) give CPR; artificial respiration; resuscitate by blowing into a person's mouth အသက်ပြန်ရှူအောင်လေမှုတ်သွင်းသည်

thu₂ 1) *v.* suffer from caries (of tooth) ပိုးစားသည် (သွား) 2) *n.* silkworm; caterpillar ခူကောင် 3) *n.* silk ပိုးထည်၊ ဖဲထည်

thu₃ *v.* count ရေတွက်သည်

thu₄ *v.* 1) boil ပြုတ်သည် 2) steam ပေါင်းသည်

thu₅ *n.* infection; whitlow ခူနာ

thu-ceĕ *adj.* worm eaten; rotten ပိုးထိုးသည်

thudŭ *n.* water leech ရေကျွတ်

thudŭthŏblŏ *adv.* unexpectedly; without warning; out of the blue ရုတ်ချည်း၊ ရုတ်တရက်၊ အမှတ်မထင်၊ ပုံမဆင့်ဆိုင်းမဆင့်

thughŭmī *n.* poisonous stinging caterpillar မီးပူကောင်

thuhāghā *n.* kind of edible black grub ဆင်နုမောင်းပိုး (မုန်တိုင်ပင်ပိုး)

thuhŭrībŏ *n.* large black grub from in a tree ရာသီပိုး

thukhu *v.* cough; hack ချောင်းဆိုးသည်

thulò / thuma *v.* infested by bugs (such as rice swarming caterpillar) ပိုးကျသည်၊ စပါးဖျက်ပိုး (ငမြောင်တောင်ပိုး၊ ရွက်စားပိုး)

thulŭ *n.* bird like a parakeet ဥသြငယ်

thulŭmŏ *n.* cuckoo bird ဥသြ

thupu *v.* not potty trained; wet oneself မထိန်းနိုင်၊ မသိမ်းနိုင်ဖြစ်သည်

Hĕ pŭ sisā thupu kŭtana lamikhŭ. My little brother wets his bed every night. ငါ့မောင်လေးညတိုင်းအိပ်ယာထဲမှာဆီးမအောင့်နိုင်လို့ပေါက်ချလိုက်တယ်။

thurŭthere *adv.* be hesitant; be indecisive ဝေလည်ကြောင်ပတ်၊ မထိတထိ

thusī *n.* edible green caterpillar (sour) ပိုးချဉ်ကောင်

thutakhŭ *n.* insecticide ပိုးသတ်ဆေး

thuthĕ *n.* cocoon ပိုးတုံးလုံး

thŭ *num.* three သုံး

thŭ / thŭbŏ / thŭmŏ *n.* millet လူး

thŭ / thŭtibri *adj.* 1) black အမဲရောင်၊ အနက်ရောင် 2) black; dark မည်းနက်သော

thŭglŭ *n.* fig သဖန်း

thŭglŭlā *n.* fig leaf သဖန်းရွက်

thŭglŭthā *n.* fig သဖန်းသီး

thŭni tini *clf.* third day သုံးရက်မြောက်

thŭsī *num.* thirty သုံးဆယ်

thŭtherĕ *adv.* so long as; as long asသရွေ့

thŭthŭ *clf.* six (three pairs) မြောက် (၃ x ၂)

thŭ₁ *n.* porcupine (large) ဖြူကြီး

thŭ₂ *n.* blood သွေး

thŭ-htī *n.* flesh and blood သွေးသား

thŭbĕjĕjo *v.* miss; long for လွမ်းဆွေးသည်၊ အလွမ်းသယ်သည်

thudŭthŏblŏ *v.* talk in one's sleep; sleepwalk အိမ်မက်ယောင်သည်

thŭglu₁ 1) *n.* twins အမွှာ၊ စုံတွဲ 2) *adv.* attached; in pairs ပူးတွဲ၍

thŭglu₂ *n.* stiff rain cape that covers the head and upper body, made of leaves between two layers of bamboo lattice "လိပ်ခွံ"မိုးကာ၊ ရိုးရာမိုးကာ

thŭhtŏkhŭ / thŭhŏ *v.* have high blood pressure သွေးတိုးသည်၊ သွေးတက်သည်

thŭhtŭ *n.* seam; joint ချုပ်ရိုး၊ အဆက်

thŭhtŭkāmā *v.* wound; injury ထိခိုက်ဒဏ်ရာ၊ အနာတရဖြစ်သည်

thŭjojo *adj.* blurred; hazy; indistinct မှန်ဝါးဝါး၊ မဝီဝီတဝါး၊ ခပ်ရေးရေး

thŭlò *v.* bleed သွေးသွန်သည် (မီးယပ်)၊ သွေးထွက်သံယိုဖြစ်သည်

thūphlo *n.* 1) pulse; heartbeat သွေးခုန်၊ နှလုံးခုန်
သည် 2) heart rate; pulse rate သွေးခုန်နှုန်း

thūphū̄ / thūbrekhā *n.* contents of a porcupine's
stomach or intestine (mostly bitter roots) put in
alcohol ဖြူချီးခါး

thū₁ *clf.* for counting pairs, sets တစ်စုံ

thū₂ *n.* trunk (of an elephant) နှာမောင်း(ဆင်)

thū₃ *n.* blood sucker; leech ကျွတ်

thū-thōrō *adj.* tastes good; delicious; fatty, creamy,
rich ဆိမ့်သောအရသာ၊ ခံတွင်းမြိန်သောအရသာ

thū / bē *adj.* fat; lard အဆီ၊ အဆီဖတ်

thūphū̄ *v.* rub ပွတ်သပ်သည်

thūthò / thūthòthūthē *v.* well-mannered; polite
လိမ္မာသော၊ လိမ္မာယဉ်ကျေးသော

thūthògònā *adv.* politely; well-behaved လိမ္မာ
ယဉ်ကျေးစွာ၊ ပီပီရီရီ

thū *n.* tooth သွား

thū / thūthèphrè *adj.* dry ခြောက်သော၊
ခြောက်ကပ်သော

thūdotro *n.* crooked teeth; overlapping teeth သွားထပ်
သည်

thūē *v.* have a toothache သွားကိုက်သည်

thūgòkhrō *v.* having widely spaced teeth; gap toothed
သွားကျဲသည်

thūhtukhū *n.* toothpaste သွားတိုက်ဆေး

thū ǐ *v.* give a gift (to a newborn) လက်ဆောင်
ပေးသည်(မွေးစကလေး)

thūī *n.* dental plaque သွားချေး

thūkhā *n.* wisdom tooth အံဆုံးသွား

thūkhāti *n.* molar အံသွား

thūnāghè *n.* toothpick သွားကြားထိုးတံ

thūnāhtu *n.* toothbrush သွားတိုက်တံ

thūpò *n.* broken tooth သွားကျိုးသည်

thūsā *v.* have tooth pain; have a toothache သွားကိုက်
သည်

thūte *n.* net ပိုက်ကွန်

thūthilī *n.* gums သွားဖုံး

thūthū *v.* cavity (in a tooth) သွားပိုးစားသည်

thūttī *v.* stuck between one's teeth သွား
ကြားညှပ်သည်

thūttòkhlò / thūtholo *n.* buck teeth သွားခေါသည်

thū₁ *n.* lungs အဆုတ်

thū₂ *n.* loosely woven basket with large holes ခြင်း၊
ခြင်းတောင်း

thū-thò *n.* spirituality ဝိညာဉ်ရေးရာ

thū (su) *v.* mark off area one plans to clear for a hillside
field; initial clearing of a field တောင်ယာခင်းကို
အစမ်းခုတ်သည်

thū / thū-phī *n.* empty head of grain အဖျင်း(စပါး)

thūbūthā *n.* Italian millet ဆပ်

thūbūthābā *n.* prayer and devotion; worship ရှိခိုး
ဝတ်ပြုခြင်း

thūcòthòcò *n.* inner peace စိတ်အေးချမ်းသာခြင်း၊
စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း

thūddòthòphlò *n.* mind; heart အသဲနှလုံး

thūddū *n.* 1) variety of sesame seeds နှမ်းလျှင်
2) sesame that takes 100-120 days to ripen နှမ်းကြီး

thūddūthòddū *n.* content; calm အားရကျေနပ်သည်၊
တည်ငြိမ်အေးချမ်းသည်၊ အပူအပင်ကင်းသည်

thūgāthògā *adj.* gentle စိတ်သဘောနှူးညံ့သော၊
သိမ်မွေ့သော

thūgrū *v.* graze; scratch; abrasion ပွတ်ရှုမိသည်၊
ပွန်းပဲ့သည်

thūi / thūithōi *v.* teach; discipline; correct; exhort
ပဲ့ပြင်ဆုံးမသွန်သင်သည်

thūlū / thūlūphātō *adv.* brown; tanned အညိုရောင်၊
အညိုရင့်ရောင်

thūphrū̀lò *v.* lower oneself down; slide down (out of a
tree) လျှော့၍ဆင်းသည် (သစ်ပင်ပေါ်မှ)

thŭrĭthòrŭ *adj.* good natured စိတ်ကောင်း
 နှလုံးကောင်း
thŭthò *n.* liver အသဲ
tibĭ *adv.* one-sidedly တစ်ဖက်သတ်
 È do tibĭ tora hě wě. They blamed my sister one-sidedly. ငါ့အစ်မကိုပဲတစ်ဖက်သတ်ပြောတယ်။
tighĭtoĝhò *adj.* crooked ကောက်ကောက်ကွေးကွေး
tighĭtughu *adv.* weak; spent အားအင်ချိနဲ့သူ
tigĭ 1) *n.* twenty-five kyats နှစ်ဆယ့်ငါးကျပ် **2)** *clf.* twenty-five ticals; one quarter viss; quarter of a hundred အစိတ်သား
tigrĭtugrŭ *adv.* do roughly without caring; headlong; heedlessly ပေပေတေတေလုပ်သည်။ ကျွဲလိုနွားလို ကုန်းရုန်းလုပ်သည်
tikhi *v.* scratch rapidly (as a dog scratching fleas) သန်းခါချသည် (ခွေး)
tikhĭlĭ / tikhĭlŭtikhĭlŭ *adj.* folded; bent တွန့်လိမ် ကောက်ကွေးဖြစ်သည်
tikĭ 1) *adj.* a little နည်းနည်း **2)** *n.* small chunk of meat တစ်တုံး(အသား)
tikĭ / tĭtĕ *adv.* **1)** just a bit နည်းနည်းလောက်၊ နည်းနည်းလေး **2)** please ကျေးဇူးပြု၍
tilĭlò *clf.* one bit တစ်စ၊ အစအနတခု
timi *clf.* one thing တစ်ခု
timitòmò *v.* **1)** amazed တအံ့တဩဖြစ်သည် **2)** mixed-up; confused တွေဝေသည်
tinitathă *clf.* one day တနေ့သ၌၊ တနေ့သောအခါ၊ တရံရောအခါ
tisi / tisitapā *adv.* up-side-down ဇောက်ထိုး၊ ဇောက်ထိုးမိုးမျှော်ဖြစ်သည်
tisjòtisidò *n.* so poor as to be without clothes ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ၊ ဝတ်စားစရာမရှိသောသူ
tisikhŭ-tumŭkò *adv.* turning and twisting; head over heels ဇောက်ထိုးမှောက်လှန်ဖြစ်သည်

tisitòphò *adv.* homeless အိုးမဲ့အိမ်မဲ့
tisitòphònă *phr.* of the same household တစ်အိုးတစ်အိမ်တည်း
tiwiò sodōā / ōwi ōò *adv.* without having eaten မစားရမသောက်ရ၊ ပြတ်တလှည့်ငတ်တလှည့်
tiwitòò *adv.* without having eaten; without taking food along မစားမသောက်ပဲ၊ စားသောက်စရာမပါပဲ
tĭ *adj.* thick; dense ထူသော၊ ကျစ်လျစ်သော
tilĭ / tilipĭpò *adj.* wobbly လှုပ်စိလှုပ်စိ၊ မခိုင်တခိုင်၊ မမြဲသော
tĭtekle *adj.* without holes between sections (of the base sections of bamboo) အပေါက်မပါ (ဝါးရင်း)
tĭ₁ *n.* rim of a pot or basket နှုတ်ခမ်းစ(ဒန်အိုး)၊ အကွပ်(တင်း၊တောင်း၊ပုလိုင်)၊ အနားသတ်
tĭ₂ *n.* edge ဘေး၊ အနားသတ်
tĭblĭtòblò (jĭ-hā) *v.* throw a tantrum လူးလိမ့်ပြီးခြေဆောင့်လက်ဆောင့်အော်ဟစ်ငိုယိုသည်
tĭtĕtĭo *v.* uneven; rippled မညီမညာချိုင့်ခွက်သော
tĭghĭtòĝhò *adv.* curved; winding အကွေ့အကောက်၊ ကွေးကောက်သော (လမ်းခရီး)
tĭklĭtòklò *adv.* wallow လူးလိမ့်သည်၊ တွန့်လိမ်သည်
tĭlĭ₁ *v.* **1)** pick fruit with a forked stick ချူသည် (တုတ်ဖြင့်အသီးဆွတ်သည်) **2)** clean one's ear with a stick ကြပ်သည် (နား)
tĭlĭ₂ *n.* woodpecker သစ်တောက်ငှက်တမျိုး
tĭlĭ (nākŭ) *v.* relieve an itch in the ear with a chicken feather or piece of cotton ကလော်သည်(ကြက်တောင်မွေး၊ဂွမ်းစဖြင့် နားကို)
tĭlĭphlò *v.* make a hole by drilling အပေါက်ဖောက်သည်(လွန်ဖြင့်)
tĭlòhtă / tĭlòlĭ-tĭlòhtă *n.* **1)** small flute with three finger holes played horizontally with thumbs closing holes at each end သုံးပေါက်ဝါးပုလွေ **2)** Orion's

belt and sword သုံးလုံးကြယ်

tĩpĩ *adj.* full to overflowing; crowded ပြည့်ပြည့်
မောက်မောက်၊ အပြည့်အဝ

bẽtĩpĩ full to overflowing နေရာမဆုံအောင်
ပြည့်လျှံသည်

tĩplĩtaplã *v.* turn over and over oneself; topsy-turvy
ကော့လန်သည်

tĩrĩ / tohtõ *n.* one thousand kyats တစ်ထောင်(ကျပ်)

tĩthĩ *num.* one hundred thousand တစ်သိန်း

tĩtũ *n.* guitar; traditional Kayaw bamboo harp ဂီတာ၊
ကယောဝါးဂီတာ

tĩtẽ *adv.* a little နည်းနည်း

tĩtẽnã *clf.* just a little bit အနည်းငယ်၊ နည်းနည်း
လေး

tĩtẽũ *n.* bits and pieces အသေးအမွှား၊
မဖြစ်စလောက်လေး

tĩtũtĩtẽ *adv.* a little bit အနည်းအကျဉ်း၊ နည်း
နည်းပါးပါး

tĩ / põ *v.* beat up ရိုက်နှက်သည်

tĩlõgũ *v.* tear down ဖြိုဖျက်သည်၊ ဖြိုချသည်

tĩphõ *v.* hit and break ရိုက်ခွဲသည်၊ ထုခွဲသည်

tĩtu *v.* break in two by hitting ရိုက်ချိုးသည်

to₁ *v.* on one's own; independently ကိုယ့်ဘာသာ
ကိုယ်၊ သူ့ဘာသာသူ

ãto mato survive on one's own
ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး၊ ကိုယ်ထူကိုယ်ထ

to₂ *clf.* 1) for counting bridges စင်း(တံတား)(အမျိုး
အစားပြသည့်စကားလုံး) 2) for counting dead
bodies လောင်း(လူသေ)(အမျိုးအစားပြသည့်
စကားလုံး)

toã / towã *n.* let it be; may it be ပါစေ၊ ဖြစ်ပါစေ၊
ရှိပါစေ

tobĩ *v.* flat ပိပြားသော၊ ပြားချပ်သော

toglo / toglotèglè *v.* knock ခေါက်သည်၊
အခေါက်ခေါက်အခါခါခေါက်သည်၊ ရိုက်သည်၊
တီးသည်

toglobõ *v.* shake out ခါချသည်

tokẽ *n.* tucktoo lizard တောက်တုံ

tokhõbĩ *adv.* extreme တဖက်စွန်း၊ တဖက်သတ်

tokhõdẽ *n.* with only one side; with only one arm or
leg တစ်ဖက်တည်း(လက်၊ခြေ)

È sĩtõ tokhõdẽ. He is standing on one leg. သူ
ခြေထောက်တစ်ဖက်ထောက်ရပ်သည်။

tokhõĩ *n.* the other side; the other one of a pair အခြား
တစ်ဖက်

tokhõta / tolota *n.* other side of river, stream
တစ်ဖက်ကမ်း၊ အခြားတစ်ဖက်ကမ်း

Dõ õ õ tokhõtai / tolotai. The village is on the
other side of the stream. ဟိုးဘက်ကမ်းမှာရွာရှိ
သည်။

too *n.* depression; pothole ချိုင့်သည်၊ ချိုင့်ဝင်သည်

too / tĩo *v.* concave; dented ချိုင့်ဝင်သည်

toõ *clf.* some အချို့သော၊ တစ်ချို့သော၊ တွေ

tõ / tõ-ra *adj.* 1) match; go well together; fit
လိုက်ဖက်သည်၊ အံင်ကွင်ကျဖြစ်သည်
2) smooth; proper; fitting ဆီလျော်သော၊
သင့်တော်သော

tõbãnĩ *adj.* appropriate; fitting ကွက်တိကျသော၊
အံကိုက်သော

tõhaõ *v.* unfair မတော်မတရားသော၊ မသင့်လျော်
သော

tõhtõ / bãnu *v.* be enough ရပြီ၊ တော်ပြီ၊ တော်
လောက်ပြီ

tõmesethõ *adj.* be pleased with စိတ်တိုင်းကျသော

tõthũbãthõ *adj.* be satisfied; be pleased with
အားရကျေနပ်သော၊ စိတ်တိုင်းကျသော၊
ဘဝင်ကျသော

tötītōthō *adj.* fit exactly အံကိုက်ဖြစ်သော၊ ကွက်တိ ဖြစ်သော

tō₁ *v.* pound ထောင်းသည်

tō₂ *v.* No! မ...ဘူး (ငြင်းသည်)

tō-i *excl.* no; nah ဟင့်အင်း

tōbā *v.* touch; nudge တို့ထိသည်၊ သတိပေးသည်

tōkrō *n.* crack; trench အက်ကြောင်း၊ အစင်းကြောင်း

tōlō *n.* middle size အလတ် (အရွယ်အစား)

tō *n.* fish ငါး

tōbè *n.* 1) fish oil; cod liver oil ငါးဆီ၊ ငါးကြီးဆီ
2) short-headed catfish ငါးတန်

tōbōkī *n.* loach fish ငါးသလဲထိုး

tōdī *n.* fish eggs ငါးဥ

tōhtō *n.* kind of freshwater fish ချောင်းငါးတစ်မျိုး

tōhtō *n.* slanted upwards; incline upwards ကုန်းတက်

tōhtrī *n.* long-finned eel ငါးလင်ပန်း

tōkhō-ō *conj.* and then ပြီးနောက်

tōlā *n.* featherback fish ငါးဖယ်

tōlāātu *n.* fishball ငါးဖယ်ဆုပ်

tōlī *n.* banded snakehead fish ငါးရုံ

tōlō *n.* kind of fish ငါးရုံကဲ့သို့ငါး

tōmō 1) *v.* tip upward ...မော့သည်၊ နောက်ဘက်သို့ လှန်သည် (ခေါင်း)
ò **tōmō hūkō** lift up one's head ခေါင်းမော့သည်

2) *adj.* steep မတ်စောက်သော

tōnāse *n.* two-pronged spear; harpoon မိုန်း

tōpō *n.* slope; gradient ဆင်ခြေလျှော

tōpōlō *v.* descending steeply အဆင်းကြမ်းသည်

tōre *n.* barbus fish ငါးခုံးမ

tōresō *n.* catfish ငါးကြောင်

tōrū *n.* spiny eel ငါးမြေထိုး၊ ငါးရှဉ့်

tōsē *n.* kipper ငါးခြောက်

tōthō *num.* ten thousand တစ်သောင်း

tōthō *n.* fermented fish paste ငါးပိကောင်

tōtō htō tōtō *phr.* step by step; storey by storey တဆင့်ပြီးတဆင့်၊ တထပ်ပြီးတထပ်

tō *n.* level; grade အတန်း၊ အဆင့်

tōtō *n.* bamboo clappers ငါးလက်ခုတ်

tō 1) *n.* floor; story; level; grade အထပ် 2) *clf.* for counting floors, storeys တစ်ထပ်(အိမ်) 3) *clf.* for counting levels, grades တစ်တန်း

tō / tetō *adv.* by mistake; wrongly လွဲမှားသော

tōbā / tō *v.* want; desire; ask for လိုအပ်သည်၊ တောင်းသည်

tōghō *clf.* very much; a lot; plenty အများကြီး

tōkhū *n.* upper level; upper floor အပေါ်ထပ်

tōla *n.* lower level; lower floor အောက်ထပ်

tōlō *n.* downward slope ဆင်ခြေလျှော၊ ကုန်းဆင်း

tōrē *adv.* by coercion; by force မရမက၊ ဇွတ်အတင်း၊ အတင်းအဓမ္မ၊ အတင်းအကျပ်

tō / tōmū *n.* red silkcotton tree လက်ပံပင်

tōā *n.* pin; safety pin တွယ်အပ်၊ တွယ်ချိတ်

tōbō *adj.* arched; convex ခုံးသော

tōdōthā *clf.* one moment ခဏလေး၊ တခဏ

tōklō *v.* bundle (firewood) တစ်စီး(ထင်း)

tōkōtakā *adv.* intentionally; deliberately တမင်တကာ၊ သက်သက်မဲ့

tōkrō *adj.* dented ချိုင့်သော၊ ခွက်သော
È **mōghī tōkrō** His eyes are sunken. သူ့မျက်တွင်း ချိုင့်သည်။

tōkrōthā *n.* 1) ridged gourd ခဝဲသီး 2) sponge gourd; loofah သပွတ်သီး

Tōlō *n.* Chinese တရုတ်

tōlōphu / htūdī *n.* spotted owl မီးကွက်

tômō₁ *n.* orphaned; without parents မိတဆိုး
tômō₂ *clf.* some kind of တစ်မျိုး
tômōmō *adv.* some kind; any kind တစ်မျိုးမျိုး
tômōtaphă *n.* orphan မိဘမဲ့၊ မိတဆိုး၊ ဖတဆိုး
tôpala *n.* lean-to အိမ်အဖီ
tôphō₁ *n.* red silkcotton flower လက်ပံပွင့်
tôphō₂ *n.* red silkcotton လဲမို့
tôpō₁ *n.* mole; freckle တင်းတိပ်၊ အမဲ
 ကွက်(မျက်နှာ)
tôpō₂ *v.* blow strongly (wind storm) အပြင်း
 တိုက်သည်(လေ)
tôpō₃ *adj.* half-cooked; not yet tender
 မကျက်တကျက်ဖြစ်သော
tôpōkală *v.* bruised; black and blue အသားအရေညှိ
 မဲသည်၊ ညှိစိမ်းသည် (ရိုက်/ထိုးနှက်ခံရ
 သောကြောင့်)
tôpôlôthū *v.* tanned; weathered အသားအရေမလှမပ
 ဖြစ်သည်
tō₁ *v.* arrive ရောက်သည်
tō₂ *n.* ant ပုရွက်ဆိတ်
tōbā *v.* have been to; have arrived previously ရောက်
 ဖူးသည်
tōge *v.* arrive back home ပြန်ရောက်သည်
tōghè *n.* kind of ant ပုရွက်ဆိတ်တစ်မျိုး
tōghō₁ *v.* curvy; wavy ကွေးကောက်သော
khūli tōghō wavy hair ဆံပင်ကောက်သည်
tōghō₂ *adj.* curved ကွေးကောက်သော
tōhtū *adv.* until တိုင်အောင်
tōklō *v.* roll လှိမ့်သည်
tōlè *v.* arrive ဆိုက်ရောက်သည်၊ ရောက်ရှိသည်
tōlō *adj.* round လုံးသော၊ လုံးဝိုင်းသော
tōpò / tōpòlò *adv.* rainbow သက်တံ
tōpòlòsephro *n.* 1) rainbow သက်တံ
 ရောင်စဉ်(၇)ဖြာ 2) spectrum (violet, indigo, blue,

green, yellow, orange, red) ရောင်စဉ်(၇)ဖြာ -
 ခရမ်း၊ မဲနယ်၊ အပြာ၊ အစိမ်း၊ အဝါ၊ လိမ္မော်၊ အနီ
tōsī *n.* red ant ခါချဉ်
tra *n.* beeswax ပျားဖယောင်း
tradā *adj.* flat; wide ပြားသော
trană / totōtrană *n.* fate; luck ကံတရား၊ ကံကြမ္မာ၊
 ဘုရားသိကြား
tranăphā *v.* 1) have good luck; good fortune
 ကံကောင်းသည် 2) get help from a good spirit နတ်
 သိကြားမသည်
tranăphū *n.* angel; good spirit သိကြားမင်း
trawā 1) *n.* somewhere တစ်နေရာရာ 2) *adv.*
 seemingly ...သလိုပဲ၊ ...သလိုလိုပဲ ...သလိုဝဲ၊ ...သလိုဝဲ
trăcă *v.* adorn အလှဆင်သည်၊ တန်ဆာဆင်သည်
trăgă *adv.* 1) wildly; without thinking; overly
 အရမ်း...၊ မဆင်မခြင်
do tragă speak wildly မဆင်မခြင်ပြောသည်
 2) haphazardly; recklessly စည်းပျက်ကမ်းပျက်၊
 ပရမ်းပတာ၊ ဖြစ်ကတတ်ဆန်း၊ ဖြစ်သလို
trē *n.* monitor lizard ဖွတ်၊ ဖွတ်ကျား
trèdē / rī *v.* roll rice around in a wide round basket to
 separate out broken grains and chaff from the whole
 grains စကောဝိုင်းသည် (ဆန်၊ ဆန်ခွဲ၊ ဖွန်ထုတ်
 ရန်)
trègè *n.* 1) snare ညှို့ကွင်း (မြေပေါ်ကြိုးကွင်း
 ထောင်ချောက်) 2) kind of bird trap ငှက်
 ထောင်ချောက်တစ်မျိုး
trègèsèsă *n.* kind of snare on a bent bamboo pole ညှို့
 ကွင်းထောင်သည့်အလုပ်
trèhtè *n.* right-hand side ညာဘက်
trèlè *v.* on the edge of; slip off the edge of လွဲချော်
 သည်၊ ကပ်လွဲသည်
trīcī *n.* left side ဝဲဘက်၊ ဘယ်ဘက်
trídí *v.* clamp; put between two things ကြားညှပ်သည်

trítí *adv.* hurriedly; urgently အလျင်စလို၊
 အသည်းအသန်
ātrítí eat hurriedly အလျင်စလိုစားသည်
trítíkomo *adv.* be serious; be of great urgency or
 importance အရေးတကြီး၊ အလျင်စလို
tríwí *v.* curly ကောက်ကွေးသည် (ဆံပင်၊ကြိုး)
trohto / trohtotréjè *v.* blistered ဖောင်းပွသည်၊ ပွ
 တက်လာသည်၊ ရွသည်
tromo *loc n.* in front of; front အရှေ့မှာ
tròcǒ *v.* raise one's arms (as in blessing); stretch out
 one's arms ပင့်မြှောက်သည်၊ ထောင်သည် (လက်)
tròdòsā *n.* slope that receives most sunlight နေ
 မျက်နှာမူရာအရပ်
tròdǒbī *v.* roof; cover မိုးသည်၊ ကာသည်
tròdǒhǒ *v.* push up; lift up; raise မတင်သည်၊ တွန်း
 တင်သည်၊ မြှောက်တင်သည်
trònò / trònètè *adj.* straight (vertically); upright
 တည့်မတ်သော (ဒေါင်လိုက်)
trònòpī 1) *adj.* straight (horizontally)
 ဖြောင့်တန်းသော (အလျားလိုက်) **2)** *adv.* straight
 တည့်တည့်
tròhtǒ *n.* gum; resin; latex အစေး
tròjǒ / tròjǒpǒpū *v.* **1)** wobble ပမ်းကျသည်၊
 နွမ်းနယ်သည်၊ နုံးချိသည် **2)** suffer from a chronic
 illness; be sickly နာတာရှည်ရောဂါခံစားရသည်
tròtǒ *n.* wooden or bamboo bedstead ကွပ်ပျစ်
tròtǒ / tròhtǒ *v.* vibrate တုန်ခါသည်၊ တုန်လှုပ်
 သည်
tròdǒthā *adv.* momentarily; for a moment ခဏလေး
tròhtǒ *n.* bell ခေါင်းလောင်း၊ ဆည်းလည်း
truhtu *v.* shake out ခါသည်၊ ခါချသည် (ဖုန်)
trunu *n.* do persistently; do headlong တဇွတ်ထိုး၊ တ
 ဇွတ်ကန်းလုပ်တတ်သော
trǔ₁ *v.* soak စိမ်သည်၊ စိမ်ထားသည်

trǔ₂ *v.* sic a dog on; sound used to encourage a dog to
 follow game ရှူးတိုက်သည် (ခွေး)
trǔlò / galò *v.* pour; filter ငဲ့သည်၊ စစ်သည် (ရေစစ်
 ဖြင့်)
tu *v.* break off; break in two ကျိုးသည်၊ ပြတ်သည်
tui *v.* hold tightly in one's fist ဆုပ်ထားသည်
tuklu *adv.* face down; on one's stomach မှောက်သည်၊
 မှောက်ချသည်
simí tuklu sleep on one's stomach မှောက်အိပ်
 သည်
tumūphū *n.* family; relatives; tribe မိသားစု၊ မျိုးနွယ်
 စု၊ ဆွေမျိုးများ
tuphūtāmā *n.* bachelor လူပျိုသိုး၊ လူပျိုကြီး
tuphūtuwū *n.* spinster အပျိုကြီး၊ အပျိုဟိုင်း
tupu *n.* hole; peek-hole; knothole ကြမ်းပေါက်
tusutisī *v.* homeless အိမ်မဲ့ယာမဲ့၊ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့
tǔhǒtǔlò *v.* go up and down in a herd အုပ်လိုက်သင်း
 လိုက်ဝဲပျံသည်၊ ပြေးလွှားသည်
tū₁ *v.* string; skewer သီသည်
tū₂ *v.* extinct မျိုးသုန်းသည်
tū (nākǔ) *v.* pierce (one's ear) ဖောက်သည် (နား)
tūghu *v.* curled up ခွေကျသည်
tū *n.* bamboo flooring သဲပြား
tū-ne *v.* refuse to share unless others share too တွက်
 ကပ်သည်၊ ကပ်စေးနဲ့သည်၊ ချွေတာလွန်းသည်
tūghè *v.* **1)** light a fire using an already burning stick
 မီးကူးသည် **2)** burn မီးရှို့သည်
tūhtū *clf.* one dab; amount picked up on the end of a
 finger တို့(အထောင်း၊ဆား)(အမျိုးအစားပြသည်
 စကားလုံး)
tūklūklū *v.* **1)** ignore ဂရုမစိုက်ဘဲနေသည်၊
 မထီမဲ့မြင်ပြုသည် **2)** stay quiet ခပ်တည်တည်
 နေသည်

tùkùtikí *clf.* a little bit နည်းနည်းပါးပါး၊
 အနည်းအကျဉ်း
tùlù *v.* go over; go past ကျော်လွန်သည်
tùlùtagha 1) *v.* go overboard; go over to an extreme
 လွန်လွန်းသည် **2)** *adv.* extremely အလွန်အကျွံ
tùlùbù *prt.* provided that; only if ...ရင်ပြီးတာပဲ
tùmí *v.* lit a fire (for smoking) မီးတို့သည်
 (ဆေးလိပ်)
tùphù *v.* be barren မြိုသည်
tùthù 1) *n.* couple စုံတွဲ **2)** *clf.* one pair တစ်စုံ **3)** *adv.*
 in pairs အစုံလိုက်

tù₁ *v.* pull a log or length of bamboo ဆွဲသည် (သစ်၊
 ဝါး)
tù₂ *n.* handle လက်ကိုင်ရိုး
dòtù knife handle ဓားရိုး
tù / tù-so *v.* spy ချောင်းမြောင်းသည်
tùklù 1) *v.* roll up လိပ်သည် (ဖျာ) **2)** *n.* roll အလိပ်၊
 လုံးရှည်
tùlòprā *v.* pull apart a fire (to reduce the flame) လျှော့
 သည်၊ လျှော့ချသည် (ထင်းမီး)
tùlù *adj.* leaning; slanted စောင်းသော

U u

u *v.* blow မှုတ်သည်

upi *v.* blow out (flame) မှုတ်သတ်သည် (မီး)

Ū ū

ū *v.* burning စွဲသည်၊ စွဲလောင်သည် (မီး)

ūi pēi *v.* **1)** govern; control အုပ်ချုပ်သည်၊
 ကွပ်ကဲသည် **2)** care for ကြည့်ရှု
 စောင့်ရှောက်သည်

Ū ū

ū *n.* shadow အရိပ်

ūghè *v.* blow on a fire မွှေးသည် (မီး)

ūlò *adj.* shaded; in a shadow အရိပ်ကျသော

Ū ū

ū *n.* kind of bamboo trap used to catch rats or squirrels
ထောင်ချောက်တစ်မျိုး

ūnă *adv.* only; just မျှသာ၊ လောက်သာ
ūthă / ūthăcākā *adj.* jealous သဝန်တိုသော

Ů ů

ů *v.* plough land for the first time; make a paddy field
ဖော်သည် (လယ်ကွက်)

ů-thŏ 1) *v.* rot; ferment (as vegetables) ပုပ်သည်
(ဟင်းသီးဟင်းရွက်) 2) *n.* rotten material
အပုပ်အသို:

Ű ű

ű₁ *v.* crow (rooster) တွန်သည် (ကြက်ဖ)
ű₂ *n.* pith အူ၊ အူတိုင် (အတွင်းသား)
khèkoű corn cob ပြောင်းဖူးရိုး
lūnèű pith of a squash ကျောက်ဖရုံအူ
(အတွင်းသား)
űcă *n.* inheritance; legacy; heritage အမွေ
űcă / űcădăbē / űcătăjā *n.* 1) heritage အမွေအနှစ်
2) inheritance; property ဥစ္စာဓန

űnă *adv.* be opportune; be favourable အဆင်သင့်၊
အသင့်၊ ကြိုတင်
űnu₁ *v.* duck into; duck under လျှိုဝင်သည်
űnu₂ *v.* swallow မျိုချသည်
űpè *n.* duck ဘဲ
űpèghohtű *n.* goose ဘဲငန်း
űplīnu *v.* 1) infiltrate လျှိုဝင်သည်၊ ခိုးဝင်သည်
2) worm one's way into တိုးဝင်သည်
űplīnu ô kajŏ bŏkă. Worm your way into the
crowd. လူတောထဲတိုးဝင်ပါ။

W w

wa *prt.* with; by means of နှင့်၊ ဖြင့်

wa-ătè *quest.* where ဘယ်မှာလဲ

wa ! / hō ! / nī ! prt. sentence final particle used to elicit agreement; eh နော၊ နော်

wajō pro. here; near here ဒီမှာ၊ ဤအနားမှာ၊ ဤနေရာမှာ

wajōtepē phr. around here အနီးတစ်ဝိုက်

wala v. 1) find something after searching ရှာသည်။ ရှာဖွေသည် **2)** search; look for လိုက်ရှာသည်

wanu pro. over there, (near distant) ဟိုမှာ၊ ဟိုနားမှာ၊ ဟိုးနေရာမှာ

wā v. 1) wave (a fan) ခတ်သည်(ယပ်တောင်)၊ ခါသည်(စပါးအဖျင်း) **2)** wave; beckon လက်ဖြင့် ခေါ်သည်

wācuwākhō v. wave one's arms လက်ယပ်ခေါ်သည်

wāpi v. fan out a flame ငြိမ်းစေသည်။ ယပ်ခတ်၍သတ်သည် (မီး)

we v. crawl လေးဖက်ကုန်းသွားသည်။ တွားသွားသည်

We n. city မြို့

webā v. stir မွှေသည်။ မွှေပေးသည်

wehtālī v. wind brass wire around a person's leg ကြေးကွင်းပတ်သည်

wēwa₁ v. wave ဝှေ့ယမ်းသည်

wēwa₂ adv. uncertain မရေမရာဖြစ်သည်

wēla v. search for something among other things ရှာဖွေသည်

wē n. older sibling အစ်မ၊ အစ်ကို

wēbrā 1) adj. very old အိုသော **2) n.** village elders ရွာသူကြီး၊ ရပ်မိရပ်ဖ

wēbrusūprā n. elderly people သက်ကြီးရွယ်အို၊ သက်ကြီးဝါကြီး

whā v. 1) remove the stringy fibres of a banana stalk ဖယ်ရှားသည် (ငှက်ပျောအူပင့်ကူမျှင်) **2)** get entangled; be caught (on a thorn, in machinery, by passion, etc); be implicated ငြိသည်။ ချိတ်မိသည် (ခြေလက်ဖြင့်)

whē v. have a boil, open sore, abscess အနာစိမ်းပေါက်သည်

whē / hō v. throw; stone ပေါက်သည် (ခဲနှင့်)

whē thī wa lō stone to death. ခဲနှင့်ပေါက်သတ်သည်

whē v. scratch; claw ကုတ်သည်။ ခြစ်သည်

whē n. bee ပျား

whēbī n. honey comb ပျားသလက်

whēcōrō n. cartoon ကာတွန်း

whēhtī n. honey ပျားရည်

whēthū n. old, empty bee hive ပျားလပို့အဖျင်း

whē n. boil; abscess; infected skin အနာ

whi₁ v. 1) sprinkle; splash (water) ဖျန်းသည်။ ပက်သည် (ရေ) **2)** sow (seeds) မျိုးစေ့ကြဲသည်

whi₂ v. swing (on a swing) စီးသည် (ဒန်း)

whi₃ v. catch with a throw net ပစ်သည် (ကွန်)

whi thūte throw a fish net; fish with a throw net ပိုက်ကွန်ပစ်သည်

whilū gūthèphè v. spin (yarn) ချည်ငင်သည်။ ဗိုင်းငင်သည်

whiwhā v. wave back and forth; sway ဝှေ့ယမ်း၍အချက်ပြသည်

whiwhē v. swing around in a circle ပတ်ချာလည် ဝှေ့ယမ်းသည်

whī v. whistle လေချွန်သည်

wi₁ n. mole (small) ပွေးငယ်

wi₂ v. twist; wring လိမ်တွန့်သည်။ ကျစ်သည်

wi₃ v. hammer out of iron (as a blacksmith) ပန်းဝဲထုသည်

wi₄ v. fly ပျံသန်းသည်

wi₅ v. drill a hole ဖောက်သည် (လွန်ဖြင့်)

wi-ghō v. scratch for food (chicken) ယက်သည် (ကြက်အစာယက်စားသည်)

wi / wibǒ *v.* sweep (with a broom) တံမျက်လှည်းသည်

wigho / wighomājū *v.* shake one's head (in refusal) ခေါင်းခါငြင်းသည် (ခိုင်းတာမလုပ်ချင်၍)

withǔ *v.* wring out; wring dry ညှစ်သည် (ရေ)

wī / sǔ 1) *adj.* delicious; flavourful အရသာကောင်းသော 2) *v.* sweet; delicious ချိုမြိန်သည်၊ စားကောင်းသည်

wī / wī-ca *v.* dirty ညစ်ပတ်ပေကျသည်

wò *prt.* 1) let's ...ရအောင်၊ ...စို့ 2) sentence final particle used to solicit agreement ...လေး၊ ...နော

wū *n.* husband ခင်ပွန်း

wū₁ *v.* fry; roast in a pan ကြော်သည်၊ လှော်သည်

wū₂ *n.* spleen သရက်ရွက် (ခန္ဓာကိုယ်)

wū₃ *v.* swim ကူးသည်(ရေ)၊ ကူးခတ်သည်

wūsa *v.* drive out; drive away (by waving one's arms) မောင်းထုတ်သည်၊ နှင်ထုတ်သည်

Y y

yabuthī *n.* grass with seedy heads မြက်ပင်၊ မြက်သီး

yā *n.* leech မျော့

ye *n.* round worm; tapeworm သန်ကောင်

yò *n.* banana ငှက်ပျော

yòbò *n.* kind of large mealy, squarish banana ဖီးကြမ်းငှက်ပျော

yòglō *n.* banana stalk ငှက်ပျောအူ

yòhtǎ *n.* kind of sweet banana ငှက်ပျောချို

yòhtothèmè *n.* small banana; "boar's tusk" banana ဝက်စွယ်ငှက်ပျော၊ ဝက်မလွတ်သီး

yòlā *n.* banana leaf ငှက်ပျောရွက်

yòmū *n.* banana tree ငှက်ပျောပင်

yòsī *n.* kind of short, sour banana ငှက်ပျောချဉ်

yòthā *n.* banana ငှက်ပျောသီး

yòthu *n.* banana worm ငှက်ပျောပိုး

yòhtò / yòko *n.* belt ခါးပတ်၊ ခါးပတ်ကြိုး

yòte / yòteyòkhlō *n.* lower back ကျောကုန်း၊ ခါး

yòtecòkò *v.* hunchbacked ခါးကုန်းသည်၊ ခါးကိုင်းသည်

yòtesu *n.* spine; backbone ကျောရိုး

yò *n.* monkey မျောက်

yòki *n.* gibbon မျောက်လွဲကျော်

yū *n.* rat; mouse ကြွက်

yūbǎ *n.* flying squirrel ရှဉ့်ပျံ

yūdǒ *n.* house rat; large mouse အိမ်ကြွက်

yūsu *n.* field mouse တောကြွက်

yūtakhū *n.* rat poison ကြွက်သတ်ဆေး

yūthimithā *n.* muscle ကြွက်သား

yū *n.* pangolin သင်းခွေချပ်